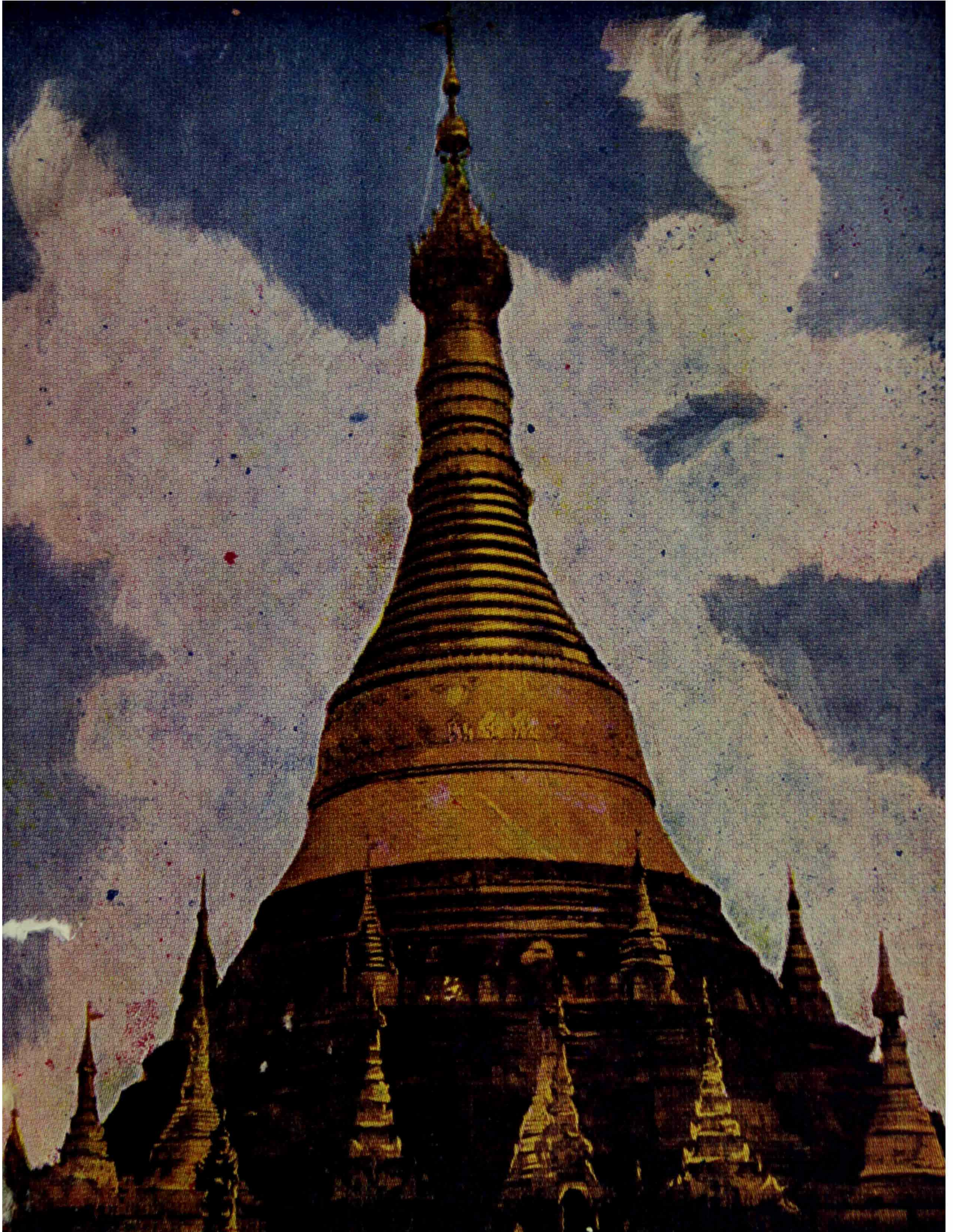

ဝိပဿနာသုတ်

နိဗ္ဗာန်သုတ်

ရွှေမုဋ္ဌာဝေတီပုံတော်

ဒေတ်မိစာစောင်

အမှန်တရား ရှာမှီးသူတိုင်းအား

အကူအညီပေးနိုင်မည့်

ရှေ့ပြေးလမ်းညွှန် စာတိုခွန်

ပုဆိမိမ္မိ

ရွှေမုတ္တမာစေတီတော်သမိုင်း

နှင့်

ဗုဒ္ဓဘာသာ နှင့် ဥရောပ

Buddhism in Europe

သမိုင်းအကျဉ်းချုပ်ပါသည်

An Abridged History Annexed

၁၉၆၉-ခု၊ ဧပြီလ

ဒုတိယအကြိမ်

အုပ် ရေး-၂၅၀၀

ခါဘ်စာပေဖြန့်ချိရေး၊ အမှတ် ၂၆၊ စူပါပင်လမ်း၊ အလုံစာတိုက်
ရန်ကုန်မြို့အတွက် ဦးအောင်ဌေး (၀၃၀၆-မြို့) က ထုတ်ဝေ၍၊ စာပေ
လောက ပုံနှိပ်တိုက်၊ အမှတ် ၁၇၃၊ ၃၃-လမ်း၊ ရန်ကုန်မြို့ အတွက်
ဒေါ်ခင်လှ (၀၁၁၉၅-မြို့) က တာဝန်ခံ ရိုက်နှိပ်သည်။

[ဘာသာရေးဆိုင်ရာ စာပေခွင့်ပြုချက် အမှတ် ၄၀၀၆]

ဦးဘကြား
ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပက အဖွဲ့ဝင်
(စာပြုသူ)

နိဒါန်း

သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ရန် ကိုးကွယ်ထိုက်သော
ကာလိဂ်ဗောဓိ ဇာတ်တော်လာ စေတီ လေးမျိုးတို့တွင်
တပါးအပါအဝင်ဖြစ်သည့်

သဗ္ဗညု ရှင်တော်ဘုရား၏ ကိုယ်တော်စား
သရီရဓာတ် မွေတော်မြတ်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ်ဌာပနာ၍
တည်ထားရာဖြစ်သော

အတိသဉ္ဇာနဂရ-ဒေသမြတ်ထူး ကုန်းမြေဦး
တည်းဟူသော ဘုရားအလောင်းတော် ရွှေငါးကြင်းနှင့်
ဝက်မင်း ဖြစ်စဉ် ပျော်ရွှင်စံစားရာ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့
ညွှန်ပြအပ်သည့် တောင်ဦးအခင်း
ကျောက်သလင်း အပြင် ပြန့်ပေါ် တွင်

သတ္တဝါတို့၏အကျိုးကို ပွားတိုးစေရာ
ဆုတောင်းပြည့်အင်္ဂါနှင့်ညီညွတ်စွာ တည်ထားအပ်သော
သဏ္ဍာန်တော်၏ ကြည်ညိုဘွယ်ရာ
အထူးရှိထသော

အံ့ဘွယ်သရဲဖြစ်သော တိတ်ထူး နိမိတ်ထူး
 တို့ကို ထူးခြားမည့်အခါသမယတို့၌ ပြုသထင်လင်းစေတော်
 မူသော တန်ခိုးတော်အဟုန် အံ့ဘွယ်ဂုဏ်နှင့်
 ပြည့်စုံပေထသော

ဗုဒ္ဓ သာသနာတော်တွင် အထင်ရှားဆုံး
 သာသနာ့ဒါယကာ

အာဏာတန်ခိုး တက်ဖြိုးရှိန်စော် ကမ္ဘာကျော်ကေရာဇ်
 ဖြစ်တော်မူသော ပါဠိလိပုတ် ပြည့်ရှင်ဘုရင်
 သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည်လျှင်
 ဦးစွာပဌမတည်ထား ကိုးကွယ်ရာဖြစ်သည့်

အနှစ် နှစ်ထောင်ကျော် အဟော်ဝတ ထိုကာလ၌

သာသနာသက္ကရာဇ်နှင့် တွက်စစ် ညှိနှိုင်းသော်
 ခရစ်တော်မပေါ်မီ ၂၅၅-နှစ် ဟစ်ဂျရီ သက္ကရာဇ်ခေါ်
 မဟာမေဒင် ပသီဝင် သက္ကရာဇ်ထက် အနှစ် ၈၃၅-နှစ်စောကာ
 ဗုဒ္ဓသာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၈၉-ခုနှစ်
 တပေါင်း လပြည့်နေ့တွင်

(၄)

ရွှေအာဏာစေတီတော်

ဟု ဘွဲ့တော်ချီလျက် ပဌမ-ဒုတိယတွင် ထူပါရုံ ဘုန်းဟုန်
 ကျော်စော ရွှေမုဋ္ဌော အမည်တော်ဖြင့် တတိယ ကာလ ရှည်ကျူး
 သုံးခေတ်ပင် ကူးခဲ့ငြားလည်း ဘုန်းထူး သဗ္ဗိန် မမိန်တေဇော်
 ဟိုးဟိုးကျော် ထင်ရှားလျက်ရှိသော ဤစေတီတော်မြတ်ကြီး၏
 သီထိုက် သီအပ် အတ္ထုပ္ပတ်ကို စုစပ်သုံးရုံး ပန်းနယ်ကုံးသို့ ဖွဲ့နွဲ့
 တင်ကာ နောင်လာ နောက်သား အကျိုးများဘို့ ရေးသား ပြုစု
 ပါရန် အတန်တန် အထပ်ထပ် မေတ္တာရပ် ခံအပ်သည့်အလျောက်
 မေ့နှောက်စုစပ် ရသမျှ စိစစ်၍ သူ့ခေတ်နှင့် လျော်ကန်အောင်
 ဝေဘန်တည်းဖြင့်ကာ ပညာလိုလား သုတေသီများအတွက်လည်း
 ဗဟုသုတ ဖြစ်ရာ ဖြစ်ကြောင်းတို့ကိုပါ ထပ်လောင်း ဖြည့်စွက်၍
 တင်ပြ အပ်ပါသည်။ သာသနာအမှန် အမှန်ရှည်ကြောင်း သာ
 လျှင် ရည်ရွယ်မြော်မှန်းရာ အာသာဆန္ဒဖြစ်ပါပေသတည်း။

ဦးဘကြား

စာပြုသူ

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်
 ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်မြတ်ကြီး
 ပုသိမ်မြို့။

ဧပြီ ၁၃၂၆-ခု သီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၁၀-ရက် (၁၃-၁၀-၆၄)

ဘုရားတည်သော သက္ကရာဇ်များကို ညှိနှိုင်း ဖော်ပြချက်များနှင့်
 နှိုင်းယှဉ်ဘတ်ရှုပါရန်။

(၉)

ဆဋ္ဌသံဂါယနာဝန်ဆောင်အဖွဲ့ မူလဝိသောဓကအဖွဲ့
ပဋိဝိသောဓကအဖွဲ့နှင့် ပိဋကတ်သုံးပုံ မြန်မာပြန်
ဩသာနသောဓေယျ ပတ္တပါဌက အဖွဲ့ဝင်

ဖြစ်တော်မူသော

ကျေးဇူးရှင် ပုသိမ်မြို့ မြောင်းမြကျောင်း ဆရာတော်
အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တော်ရ ဘဒ္ဒန္တဓမ္မာနန္ဒ
အရှင်သူမြတ် ချီးမြှင့်ပေးသနားတော်
မူအပ်သော

ထောက်ခံချက်

ပုသိမ်မြို့ ရှေ့မုဋ္ဌော စေတီတော်ကြီး၏ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း
ဂေါပကအဖွဲ့ဝင် ဆန်စက်ပိုင်ရှင် ပင်စင်အငြိမ်းစား ဥပါသကာ
ကြီး ဦးဘကြား ရေးသား ပြုစုအပ်သော ဤ“ရှေ့မုဋ္ဌော စေတီ
တော် သမိုင်း”သည် ရှေ့မုဋ္ဌော စေတီတော်ကြီးနှင့် စပ်၍ သိအပ်
သမျှ အကြောင်း အရာ အဖြာဖြာတို့နှင့် ပြည့်စုံ သည့်ပြင်
စေတီတော်ကြီး၏ ပဌမဒါယကာ ဓမ္မာသောကမင်းကြီး၊ ဒုတိယ
ဒါယကာ အလောင်းစည်သူ မင်းကြီး၊ တတိယဒါယကာ သမုဒ္ဒ
သောသမင်းနှင့် ဥမ္မာဒန္တ မိဖုယားကြီးတို့၏ ရာဇဝင် ပြုစုတော်
မူခဲ့သည့် သာသနာဝင်တို့နှင့် ပတ်သက်၍လည်း အချက်အလက်
မှတ်သားဘွယ်ရာ စုံလင်စွာ ပါရှိသဖြင့် သာသနာ ငါးထောင်
ကျန်ဆုံးသည် တိုင်အောင် သာသနာတော်အကျိုး တိုင်းကျိုး

(၅)

ပြည်ကျိုးကို သည်ပိုး တိုးပွား စေလိမ့်မည်မှာ ကောင်းစွာ
မြော်လင့်အပ်ပေသည်။

စီစဉ် ဖွဲ့ထုံး စီကုံး ရေးသား ပုံမှာလည်း သာယာ ပြေပြစ်
ကျစ်လစ် သိပ်သည်း ဘတ်ရှု၍ မငြီးပင်ဖြစ်ပေသည်။

နောက်ဆက်တွဲအနေအားဖြင့် ဘုရားမြတ်စွာ သာသနာတော်
ဓမ္မ၌ ဥရောပတိုက်သား ပညာရှိကြီးများ လေးစားသမှု ဂရု
ဂါရဝ သက္ကစွဖြင့် လုံ့လ ကြီးကုတ် အားထုတ် လေ့လာ
ကောင်းစွာ လိုက်စား သင်ကြားခဲ့ကြပုံ၊ ကောင်းစွာ လိုက်စား
သင်ကြား၍ ဘုရားသာသနာတော်၌ သက်ဝင် ယုံကြည်ခဲ့ကြပုံ
များကို ထိုပညာရှိကြီးများ ရေးသားသည့် ကျမ်းကြီး ကျမ်းငယ်
ဂျာနယ်မှတ်တမ်း အမျိုးမျိုးတို့မှ ကိုးကားထုတ်နုတ်၍ အကျဉ်း
ချုပ်ရေးသား ဖော်ပြထားသည်မှာလည်း ပညာလိုလား အမှန်
တရားကို လိုက်စားကြသူတို့ သတိ ကြီးစွာထား၍ မှတ်သား
ထိုက်လှပါပေသတည်း။

ဦးဓမ္မာနန္ဒ

အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ

မြောင်းမြကျောင်းတိုက်၊ ပုသိမ်မြို့။

၁၃၂၆-ခုသီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၁၂-ရက်နေ့ (၂-၁၁-၁၉၆၄)

(ည)

မေတ္တာရပ်ခံချက်

ဤ သမိုင်းတွင် တင်ပြချက်များနှင့် အဆအယူ
 မတူကွဲပြား သဘောထား တမျိုးတဖုံ ရှိနေကြပါလျှင်
 သော်လည်းကောင်း၊ အတွေ့ အကြုံ တဖုံ တနဲ့ မှုကွဲ
 ဆန့်ကျင် အမြင်အသိ တမျိုးတခြား ဖြစ်နေပါလျှင်
 သော်လည်းကောင်း မိမိတို့ နှစ်ခြိုက်ရာဖြင့် နှစ်သိမ့်
 ရောင့်ရဲကြပါရန် အထူး မေတ္တာ ရပ်ခံ အပ်ပါကြောင်း၊
 ဝိဝါဒတစုံတရာကို လက်ခံနှိုးနှော စောကြော ဝေဘန်
 တန်ပြန်တင်ပြ ချေပ ရှင်းလင်းရန် အလျဉ်း ရည်ရွယ်
 ချက် မရှိပါကြောင်း။

ဦးဘကြား
 စာပြုသူ

နေ့စွဲ.....၁၃၂၆-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၁၀-ရက်နေ့

(၃၁-၁၀-၆၄)

မာတိကာ

ဦးရေ

အကြောင်းအရာ

အချိုးကဏ္ဍ

- ၁ ပဏာမ
- ၂ အထူးတိုက်တွန်းချက်
- ၃ စေတီဆိုသောစကား၏အဓိပ္ပာယ်
 - (က) စေတီ, ထူပါရဟန္တနှင့်ပုထိုး
 - (ခ) တည်ထားကိုးကွယ်ခွင့်ပြုခြင်း
 - (ဂ) အကျိုးတရား
- ၄ ဓာတ်တော်၏ အဓိပ္ပာယ်....
- ၅ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တမ်း....

စေတီတော်သမိုင်း

ပဌမခေတ်

- ၁ ဘုရားရှင်၏ သရီရ ဓာတ်တော်များ
အတ္ထုပ္ပတ္တိ
- ၂ သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ
 - (က) ဘုရားပျာဒိတ်တော်
 - (ခ) အ နောက် နိုင်ငံ သား တို့ ၏
ထောက်ခံချက်
 - (ဂ) အရှေ့တိုင်းသားတို့၏မှတ်တမ်း

(၄)

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
(ဃ)	မဇ္ဈိမဒေသ ပညာရှင်ကြီးများ၏ တင်ပြချက်	၁၈
(င)	ရှေးမြန်မာမင်းများ၏ကမ္မည်းကျောက်စာ	၁၉
(စ)	အသောကကျောက်စာများ	၁၉
(ဆ)	မင်းတရား ကြီး ၏ စုတိခန်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်....	၂၁
၃	ရှေ့အာဏာစေတီတော် အတ္ထုပ္ပတ္တိ	၂၃
ဒုတိယခေတ်		
၁	အလောင်းစည်သူမင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိ	၂၅
၂	ထူပါရုံစေတီတော်	၂၆
တတိယခေတ်		
၁	သမုဒ္ဒဘောသနှင့်ဥမ္မာဒန္တိတို့၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ	၂၇
၂	ရှေ့မုဋ္ဌောစေတီတော်	၂၉
မျက်မှောက်ခေတ်		
၁	စတုတ္ထဘုရားဒါယကာကြီးများ	၃၂
၂	ပဉ္စမဘုရားဒါယကာကြီးများ	၃၂
၃	ဆဋ္ဌမဘုရားဒါယကာကြီးများ	၃၄
ကောင်းမှုတော်ကြီးများ		
၁	ဘုရင်မင်းမြတ်များနှင့် ထင်ရှားသောအခြား ကုသိုလ်တော်ရှင်များ	၃၆

(၃)

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၂	အထွဋ်တင် မင်္ဂလာ ရတနာစင် ကောင်းမှု တော်ကြီးများ	၃၉
၃	အထွဋ်တင် စိန်ရတနာကြီး အကြောင်း သိကောင်းစရာ	၄၁
ဝိသေသဂုဏ် ထူးခြားပုံ		
၁	ဆုတောင်းပြည့်အင်္ဂါ	၄၃
၂	တိတ်ထူးနိမိတ်ထူးများ	၄၅
စေတီတော်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာတော် အရပ်ရပ်		
	ထိန်းသိမ်းစီမံဆောင်ရွက်မှု	၄၈
ရွှေမုဋ္ဌာစေတီတော်ကျောက်စာ		
၁	ကျောက်စာမူ	၅၁
၂	စေတီတော် တည် သည့် သက္ကရာဇ် များ ညှိနှိုင်းဖော်ပြချက်	၅၅
ပုသိမ်မြို့အကြောင်း		
၁	မွန်သုံးရပ်နှင့်ပုသိမ်မြို့	၆၄
၂	ပုသိမ်မြို့၏ အမည် အမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြခြင်း	၆၆
၃	ပုသိမ်မြို့ကို နိဗ္ဗာန်ကူးတို့ဆိပ်ဟုအမှတ်ပြုကြပုံ	၆၉
၄	ပုသိမ် ၃၂-မြို့	၇၇

(၁)

ဦးရေ	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၅	ပုသိမ်မြို့ကို အင်္ဂလိပ်တို့ တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခြင်း	၈၀
၆	ပုသိမ်မြို့၏ ဘုမ္မိနက်သန်မှန်ပုံ	၈၂
၇	(မှန်ပုံ) ပုသိမ်မြို့	၈၆

မုဋ္ဌောကိုးဆူ

၁	အတွင်းငါးဆူ အပြင်လေးဆူ	၈၇
၂	မုဋ္ဌောကိုးဆူသမိုင်း၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ	၈၉

မြောက်မုခ်အကြောင်း

၁	စကားချီး	၉၀
၂	မြောက်မုခ်နှင့် မင်္ဂလာမော်ကွန်း	၉၀

သမိုင်းတွင်ရစ်မည့်အတွေ့အကြုံကြီးများ

၁	အင်္ဂလိပ်အစိုးရက စေတီတော်ကြီးအား စောင့်ထိန်းကြောင်း ကြော်ငြာကပ်ခြင်း	၉၉
၂	လျှပ်စစ်ဓာတ်မီး ပူဇော်ခြင်း အတွက် ပေါ်ပေါက်လာသည့်ဝိဝါဒါဓိကရုဏ်းကြီး	၁၀၄
၃	စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေကိစ္စ....	၁၁၀
၄	သမိုင်းနိဂုံး	၁၂၀

(က)

ဦးရေ

အကြောင်းအရာ

စာမျက်နှာ

နောက်ဆက်တွဲ(က)

ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်ဥပေ

(က)	ဗုဒ္ဓပိဋကတ်တော် အမြစ်တယ်လာပုံ	၁၂၁
(ခ)	ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားလာပုံ	၁၂၄
(ဂ)	ဗုဒ္ဓဘာသာကို အနောက်တိုင်းအမြင်	
	ဖြင့် စိစစ်စူးစမ်းပုံ	၁၂၇

နောက်ဆက်တွဲ (ခ)

၁၃၁၆-ခုနှစ်မှ	၁၃၂၆-ခုနှစ်အထိ	ဆယ်နှစ်တာမျှ	ကာလအတွင်း	ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီးသော	ကုသိုလ်တော်	အရပ်ရပ်	စာရင်း	၁၅၁
---------------	----------------	--------------	-----------	---------------------	-------------	---------	--------	-----

နောက်ဆက်တွဲ(ဂ)

စေတီတော်	သမိုင်း	အကျဉ်းချုပ်	
(မြန်မာ	နှင့်	အင်္ဂလိပ်)	၁၆၁

မာတိကာ ပြီးပြီ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း၏

အချိုးကဏ္ဍ

စိရံ တိဋ္ဌတု ဇိန သာသနံ

၁-ပဏာမ

တလောကလုံးတွင် အတုမရှိ အထူးဆုံး အမြတ်ဆုံးဖြစ်၍ အလွန်အလွန် ကြီးမားသည့် ပါရမီ ကုသိုလ်အဟုန် ကြောင့်သာ ကြုံရတော့ရပြီး မကိုးကွယ်မဆည်းကပ်ဘဲ ရှောင်လွှဲဖွယ်ကြည့်၍လည်း နေမရသည့်-

ဘုရားစစ်ဘုရားမှန်၊ တရားစစ်တရားမှန်၊ သံဃာစစ် သံဃာမှန် တို့အား၎င်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ဦး မကကျူးသည့် ကျေးဇူးတော်ရှင် မွေးမိခင်နှင့် ဘခင်တို့အား၎င်း၊

လောက ရေးရာ အဖြာဖြာ နှင့် သံသရာ ဝဋ် မှ ကျွတ်လွတ် ကြောင်း အထိ တတ်သိဘွယ်ရာ မြတ် ပညာကို ကောင်းစွာ ညွှန်ပြ ဆုံးမပေတတ် ဆရာမြတ်တို့အား၎င်း၊ အရိုအသေ လက်စွဲ မိုး၍ ရှိခိုး ကန်တော့လိုက်ပါ၏။

ထိုမှတဖန် ဤသမိုင်းစာ ပြုစုရာတွင် တုပနည်းယူ ပုံတူကူးချ တပါဒ တဝဂ် တရွက် တမျက်နှာ လိုရာ ခွဲထုတ် ကောက်နုတ် ဖော်ပြ မှီငြမ်းရသဖြင့် အာစရိယဂိုဏ်းဝင် ကျေးဇူးရှင် ဟူသမျှ တို့အားလည်း လက်စွဲမိုး၍ ရှိခိုး ကန်တော့လိုက်ပါ၏။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း အချိုး

၂-အထူးတိုက်တွန်းချက်

သမ္မောဟ ဝိနောဒနီ အဋ္ဌကထာ၌ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံယူ ပြီးသည့်နောက် မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရ ဓာတ် မေ့တော် မြတ် တို့ကို ဌာပနာ၍ အလေးအမြတ် ကိုးကွယ်ရန် တည်ထား သော စေတီတော်ကို ရှိခိုးခြင်းငှါ မသွားခြင်းသည် ဗုဒ္ဓအဂါရဝ ဘုရား၌ ရိုသေမှုမရှိဟု ဆိုခြင်းတရပ်။

နိဒါန ဝဂ္ဂ ကဿပ သံယုတ် ပါဠိတော် ၌ ဘုရား၌ ရိုသေမှု မရှိကြခြင်းသည် ဗုဒ္ဓ သာသနာ တော် မြတ်ကြီး၏ ချွတ်ယှင်း တိမ်းပါး ပျက်ပြား ကွယ်ဆုံး ခြင်း ငှါ ဖြစ်ကုန်၏ ဟု ဆိုခြင်း တရပ်။

ကျေးဇူးရှင် လယ်တီ ဆရာတော်ဘုရားကြီး ရေးသား စီရင် အပ်သော သာသနာ့ ဝိသောဓနီ ပဌမတွဲ၌ သာသနာ တော်၌ ဘုရားကို အလေးပြုခြင်း နည်းပါး မှုသည် သာသနာတော်ကြီး ဆုတ်ယုတ်ရန် အကြောင်း ရင်း ကြီး တပါး ဖြစ်ချေ သည် ဟု နောင်ရေးကို မြော်မြင် ကြကုန်လျက် ရုပ်ပွား၊ ဆင်းတု စေတီ ပုထိုး ရှိခိုးပူဇော်မှုကိုလည်း ပြုကြကုန်၏။ မိမိတို့ တရားကိုလည်း မိမိတို့ အားထုတ်ကြကုန်၏။ ဤ ပုဂ္ဂိုလ်မျိုး သည်သာ သူတော် ကောင်းလက္ခဏာ ယောက်ျားမကောင်း လက္ခဏာ ပညာရှိ လက္ခဏာ တို့နှင့် ကောင်းစွာပြည့်စုံကြ၍ ယောက်ျားတံခွန်လူရည်ချွန် များဖြစ်ကြကုန်၏ဟု ချီးကျူးစကားဖြင့် မိန့်ကြား တိုက်တွန်း တော်မူခြင်းတရပ်။

ဝိမာနဝတ္ထု ပါဠိတော် အပဒါန် ပါဠိတော် တို့၌ နိဗ္ဗာန် ဖံသွားမြတ်ဘုရား၏ ကိုယ်တော်စားဖြစ်သော ဓာတ်တော်အစ

(၂)

၃-စေတီဆိုသောစကားအဓိပ္ပာယ်

ရှိသည်တို့ကို ဌာပနာ၍ တည်ထားအပ်သော စေတီတော်တို့၌ သက်တော်ထင်ရှား ဘုရား ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ကိုယ်တော်တိုင်အား ဝပ်တွားရုံကျိုး ရှိခိုးပူဇော်သကဲ့သို့ စေတနာမြတ်စိတ်ထားတတ်က ထပ်တူညီမျှသော အကျိုးကို ရနိုင်သည်ဟု ရဲရဲတောက် ဝန်ခံချက် ဓမ္မစက်ဒေသနာတော် အရပ်ရပ်တို့ကြောင့် အလွန်အလွန်ကြုံထောင် ကြုံခဲဖြစ်သော လောကတန်ဆောင်အလင်းရောင် သာသနာတော်မြတ်ကြီး မမှေးမှိန် မတိမ်ကောစေရဘဲ အခွန်ရှည်ကြောင်း ကောင်းမြတ်သော မနုဿိဖြင့် မေ့သရီဓာတ် စေတီမြတ်တို့ကို ကိုယ်တိုင်လည်း အလေးအမြတ် ဆည်းကပ် ပူဇော်နိုင်ကြပါစေ။ ကြောက်မက်ဘယ်ရာ သံသရာ ရေပြင်ကြီး၌ တလှေထဲစီး တခရီးထဲသွား ဖြစ်ကြကုန်သော သတ္တဝါခပင်း သံသရာခရီးသည် အဖေတိုင်းတို့အားလည်း တအူတုံဆင်း သားချင်းပမာ စာနာချင့်ထောက် ကြောင့်ကြတကြီး ဒုက္ခတွေ့ ပင်လယ်ဝေသည့် ရေပြင်ကျယ် သမုဒ်ခရီးမှ အပြီးလွတ်မြောက် အေးငြိမ်းရာရောက်နိုင်အောင် အလေးအမြတ် ဆည်းကပ် ပူဇော်စေသောအားဖြင့် တဲ့ယူ ဆွဲဆောင်နိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။ တဲ့ယူ ဆွဲဆောင်တော်မူကြပါကုန်။

၃-စေတီဆိုသောစကား၏ အဓိပ္ပာယ်

(က) စယံတဗ္ဗန္တိ စေတီယံ၊ ပူဇေတဗ္ဗန္တိ ဝုတ္တံ ဟောတိ၊ (ခုဒ္ဒကပါဌ အဋ္ဌကထာ)စေတီ ဆိုသည်မှာ သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားစစ် ဘုရားမှန်၏ ကိုယ်တော်စားပြု၍ သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ရန် ကိုးကွယ်မှု ပူဇော်မှု အတွက် သတ်မှတ်ထားသော—

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း အချိုး

- ၁။ ဓာတုစေတီ၊
- ၂။ ဓမ္မစေတီ၊
- ၃။ ပရိဘောဂစေတီ၊
- ၄။ ဥဒ္ဒိဿစေတီ

တို့ကို ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်သော အမည်ပင်တည်း။

ဤစေတီ ၄-မျိုးကား ကလိင်္ဂဗောဓိဇာတ်တော်၌ အရှင် အာနန္ဒာအား ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်တိုင် ထင်ရှားသတ်မှတ် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာတော်အရ ဖြစ်ပေသည်။

‘ထူပါရဟ-ထူပါရုံ’ဆိုသည်မှာ စတုက္ကအင်္ဂုတ္တိရိပါဠိတော် အရ စေတီတည်၍ ကိုးကွယ်ထိုက်သော—

၁။ သရီရဓာတ်တော် မေ့တော်များကို၎င်း၊ သင်္ကန်း၊ သပိတ် ပရိက္ခရာနှင့် တောင်ဝှေးတော် အစရှိသော အသုံးအဆောင်များကို၎င်း ဌာပနာ ထည့်သွင်းခြင်း ဖြင့်၎င်း။

၂။ မြတ်စွာဘုရားသခင် ဖွားတော်မူရာဌာန အစရှိသော အဓိကဌာနကြီးတို့ကို ကြည်ညိုလေးမြတ်ရန် အခိုင် အမြဲလုပ်၍ တည်ထားခြင်းဖြင့်၎င်း၊ ကောင်းမွန်စွာ စံနစ်တကျ ပြုလုပ်အပ်သော မြေပုံ မြေစု၊ သဲပုံ သဲစု၊ အုတ်ပုံ အုတ်စု၊ ကျောက်ပုံ ကျောက်စု များကို ခေါ်သည်၊ စေတီဟူ၍လည်း ခေါ်သည်။

စေတီနှင့် ထူပါ အရတူပင် ဖြစ်သည်။

၃-စေတီဆိုသော စကားအဓိပ္ပာယ်

ပုထိုး—အထက်ပါတို့နှင့် အဓိပ္ပာယ်အတူတူသက်ရောက်သည်။

အချို့က—စေတီ-ပုထိုးနှင့် ထူပ တို့သည် ယေဘုယျအားဖြင့် သဏ္ဍာန် မကွဲပြားသော်လည်း မှန်နှင့်တကွသော အဆောက်အဦ ကို ခေါ်သည်ဟု ယူဆကြ၏။ သို့ရာတွင် ဤအယူအဆမခိုင်လုံ။

ဥပမာ—အမရပူရမြို့ရှိ ဘကြီးတော်မင်း၏ ကောင်းမှုတော် ဖြစ်သော မဟာဝိဇယရံသီဘွဲ့တော်ရှိသည့် (မှန်မပါသော)စေတီ တော်ကြီးကို စည်းခုံတော် ပုထိုးတော်ကြီး*-ဟု အများ ခေါ် ဝေါ်သမုတ်ကြသည်ကို ထောက်ရှုနိုင်ပေသည်။

ရုက္ခစေတီ၊ ယက္ခစေတီစသော နတ်ကုန်း နတ်စင်ဆောက်၍ ကိုးကွယ်ရာသော ဌာနတို့ကို အိန္ဒိယပြည်တွင် ရှေးခေတ်၌ စေတီဟု သမုတ်လေ့ရှိခဲ့သော်လည်း ယခုခေတ်အသုံးအနှုန်းမှာ ဒေဗလယမန္တိရား(ပါဠိ-ဒေဝါလယမန္တိရ) နတ်နေရာအဆောက် အဦဟု အဓိပ္ပာယ်ရှိသော ဟိန္ဒူဘာသာ စကားဖြင့် အခေါ် အဝေါ်ပြုကြ၏။

ဤစေတီမျိုးသည် သံသရာဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ရန် ကိုးကွယ် ထိုက်သော စေတီမျိုး မဟုတ်ကြောင်းကို ဓမ္မပဒ ပါဠိတော် သုတ်ပါထေယျ ပါဠိတော် မဟာပရိနိဗ္ဗာနသုတ် ပါဠိတော်နှင့် တကွ သက်ဆိုင်ရာ အဋ္ဌကထာများတွင် အထင်အရှား ပယ်မြစ် ၍ ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။

* မြန်မာ့ စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ-၃၊ နှာ-၄၂၀-နှင့်၊ အတွဲ-၆၊ နှာ-၃၄၃-တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါရန်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း အချိုး

(ခ) စေတီ တည်ထားကိုးကွယ်ခွင့်ပြုခြင်း

“စတုမဟာပထေ အာနန္ဒတထာဂတဿ ထူပေါကာတဗ္ဗော”
ဟု သုတ်မဟာဝါ ပါဠိတော်၌ မြတ်စွာဘုရား၏ သရီရဓာတ်
မေ့တော်မြတ်တို့ကို စေတီတည်ထား ပြုထိုက်၏ ဟူ၍၎င်း။

ဥဒါန်း ပါဠိတော် ဗောဓိဝင်္ဂ၌ ဗာဟိယဒါရုစိ မထေရ်၏
ဓာတ်တော်တို့ဖြင့် စေတီတည်ထားတော်မူစေခဲ့ခြင်း။

အလားတူပင် လောကတိဿ မထေရ်၏ ဓာတ်တော်တို့
ဖြင့် စေတီတည်စေတော်မူခဲ့ခြင်းဖြင့် လောကတိဿစေတီ ဟု
ထင်ရှား ရှိခဲ့ခြင်း။

မဇ္ဈိမ ပဏ္ဍာသ ပါဠိတော် သေလသုတ်၌ ဗေဒပါရဂူဖြစ်သော
သေလပုဏ္ဏား ရဟန္တာအဖြစ် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုပြီးနောက် ရာဇဂြိုဟ်
အနီး၌ ဓာတ်တော်ကို စေတီ တည်ထားစေသဖြင့် သေလစေတီဟု
ထင်ရှားရှိခဲ့ခြင်း၊ ထို့ပြင်—

စတုက္က အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် ထေရအပဒါန် ပါဠိတော်တို့၌
အခြား ဓာတုစေတီအများ တည်ထား ကိုးကွယ်စေခဲ့ခြင်း စသည်
တို့ဖြင့် စေတီတော်များ တည်ထား ကိုးကွယ်ခြင်းသည် ဘုရားရှင်
၏အလိုတော်ကျ ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားလှပါ၏။

(ဂ) စေတီတည်ထားကိုးကွယ်ခြင်း၏ အကျိုးတရား

ဝိမာနဝတ္ထု ပါဠိတော် အပဒါန် ပါဠိတော် စသည်တို့၌ သက်
တော်ထင်ရှား ဘုရားကိုယ်တော်မြတ်ကြီးအား၎င်း၊ နိဗ္ဗာန်စံသွား
မြတ်ဘုရား၏ ကျန်ငြားဓာတ်တော် စေတီတော်တို့၌၎င်း ကြည်ညို
မှုစိတ် ထပ်တူထားနိုင်က အကျိုးထပ်တူ ရနိုင်သည်ဟု ရှေ့နတ်

(ဇ)

၄-ဓာတ်တော်၏အဓိပ္ပာယ်

တော်ထွက် ဓမ္မစက်အရ စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်ခြင်း၏ အကျိုးတရား ထင်ရှားလှပါပေသည်။

ထို့ပြင် စေတီ၌ ကြည်ညိုခဲ့ရုံမျှ အကျိုးဆက်ကြောင့် ဘတ်ရ ကြားနာရသူတိုင်း သွားရေကျလောက်အောင် အလွန်အကျူး ထူးကဲလှသည့်နတ်စည်းစိမ်ကိုခံစားရသည့် အနေကဝဏ္ဏနတ်သား ကဲ့သို့သော ဝတ္ထုသာဓကများ အများပင် ရှိပါပေသည်။

၄-ဓာတ်တော်၏ အဓိပ္ပာယ်

ဓာတ်တော် ဆိုသည်မှာ ကိလေသာအာသဝတို့မှ ကင်းစင် ကုန်ပြီးဖြစ်သော ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့သည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူပြီးသည့်နောက် ကြွင်းကျန်ရစ်သော ဥတုဇ ရုပ်ကလာပ်ကို ဖုတ်ကြည်း သင်္ဂြိုဟ်ရာ၌ သဘာဝ အလျောက် ပြာအဖြစ် မီးသွေးအဖြစ်သို့ မရောက်ဘဲ ထူးကဲသော သဘာဝဖြင့် မပြိုမကွဲ တည်မြဲကြွင်းကျန်နေသော ဓာတ်စု ဓာတ်ခဲတို့ ဖြစ်လေ သည်။ ထိုဓာတ်တော်မြတ်တို့သည် သံသရာဝဋ်ဒုက္ခမှ ကျွတ်လွတ် ထွက်မြောက်ရန် ကိုးကွယ်ထိုက်ကြောင်းကို “စေတီ” အဓိပ္ပာယ် ရှင်းလင်းချက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပေသည်။

ဘုရားရှင်တို့၏ ဓာတ်တော်တွင်လည်း သက်တော်ရှည်သော ဘုရားရှင်တို့၏ ဓာတ်တော်များသည် ရှေ့တိုး ရှေ့ခဲကြီးများကဲ့သို့ မကွဲမပြား ကြွင်းကျန်တည်နေကုန်၏။ သက်တော်တိုသော ဘုရား ရှင်တို့၏ ဓာတ်တော်များကား သတ္တဝါတို့ အရှည်သဖြင့် အနံ့ အပြား ကိုးကွယ်ပူဇော်နိုင်ကြရန် အဓိဋ္ဌာန် ပြုတော်မူခဲ့သည့် အတိုင်း—

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း အချိုး

၁။ မပြုမကဲ့ တည်သော အသမ္ဘိန္ဒ အဝိပုကိဏ္ဍ ဓာတ်တော် (စုယ်တော် ၄-ဆူ၊ ညှပ်ရိုးတော် နှစ်ချောင်းနှင့် နဖူးသင်းကျစ်တော် ပေါင်း-၇-ဆူ) တို့ဖြစ်ကြကုန်၏။

၂။ အစိတ်စိတ်ကဲ့ပြား၍ တည်သော သမ္ဘိန္ဒ ဝိပုကိဏ္ဍ ဓာတ်တော် (ကြင်းသော ဓာတ်တော်များ) ဟူ၍ နှစ်မျိုးရှိကုန်၏။

ထိုသမ္ဘိန္ဒ ဓာတ်တော်တို့တွင် သုံးမျိုးသုံးစားရှိရာ-

၁။ အငယ်ဆုံးမှာ မြတ်လေးငုံအဆင်းရှိ၍ မုန်ညင်းစေ့ ခန့် ပမာဏရှိ၏။

၂။ အလတ်မှာ ပုလဲအဆင်းရှိ၍ ဆန်ကျိုးပိုင်း ပမာဏ ရှိ၏။

၃။ အကြီးဆုံးမှာ ရွှေအဆင်းရှိ၍ ပဲနောက်စေ့ တခြမ်းခန့် ပမာဏ ရှိ၏။

အထူးမှတ်တမ်း

ရဟန္တာ အသျှင်မြတ်များ ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုတိုင်း ဓာတ်တော် မကျန်။ အချို့မှာ ပြာ မီးသွေး မျှ မကျန် မကြွင်းဘဲ လုံးဝ ပျောက်ကွယ်သွားကြောင်းကို ဥဒါန်းပါဠိတော် ပါဠိလိဂါမဝဂ် ဒဗ္ဗသုတ်၌ အထင်အရှားဟောတော်မူ၏။

၅-ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တမ်း

၅-ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တမ်း

ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တိုင်း မိမိကိုယ်ကိုမိမိ စစ်တမ်း ထုတ်ရမည့် ဒသဝတ္ထုက ကမ္မဿကတာ—သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ် ခေါ် မလ္လင်္ကေန် လက်ခံ ယုံကြည်ရမည့် အချက်ကြီး ဆယ်ချက်။ (ဥပရိပဏ္ဏာသ ပါဠိတော် မဟာစက္ကရာရိသကသုတ်)

- ၁။ အတ္ထိဒိန္နံ ပေးကမ်းကျိုးရှိ၏။
- ၂။ အတ္ထိ ယိဋ္ဌံ လက်ဦး လက်ဖျား ပေးလှူ ပူဇော်ကျိုးရှိ၏။
- ၃။ အတ္ထိ ဟုတံ အကြီးအကျယ် ပေးလှူ ပူဇော် ကျိုးရှိ၏။
- ၄။ အတ္ထိ သုကတဒုက္ကဋ္ဌာနံ ကမ္မာနံ ဖလံ ဝိပါကော သုစရိုက်ဆယ်ပါး၏ ကောင်းကျိုး ဒုစရိုက် ဆယ်ပါး၏ မကောင်း ကျိုးရှိ၏။
- ၅။ အတ္ထိ အယံလောကော ဤလူ့ ဘုံလောကသည် ရှိ၏။
- ၆။ အတ္ထိ ပရောလောကော ဤလူ့ ဘုံမှတစ်ပါး နတ်ဘုံ ငရဲဘုံ စသည်ရှိ၏။
- ၇။ အတ္ထိ မာတာ အမိ၌ ကောင်းစွာ လုပ်ကျွေး မွေးမြူခြင်း၊ ပြစ်မှား လွန်ကျူးခြင်း ကောင်းကျိုး မကောင်း ကျိုးရှိ၏။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း

ဂေါပကအဖွဲ့ကြီး၊ ပုသိမ်မြို့။

ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ တရားမကျင့်ထုံး ကိုဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၂-အရ၊ ရွေးကောက်တင်မြှောက်ဖွဲ့စည်းထားသည်။ (၁၉၆၁-ခုနှစ်)

- ၁။ ဦးမူ ကျောင်း၊ တန်ဆောင်း၊ စောင်းတန်း၊ ဇရပ်၊ ဓမ္မာရုံဒါယကာ ပရိက္ခရာကုန်သည်ကြီး
- ၂။ ဦးမောင်မောင် သစ်စက်ပိုင်ရှင်နှင့် ဓမ္မာရုံဒါယကာ
- ၃။ ဦးစံရွှေ* ဆန်စက်ပိုင်ရှင်နှင့် သမာဓိမြို့ဝန် (ဥက္ကဋ္ဌ)
- ၄။ ဦးဘကြား* အစိုးရ ရိက္ခာတော်ရ ဆန်စက်ပိုင်ရှင် နှင့် သမာဓိမြို့ဝန် (ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ)
- ၅။ ဦးဖထော်* အစိုးရရိက္ခာတော်ရ နှင့် သမာဓိမြို့ဝန်
- ၆။ ဦးဘအုန်း* အုန်းအင်ဆန်း စတိုးပိုင်ရှင်နှင့် သမာဓိမြို့ဝန် (စာရင်းစစ်)
- ၇။ ဦးမြဘူး* လှတ်တော် ရှေ့နေကြီးနှင့် ပါလီမန် အမတ်ဟောင်း
- ၈။ ဦးညွန့်* သစ်ကုန်သည်ကြီးနှင့် သမာဓိမြို့ဝန် (အတွင်းရေးမှူးသစ်)
- ၉။ ဦးထွန်းမောင်* ဆေးလိပ်ခုံ ပိုင်ရှင်နှင့် သမာဓိမြို့ဝန် (အတွင်းရေးမှူး)
- ၁၀။ ဦးအုန်းရွှေ* ဆေးလိပ်ခုံ ပိုင်ရှင်နှင့် သမာဓိမြို့ဝန်
- ၁၁။ ဦးချစ်ဖေ ဆန်စက်ပိုင်ရှင်

* ဤ အမှတ် ပြထားသူ လူကြီးမင်း များမှာ မြောက်မုခ်ဦး တန်ဆောင်း ဒါယကာများ ဖြစ်ကြပါသည်။

ရှေ့တန်း (ဝဲမှယာ) ဦးဖထော်၊ ဦးမောင်မောင်၊ ဦးဘကြွား-
 ဒု ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဦးစံရွှေ-ဥက္ကဋ္ဌ၊ ဦးမူ၊ ဦးမြဘူး။
 နောက်တန်း (ဝဲမှယာ) ဦးထွန်းမောင်-အတွင်းရေးမှူး၊
 ဦးဘအုန်း-စာရင်းစစ်၊ ဦးညွန့်၊
 (အတွင်းရေးမှူးသစ်)၊ ဦးချစ်ဖေ၊
 ဦးအုန်းရွှေ။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

—:0:—

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

ပဌမခေတ်

၁-ဘုရားရှင်၏ သရီရဓာတ်တော်များ

အတ္ထုပ္ပတ္တိ

သတ္တဝါဝေနေယျ တို့၏ အကျိုးစီးပွားကို အခါခပ်သိမ်း အလို့ရှိတော် မူ သော မဟာ ကရုဏာ တော် သခင် ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ် ကြီးသည် ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင် ခိုအောင်း တော်မူပြီး သည့်နောက် သရီရဓာတ် မေ့တော်မြတ်တို့ကို ခုနစ်ပြည်ထောင် မင်း တို့အား ဆရာဖြစ်သော ဒေါနပုဏ္ဏားသည် အာသာတ ဓာတ် မကပ်ငြို စေရဘဲ မျှတညီတူ ခဲ့ဝေ၍ ယူစေပြီးခဲ့သည့် အတိုင်း ခုနစ်တိုင်း ခုနစ်ဌာန တို့၌ ကွဲပြား ပုံ နှ့် လျက်ရှိသော ဓာတ်တော်မေ့တော်များကို ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ရှင် ဘုရင် ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီး၏ သားတော် အဇာတသတ်မင်းသည် အဘ ရိုက်ရာ ဖြစ်သော ထီး နန်းကို သိမ်းမြန်း စိုးစံတော် မူပြီးနောက် ဘုရား ရှင်၏ သရီရဓာတ် မေ့တော်မြတ် တို့ကို တလုံး တစည်းတည်း

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

တည်ထား ကိုးကွယ် နိုင်ရန် စီမံ ပင့်ဆောင် တော် မှု ပြီး လျှင် ရာဇဂြိုဟ်ပြည် ဝေဘာရ တောင်နာမောင်း တွင် ကောင်း စွာ တည်ထားအပ်သော စေတီတော်မြတ်၌ ရဟန္တာ အရှင်မြတ် များနှင့် သိကြားမင်း နတ်မင်းတို့ ကြပ်မတ် ရှေ့ဆောင်ကာ နောင်လာနောက်သား အကျိုးများရန် အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့် ခပ်သိမ်း ရန်သူ မယူမဖျက်နိုင်စိမ့်သောငှါ ယန္တရားစက်ရှင်တို့ကို တီထွင် ဖန်တီးလျက် ခက်ခဲသောအစီအရင်ဖြင့် ပင်လယ်ရေပြင်နှင့်အမျှ ပြုသော ဌာပနာတိုက်တွင်း၌ ရတနာမုန် ရတနာမြတ်တို့ဖြင့် အထပ်ထပ် ဝန်းရံကာ တည်ထား ကိုးကွယ်ခဲ့လေသတည်း။

၂-သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီး၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ဤသည်မှနောက် အနှစ် နှစ်ရာကျော် အရောက်တွင် ရှေး ကောင်းမှု၏ အာနုဘော် ရာဇဘိသေက၏ အာနုဘော် တို့ကြောင့် အလွန်တရာ ဘုန်းတန်ခိုးအာဏာစက် ပျံ့နှံ့ ကြီးမားတော် မှုခြင်းဖြင့် ဇမ္ဗူဒီပါကျွန်းအပေါ်၌ တယောက်တည်းသောမင်း အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူသော ပါဠိလိပုတ်ပြည့်ရှင် သံဂါယနာ တင် ဘုရင် သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၂၁၈-ခုနှစ်တွင် ဒေဝါနံပိယ ပိယဒဿိရာဇဘိသေက ဘွဲ့မည်ကို ခံယူလျက်မြတ်စွာဘုရား၏ သာသနာတော်ကို ကမ္ဘာ တဝှမ်းလုံး ပျံ့နှံ့အောင် ဆောင်ရွက် ပြုစုခဲ့သော ပြိုင်ဘက် ကင်းသည့် သာသနာပြုမင်းသည်လျှင် ဤရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီ တော် မြတ်ကြီး၏ ပဌမဒါယကာတော် ဖြစ်ရကား သာသနာ တော်၏ အကျိုး သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးကို သည်ပိုး ဆောင်ရွက် ရာ၌ ကမ္ဘာပေါ်တွင် အထူးချွန်ဆုံး မင်းကေရာဇ် ဖြစ်သည်ကို

၂-သိရီဓမ္မာသောကမင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိ

သိသင့် သိထိုက်သည်ဟု ယူဆသည် အလျောက် အောက်ပါ အတိုင်း သိတန်သမျှ အကျဉ်း သင်္ချေပ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

(က) ဘုရားဗျာဒိတ်တော်

ဘုရား မြတ်စွာ သည် ရာဇဂြိုဟ် ပြည်သို့ ဆွမ်းခံ ဝင်တော် မူသောအခါ ခုနစ်နှစ်အရွယ်ရှိ ပိယဒဿိအမည်ရှိသော သူငှား သားသည် ဘုရား၌ ကြည်ညိုစိတ် ရှိသည် ဖြစ်၍ လက်၌ ရှိသော မြေမှုန့်ကို လှူရာ ရှင်လှသော နှလုံးတော်ဖြင့် ရှင်အာနန္ဒာအား “ချစ်သားအာနန္ဒာ ဤ ပိယဒဿိ သတို့သားသည် မြေမှုန့် လှူ သော အကျိုး အားဖြင့် နတ်ပြည်၌ ခံစားပြီးသော် သာသနာ တော် ၂၁၈-နှစ် ရောက်သော အခါ ပါဠိလိပုတ် ပြည်၌ ဗိန္ဒု သာရမင်း၏ တရားတယောက် သော သား တို့တွင် အသောက မည်သော ဗလစကြာမင်း ဖြစ်လတံ့ ၊ ထိုအခါ ငါ၏ သာသနာ ၌ သဒ္ဓါခြင်း အားကြီးသည် ဖြစ်၍ ခုနစ်လ ခုနစ်ရက် တိုင်တိုင် အလှူကြီးပေး၍ မိမိကိုယ်ကို နံ့သာဆီဖြင့် ဆုတ်သော ဝါဂုမ်းဖြင့် ရစ်၍ မီးညှို့ကာ ပူဇော်လတံ့ ၊ ထိုအခါ မာရ်နတ်ဖျက်ဆီးသည်ကို ဥပဂုတ္တတိဿ နာဂ မည်သော မထေရ် သည် တန်ခိုး အားဖြင့် တားပေး လတံ့ဟု မြတ်စွာဘုရား ဗျာဒိတ် စကား ကြားတော် မူသည်။ (မဟာဝင်ဝတ္ထု)

(ခ) အနောက်နိုင်ငံသားတို့၏ ထောက်ခံချက်

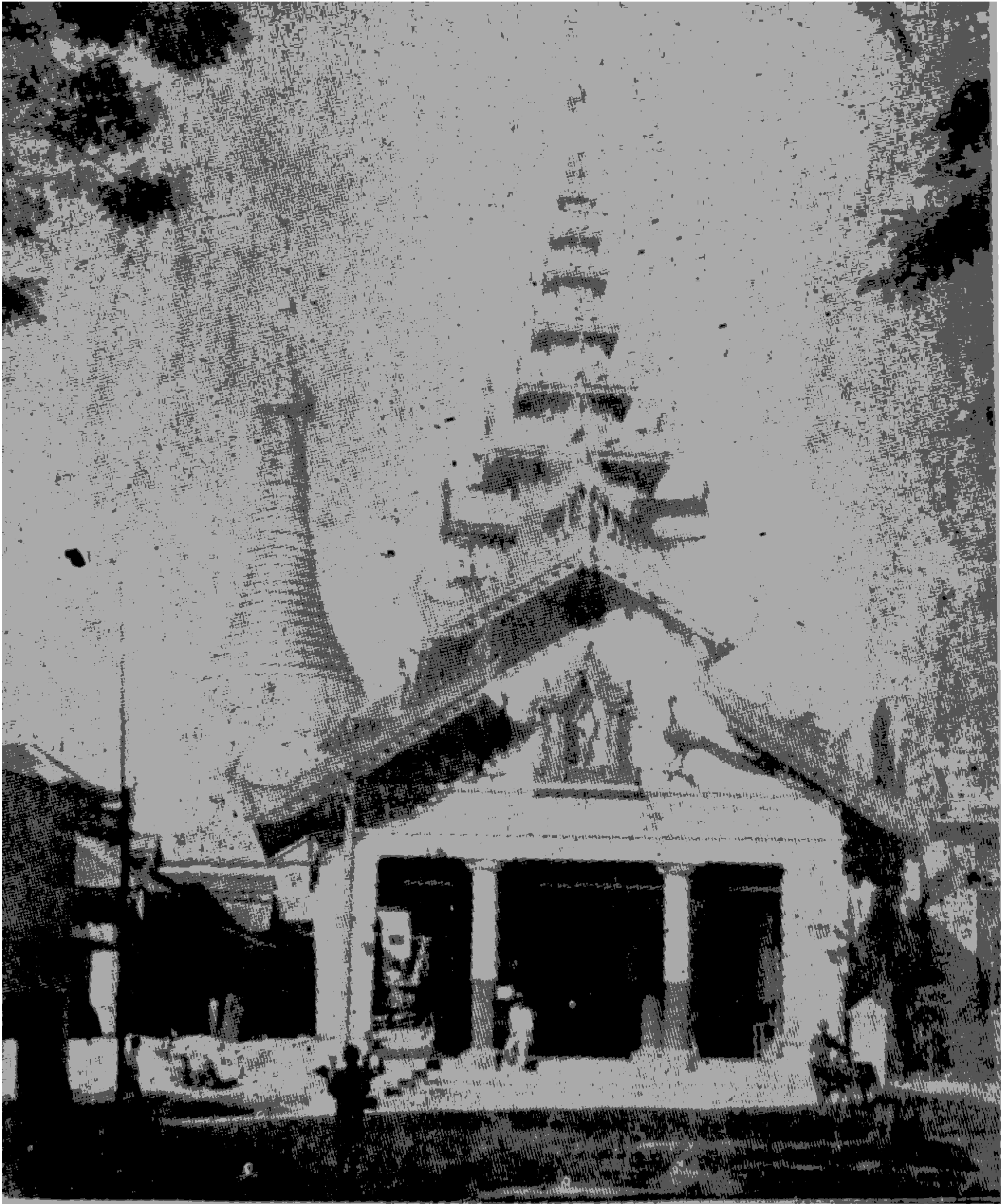
အိပ်-ဂျီ-ဝဲလ် ဆိုသူ ကမ္ဘာကျော် အင်္ဂလိပ် စာရေးဆရာကြီးက ကမ္ဘာ့ရာဇဝင် အစောင်စောင်တို့တွင် ထင်ပေါ် ကြော်ကြားကြ ကုန်သော ဧကရာဇ်ဘုရင်ကြီးပေါင်းများစွာတို့အနက် အသောက

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

မင်းတရားကြီး တဦးတယောက်တည်း သာလျှင် ကြယ်တာရာ အလား ထင်ရှားခြင်း ရှိ၏။ ၎င်း၏ ဘွဲ့နာမည်တော်ကိုဆိုလျှင် ဥရောပတိုက်ရှိ ဗေဂါလဂါမြစ်မှသည် ဂျပန်နိုင်ငံသို့ တိုင်ရောက်အောင် ယခုထက်ထိ ရှိသေးလေးမြတ်ခြင်းရှိကြ၏။ တရုပ်၊ တိဗက်၊ အိန္ဒိယ စသော တိုင်းနိုင်ငံတို့၌လည်း ၎င်း၏ ကြီးကြယ်မြင့်မြတ်ခြင်းအကြောင်းအရာတို့ကို ကောင်းစွာ သိမှီး သိမ်းဆည်းလျက် ထားရှိကြပေသည်။ ယခုခေတ် ယခုကာလ ရှိကြ ကုန်သော လူအပေါင်း တို့သည် ကွန်စတန်ဘုရင်ကြီးနှင့် ရှာလမိုင် ဘုရင်ကြီးတို့ထက် အသောက မင်းတရားကြီး၏ ဘွဲ့နာမည်ကိုသာ အမြတ်တနိုး ပြုလုပ် ပြောဆို လျက် ရှိ၏ ဟု ချီးကျူး ရေးသား ထားလေသည်။

ဒေါက်တာ ကော်ပိုလ်စတင် ဆိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီး ကလည်း အသောက မင်းတရားကြီးသည် သာသနာကို အားပေး ချီးမြှင့်ခြင်းတွင် ကွန်စတန် ဘုရင်ကြီးနှင့် တူရုံ သာမက အလွန်ဇီဝါဘုရင်ကြီးက ဂရိတ်လူမျိုး တို့၏ စိုးမိုး အုပ်ချုပ်ခြင်းကို ကမ္ဘာမြေပြင်တလျှောက် ပျံ့နှံ့အောင် ဆောင်ရွက်သည့်နည်းတူ သာသနာတော်ကို ကမ္ဘာ တလောကလုံး ပြန့်ပွားအောင် ဆောင်ရွက်တော်မူသည့်အပြင် နပိုလျံ ဘုရင်ကြီးပမာလည်း ဂုဏ်ပကာသနမဖက်ဘဲ မေတ္တာတရား သက်သက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်တော်မူခြင်း ဖြစ်လေသည်ဟု ထောက်ခံပြန်သည်။

ဒေါက်တာဂျိန်းမက္ကဖီး (M.A., M.D.) က “ဗုဒ္ဓဘာသာ သာသနာရာဇဝင်တွင် အသောက မင်းကြီးသည်ကား ဂေါတမ

အရှေ့စောင်းတန်း မုခ်ဦး-အလှူရှင်များမှာ
ဦးမူ-ဒေါ်ပေ၊ ဦးသန်းအုံ-ဒေါ်မြပေ၊
ဦးဘိုးအိ-ဒေါ်ညွန့်။

အရှေ့ တိုင်းသားတို့၏ မှတ်တမ်း

မြတ်စွာဘုရား၏နောက် အကြီးကျယ်ဆုံးသော ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးပင် ဖြစ်၏” ဟု ထောမနာပြုပေသည်။

ဒေါက်တာဗင်းဆင့်စမစ်(M.A.,D.Litt)က “အသောက မင်းတရားကြီးသည် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို အိန္ဒိယ နိုင်ငံလုံးနှင့် တကွ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ မြန်မာပြည်၊ ယိုးဒယား၊ ကမ္ဘောဇ၊ တရုတ်ပြည်၊ ကိုရီးယား၊ ဂျပန်၊ မွန်ဂိုလီးယား၊ တိဗက် စသော အရှေ့တိုင်း တလွှားတွင်လည်း ပြန့်ပွားထွန်းကားစေခဲ့၏” ဟု ဆို၏။

(ဂ) အရှေ့ တိုင်းသားတို့၏မှတ်တမ်း

ဖဟီယင် အမည်ရှိ တရုတ် ရဟန်းတော်၏ မှတ်တမ်းတွင် ပါဠိပုတ် နေပြည်တော်ရှိ အသောက မင်းတရား ကြီး၏ စံတော်မူရာ ရွှေနန်း ပြာသာဒ်တို့မှာ နတ်အသုရာတို့ စီမံ ခြယ်လှယ်ထားသည့်အတိုင်း အလွန်တင့်တယ် ရှုချင်စဖွယ် ကောင်းပေရကား ဤကမ္ဘာလောကရှိ လူတိုင်းတယောက်မျှ လုပ်ကိုင် ဖြစ်မြောက်နိုင်ဘွယ်ရာ မရှိချေဟု ဆို၏။

အီစင် အမည်ရှိ တရုတ် ခရီးသည် တိုင်း၏ ရှေးမှတ်တမ်း အရလည်း မြတ်စွာဘုရား သက်တော် ထင်ရှားရှိစဉ် ဗိမ္ဗိသာရ မင်းကြီးသည် မိမိ၏ ကမ္မလာထည်နှင့် ရွှေတောင်ဝှေးတော် နှစ်ခုစလုံး တဆယ့်ရှစ်ပိုင်း ပိုင်းပြတ် သွားသည်ဟု အိပ်မက် မြင်မက် လေရကား မြတ်စွာ ဘုရားထံ ချဉ်းကပ်၍ ထိုအိပ်မက် အကြောင်းကို ပြန်ကြား လျှောက်ထားလေလျှင် မြတ်စွာဘုရား က “ငါဟောကြားသော တရားဒေသနာတို့ကို တဆယ့်ရှစ်မျိုး ကဲ့ပြားလျက် အယူရှိလာကြလတ္တံ့သော ပုဗ္ဗနိမိတ်သာတည်း။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ထိုသောအခါ အသောက မည်သောမင်းသည် ပေါ်ပေါက်လာ ပြီးသော် ဤဇမ္ဗူဒီပါတကျွန်းလုံးကို အစိုးရလိမ့်သတည်း” ဟု ဗျာဒိတ်စကား မိန့်ကြားတော် မူခဲ့ကြောင်းနှင့် ဖော်ပြပါရှိ၏။

ထိုမှတစ်ပါး “အသောက မည်သော ထိုမင်းသည် တရားနှင့် အညီ မင်းပြုပြီးလျှင် ငါ၏သရီရခါတ်တော်တို့ကို စေတီပေါင်း ချစ်သောင်း လေးထောင်တည်၍ ဌာပနာခြင်း ပြုလိမ့်သတည်း” ဟု ဗျာဒိတ်တော်ထားခဲ့ကြောင်းနှင့်လည်း ဒိဝိယဝါဒနကျမ်း၌ သာရှိသည်ဟူ၏။

ယုအံချောင် အမည်ရှိ တရုပ်ရဟန်းတော် တပါး၏ ရှေး မှတ်တမ်းတွင်လည်း အသောက မင်းတရားကြီး တည်ဆောက် သော စေတီ ပုထိုးနှင့် ကျောင်း ပေါင်း မြောက် မြား စွာ ကို ကသ္မိယတိုင်းနှင့် အခြားနေရာ အများတွင် တွေ့ခဲ့ ရကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

(သ) မဇ္ဈိမဒေသ ပညာရှင်ကြီးများ၏ တင်ပြချက်

အိန္ဒိယနိုင်ငံ လက္ခနောင်မြို့ သိပ္ပံ ကျောင်းကြီး၏ အိန္ဒိယ နိုင်ငံ ရာဇဝင်ဆိုင်ရာ ပါမောက္ခဆရာကြီး ပရိဖက်ဆာ မူကာဂျီ (M.A., Ph.D.) ကလည်း အရှင် မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမထေရ် အမှု ပြုလျက် ပါဠိလိပုတ်ပြည် အသောကာရာမကျောင်းထက် တွင် တတိယ သံဂါယနာ တင်တော်မူကြောင်း၊ ထို့နောက် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့အား ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့ သာသနာပြု စေလွှတ်ကြောင်း၊ ထိုကိုးတိုင်းတွင် မြန်မာနိုင်ငံသုဝဏ္ဏဘူမိတိုင်း သို့ အရှင်သောဏနှင့် အရှင်ဥတ္တရမထေရ်မြတ်တို့အား စေလွှတ် ကြောင်း စသည်ဖြင့် ဇိနတ္ထပကာသနီ အစရှိသည့် ကျမ်းပေါင်း

ရှေးမင်းများ၏ ကမ္မည်းကျောက်စာများ

မြောက်များစွာကို ပြုစုတော်မူသော ကျေးဇူးတော်ရှင် ကျီးသဲ
လေးထပ်ကျောင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး အရှင် မုနိန္ဒာဘိဇ္ဇာ
စီရင်အပ်သော မဟာဝင်ဝတ္ထုတော်ကြီးလာ စကားရပ်တို့နှင့်
တထပ်တည်းကျအောင် ရေးသား ဖော်ပြထားလေသည်။

(င) ရှေးမြန်မာမင်းများ၏ ကမ္မည်းကျောက်စာ

အိန္ဒိယနိုင်ငံ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိ မြန်မာ ကျောက်စာ ကမ္မည်းများ
အနက် သက္ကရာဇ် ၆၆၀-ခုနှစ် တန်ဆောင်မုန်းလဆန်း ၈-ရက်နေ့
(အောက်တိုဘာ ၁၂၉၈-တွင်) မိမိ ပြုအပ်ခဲ့ပြီးသော ကောင်းမှု
အတွက် ရေစက် သွန်းချ အမျှ ပေးဝေကြောင်းကို မှတ်တမ်း
ရေးထိုးခဲ့သော ပြုတသောင်းတို့၏ အရှင် အမည်ခံ ပြုမင်း
တပါး၏ ကမ္မည်း ကျောက်စာတွင် သာသနာတော် သက္ကရာဇ်
၂၁၈-ခုနှစ်နောက်တွင် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း အရှင် သီရိဓမ္မာသောက
မင်းကြီးတည်ထားတော်မူခဲ့သော စေတီပေါင်း ၈၄၀၀၀-အနက်
ပျက်စီး ယိုယွင်းနေသော စေတီတော်တဆူကို ပြန်လည် ပြင်ဆင်
ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထား၏။

(စ) အသောကကျောက်စာများ

ယနေ့ ကမ္ဘာတွင် အထူး ထင်ရှား ကျော်စော လျက်ရှိသော
အသောကမင်းတရားကြီး ရေးထိုး မှတ်တင်ထားခဲ့သည့် ရာပေါင်း
များစွာ ကျောက်စာများအရ လူနှင့်တတူ သက်ရှိ သတ္တဝါ
အပေါင်းတို့၏ အကျိုးကို သည်ပိုးထမ်းဆောင်တော်မူရုံမက ဗုဒ္ဓ
သာသနာတော်ကြီးကို ကမ္ဘာလောက တခုလုံး ပြန့်နှံ့အောင်
ဆောင်ရွက်တော်မူခဲ့ခြင်းမှာ အံ့ချီးမကုန်ရှိပါပေ၏။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သာဓကတရားအဖြစ် တင်ပြရသော်....

သဟဗာဇဂရဟိကျောက်စာ အမှတ် ၁၃-၌

x x x x x x x

မင်းတရားကြီးသည် လူခပ်သိမ်းတို့အပေါ် နားကျင့်ခြင်းမပြု လိုသော သဘော မိမိစိတ်ကိုချုပ်တည်းလိုသော သဘော သမာ- သမတ် မျှတ တရားခြင်း ဖြစ်စေလိုသော သဘောထား ရှိတော် မူ၏။

ဤသို့ ပြုလုပ် အောင်မြင်ခြင်းသည်သာလျှင် ဓမ္မတရားဖြင့် အောင်မြင်ခြင်း မည်ပေသည်ဟု မင်းတရားကြီးသည် နှလုံး ပိုက်တော်မူ၏။

ဤသို့ အောင်မြင်ခြင်းကိုလည်း မင်းတရားကြီးသည် ဤ နိုင်ငံတော်နှင့်တကွ တိုင်းစွန့်နယ်ဖျားနေ လူအပေါင်းတို့ အထဲ တွင်၎င်း၊ နိုင်ငံတော်မှ ယူဇနာပေါင်း ခြောက် ရာ ကျော် ဝေးကွာသော အန္တိယောဂ အမည်ရှိ ဂရိတ်ဘုရင်နှင့် တကွ တုရမရံ အမည်ရှိ ဂရိတ်ဘုရင်၊ အန္တိက အမည်ရှိ ဂရိတ်ဘုရင်၊ မဂါ အမည်ရှိ ဂရိတ်ဘုရင်၊ အလိကသုဒရံ အမည်ရှိ ဂရိတ် ဘုရင် လေးဦးတို့ပိုင် တိုင်း နိုင်ငံတို့ အပြင် နိုင်ငံ တော် ၏ တောင်ဘက်ရှိ စောဠတိုင်း ပဏ္ဍယတိုင်း တမ္ပပဏ္ဍိတိုင်း စသော တိုင်းပြည်တို့ တိုင်အောင်၎င်း အထပ်ထပ် အောင်မြင်ခြင်း ဖြစ်တော်မူလေသည်။ x x x x ဟု ဖော်ပြထား၏။

- ၁။ တုရမရံသည် ဂျော်ဘုရင်ဖြစ်သည်။
- ၂။ အန္တိကသည် ဆီးရီးယားဘုရင်ဖြစ်သည်။
- ၃။ မဂါသည် ဆီရီနိုပြည် ဘုရင်ဖြစ်သည်။
- ၄။ အလိကသုဒရံသည် ဤပရတ်ပြည် ဘုရင်ဖြစ်သည်။

စေတီတော် တောင်ဘက်မုခ်ဦး
ဆန်စက်များပိုင်ရှင် ဦးရွှေဖြူ-ဒေါ်အေးမယ် နှင့်
သားသွီးတရုကောင်းမှု။

မင်းတရားကြီး၏ စုတိခဏ်း ဖော်ပြချက်

မင်းတရားကြီး၏ စုတိခဏ်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်း ဖော်ပြချက်

အထူးမှတ်သားဘွယ်

ဗုဒ္ဓသာသနာတော်တွင် သာသနာတော်၏အကျိုး သတ္တဝါတို့၏ အကျိုးကို သည်ပိုးရှက်ဆောင်တော်မူရာ၌ သူမတူအောင် အထူးချွန်ဆုံး ဆောင်ရွက်ခဲ့ဘော ဤမင်းတရားကြီး၏စုတိခဏ်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အလွန်ပင် မချမ်းမြေ့ဘွယ်ရာ ဖြစ်သော အစွဲအလမ်း အမှတ်အသားကြီး ရှိကြရုံသာမက မိမိတို့ ပြုအပ်သော ကောင်းမှု ကုသလတို့ကိုပင် အကျိုးပေး စိတ်မှ ချရပါ့မလားဟု ယောင်ဝါးဝါးဖြစ်နေကြသော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အများစုတို့၏ မခြေမြစ်လှသော သံသယကို တွန်းချပယ်လှန်နိုင်စိမ့်သောငှါ အောက်ဖော်ပြပါ မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီးမှ ရှင်းလင်းချက်ကို ထည့်သွင်းဖော်ပြအပ်ပါသည်။

(သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီး) အနိစ္စရောက်ပြီးသော်* အဆုံးစွန် အလှူ၏ အာနုဘော်ကြောင့် နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ရလေ၏ဟု လောကပညတ္တိကျမ်း၌ဆို၏။ ရာဇဝင်ကြီး၌ကား စုတိခါနီးတွင် ပြင်းစွာ အမျက်ဒေါသရှိသဖြင့် စုတိအခြားမဲ့၌ စပါးကြီးမြေဖြစ်၍ အရှင် မဟိန္ဒထေရ် တရားဟောသည်တွင်မှ တရားကိုနှလုံးသွင်းမိသဖြင့် စပါးကြီးအဖြစ်မှ စုတေ၍ နတ်ပြည်၌ ဖြစ်ကြောင်းကို ကျယ်စွာဆိုလေသည်။ ထိုစကားကို ကျမ်းကြီးကျမ်းခိုင်တို့၌လာသော စကားမဟုတ်သောကြောင့်(မဟာရာဇဝင်တော်၌) မရေးမသွင်းသတည်း။

* သာသနာ ၂၅၅။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သီဟဠဝတ္ထု၌ကား ဤသို့လာ၏။ သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီးနှင့် ၎င်း၏ အဆွေတော်ကြီးဖြစ်သော လင်္ကာဒီပ သီဟိုဠ်ကျွန်းကို အစိုးရသော ဒေဝါနံပိယတိဿ မင်းကြီးလည်း တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ တန်ခိုးကြီးသော နတ်သားဖြစ်လေ၏။ ထိုနတ်နှစ်ပါးသည် နတ်၏ အသက်အတိုင်း နတ်ပြည်၌မနေ၊ သိကြားတောင်းပန်အပ်သည် ဖြစ်၍ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ သဒ္ဒါတိဿမင်း၊ လက်ထက် သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီးကား သမ္ဘူလ သူဌေးကြီးသား ဖြစ်လာ၏။ ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီးကား ဗျုဒ္ဓိသဘာလ သူဌေးမင်း၌ ဖြစ်လာ၏။ ခုနစ်နှစ် အရွယ်သို့ ရောက်ကြလျှင် ရဟန်းပြု၍ ပဋိသမ္ဘိဒါ လေးပါးနှင့် တကွ ရဟန္တာ အဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူကုန်၏။ သိရီဓမ္မာသောက မင်းကြီးကို ကုဏ္ဍလတိဿထေရ် ဟူ၍ တွင်၏။ ဒေဝါနံပိယတိဿမင်းကြီးကို ဗျုဒ္ဓိထေရ်ဟူ၍ တွင်၏။ ထိုမဟာထေရ်နှစ်ပါးကား ဘွားသောအခါလည်း အတူဘွားတော်မူကြသည်။ ရဟန်းပြုသော အခါလည်း အတူ ရဟန်းပြုကြသည်။ ကျန်းဂန်အတူ သင်တော်မူကြသည်။ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူသော အခါလည်း သီဟိုဠ်ကျွန်း အလုံး၌ ကြီးစွာသော ပြာဋိဟာကို ပြုတော်မူကြ၍ အတူပင် ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုတော်မူကြသတည်း။

ဤတွင်၍ကား သိရီဓမ္မာ သောကမင်းကြီး၏ အကြောင်း သိကောင်းသရွေ့ အကျဉ်းသင်္ချေပ ဖော်ပြချက်ဖြစ်၏။

၁- သာသနာ ၂၇၇-တွင် နတ်ပြည်စံသည်။
၂- သာသနာ ၄၀၇။

၃-ရှေ့အာဏာ စေတီတော် အတ္ထုပ္ပတ္တိ

၃-ရှေ့အာဏာစေတီတော်အတ္ထုပ္ပတ္တိ

သာသနာတော်၏အကျိုး သတ္တဝါတို့၏အကျိုးကို သည်ပိုး ရွက်ဆောင်ရာ၌ အားမရ တင်းမတိမ်နိုင်ရှိသော သာသနာ့ ဒါယကာ သိရီဓမ္မာသောက မင်းကြီးသည် ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင်ကို ရည်စူး၍ စေတီတော် ရှစ်သောင်း လေးထောင်ကို တည်ထားကာ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းအလုံး၌ အနံ့အပြား ကိုးကွယ်နိုင်ကြစေရန် ရည်သန် ရိုးရင်း ပြင်းပြသော သဒ္ဓါ ဖြစ်ရကား အဇာတသတ်မင်းသည် ခဲယဉ်းသော အစီအရင်ဖြင့် တလုံး တစည်းတည်း သိုမှီး သိမ်းဆည်း ထားခဲ့သည့် ခုနစ် စရွတ်မျှသော သရီရဓာတ် မှုတော်မြတ်တို့ကို အကွယ်အကာ ယန္တရားစက်တို့ကိုပယ်ဖျက်၍ ပင့်ဆောင်တော်မူပြီးလျှင် ရှေ့စင် အတိ မိုက်ပြည့်စေတီတော်တဆူလျှင် ဓာတ်တော်တဆူစီဌာပနာ ၍* ရှေ့မယ်နလေးချက်စီ စွဲကာ ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်း အလုံး၌ အနံ့ အပြားတည်ထားကိုးကွယ်ရန် စီမံရာတွင် ယခု ပုသိမ်မြို့တည်ရှိရာ တိရင်္ဂလကျွန်း၌ ဘုရားအလောင်းတော် ရှေ့ငါးကြင်းနှင့်ဝက်မင်း

* ရှေ့စင်အတိ.....ဌာပနာ၍၊ မုဋ္ဌောကိုးဆူသမိုင်းအချိုးကဏ္ဍ လာ စကားရပ်နှင့် သုတ်မဟာဝါ အဋ္ဌကထာ၊ ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌ ကထာတို့နှင့် ညီညွတ်သည်။

ဒက္ခိဏသာခါ-စသည်ဆိုသော စကားစုကဲ့သို့၊ မဟာဝင်-ဒီပဝင် ဗောဓိဝင် တို့ဖြင့် စောကြောဘွယ်လည်း မရှိ၊ အစွန်းလွတ်သည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဖြစ်စဉ် ပျော်မြူးရာဌာနဖြစ်ခဲ့သော အတိသဉ္ဇာနဂရ^၁ ကမ်းနဖူး
 တောင်ဦးအခင်း ကျောက်သလင်းအပြင် ပြန့်ပေါ်တွင် ရဟန္တာ
 အရှင်မြတ်တို့ ၊ ညွှန်ပြတော် မူအပ်သည့် အတိုင်း သာသနာ
 သက္ကရာဇ် ၂၀၉^၂ ခုနှစ် တပေါင်းလပြည့်နေ့ လရထားနှင့် ရာဟု
 နတ်သား ကြိမ်ခိုက်တွင် စေတီတော် လုံးပတ် သုံးတောင် အရပ်
 ငါးတောင်ရှိ စေတီတော်ကို ရွှေအာဏာဟု ဘွဲ့တော်ချီလေ့ပျက်
 လူနတ်ပြဟော သတ္တဝါအများ အကျိုးများရန် တည်ထားတော်
 မူခဲ့လေသတည်း။

၁။ အတိသဉ္ဇာနဂရ-အတိ + သဉ္ဇာတ + နဂရ၊ အလွန်ကောင်း
 စွာဖြစ်ခဲ့ဘူးသော ဒေသဟု အဓိပ္ပါယ်ရသည့် ဘုရားအလောင်းတော်
 နှစ်အခါ-ရွှေငါးကြင်း၊ ရွှေဝက်မင်း၊ ရှဉ့်မင်း၊ ရွှေသမင်မင်းနှင့် ဆင်မင်း
 အဖြစ် ပျော်စံကျက်စားခဲ့ရာနှင့် ရှဉ့်မင်းခန္ဓာစေတီသည်ဌာနအသီးသီး
 တို့၌ တည်ထားအပ်သော ယနေ့အထိ ထင်ရှားရှိနေသည့် အတွင်း
 မုဋ္ဌော ငါးဆူတို့ဖြင့် တင့်တယ်အပ်သော ပုသိမ်မြို့အတွက် အဓိပ္ပါယ်
 ယုတ္တိပြည့်စုံသည့်အမည် ဖြစ်ပေသည်။

၂။ ရဟန္တာ အရှင်မြတ်—(စေတီ) ကျောင်း ၈၄၀၀၀—တည်
 ဆောက်ရေးတွင် အစအဆုံး တာဝန်ယူရသော ဣန္ဒဂုတ္တ ရဟန္တာ
 အရှင်မြတ်မှာ၊ အတိတ်—အနာဂတ် ဆက်စပ်မြော်မြင် ကြီးလှသော
 အဘိညာဉ် တန်ခိုးတော်အရှင် ဖြစ်ရကား ဘုရားလောင်း နှစ်အခါ
 ရွှေငါးကြင်းနှင့် ဝက်မင်းဖြစ်စဉ် ပျော်မြူးရာ ဌာနဖြစ်ခဲ့၍၊ စေတီတော်
 တည်ရန် ဌာနအဖြစ် ရွေးချယ် ညွှန်ပြခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်သော
 အကြောင်းယုတ္တိပြည့်စုံသည်။

၃။ မုဋ္ဌောကိုးဆူသမိုင်းအရဖြစ်သည်။

စေတီတော် အနောက်မုခ်
နတ်လမ်း အနောက်ဘက်အဝှမ်း မြင်ရပုံ။

၁-အလောင်းစည်သူမင်း အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ဒုတိယခေတ်

၁-အလောင်းစည်သူမင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

စတုတ္ထ ပုဂံ မင်းဆက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်ကို စတင် ထွန်းကားစေခြင်းနှင့်တကွ တိုင်းကားပြည်ရွာ သာယာဝပြော ရေးအတွက် ထူးကဲသော ဆောင်ရွက်မှုတို့ကြောင့် ယခုထက်တိုင် ထင်ရှားကျော်စောလျက်ရှိသော ရှေးအခေါ် ပေါက်ကွဲရာမ ပြည် ခု ခေတ် တွင် မြားမြောင် လှသော စေတီတော် ပုထိုးတော်တို့ကြောင့် ကမ္ဘာအနှံ့ အပြား ထင်ရှား ကျော်စော လျက်ရှိသည့် ပုဂံမြို့ကို အစိုးရတော်မူသော အနော်ရထာမင်း ကြီး၏ သားတော်ဖြစ်သူ ကျန်စစ်မင်း၏ သမီးတော် ရှေ့အိမ်- သည် မင်းသမီးနှင့် ကျန်စစ်မင်း၏ တူတော် စောယုန်းမင်းသား တို့မှ ဖွားမြင်တော်မူ၍ ဘိုးတော် ကျန်စစ်မင်း ကိုယ်တိုင်လျှင် အထူးမြတ်နိုးတော်မူလှသဖြင့် ထီးဆက်နန်းလျှာအဖြစ် ငယ်ရွယ် စဉ်ကပင် ကြိုတင် လျှာထား သနား ချီးမြှောက်ခြင်းခံရသော အလောင်းစည်သူမင်းသည် ပြည်တွင်း ပြည်ပတို့သို့ ရေကြောင်း ကုန်းကြောင်းတို့ဖြင့် တိုင်းခမ်း လှည့်လည်တော်မူလေ့ ရှိခဲ့ရာ ဖေဂင်စကြာရှင်ဟုပင် အမည်တော် တွင်ခဲ့သည့်အတိုင်း လေ့ ဖေဂင်တော်ဆိုက်ရောက်ရာ အရပ်တို့၌ “ဖေဂင်တော်ဦးစေတီ” ဟု များစွာသော အရပ်တို့၌ တည်ထားတော်မူခဲ့လေသည်။ ထိုသာ မက ပုဂံမြို့တွင်ပင် အကြီးဆုံးတဆူဖြစ်သော သဗ္ဗညုဘုရားကြီးကို ၎င်း၊ အလှပ အသပ္ပာယ်ဆုံးတဆူဖြစ်သော ရွှေဂူဘုရားကို၎င်း တည်ထားတော် မူခဲ့လေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ထိုသက္ကရာဇ် ၅၃၆-ခုနှစ်ကား “သောနှင့်တြိန် ပဉ္စမိန် ပုသိမ် တည်သည့်နှစ်” ဟူ၍ ပညာရှိကြီးတို့ မတ်တမ်းပြုကြသည့်အတိုင်း ထိုသက္ကရာဇ် ၅၃၆-ခုနှစ်တွင် ပုသိမ်မြို့ကို အုပ်စိုးသော ဘုရင်ခံ ကား ဟံသာဝတီပြည်ဝိမလမင်း၏ မြောက်နန်းတော်တွင် မြင်သည့် ဝါသုဒတ္တမင်း ဖြစ်၏။

ထို ဝါသုဒတ္တမင်း	၉-နှစ်၊
ညီတော် ဗလဒတ္တမင်း	၁၀-နှစ်၊
ညီတော် မဟာဇေယျ	၇-နှစ်၊
ညီတော် စူဠဇေယျ	၈-နှစ်၊
ညီတော် သာဂရ	၆-နှစ်၊
ညီတော် ဂနိတ္ထ	၇-နှစ်၊

ညီနောင်ခြောက်ပါး ဆက်ကာ ဆက်ကာ ၄၇-နှစ်တိုင် စိုးစံ ပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၅၈၃-ခုနှစ် အရောက်တွင်....

ပသီမင်း	၈-နှစ်၊
အော်လံတေကုလားမင်း	၁-နှစ်၊
အက္ကပတ်မင်း	၃-နှစ်၊

ကုလားမင်း သုံးဆက် ၁၂-နှစ် တိုင်တိုင် ပသီမြို့ အမည်ဖြင့် အုပ်စိုးပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၅၉၅-ခုနှစ်တွင် (ပသီမြို့) အမည်ကို ဖျက်သိမ်း၍ အမည်ဟောင်းဖြစ်သည့် ပုသိမ်မြို့ အမည်ဖြင့် မှူးမင်းများဖြစ်ကြသော....

ဂုဏ္ဍသာရ	၈-နှစ်၊
ညီတော် ဂုဏ္ဍသာရီ	၉-နှစ်၊
သားတော် သမုဒ္ဒ	၁၃-နှစ်၊

ရေဆင်း တန်ဆောင်း တော်ကြီး အသစ် ပုံတော်
ခရိုင်ဝန် ဦးဘခိုင်နှင့် သီလရက္ခိတအဖွဲ့ကြီးမှ ကြီးမှူးသော
အများပြည်သူနှင့် ဘဏ္ဍာတော်။

၂-ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်

အသီးသီး နှစ်ပေါင်း ၃၀-စိုးစံခဲ့ကြပြီးနောက် သက္ကရာဇ် ၆၂၅-ခုနှစ် အရောက်တွင် သမုဒ္ဒ၏သားတော် သမုဒ္ဒဇောသမင်းနှင့် ဥမ္မာဒန္တီတို့က ဆက်လက်အုပ်စိုးကြလေသည်။

ဥမ္မာဒန္တီမင်းသိမ်းမှာ ကြင်ဘက်တော် သမုဒ္ဒဇောသမင်း၏ အမည်ကိုပင် ဖုံးလွှမ်း ကျော်လွန်၍ ယခုတိုင်ကျော်စောထင်ရှားလျက်ရှိသော အတိတ်ကံအာနုဘော် ကြီးလှသည့် ကုသိုလ်ရှင် အမျိုးသမီးတဦး ဖြစ်ပေသည်။

ဤသမုဒ္ဒဇောသနှင့် ဥမ္မာဒန္တီတို့ကား ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်ကြီး၏ တတိယ ဘုရားဒါယကာ ရာဇာမင်းစိုးများ ဖြစ်ကြလေသည်။

၂-ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော်

တတိယ ဘုရားဒါယကာ ရာဇာမင်းစိုးဖြစ်ကြကုန်သော ပုသိမ် ၃၂-မြို့ကို အစိုးရတော်မူသည့် သမုဒ္ဒဇောသမင်းနှင့်မိဖုရားမူး ဥမ္မာဒန္တီ တွင်မည်ပျံသင်း ကျော်စောခြင်းကိစ္စဖြင့် ယနေ့သို့တိုင် ကြိုင်လိုင်လျက်ရှိသော ဘုရားဒါယကာမတို့သည် ရဟန္တာအရှင် မြတ်တို့၏ အကူအညီဖြင့် ပတ္တမြားစေတီတော် လုံးပတ် ၃-တောင် အရပ် ၅-တောင်တွင် မေ့တော်ဆံတော်များနှင့် ဥသျှစ်သီးခန့် ပမာဏရှိသော ဗောဓိသီးကို သွတ်သွင်း၍ မူလ ထူပါရုံ စေတီတော်၌ ဌာပနာပြီးလျှင် အသစ် မှမ်းမံ တဖန်ပြုပြင်ကာ “သုဝဏ္ဏမဋ္ဌိပမာဏံ စေတီယံ ဒေဝမနုဿာနံ သရဏံ ဟောတိ”

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သုဝဏ္ဏမုဋ္ဌိပမာဏံ၊ ရွှေစင်အတိတမိုက်အတိုင်း အရှည်ရှိသော၊ စေတီယံ၊ စေတီတော်သည်၊ ဒေဝမနုဿာနံ၊ နတ်လူအပေါင်း တို့၏၊ သရဏံ၊ ကိုးကွယ် လည်းလျောင်းရာသည်၊ ဟောတိ၊ ဖြစ်၏။ ဟု ကျမ်းဂန်ရှိစကားအတိုင်း ပဌမ မူလဌာပနာရာ ရွှေစင် မိုက်ပြည့်စေတီတော် ဌာပနာရင်းကိစ္စ၍ ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော် အမည်သို့ ပြောင်းကာ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၆၀၀-ပြည့်နှစ်* တွင် နောင်လာအကျိုး မြှော်ကိုးတည်ထားကြပြန်ရာ ဤအမည်တော် ဖြင့်ပင်လျှင် ယနေ့အထိ ထင်ရှား ကျော်ကြား၍ အများ ကိုးကွယ်ရာ စေတီတော်မြတ်ကြီး ဖြစ်ပေသည်။

မျက်မှောက်ခေတ်

အမှာစကား မျက်မှောက်ခေတ်ကို သမုဒ္ဒဘောသဉ္ဇမ္မာဒန္တိ တို့စိုးစံသော ခုနှစ်ရာစုမှ တဆယ့်တစ်ရာစုအထိ (သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၉၀၀-၂၃၀၀) အပိုင်းတပိုင်း၊ ထိုမှ နောက်ကို အပိုင်း တပိုင်းဟု နှစ်ပိုင်း ခွဲခြားရာသည်။

ပဌမ အပိုင်း

သမုဒ္ဒဘောသနှင့် ဉ္ဇမ္မာဒန္တိတို့ လက်ထက် အလွန် ဝပြော သာယာရှိသည်ကို အကြောင်းပြု၍ ပုသိမ်မြို့ကို နာဂဝုလ္လာ (တနည်းခေါ်) နာဂရဝေပုလ္လာ ဟုသမုတ်၍ အဆက်ဆက်သော

* မုဋ္ဌောကိုးဆူ သမိုင်းပါအတိုင်း ဖြစ်သည်။

မုက်မှောက်ခေတ် ပဌမပိုင်း

မင်းတို့ မင်းပြုကြရာ အသုဟိန္ဒုမင်း လက်ထက်မှ မင်းဆက်
ပြတ်ကြောင်း မုဋ္ဌောကိုးဆူ သမိုင်းက ဆိုသည်။ သို့ရာတွင်
သက္ကရာဇ် အပိုင်းအခြား ဖော်ပြထားခြင်း မရှိပေ။

တဖန် မြန်မာရာဇဝင်များအရ တရုပ်ပြေးမင်း အမည်တွင်
သော နရသီဟပတေ့၌ သားတော်သုံးပါး ထွန်းကားသည့်အနက်
သားတော်ကြီး ဥဇနာကို သက္ကရာဇ် ၆၄၀-၆၄၈-ခုနှစ်လောက်
တွင် ပုသိမ်စားထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

သက္ကရာဇ် ၇၉၁-၈၂၁-ခုနှစ်ဆီလောက်တွင် တဖန် ပုသိမ်မြို့
မင်း ဗညားအိန်ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

ထို့ပြင် သက္ကရာဇ် ၈၂၁-ခုနှစ်လောက်တွင် ဟံသာဝတီ
အိမ်ရှေ့စံ ဓမ္မစေတီသည်ပုသိမ်မြို့ကို တိုက်ခိုက်အောင်နိုင်ကြောင်း
နှင့် တဖန် သက္ကရာဇ် ၈၃၄-ခုနှစ်နှင့် ၈၃၇-ခုနှစ်များတွင်
ဟံသာဝတီဘုရင် အဖြစ်ဖြင့် မဇ္ဈိမဒေသနှင့် သီဟိုဠ်တို့သို့ ပုသိမ်
ဆိပ်ကမ်းမှ သင်္ဘောများစေလွှတ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။

တဖန် သက္ကရာဇ် ၁၁၁၆-ခုနှစ် (အင်္ဂလိပ် လူမျိုး သံဘက်
ကက်ပတိန်ဘေကာ၏ မှတ်တမ်းအရ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၇၅၅-
ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၃-ရက်နေ့) တွင် အလောင်းမင်းတရား
ကြီးသည် ပုသိမ်မြို့ကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ကြောင်းတွေ့ရသည်။

သို့ရာတွင် ဤမင်းများလက်ထက်နှင့်သက္ကရာဇ် ၁၁၄၀-ခုနှစ်
အထိ ကာလအတွင်း စေတီတော်ကြီးအား အထူးတလည်ထပ်မံ
မွမ်းမံ ပြုပြင်ကြောင်း မတွေ့ရ။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဒုတိယအပိုင်း

၁-စတုတ္ထ ဘုရားဒါယကာကြီး သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၃၂၂-ခုနှစ်
 ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၁၁၄၀-ပြည့်နှစ်
 အရောက်တွင် စေတီတော်၏ ငှက်ပျောဖူး
 တော်ကဲ့အက်သဖြင့် ပုသိမ်မြို့ဝန်မင်း ဦးလှကြီးသည် အသစ်
 မှမ်းမံပြင်ဆင်တည်ထားတော်မူပြီးလျှင် ထီးတော်ကိုပါ တင်လှူ
 ခလသဖြင့် စတုတ္ထ ဘုရားဒါယကာ ပါရမီရင် ကုသိုလ်ရှင်ကြီး
 ဖြစ်လေသည်။

၂-ပဉ္စမ ဘုရား ဒါယကာကြီးများ ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၁၂၄၀-ပြည့်
 နှစ်နှင့် ၁၂၄၁-ခုနှစ်အတွင်း ပုသိမ်
 မြို့ ဒုတိယတန်း အမိန့်တော်ရကြီး
 ဦးလှက ဦးစီးနာယက ပြု၍ ၃၂-ရတီရုံ စိန်ကြီးကို အဘိုးငွေ
 ၃၂၀၀-ပေး၍ ဝယ်ယူတင်လှူသည့် အခါတွင် ပုသိမ်မြို့ အသည်
 ကြီးရပ် ဆရာကြီးဦးအောင်ခိုင်ပါ ကလျာဏလှကြီး ၆၁-ယောက်
 တို့နှင့်တကွ မင်းတုန်း မင်းကြားကြီး တင်လှူခဲ့သော သံထီး
 ခေတ်ကို ပယ်ကာ ကြေးစင်ထီး ခုနှစ်တောင် နှစ်မိုက် ငွေထီး
 နှစ်တောင်တမိုက် လေးသစ်တို့ကို တင်၍ ရွှေလုံးတော်ပြည့်
 ကပ်လှူကြပြီးနောက်....

၁၂၄၂-ခုနှစ် တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၁၁-ရက်
 ကြာသပတေးနေ့အဝင် ညဉ့် ၃-နာရီ ၄၅-မိနစ် အချိန်တွင်
 ငလျင်ကြီးလှုပ်သဖြင့် သပိတ်မှောက် အထက်က စ၍ ကဲ့အက်

မျက်မှောက်ခေတ် ဒုတိယပိုင်း

ပြီးလျှင် စိန်ဖူးတော်ကြီးမှာ မြေသို့ သက်လျော့ရာ ကဲ့အက် ပျက်ပြားသမျှ နေရာတို့ကို ပယ်ရှားပြီးလျှင် အဝန်း ၆၄-တောင် အမြင့် ၃၄-တောင် ၂-မိုက်ရှိုအောင် ဘိလပ်မြေအင်္ဂါဘေ သရုတ်ဖြင့် သာလျှင် တိုးမြှင့်ပူဇော်ခြင်း ပြုသောအခါ အဘိုးငွေ ၄၇၀၀ ကျပ် ကုန်ကျသော ကြေးချိန် ၁၂၀၀-ရှိသည့် ပိန္နဲတိုင် သစ်ကို စိုက်ထူလျက် ရှေ့စစ်ရုပ်ပွားတော်ကြီး တပိဿာ ၉၅-ကျပ်ရှိ တဆူ၊ ရှေ့စစ် တပိဿာ ၄၂-ကျပ် ၈-ပဲရှိ ရုပ်ပွားတော် တဆူ၊ ရှေ့စစ်အငယ်ဆုံး ၃-ကျပ်သားရှိ ရုပ်ပွားတော်ကြီးငယ် ၂၀၁-ဆူ အစုစု ငရွသားအချိန် ၁၆-ပိဿာ ၅၀-ကျပ်၊ ငွေဆင်းတုပေါင်း ၂၃၀၀၊ ပယင်းဆင်းတု ၁၄-ဆူ၊ ဓာတ်တော် ၇၀-စိန်စစ်ရုပ်ပွား ၁-ဆူ၊ မြသား ရုပ်ရှင်တော် ၁-ဆူတို့ကို ရှေ့ပလ္လင်သစ် ရှေ့စင်စစ်တို့ဖြင့် ဝန်းရစ်လှန်ကဲ ရှေ့တံကဲ၌ ဆွဲပန်းတော်ရှိ မဏိပတ္တမြား ပြရိုးယား ပုလဲ မြရွဲ ဂေါမုတ် ဥဿဖယား နီလာစီမြာ ဝန်းရံ မှမ်းမံသည့်အတွက် ငွေ ၉၇၀၀၀-ကျပ်တန် တို့ကို ဦးစီးဆောင်ရွက်သူ ဦးလှနှင့်အတူ အသည်ကြီး ရပ်ကွက်မှ ကလျာဏလူကြီး ဆရာကြီး ဦးအောင်ခိုင်နှင့် ပဲ့စားကြီး ဦးညိုမိုးတို့ပါ ၆၂-ယောက်တို့ကလည်း အသီးသီး ချီးမြှင့်လှူဒါန်းကြသော တသိန်းကျော်တန် စီမံပူဇော် ကြခြင်းဖြင့် ပဉ္စမမြောက် ပါရမီရင် ကုသိုလ်ရှင် ဘုရားဒါယကာ ကြီးများ ဖြစ်ကြပါပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ပုသိမ်မြို့ အသည်ကြီးရပ် လူကြီးမင်းတို့၏လှူငွေ စာရင်းမပါဘဲ အမိန့်တော်ရကြီး ဦးလှ မှ တည်နှီးဆော်၍ ပူဇော် လှူဒါန်း ခဲ့သည့် ငါးကြိမ် တိုင်တိုင်အတွက် ငွေ ၃၁၀၈၂၈-ကျပ်၊ ၉-ပဲ၊

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ပြန်သဖြင့် ယနေ့ ဉာဏ်တော်မှာ မြေမှ ခရေသီး အဆုံးအထိ ၇၇-တောင် ထီးရပ် (စိန်ဖူးအထွဋ် ဆုံးထိ) ၂၅-တောင်ဖြစ်၍ နှစ်ရပ်ပေါင်း ၁၀၂-တောင် အမြင့် ဆောင်တော်မူလျက်ရှိသည်။

(၃) စေတီတော်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာတော် အရပ်ရပ် ထိန်းသိမ်း စီမံ ဆောင်ရွက် ရေးကို တရားမ ကျင့်ထုံး ကိုဓ-ဥပဒေအရ ပြည်ပိုင်အစိုးရက သတ်မှတ်ပေးသော စည်းမျဉ်း ဥပဒေဖြင့် ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၁၂၅၇-ခုနှစ်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၉၆-ခုနှစ်က စ၍ အဖွဲ့ဝင် ၉-ဦးပါသော ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းဂေပါပကအဖွဲ့က စတင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။

ကောင်းမှုတော်ကြီးများ

၁-ဘုရင်မင်းမြတ်များနှင့် ထင်ရှားသော အခြားကုသိုလ်တော်ရှင်များ၏ကောင်းမှုတော်များ

(က) သက္ကရာဇ် ၁၁၇၁-ခုနှစ်တွင် ပုသိမ်မြို့ မြို့ဝန်မင်း မဟာမင်းခေါင်ကျော်သည် လုံးတော်ပြည့် ရွှေသင်္ကန်း ကပ်လှူတော်မူသည်။

(ခ) သက္ကရာဇ် ၁၁၉၀-ပြည့် နှစ် တွင် လေ ကြီး လာ ၍ ထီးတော် ပျက် သည် ကို စစ်ကိုင်း ဘုရင် မည်သော

(၃၆)

ရေဆင်းတန်ဆောင်း အဟောင်း ပါသော ပုသိမ်မြို့ရှင်း။

ကောင်းမှုတော်ကြီးများ

ဘကြီးတော် ဘုရားသည် ကိုယ်စားတော် လွတ်၍ ထီးတော်အသစ် တင်လှူတော်မူသည်။

(ဂ) သက္ကရာဇ် ၁၂၁၃-ခုနှစ်တွင် မင်းတုန်းမင်းတရားကြီး၏ နောင်တော် ပုဂံဘုရင် မင်းတရားကြီးဘုရားသည် ပုသိမ် ၃၂-မြို့ဝန်ကြီး မဟာမင်းခေါင်ကျော် အား ရှေ့တိုက် လွတ်တော်အမိန့်နှင့် ရှေ့ဆိုင်းများ လှဲအပ်၍ ကိုယ်တော်စား တင်လှူစေတော်မူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ၁၂၁၄-ခု နယုန်လဆန်း ၈-ရက် ၁၈၅၂-ခုနှစ် မေလ ၂၃-ရက်နေ့တွင် ပုသိမ်မြို့သည် အင်္ဂလိပ် လက်တွင်းသို့ ကျဆင်း ဆုံးရှုံးခဲ့ရလေသည်။

(ဃ) သက္ကရာဇ် ၁၂၂၂-ခု ကြတ္တိကာနှစ်တွင် မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး တပါးဖြစ်သော စစ်ကဲတော်မင်း မင်းလှ သမန္တရာဇာသည် လုံးတော်ပြည့် ရှေ့ သင်္ကန်းကပ်လှူ တော်မူသည်။

(င) သက္ကရာဇ် ၁၂၂၅-ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှအစိုးရခန့် ပုသိမ် မြို့ စစ်ကဲတော်မင်း ဦးရွှေဗိုလ်သည် ပုသိမ် ၃၂-မြို့သား တို့အား နှိုးဆော်၍ ရှေ့ လုံးတော်ပြည့် ကပ်လှူသည်။

မှတ်ချက်။ ။ ဤ စစ်ကဲတော်မင်း ဦးရွှေဗိုလ်မှ ဗြိတိသျှတပ် များပုသိမ်မြို့ကို တိုက်ခိုက်ချိန်တွင် မြို့ဝန်းကျင်

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

(ဃ) ရွှေဆည်းလည်း
တော်များ

။အချို့တွင် စိန်၊ ပတ္တမြား စသည်တို့
စီခြယ်လျက် ရွှေချိန် ၁၄၃ ကျပ်
၁၁-ပဲ ၃-ရွေးရှိ ရွှေသားစစ် ဆည်း
လည်းတော် ၆၃-လုံး။

(င) ရွှေပြား
သင်္ကန်းတော်

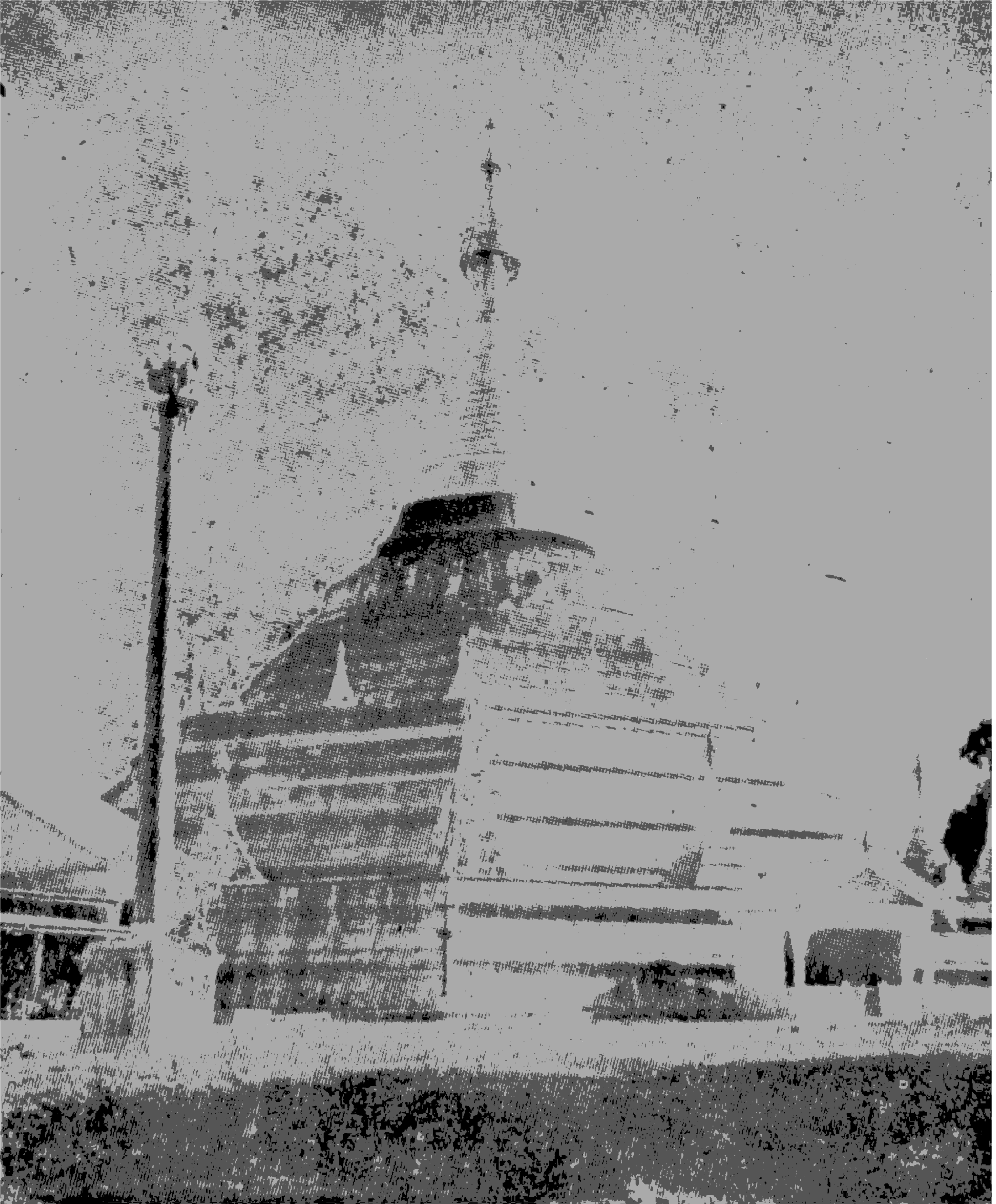
။ငှက် ပျော် ဖူး တော် တွင်
ကြေးဘောင် ကြီးဖြင့် သပ်ယပ်စွာ
တပ်ဆင် လှူဒါန်း ထား အပ် သော
စုစု ပေါင်း ရွှေချိန် ၄၈၂-ကျပ်
၁၂-ပဲ ၃-ရွေးရှိ ၆-လက်မပတ်လည်
ရွှေသားစစ် ရွှေပြား သင်္ကန်းတော်
၃၇၁-ချပ်နှင့် ၆-လက်မ x ၃-လက်မ
ရှိ ရွှေသားစစ် ရွှေပြားသင်္ကန်းတော်
၅၃-ချပ်၊ စုစုပေါင်း ၄၂၄-ချပ်။

(စ) ငွေထီးတော်

။အမြင့် ၆-ပေ ၆-လက်မ၊ ထိပ်ဝ
၃-ပေ ၉-လက်မ၊ ငွေကျပ်ချိန် သုံး
ထောင် ခြောက်ရာရှိ ငွေထီးတော်။

မှတ်ချက်။

။ထီးတော်သုံးဆင့်ရှိရာ အောက်ဆုံးရှိ
ကြေး ထီး တော် ကြီး မှာ ထိပ်ဝ
၇-တောင် ၂-မိုက် ရှိပါသည်။

မင်္ဂလာစေတီတော်
ယခုအခေါ် တဂေါင်းစေတီပုံတော်။

ကောင်းမှုတော်ကြီးများ

၃-အထွဋ်တင်စိန်ရတနာကြီးအကြောင်း သိကောင်းစရာ

- (က) ၁၂၄၁-ခုနှစ်တွင် ရတီချိန် ၃၂-ရတီရှိ ဤစိန်ကြီးကို အဘိုးငွေ ၃၂၀၀-နှင့် ပေးဝယ်၍ တင်လှူခဲ့ကြသည်။
- (ခ) ၁၂၄၂-ခုနှစ် တော်သလင်း လပြည့်ကျော် ၁၁-ရက် ဗုဒ္ဓဟူးနေ့ ညဉ့်သန်းခေါင်ကျော် ကြာသပတေးနေ့ အကူးဖြစ်သော ၃-နာရီ ၄၅-မိနစ်အချိန်တွင် ငလျင်ကြီးလှုပ်၍ မြေသို့ ခလေရာ ထိုနှစ်တွင်ပင် ပြန်တင်ခဲ့ရသည်။
- (ဂ) သက္ကရာဇ် ၁၂၇၂-ခုနှစ် ဆီလောက်တွင် အတိအကျ မသိသော အကြောင်း တခုကြောင့် စိန်ကြီး မြေသို့ ခလေရာ အစောင့်ကျသူ ကုသားလူမျိုး ဒရဝမ်သည် တိတ်တဆိတ် ကောက်ယူပြီးလျှင် အိန္ဒိယပြည် ဂူဂျ ရတ်တီနယ်သို့ ပြန်၍ ထိုခရုရာ ကုသားသူဌေး ၃-ဦး လက်ပြောင်းပြီးမှ သတင်းအစရသဖြင့် အိန္ဒိယအစိုးရ နှင့် ဆက်သွယ်စုံစမ်း ထိခရာကစွာ ကြိုးပမ်းခဲ့မှုကြောင့် စိန်ကြီးကို ပြန်ရခဲ့သည်။ အရောင်း လွယ်အောင် သို့မဟုတ် အစပျောက်အောင် သွေးပစ်ခဲ့သဖြင့် ရတီချိန်မှာ ၂၈-ရတီနှင့် ၁၁-ဗီဇဝါခွဲသာကျန်တော့သည်။

မှတ်ချက်။ ။ အထက်ပါ အကြောင်းများကို ဂေါပကလူကြီး မင်း သမာဓိမြို့ဝန်ဦးတက်ဖြိုး (K.I.H., T.P.S.) ၏သို့ ဝန်ထောက်ကတော်ကြီး ဒေါဖူးရှင်ထံမှ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

မှတ်မိသမျှ ပြောပြသိရှိရပါသည်။ နေ့ရက်အတိအကျနှင့်အခြားမှတ်တမ်းများမှာ ၁၉၅၈ ခုနှစ် တလိုင်းချောင်းရပ်ကွက် မီးကြီးတွင် ပါသွားကြောင်း ပြောပြသိရှိရပါသည်။

(ဆ) သက္ကရာဇ် ၁၂၇၄-ခုနှစ် ဝါခေါင်လဆန်း ၃-ရက်၊ (၁၅-၈-၁၉၁၂) ကြာသပတေးနေ့ည၌တွင် ကျုပ်ပျော် မြို့နယ် ဝက်ချောင်းရွာသား ငဘဆိုသူသည် ကျင်လည်ပိရိစွာ ဝါးနှင့်ကြီးများကို အသုံးပြုလျက် စေတီတော်ကြီးကို တိတ်တဆိတ် တက်ရောက်၍ စိန်ကြီးနှင့် တကွ အခြားအဘိုးတန် ရှေ့ထည်များကိုပါ ခိုးယူသွားကြောင်း သတင်းရသည်နှင့် ထိုအချိန်တွင် အင်္ဂလိပ် လူမျိုး အရေးပိုင်ဖြစ်သူ (Mr. H.F. Graham) (မစ္စတာအိပ်ချ် အက်ဖ် ဂရေဟန်) ၏ အမိန့်နှင့် ရဲဘက်၏ အကူအညီကိုယူကာ ဝေါ့ပကအဖွဲ့ဝင်တဦး ဖြစ်သူ ဦးတက်ဖြိုး (K.I.H., T.P.S.) ကိုယ်တိုင် သတင်းအဆက်ရှိရာ ကျေးရွာများသို့ သွားရောက်ပြီး ရဲအင်စပိတ် တော်ကြီး ဦးထွန်းငြိမ်း နှင့် ပိုက်စိတ်တိုက် မေ့နှောက်၍ ထိရောက် ကြပ်တည်း စွာ ခြေရာခံ စုံစမ်းသည့်ဒဏ်ကို နောက်ဆုံးတွင်မခံနိုင်တော့သဖြင့် အင်းရဲရွာအနီး အသေအချာ ဖေါ်ပြု ထားသော နေရာတွင် မြှုပ်နှံ ထားကြောင်း “ပစ်စာ” ပို့လာသည့် အတိုင်း သွားရောက် တူးဖော် ရာ စိန်ကြီးကို နဂိုရ် အတိုင်း ပြန်ရခဲ့ပြန်သည်။

ကောင်းမှုတော်ကြီးများ

မှတ်ချက်။ ။ နေ့ရက် အတိအကျကို အသေအချာ မှတ်သား သိမ်းဆည်းထားသူ အငြိမ်းစား ရဲအရာရှိ ဦးဘသင်း ထံမှ ရရှိခဲ့ပါသည်။

(c) သက္ကရာဇ် ၁၃၀၅-ခုနှစ်၊ သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၃-ရက်၊ (၁-၁၀-၁၉၄၄) နေ့ မှန်းလဲ့ ၂-နာရီ အချိန်ခန့်တွင် အမေရိကန်ဗုံးကြဲလေယာဉ်ပျံ ၁၀-စင်းတို့သည် စေတီတော်ကြီးအပေါ်မှ နီးကပ်စွာ ဖြတ်ကျော် ပျံသန်းပြီး ဂျပန်များ စခန်းချနေသော အဆောက်အဦများကို ဗုံးကြဲတိုက်ခိုက်ရာတွင် လေယာဉ်၏ ပြင်းထန်သော အဟုန်တို့ကြောင့် စိန်ဖူးတော်ကြီးမှာ ပိန္နဲတိုင်မှ ကျွတ်ထွက်ပြီး မြေသို့ခလေသည်။ သို့ရာတွင် စေတီတော်ကြီး၏ ပန်းတင်ခုံ တံတိုင်းအတွင်းမှာပင် ဖြစ်၍ အလွယ်တကူ ပြန်လည်ရရှိခဲ့လေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ စိန်ဖူးတော်ကြီး ပိမ့်ခိုင်မြဲရန် ပိန္နဲတိုင်ကို ၁-ပေ နှင့် ၆-လက်မတိုးမြှင့်၍ ဆက်ထားပြီးဖြစ်သည်။

ဝိသေသဂုဏ် ထူးခြားပုံ
၁-ဆုတောင်းပြည့်အင်္ဂါ

မဟိဒ္ဓဂိုဏ်းဝင်တဦးဖြစ်၍ နေရာအနှံ့အပြားတွင် ဂိုဏ်းဆိုင်ရာ စီစဉ်ချက် အရ စေတီတော် အတော် များများ တည်ခဲ့ ဘူးသူ ရဟန်းတော်တပါးသည် စာပြုသူ၏မိတ်ဆွေဖြစ်သူ အငြိမ်းစား ရာဘက် ရာဇဝတ် တရားသူကြီး တဦးနှင့်အတူ ဤစေတီတော်

ကြီးသို့ ဘုရားဖူး ရောက်လာကြစဉ် ဤစေတီတော်ကြီးတည်ထား ပုံမှာ ဆုတောင်းပြည့် စေတီများ တည်ရိုးထုံးတမ်းအတိုင်း တည် ထားခြင်းဖြစ်၍ ဆုတောင်းပြည့် စေတီဖြစ်ကြောင်း မိန့်ကြား သည်ကို ကြားနာမှတ်သားရဘူး၏။

ထိုရဟန်းတော်မှာ စေတီတော်ကြီး၏ မြောက်မုခ် စတင် မဆောက်လုပ်ရမီ ၂-နှစ်လောက်ကပင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ပိတ် ထားခဲ့ရသော မြောက်မုခ်မှာ မကြာမီအတွင်း ပြန်လည်ဖွင့်လှစ် နိုင်လိမ့်မည်ဖြစ်ကြောင်း အတိအကျကြိုတင်ဟောကိန်းထုတ်ခဲ့သူ ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးဖြစ်ကြောင်း မိတ်ဆွေ တရားသူကြီးထံမှ တဆင့် ကြား သိခဲ့ရ၏။

နိုင်ငံကျော် သာသနာပြု မဟာ ဆေးဝင်္ကဏာ ဆရာတော် ဦးသူရိယ အသျှင်မြတ် ကိုယ်တိုင်လည်း ဆုတောင်းပြည့် စေတီ ဖြစ်ကြောင်း မိန့်ကြားသည်ကို ကြားနာမှတ်သားရဘူး၏။

စေတီတော်ကြီး၏ ပဌမဒါယကာ သိရီဓမ္မာသောကမင်းကြီး သည်လည်း “ရွှေအာဏာ စေတီတော်ကို ကိုးကွယ် လေသမျှ လူ နတ် ဗြဟ္မာ သတ္တဝါ အပေါင်း တို့သည် ငါ့ကဲ့သို့ ချမ်းသာကို ရကြ၍ အန္တရာယ်အပေါင်း ပျောက်ပါစေသတည်း” ဟုပတ္တနာဆု ပြုတော်မူခဲ့သည်ဟု မုဋ္ဌောကိုးဆူသမိုင်းတွင် ဆို၏။

ထို့ပြင် ဒုတိယ ဘုရားဒါယကာ ဖြစ်သူ အလောင်းစည်သူ မင်းသည်လည်း အောက်ပါအတိုင်း ပတ္တနာပြုခဲ့ကြောင်း မုဋ္ဌော ကိုးဆူသမိုင်းတွင်ပင် အထင်အရှား ဖော်ပြထား၏။

ကောင်းမှုတော်ကြီးများ

“ ငါမရှိသည့်နောက် ငါပြုပြင် တည်လုပ်သော ထူပါရုံ စေတီတော်မြတ်ကို ပူဇော်ကန်ခတာ့ရသော ရှင်လူအပေါင်း တို့သည် ငါ့ကို အမျှပေးဝေစေသတည်း။ အမျှပေးဝေသော ရှင် လူ အပေါင်း တို့သည်လည်း မကောင်းသော ဘေးဒဏ် အန္တရာယ်အများ ကပ်သုံးပါးတို့မှ ကင်းလွတ် စေသတည်း။ နောင် စေတီတော် ပျက်စီး ယိုယွင်း ရှိလျှင် တွေ့ မြင် သမျှ ရဟန်းရှင်လူတို့ ငါ့ကဲ့သို့ ပြင်ဆင်လုပ်ဆောင် ကိုးကွယ်ကြ စေသတည်း။ ငါ့ကဲ့သို့သော ဘုန်းရှိသော ယောက်ျားဖြစ်၍ ကြံတိုင်းအောင်၍ ဆောင်တိုင်း မြောက်စေသတည်း။ ”

ဤသို့အားဖြင့် သတ္တဝါ တို့၏ အကျိုးကို ပွား တိုး စေရာ ဆုတောင်းပြည့် အင်္ဂါနှင့် ပြည့်စုံ ကြောင်း ကောင်းစွာ ဖော်ပြ အပ်ပေသည်။

၂-တိတ်ထူးနိမိတ်ထူးများ

စေတီတော်ကြီးအတွက်ဖြစ်စေ၊ သို့မဟုတ် ပုသိမ်မြို့ အတွက် ဖြစ်စေ တစ်စုံတရာ ထူးခြားသော ကောင်းကျိုး မကောင်းကျိုးပေး အဖြစ်အပျက် ပေါ်ပေါက်လာမည်ကို ကြိုတင်သတိပေးသော သဘောဖြင့် စေတီတော်ကြီးတွင်သော်၎င်း၊ မြို့ပါခြံ၍သော်၎င်း တိတ်ထူး နိမိတ်ထူးများ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိခဲ့၏။

လွန်ခဲ့သည့် အနှစ်နှစ်ဆယ်အတွင်း ကြုံခဲ့ရသော သာဓက အချို့ကို ဖော်ပြရလျှင်-

- (က) မိုင်းကြီးဝေခြင်း ၁၃၀၅-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ် လဆန်း ၃-ရက် (၁-၁၀-၄၄) နေ့ နံနက် ၈-နာရီ အချိန်

ရှေ့မူဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

လောကံတွင် နေဝင်၍ မိုးချုပ် သွားဘိ အလား တဖြည်းဖြည်း မှောင်လာပြီး ၁၀-မိနစ်ခန့် ညအတိ ကဲ့သို့ လုံးလုံးမှောင်ကြီး ကျသွားသည်။ ပြီးမှ တဖြည်း ဖြည်း ပြန်လင်းလာ သော်လည်း တဆက်တည်း လေကြီး မိုဗ်းကြီး သည်းထန်စွာ ကျနေရာ မှန်းလဲ့ တချက်တီး လောကံတွင် အနည်းငယ် လျော့သွားပြီး ၂-ချက် တီးတွင် အမေရိကန် ဗုံးကြဲ လေယာဉ်ပျံ ဆယ်စင်းတို့သည် စေတီတော်ကြီးအထက်မှ နီးကပ်စွာ ဖြတ်ကျော်ပျံသန်း၍ ဂျပန်များ စခန်းချရာသို့ ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်ရာ လေယာဉ်၏ ပြင်းထန်သော အဟုန် ကြောင့် စိန်ပူးတော်ကြီးမြေသို့ခ၊ လေသည်။

(ခ) ပျားနီမိတ် သက္ကရာဇ် ၁၃၁၀-ခုနှစ် နတ္တော်လကုန်ခါ နီးလောကံတွင် စေတီတော်ကြီး၏ အရှေ့မျက်နှာ ရှေ့* အောက်တွင် ပျားအုံ ဖွဲ့ခို စွဲကပ် လာကြရာ ၎င်းခုနှစ် ပြာသိုလကွယ် (၂၀-၁-၄၉) သောကြာ နေ့ နံနက် ၄-နာရီ အချိန်တွင် မြို့တွင်း၌ ရှိနှင့်ပြီး ဖြစ်သော ကရင်သောင်းကျန်းသူများသည် ရုတ်ခြည်း ထကြ တိုက်ခိုက်ရာ ကိုးသိန်း ရဲဌာနာနှင့် ကုန်းရပ် ကွက်မှ အချို့နေရာများကို သိမ်းပိုက် နိုင်ခဲ့ကြ၏။

* (ရှေ့) ကြာမှောက်ကြာလံ၏အကြား ရွဲလုံးများသဏ္ဍာန်ပြုလုပ် ထားသော စေတီ၏ အစိတ်အပိုင်းကို ခေါ်သည်။

(မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း အတွဲ-၃၊ စာမျက်နှာ ၄၂၉-တွင်ရှုပါ)။

၂-တိတ်ထူးနိမိတ်ထူးများ

မြို့စောင့်တပ်မတော်နှင့် ဆက်လက် တိုက်ပွဲများ ဖြစ်ခဲ့ရာ ၉-ရက်မြောက်နေ့ဖြစ်သော (၅-၂-၄၉)နေ့တွင်မှ ၎င်းတို့ အခိုင်အမာ တပ်စွဲခွဲခံနေသော စကောကရင်ကျောင်းမှ တပ်မတော်က တိုက်ထုတ် ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့၏။

(ဂ) ပျားနိမိတ် သက္ကရာဇ် ၁၃၁၈-ခု တန်ခူး လဆုတ် ၅-ရက် (၃၀-၄-၅၆) တနင်းလာနေ့ မှန်းလဲ့ ၂-နာရီခန့်တွင် စေတီတော်ကြီး၏ အထက်ဆုံး ပေါင်းရစ်အပေါ် နခမ်း အောက်ဆုံး ကြာမောက်၏ အောက်ဆွယ်၌ တောင်မျက်နှာနှင့် အရှေ့တောင် မျက်နှာအကြား အရှေ့တောင်ဘက် ယှန်းယှန်းတွင် ပျားကောင်များ လာရောက် အံ့ဖွဲ့ ခိုလှုံကြရာ ၎င်းခုနှစ်ကဆုန်လဆန်း ၃-ရက်(၁၂-၅-၅၆) တနင်္ဂနွေ နေ့တွင် စေတီတော်ကြီး၏ တောင်ဘက်မှ တန်ဆောင်းသစ်ဆောက်လုပ် လှူဒါန်းရန် အတွက် တာဝန်ခံထား ကြသူ ဒေါ်စိုးချို ထံမှ ငွေ ၄၀၀၀၀ (ကျပ်လေးသောင်း) နှင့် ဦးရွှေဖြူထံမှ ငွေ ၃၅၀၀၀ (ကျပ် သုံးသောင်း ငါးထောင်) နှစ်ဦးပေါင်းငွေ ကျပ် ၇၅၀၀၀ (ကျပ် ခုနစ်သောင်း ငါးထောင်) ကို တနေ့ထည်း တွင် လှူဒါန်း၍ ရရှိခဲ့ကြ၏။ (ပျားများ သည် နယုန်လဆန်း ၂-ရက် (၁၀-၆-၅၆) နေ့တွင် ထွက်ခွာသွားကြ၏။ အခြား အကြောင်းထူး တစုံတရာ မပေါ်ပေါက်ခဲ့ချေ။)

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

(သ) ပျားနိုမိတ် ၁၃၁၉-ခုနှစ်တပို့ တွဲလအတွင်းစေတီတော် ကြီး၏ အရှေ့မျက်နှာ အပေါ်ဆုံး ကြာမှောက် အောက်နခမ်းတွင် ပျားကောင်များ အံ့ဖဲကပ်လာ ရာ ၎င်းခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၉-ရက် (၂၆-၂-၅၈) ဗုဒ္ဓဟူးနေ့၌ ပုသိမ် ရာဇဝင်တွင် အဆိုးဆုံး ဖြစ်သော ဆိုးရှုံးမှု ခန့်မှန်းခြေ သိန်း ၂၀၀-ခန့် ရှိသည့် တလိုင်း ချောင်းရပ်ကွက် မီးကြီးဖြင့် တလိုင်းချောင်း ရပ်ကွက် တခုလုံး ကုန်လုဘနန်း ပျက်စီးခဲ့ရလေသည်။

မှတ်ချက်။ ။(၁၅-၈-၁၂)ခု နေ့ည (၁၁) စိန်ဖူး တက်ခိုး စဉ်ကလည်း လေကြီး မိုဗ်းကြီး သည်းထန်စွာ ကျခဲ့ ဘူးကြောင်း ကြားသိမှတ်သားရ၏။

ဤသည် တို့ကား အံ့ဘွယ်သရဲ ဖြစ်သော တိတ်ထူး နိုမိတ် ထူးတို့ကို ထူးခြားမည့် အခါ သမယ တို့၌ ပြသထင်လင်းစေ တော်မူသော တန်ခိုးတော်ဟုန် အံ့ဘွယ်ဂုဏ်နှင့် ပြည့်စုံကြောင်း လက္ခဏာများဖြစ်ပါသည်။

စေတီတော်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာတော်အရပ်ရပ် ထိန်းသိမ်း စီမံဆောင်ရွက်မှု

ဤသမိုင်း မျက်မှောက် ခေတ် အခင်း ပဌမပိုင်းတွင် ဖော် ပြ ပြီးခဲ့သည့်အတိုင်း ကောဇာသက္ကရာဇ် ခုနှစ်ရာစုမှ တဆယ့် တစ် ရာစုတိုင် ခေတ်အတွင်း တွေ့သိရသမျှ ပုသိမ်မြို့ကို စိုးမိုး ပိုင်သခဲ့သူမင်းများမှာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို ကြည်ညိုကိုင်းရှိုင်း ကြသူများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဤစေတီတော်ကြီးအတွက် အထူး

မဟာဗောဓိဝေတီပုံတော်။

ဘဏ္ဍာတော်အရပ်ရပ် ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်မှု

တလည် မှမ်းမံပြုပြင်ကြောင်း မတွေ့ရသော်လည်း အထိုက် အလျောက် စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်း ကိုးကွယ်ပူဇော်သမှု ပြုခဲ့ကြ မည်မှာ ယုံမှားဘွယ်မရှိချေ။

ဤသည့် နောက်တွင် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၃၂၂-ခုနှစ် ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၁၄၀-ပြည့်နှစ်မှစ၍ ပုသိမ်မြို့ကို ကွပ်ကဲ အုပ်ချုပ်ကြကုန်သော မြန်မာဘုရင်များ ချီးမြှောက်အပ်နှင်း သည့် ဂုဏ်ထူးဘွဲ့ထူးဆောင် မြို့ဝန်မင်း အဆက်ဆက် တို့သည် လည်းကောင်း၊ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခုနှစ် (ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၅၂-ခုနှစ်) ဗြိတိသျှတို့ ပုသိမ်မြို့ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက် အုပ်ချုပ်သည့်နောက်ပိုင်း၌ ဗြိတိသျှအစိုးရခန့် စစ်ကဲတော်မင်း အဆက်ဆက်နှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မြို့မိမြို့ဘများ ပူးတွဲ၍၎င်း အဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ကိုးကွယ် ပူဇော် ခဲ့ကြရာ ၁၂၅၇-ခုနှစ် (ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၉၆-ခုနှစ်) တွင် ပုသိမ်မြို့ ဒီစတြိတ် တရားမတရားသူကြီးရုံးတော် ၁၈၉၅-ခု တရားမကြီး မှု နံပါတ် ၄-၌ တရားသူကြီး အိပ်(ချ်) အက်(စ်) ဟတ္တနော စည်းမျဉ်းသတ်မှတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးသည့်အတွက် ဟတ္တနော စကင်းဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သော စည်းမျဉ်းဥပဒေဖြင့် တရားမကျင့်ထုံး ကိုဥပဒေနှင့်အညီ အစိုးရခန့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပက အဖွဲ့ ဝင် ၉-ဦးဖြင့် စေတီတော်ဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာတော်အရပ်ရပ်ကို စတင် ထိန်းသိမ်း စီမံဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

အဆိုပါ စည်းမျဉ်းဥပဒေရှိ အချို့ အချက်အလက်တို့မှာ ခေတ်နှင့်မလျော်ကန်သည်ကို တွေ့ကြရသဖြင့် စည်းမျဉ်းဥပဒေ သစ်ဘု ရေးဆွဲနိုင်ရန် အထက်တန်း ရှေ့နေကြီးများ ဖြစ်ကြ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သော ဦးဆိုင်နှင့် ဦးမြဘူး (ယနေ့ လွတ်တော် ရွှေနေကြီး) တို့ ဦးဆောင်သော အဖွဲ့တဖွဲ့နှင့် စေတီတော်ကြီးအား ယာယီ ထိန်းသိမ်းစီမံဆောင်ရွက်ရန် လူကြီး ၁၀-ဦး ပါဝင်သော ယာယီ ဂေါပကအဖွဲ့ကိုပါ ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခဲ့သည့်အတိုင်း ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၁၃၁၆-ခုနှစ် (ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၅၄-ခုနှစ်) တွင် ပုသိမ်မြို့ ခရိုင် တရားမတရားသူကြီး ရုံးတော် ၁၉၅၄-ခုနှစ် တရားမကြီးမှု အမှတ် ၁-၌ မူလစည်းမျဉ်း ဥပဒေဟောင်းကို အစားထိုးသော စည်းမျဉ်း ဥပဒေသစ်အရ အဖွဲ့ဝင် ၁၁-ဦး ပါဝင်သော ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့သစ်ဖြင့် ယနေ့ထိ ဆက်လက်၍ ထိန်းသိမ်း စီမံဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ စည်းမျဉ်းဥပဒေအရ ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်များ အတွက် မဲဆန္ဒဖြင့် ယှဉ်ပြိုင် ရွေးကောက် တင်မြောက်ရမည် ဖြစ် သော်လည်း (အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာ အဖွဲ့များမှ အဖွဲ့ဝင်များပါ ပါဝင်ဖွဲ့စည်းထားသည့်) သီလရက္ခိတအဖွဲ့ကြီးက ၎င်းနှင့်အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာအဖွဲ့အသင်းများပါ ညှိနှိုင်းတိုင်ပင်ကြပြီး ရွေးကောက် ပွဲ မကျင်းပရဘဲ စည်းကမ်းနှင့် ညီညွတ်လျော်ကန်၍ ထိုက်တန်မည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးများကို အညီအညွတ် ရွေးချယ်တင်မြောက် နိုင်ခဲ့ခြင်း များမှာ အမှတ်တရ ဖြစ်စေသည့် ဆောင်ရွက်မှု ကြီးပင် ဖြစ် ပေသည်။

၁၉၅၄-ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းသည့် စည်းမျဉ်း ဥပဒေအသစ်
အရ ရှေးကောက်တင်မြောက် ဖွဲ့စည်းထားသည့်
ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေပါက အဖွဲ့ဝင်များ

(၁၉၅၄-ခုနှစ်)

- ၁ ဦးစိုးမောင် အာရကံကုမ္ပဏီဝင်းပိုင်ဟောင်း (ဥက္ကဋ္ဌ)
- ၂ ဦးဘဝင်း အငြိမ်းစား စက်ရှင်မင်းကြီး (ဒု-ဥက္ကဋ္ဌ)
- ၃ ဦးသန်း ရာဖြတ်နှင့်အခွန်ဝန်ဟောင်း(စာရင်းစစ်)
- ၄ ဦးထွန်းမောင် ဆေးလိပ်ခုံပိုင်ရှင် နှင့် သမာဓိမြို့ဝန်
(အတွင်းရေးမှူး)
- ၅ ဦးစံရွှေ စက်ပိုင်ရှင်နှင့် သမာဓိမြို့ဝန်
- ၆ ဦးဘကြား အစိုးရ ရိက္ခာတော်ရနှင့် ဆန်စက်ပိုင်ရှင်
- ၇ ဦးဖထော် အစိုးရ ရိက္ခာတော်ရ
- ၈ ဦးမြဘူး အထက်တန်းရွှေနေကြီး
- ၉ ဦးညွန့် သစ်ကုန်သည်ကြီး
- ၁၀ ဦးဘအုန်း အုန်းအင်ဆန်းစတိုးပိုင်ရှင်နှင့်သမာဓိမြို့ဝန်
- ၁၁ ဦးအုန်းရွှေ ဆေးလိပ်ခုံပိုင်ရှင် နှင့် သမာဓိမြို့ဝန်

ကျောက်စာမူ

ရှေ့မူဋ္ဌော မဟာစေတီတော် ကျောက်စာ

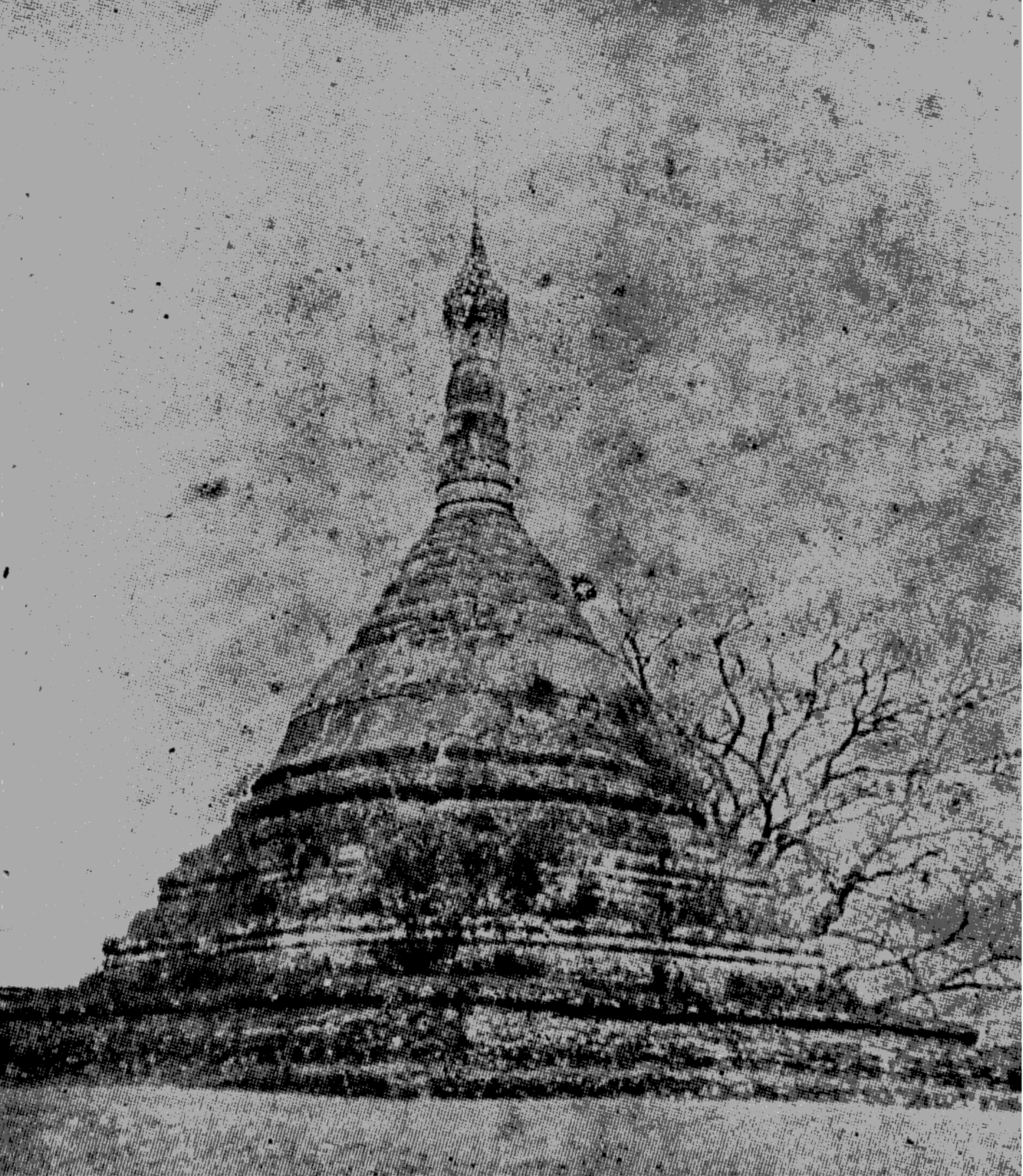
၁-ကျောက်စာမူ

နမော တဿ ဘဂဝတော အရဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ။

မော်ကွန်းမင်္ဂလာ၊ ဖေါညွှန်းဖြာပိန့်၊ ဘဂဝါမုနိန့်၊ မာရဇိန့်
သည်၊ ကုသိန္ဒာရုံ၊ အင်ကြင်းစုံဉ်၊ အောင်ဘုံနိဗ္ဗာန်၊ ရှေ့ပြည်မှန်သို့၊
ဝင်စံမြန်းကာ၊ လှမ်းအကြာတွင်၊ သကလ ဥဿုံ၊ မေ့ဓာတ်စုံကို၊
ဗိုလ်ပုံဝန်းလည်၊ ခုနစ်ပြည်ဟု၊ သာကီချင်းချင်း၊ အမင်းမင်းတို့၊
စစ်ခင်းရန်ထပ်၊ ပဋိသတ်ဖြင့်၊ ဖြစ်လတ်မည်မှန်၊ ဒေါသရန်ကို၊
အမြန်သိမ်းရုပ်၊ မီးရေငုတ်သို့၊ သုတ်သုတ်ပယ်ခါ၊ မင်းရာဇာတို့၊
ဆရာ ဒေါန၊ သြဝါဒဖြင့်၊ ညီမျှရစေ၊ ဓာတုမေ့ကို၊ ခုနစ်
ပြည်ထောင်၊ ပင့်ယူဆောင်၍၊ နောက်နောင်ခွန်ရှည်၊ ကိုးကွယ်
သည်မှ၊ သာကီမင်းမြတ်၊ ဇာတသတ်နှင့်၊ ထေရ်မြတ်ရဟန္တာ၊
ရှင်မဟာကဿပ၊ တိုင်ပင်ကြ၍၊ ဇိနပရမေ၊ သုံးလူဆွေ၏၊
ဓာတ်မေ့တော်မြတ်၊ အရပ်ရပ်တို့၊ ကွဲလတ်ဖြာဖြာ၊ မရှိရာဟု၊
ပင့်ခါဆောင်ပြီး၊ တလုံးတည်းဖြင့်၊ ပြည်ကြီးရာဇဂြိုဟ်၊ မဂ
ဓိုတွင်၊ ခေါ်ဆိုမည်ရာ၊ ဝေဘာရဟု၊ ပဗ္ဗတ မြောင်စောင်း၊
တောင်နှာမောင်း၌၊ စံကြောင်းမသွေ၊ ပင်လယ်ရေနှင့်၊ ညီစေ
တိုက်ခင်း၊ သုံးလူမင်း၏၊ မကြင်းဥဿုံ၊ ဓာတ်မေ့စုံကို၊ ဗိုလ်ပုံ
ဝန်းပတ်၊ ဇာတသတ်ဟု၊ မြတ်သည့်ရာဇာ၊ ဒါယကာ နှင့်၊
ရှင်မဟာကဿပ၊ ပဉ္စသတာ၊ ရဟန္တာတို့၊ များစွာ ပရိသတ်၊
သိကြားနတ်လည်း၊ ကြည့်ကြပ်စောင်မ၊ ကူညီကြ၍၊ သဗ္ဗရန်သူ၊
ကလူနှိပ်စက်၊ ဖြိုဖျက်ခြင်းငှါ၊ မစွမ်းသာအောင်၊ သတ္တာဝုဓ၊

ရွှေမုဋ္ဌောမဟာစေတီတော်သမိုင်း

ရေမီး စသား၊ ယန္တရားခလုပ်၊ စက်ရှင်ရုပ်တို့၊ သုတ်သုတ်
 လှည့်မြန်း၊ လက်နက် ထမ်းလျက်၊ တိုက်ခန်း ရံပတ်၊ စင်္ကြံ
 ခတ်၍၊ စောင့်ကြပ်စေရာ၊ လှပမာသို့၊ ခြာခြာပတ်ပတ်၊ သတ္တ
 ယန္တရား၊ စီမံထားခဲ့၊ ဘုရားသုံးလူ့၊ သဗ္ဗညု၏၊ ဓာတုရတနာ၊
 အဖြာဖြာကို၊ ဌာပနာ အောင်း၊ တောင်နှာမောင်းတွင်၊
 မင်းကောင်းတည်ပြု၊ စမ္ဘာစုသဏ္ဍာန်၊ စေတီဟန်ကား၊ ကာလံ
 သမယ၊ ရှည်လျားလှ၍၊ ဌာနထင်ထင်၊ စေတီရှင်ကို၊ မမြင်မသိ၊
 တိမ်မြုပ်တိမ်၍၊ အတိဒုက္ကရာ၊ သူတကာပင်၊ နေရာကျကျ၊ ပြောပြ
 မည့်သူ၊ မရှိဟူခဲ့၊ ဇမ္ဗူသိမ်းရုံး၊ တကျန်းလုံးကို၊ ရွှေဘုန်းပိုက်မိ၊
 တန်ခိုးရှိသည့်၊ ပါဠိလိပြည့်ရှင်၊ ဘုရင်ကေရာ၊ မင်းသော
 ကာကား၊ ကောဇာသက္က၊ နောက္ကေဒွေ၊ ရောက်တုံရေးဝယ်၊
 ဟိုရှေးယခင်၊ လွန်ပြီးနောင်က၊ ပြည်ထောင်သေဌ်နှင်း၊ ခုနစ်
 မင်းတို့၊ ဝပ်စင်းပူဇော်၊ မေ့ဓာတ်တော်တို့၊ မပေါ်တိမ်မြုပ်၊ သရုပ်
 မထင်၊ ဖြစ်ကြောင်းအင်ကို၊ သေနှင့်ကျင်းပ၊ ဌာနမကျန် ရှာဖွေ
 ပြန်လည်း၊ အမှန်တပ်အပ်၊ မတွေ့လတ်ခဲ့၊ သိအပ်ရှေးမှီ၊ သီလ
 သည်ဟု၊ ဘိက္ခုနီနွယ်၊ သူအိုမယ်ကား၊ သက်ဝယ် တရာ၊
 ခြောက်ဆယ် သာ၍၊ ဌာပနာ ရပ်၊ စေတီ မြတ်ကို၊ တပ်အပ်
 သေချာ၊ ညွှန်ကြားပါက၊ ရာဇာဘုန်းရှိ၊ သီရိဓမ္မာ၊ ကေရာလျှင်၊
 ဗိုလ်ပါပရိသတ်၊ မှူးမတ်သေနှင့်၊ ဗျူဟာဆင်၍၊ ယခင်ပဗ္ဗတ၊
 ဝေဘာရမှ၊ ဗုဒ္ဓ သရီရတ်၊ မြတ်သယမ္ဘူ၊ အဆူဆူကို၊ ဇမ္ဗူ
 ကျော် သောင်း၊ ရွှေ ပန်း တောင်း နှင့်၊ ကောင်းစွာ ပင့်ယူ၊
 မင်းဘုန်းလူလည်း၊ ကြည်ဖြူသဒ္ဓါ၊ လွန်မင်းစွာနှင့်၊ ဖရဏာ
 ဇောလှိုက်၊ သဘောပိုက်၍၊ မိုက်ပြည့်စေတီ၊ နာရဏီရွှေသား၊
 စံမမှားအောင်၊ ငါးရာညီညီ၊ ပန်းထိမ်သည်ကို၊ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ၊

သုမင်္ဂလစေတီတော်
ရေကြည် ရေနောက် ဆုတောင်းပြည့်။

ကျောက်စာမူ

သွင်းလုပ်ကြ၍၊ ဇာတရူပီ၊ ရှေ့စေတီပေါင်း၊ သင်္ချာလောင်းက၊
ရှစ်သောင်းလေးထောင်၊ ပြုပြီးနောင်မှ၊ ဘုန်းခေါင်မြတ်စွာ၊
ဓာတ်ရတနာကို၊ သေချာသွင်းမှီ တဆူစီဖြင့်၊ အညီဌာပနာ၊
ပြုပြီးခါမှ၊ ရာဇာအများ၊ ရာတပါးနှင့်၊ မှူးများမတ်ပေါင်း၊
ရှစ်သောင်း လေးထောင်၊ အပ်နှင်းဆောင်၍ ပြည်ထောင်
တိုင်းရံ၊ ဘုရင်ခံဘို့၊ အမြန်တည်စေ၊ မိန့်ခွန်းချွေက၊ သပြေ
ငူရိပ်၊ ဇမ္ဗူဒိပ်ဝယ်၊ ဓမ္မိဿရ၊ ဂေါတမ၏၊ သရီရဓာတ်၊ မေ့တော်
မြတ်တို့၊ ကိန်းဝပ်ဌာပနာ၊ အခါချိန်းပြီး၊ တပြိုင်တည်းနှင့်၊
အပြီး ရောက်ကြောင်း၊ ခါ မနှောင်းဘဲ၊ တပေါင်းမာသီ၊
ပုဏ္ဏမိနေ၊ လရထားနှင့်၊ နတ်သားတွေ့မှာ၊ မရွေ့မပျက်၊
ရွှေပနက်ကို၊ ချလျက်မယုတ်၊ အခြေမြှုပ်၍၊ ငွေအုဉ်အတုင်း၊
ရွှေအုဉ်ခင်းဖြင့်၊ ဝင်းဝင်းပတ္တမြား၊ တိုက်ခန်းသားတွင်၊ ကိုးပါး
နဝရတ် စီခြယ်လတ်၍၊ နတ်ဝိသုဒ္ဓိ၊ မာရဇိမြတ်၊ ဗောဓိ
သတ်ကား နုလတ်စဉ်ခါ၊ ရေမှာဖြစ်ခြင်း၊ ရွှေငါးကြင်းနှင့်၊
ဝက်မင်းနှစ်ဦး၊ ပျော်စံဘူးသည့်၊ ကုန်းထူးသေလာ၊ တိသဉ္ဇာဟု၊
ရဟန္တာပေါင်း၊ အသျှင်ကောင်းတို့၊ ညွှန်ကြောင်းပြဘ်၊ မဏိ
သေလာ၊ ကုန်းဗေသာတွင်၊ ရာဇာသီရိ၊ ဘုန်းရှိကေရာ၊ မင်းသော
ကာသည်၊ ကောဇာသက္က၊ ၂၇၀၊ ၉၀၀ ဝယ်တွင်၊ သပ္ပာယ်ရုပ်ပွား၊
ညောင်သားအပူရာဇိ၊ ဒက္ခိဏသဘာဝါ၊ ဗိမ္ဗာကိုယ်စား၊ ဓာတ်တော်
များနှင့်၊ ဦးဖျားတည်ရာ၊ ရွှေအာဏာဟု၊ သုံးဖြာခေတ်လုံး၊
ပဲ့တင်ကြုံး၍ လှမ်းဖုံးကျေညာ၊ ပထဗျာဓာတ်၊ အိုးထိန်း
ခပ်လျက်၊ ပျပ်ပျပ်လှုပ်ရှား၊ ကောင်းချီးသားလျက်၊ တည်ထား
ပြီးခါ၊ စကြာဗလ၊ မင်းသေက၏၊ ပဌမကုသိုလ်၊ မဂ်ဖိုလ်ပစ္စယ၊
ကုသလတွင်၊ ဒုတိယထပ်မံ၊ ပြည်ပေါက်္ကံကို၊ ဆက်ခံစိုးခြင်း၊

ရွှေမုဋ္ဌာမဟာစေတီတော်သမိုင်း

တန်ခိုးလင်းသည့်၊ မင်းကျန်ရစ်မြေး၊ ဘိုးဘေးစဉ်လာ၊ သညာ
မည်ရှိ၊ နရပတိစည်သူ၊ မင်းတဆူလည်း၊ ကြည်ဖြူစောဖြာ၊
ရွှေအာဏာကို၊ ထပ်ခါတည်လစ်၊ ၃၀၈-ဟု၊ သက္ကရာဇ်ကောဇာ၊
ရောက်ဆဲခါတွင်၊ သဒ္ဓါပိုမောက် ဆယ်တောင်မြောက်၍၊
အောက်နဂါးစက်၊ ပလ္လင်ထက်ဝယ်၊ ကိုးမျက်နှာရတ်၊ စီလတ်
ခြယ်ကာ၊ စောက်မှာ ၄-တောင်၊ အဝှန်းဆောင်က၊ ၆-တောင်
ကိုးဆယ်၊ အံ့ဘယ်ထူးစွာ၊ ဝင်္ဂဘာဟန်၊ တိုက်ခန်းရံတတ်၊
ဓာတ်ဆံအများ၊ မေ့တော်အားကို၊ ပတ္တမြားကြုတ်မြတ်၊
ရွှေငွေထပ်လျက်၊ သွင်းလတ်ဌာပနာ၊ ဘွဲ့တော်မှာကား၊ သုံးဖြာ
ခေတ်ကုန်၊ ထူပါရုံဟု၊ သုံးဘုံလူနတ်၊ ပဲတင်ခပ်ရှင်၊ မြတ်
သယမ္ဘူ၊ ထုတ်မှန်ကူကို၊ စည်သူရာဇာ၊ ထောမနာခွဲ၊ ကောဇာ
ရောက်ရှိ၊ ၆၀၀-ပြည့်တွင်၊ အတိသဉ္ဇာ၊ မဏ္ဍလာဟု၊ သညာ
ကျော်ရှိန်၊ မြို့ပူသိမ်ကို၊ ဘုန်းရှိန်မီးတောက်၊ ထီးဖြူဆောက်၍၊
နှစ်ယောက်မခ၊ သမုဒ္ဒဟု၊ သောသရာဇီန်၊ မင်းနရိန်နှင့်၊ ဒေဝိန်
ခေါင်ဦး၊ ရှစ်သောင်းကြူးသည့်၊ ကျော့မှူးကဉ္စနာ၊ မယ်ဥမ္မာတို့၊
ရှစ်ဖြာကြငှန်း၊ ဘိသိက်ဖျန်း၍၊ စံမြန်းဆက်ခါ၊ အုပ်စိုးရာတွင်၊
ထူပါရုံမြတ်၊ စေတီဓာတ်ကို၊ ထပ်ခါပြုပြင်၊ မှမ်းမံချင်၍၊
အသျှင်များစွာ၊ ရဟန္တာတို့၊ မိန့်ခါထုတ်ကြား၊ မြတ်ဘုရား၏၊
အများဆံဓာတ်၊ ကိန်းပျော်ရပ်ကား၊ ကုန်းမြတ်သဉ္ဇာ၊ ဤနေ
ရာတွင် သာသနာဝင်း၊ ထွန်းလင်းမှန်ညီ၊ ငါးတောင်တည်လိမ့်၊
မိန့်ချီမြက်ကြား၊ အသျှင်များတို့၊ ဟောကြားပြသ၊ သမ္မုဒ္ဒ၏၊
ပဌမပွင့်ရာ၊ ပလ္လင်သာနှင့်၊ မဟာဗောဓိ၊ အပူရာဇီတ၊ ဒက္ခိဏစစ်၊
ရောင်လှစ်ရုပ်ပွား၊ တောင်ကိုင်းသားနှင့်၊ သီးကားဖလံ၊ သဏ္ဍာန်
ဥသျှစ်၊ ပြေပြစ်ချောမွေ့၊ ပြကတေ့ရောင်ရှင်၊ အပြင်ပတ္တမြား၊

ကျောက်စာမူ

တွင်းကား နဝရတ်၊ ကိုးပါး လျှပ်လျက်၊ မြတ် ဗောဓိသီး၊
 ကွာခရီးမှ၊ သျှင်ကြီးရဟန္တာ၊ ဆောင်ပင့်လာ၍၊ ရာဇာမင်းအား၊
 ပေးသနားက၊ ရှင်အားရရ၊ နှစ်သက်လှ၍၊ မြပတ္တမြားဆောင်း၊
 ရှေ့ ပန်းတောင်းနှင့်၊ မင်းကောင်း ခံလင့်၊ ပူဇော် ပင့်လျက်၊
 ထပ်ဆင့်ဌာပဏာ၊ ဘွဲ့တော်မှာကား၊ ကပ္ပဝါလုံးဩ၊ ရှေ့မုဋ္ဌာဟု၊
 သုံးလောကဓာတ်၊ ပဲ့တင်ခပ်၍၊ သုံးထပ်ဘွဲ့ခြည်၊ သုံးမည်ဘွဲ့ထူး၊
 သုံးကြိမ်ကူးခဲ့၊ ကျေးဇူးအနန္တ၊ စံမမျှသည်၊ သမန္တ စက္ခု၊
 သဗ္ဗညု၏၊ ဓာတု အစုံ၊ မေ့ ဓာတ်ပုံဟု၊ ကိုးဂုဏ် ပျော်ရာ၊
 မဟာပဗ္ဗတ၊ သဗ္ဗာရတွင်၊ လောကမှန်ကင်း၊ သုံးလူ့ မင်း၏၊
 ပျော်ခင်းမှန်သည်၊ ရှေ့စေတီကို၊ ဤကပ္ပဝါလုံး၊ အံ့မဆုံး၍၊
 ခေတ်သုံးထုတ်လျှော၊ နတ်လူပျောသည်၊ မုဋ္ဌာစိန္တေ မော်ကွန်း
 တည်း။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၇၂-ခုနှစ်တွင် မော်ကွန်းကျောက်စာပြီးသည်။

၂-စေတီတော်တည်သည့်သက္ကရာဇ်များ ညှိနှိုင်းဖော်ပြချက်

(က) ရှေ့အာဏာဟုဘွဲ့တော်ချီစေလျက် သီရိဓမ္မာသောက၊ မင်းကြီးတည်တားတော်မူသောသက္ကရာဇ်မှာ ၂၇၉-ခုနှစ် ဖြစ်သည်ဟု မုဋ္ဌာကိုးဆူသမိုင်းနှင့် ရှေ့မုဋ္ဌာကျောက်စာတို့ကဆိုသည်။

ဘုရားတည်နှစ် ၂၁၉-ခုနှစ်ဟု မှက်တွေ့ရသည်။ သို့သော် ယုတ္တိမတန်၊ အကြောင်းပြုကား၊ မဟာဝင်ဝတ္ထုတော်ကြီးနှင့် ပိဋကတ်တော်လာ ဒေသနာအရ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၁၄-ခုနှစ်တွင် နန်းတက်၍
၂၁၈-ခုနှစ်မှ ရာဇာဘိသေက ခံတော်မူကြောင်း၊
ပြီးနောက် နိဂြောဓသာမဏေနှင့် မတ္တရမီ* အဘို့၌
ခမည်းတော် ဗိန္ဒုသာရ မင်းကြီး ပြုလေ့ရှိခဲ့သော
ဝတ်အတိုင်း တိတ္ထိတို့အား ဝတ်ထား လုပ်ကျွေး ပြုစု
လျက် ရှိခဲ့၏။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မဟုတ်သေး ဆိုလို၏။

တဖန် ဒီပဝင်တွင်လည်း အဘိသိက်မင်္ဂလာခံယူပြီး
သုံးနှစ်တွင် (နန်းတက်ပြီး ခုနှစ်နှစ်ကြာမှ) ဗုဒ္ဓ
ဘာသာကို ကြည်ညို လာကြောင်း အတိ အကျ
ဆိုထားပြန်၏။

ထို့ကြောင့် ဘုရားတည်သော နှစ်သည် သက္ကရာဇ်
၂၁၉-ခုနှစ် မဟုတ်တန်ရာ။

ထို့ပြင် အာသောက မင်းကြားကြီးသည် အဘိသိက် ခံယူ
ပြီး ရှစ်နှစ်မြောက် (၂၁၈+၈) = ၂၂၆-ခုနှစ် အရောက်တွင်
ပဌမဆုံးရေးထိုးသော ဗြဟ္မဂီရိကျောက်စာငယ်အမှတ် ၁-၌—
x x x x x x x

ဒေဝါနံပိယ မည်သော မင်းတရားကြီးသည် ဤသို့
အမိန့်တော်ရှိ၏ ငါသည်ဗုဒ္ဓဘာသာ ဥပသကာ ဖြစ်လာ
သည်မှာ နှစ်နှစ်ခွဲကျော်လွန်လေပြီ သို့သော် ငါသည်
သံဃာတော် တို့ထံ ဆည်းကပ်၍ တရားတော်ကို စိတ်

* သာသနာ သက္ကရာဇ် (၂၁၄+၇) = ၂၂၁-ခု နောက်မှ
တွေ့သည်။ (မှန်နန်းရာဇဝင်)

မဟာစေတီ
ယခုအခေါ် ဘုရားကြီးကုန်းစေတီပုံတော်။

သက္ကရာဇ်များညှိနှိုင်းဖော်ပြချက်

ထက်သန်စွာ ကြိုးစားအားထုတ် ခဲ့သည်ကား စင်စစ် အားဖြင့် တနှစ်၊ တနှစ်ကျော်သာ ရှိသေးသည်။

ထိုကာလအတွင်း နတ်တို့နှင့် မရောပြွမ်း မဆက်ဆံရ ကုန်သော ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းရှိ လူတို့အား ယခုအခါ နတ်တို့ နှင့် ရောပြွမ်းဆက်ဆံခြင်းဖြစ်လာစေလေပြီ* ။

x x x x x x x

စသည်ဖြင့်အဆိုရှိရာ—အဘိသိက်ခံယူသော သက္ကရာဇ် ၂၁၈ + (၈-၂၅) = ၅၅ နှစ်၊ နှစ်ရပ်ပေါင်း = သက္ကရာဇ် ၂၂၃-ခုနှစ် ကျော်မှ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဥပသကာ ဖြစ်လာရုံ ရှိသေးရာ ၂၁၉-ခုနှစ် သည် ဘုရားတည်နှစ် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။

ဤကျောက်စာပါ စကားတို့မှာ ပါရာဇိကဏ်အဋ္ဌကထာ လာ ခမည်းတော် ဗိန္ဒုသာရမင်းကြီး၏ အရိုက်အရာကို ဆက်ခံစိုးစံပြီး ခုနှစ်နှစ်လွန်မှ နိဂြောဓသာမဏေနှင့် တွေ့ရကြောင်းနှင့် သုတ် မဟာဝါအဋ္ဌကထာလာ နိဂြောဓသာမဏေကိုမိ၍ သာသနာ တော်၌ ရအပ်သောကြည်ညိုခြင်းရှိသည်ဆိုသော စကားရပ်တို့နှင့် ဆီလျော်ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

ထို့ပြင်လည်း—သုတ်မဟာဝါအဋ္ဌကထာစသည်တို့၌လာသော ၈၄၀၀၀-သော (စေတီ) ကျောင်း တို့ကို ပြုလုပ်စေပြီးနောက်၊ ဌာပနာရန် ဓါတ်တော်များ ရနိုင်ရေးအတွက် နေရာအနှံ့အပြား ခဲယဉ်းစွာ ရှာဖွေတူးဖော် ရပုံနှင့်တကွ ၈၄၀၀၀-သော မြို့ရွာ ဒေသတို့၌ စေတီကျောင်းများတည်ဆောက်ရာတွင် ပါရာဇိကဏ် အဋ္ဌကထာလာသည့်အတိုင်း—တိဟိ သံဝစ္ဆရေဟိ ဝိဟာရ ကမ္မာနိ

*။ ဒေဝလောကရှိကြောင်း ထင်ရှားစေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

ဌာပေသိ ဟူသော သုံးနှစ်ကြာမှ ပြီးစီးကြောင်းနှင့် သာရတ္ထဒီပနီ ဋီကာ လာ သုံးနှစ် လွန်မှ တနေ့တည်း ကမ္ပည်းဆက်စာ ရောက် လာကြောင်း စသည် တို့ကို မှန်နန်း မဟာ ရာဇဝင်တော်ကြီးက အခိုင်အမာ ရှင်းလင်း တင်ပြ ထားသည် ကိုလည်း ထည့်သွင်း ရေတွက်ရန်လိုပေမည်။

ထိုသာမကသေး အဆိုပါ အဘိသိက် ခံပြီး ရှစ်နှစ်မြောက် တိုင်ပင် ကလိင်တိုင်းကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ရာ၌ သောင်းနှင့် သိန်း နှင့် ချီ၍ လူအများ သေကြေပျက်စီး အတိဒုက္ခကြီး ရောက်စေခဲ့ သည့်အတွက် သတိသံဝေဂကြီးစွာရပြီး စစ်ခရာသံအစား တရား စည်ကြီး မြည်ဟီးကြွေးကျော်စေရန် အမိန့်တော် ထုတ်ပြန်ခြင်း၊ သားငှက်တိရစ္ဆာန် တို့အား ဘေးမဲ့ပေးခြင်း၊ တောကစားထွက် လေ့ ရှိခဲ့ခြင်းအစား အဘိသိက်ခံပြီး ဆယ်နှစ်မြောက်၌ ဘုရား ပွင့်တော်မူရာ မဟာဗေဒဓိပင်စသော အဓိကရနေရာဌာနများသို့ လှည့်လည်ဖူးမြော်ခြင်းနှင့် အခြားကောင်းမှု ကုသိုလ်များကို ပြု ခြင်း၊ စသည့် ဗုဒ္ဓအဆုံးအမတော်နှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ဘွယ်တို့ကို စတင်ဆောင်ရွက် လာသည်တို့မှာ အဘိသိက်ခံယူပြီး ၁၀-နှစ်မှ ၁၃-နှစ်အတွင်း ရေးထိုးမှတ်တင်သော ကျောက်စာများအရ သိရရာ မင်းတရားကြီး ဆောင်ရွက်ခဲ့သမျှ ကိစ္စအဝဝကို ဝေဘန် သုံးသပ် အဆုံးအဖြတ်ပြုရာ၌ ယနေ့အထိ ရှာဖွေတွေ့ရှိ တူးဖော်

- ၁။ သဟဗါဇဂရဟိ ကျောက်စာအမှတ်- ၁၃။
- ၂။ ဂိရနာရ ကျောက်စာအမှတ် - ၄။
- ၃။ သဟဗါဇဂရဟိ ကျောက်စာအမှတ်- ၁။
- ၄။ သဟဗါဇဂရဟိ ကျောက်စာအမှတ်- ၈။

သက္ကရာဇ်များညှိနှိုင်းဖော်ပြချက်

ပြီးခဲ့သမျှ အသောကကျောက်စာများ * နှင့် ညှိနှိုင်းတွက်စစ်ခြင်းသည် ပိုမိုသဘာဝကျနိုင်မည်ဟု ယူဆမိပေသည်။

သို့ဖြစ်ရာ အသောက ကျောက်စာ များနှင့် ညှိနှိုင်းသော် ရှေ့အာဏာစေတီ တည်သောနှစ်မှာ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၀-ခုနှစ်ထက် မစောနိုင်ဟု ခန့်မှန်းဘွယ်ရှိပေသည်။

တဖန် သက္ကရာဇ် ၂၀၉-ခုနှစ်ကို စိစစ်ပြန်ရာ သာသနာသက္ကရာဇ် ၂၃၅-ခုနှစ် နယုန်လမှ တပို့တွဲလအထိ ၉-လတို့ ပတ်လုံး ရဟန္တာအသျှင်မြတ် ၁၀၀၀-တို့ဖြင့် တတိယ သံဂါယနာတင်ပြီးမှ ကိုးတိုင်း ကိုးဌာနသို့ အသျှင်မဟိန္ဒ အစရှိသော ရဟန္တာ အသျှင်မြတ်တို့အား သာသနာပြု စေလွှတ်ကြောင်း၊ စေတီတော်များ တည်စေခြင်းမှာ ထိုနောက်မှပင် ဖြစ်ကြောင်း အဆိုရှိရာ သံဂါယနာတင် သက္ကရာဇ် ၂၃၅-ခုနှစ် နှင့် ဘုရားတည် သက္ကရာဇ် ၂၀၉-ခုနှစ်မှာ ၅၄-နှစ်မျှ ဝေးကွာနေသည်ကို တွေ့ရသဖြင့် စဉ်းစားဘွယ်တရပ် ဖြစ်နေပြန်သည်။

ဤ နေရာတွင် ညှိနှိုင်း သုံးသပ်ဘွယ်တခုမှာ အသောက ကျောက်စာများကို နှစ်ပေါင်းအတော်ကြာ လေ့လာစိစစ်ကြသော အနောက်နိုင်ငံ ပညာရှိ သုတေသီများ၏ ဖော်ပြချက်အရ အသောက မင်းတရားကြီး၏ နန်းစံနှစ်မှာ ၄၂-နှစ် ဖြစ်ကြောင်း အဆိုရှိရာ နန်းတက်နှစ်ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓသာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၂၁၄-ခုနှစ် နှင့် နန်းစံနှစ် ၄၂-နှစ် ပေါင်းသော်

* အော့စဖို့မြို့ ကလာရင်ဒန်ပုံနှိပ်တိုက်ထုတ် ဒေါက်တာဟတ်ဇက် Ph.D. ပြုစုသည့် အသောကကျောက်စာများ (inscriptions of Asoka.)

ရှေ့မဋ္ဌာ မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၂၅၆-ခုနှစ်တွင် ကံတော်ကုန် တန်ရာသောကြောင့် ဘုရားတည်နှစ် ၂၀၉-ခုနှစ်ကို အခိုင်အမာ ယူရန် အထောက်အထား မလုံလောက်ဟု ယူဆမိပေသည်။

ထို့ပြင် သီရိဓမ္မာသောကမင်းကြီးသည် အဘိသိက် မခံမိ (လေးနှစ်) ဘိဘိက်ခံပြီး (သုံးဆယ့်ခုနှစ်နှစ်) နှစ်စုစည်းစိမ် (လေးဆယ့်တနှစ်) သက္ကရာဇ် (နှစ်ရာငါးဆယ့်ငါးနှစ်) တွင် ကံတော်ကုန်ကြောင်း မှန်နန်း မဟာရာဇဝင်က အတိအကျ ဖော်ပြထားသည်ကိုလည်း လေးစားရပေမည်။

သို့ဖြစ်ရကား စောလှန်းသော ဘုရားတည်နှစ် ၂၁၉-ခုနှစ် နှင့် နောက်ကျလှန်းသော ဘုရားတည်နှစ် ၂၀၉-ခုနှစ်တို့၏ နှစ်ပေါင်း ၇၀ - ကွာခြားနေခြင်းကို ကျေနပ် လက်ခံနိုင် လောက်သော ယုတ္တိသာဓကဖြင့် စေ့စပ်တင်ပြရန် တာဝန်ရှိ သည်ဟု ယူဆသည့်အလျောက် (အတိအကျ အဆုံးအဖြတ်ကို ပေးနိုင်မည်ဟု ယူဆဘွယ်ရှိသော သမိုင်းပေမူများ လက်ဝယ် မရှိလေရကား) အတ္တနောမတိဖြစ်သည့် အောက်၌ ဖော်ပြအပ် သော “ဖြစ်နိုင်ဘွယ်” အကြောင်းအချက်များ အရ တင်ပြ လိုပေသည်။

ဤတွင် (၁)ဂဏန်းနှင့် (၂)ဂဏန်းကို စိစစ်ဝေဘန်ရန် လိုပေသည်။ ပေမူမှ ပဌမ ကူးယူရာတွင် (၁)ဂဏန်း ရေးယူပုံ မသေချာ၍ ပုံနှိပ်သောအခါ (၂)ဂဏန်း ဖြစ်လာနိုင်သည်။

တဖန် (၁)ဂဏန်းအဖြစ် ကူးယူခဲ့ရာတွင်လည်း ပေမူရှိ (၂)ဂဏန်းသည် ကာလ ကြာညောင်းလှသဖြင့် “အမြီး” ပျက်နေခြင်း သို့မဟုတ် အလွန် မှေးမှိန် နေခြင်း အတွက် (၁) ဂဏန်းဟု မှတ်ထင်ကူးယူခဲ့ခြင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ဘွယ်ရှိသည်။

သက္ကရာဇ်များ ညှိနှိုင်းဖော်ပြချက်

ဤအယူအဆတိုင်းဆိုလျှင် ပေမူတွင် (၂-၁-၉) သို့မဟုတ် (၂-၈-၉) မဟုတ်တော့ဘဲ (၂-၃-၉) ဖြစ်နိုင်သည်။

၂၃၉-ဖြစ်လျှင် သံဂါယနာတင် သက္ကရာဇ် ၂၃၅-ခုနှစ်နှင့် ညှိနှိုင်းသော် အတော်ပင် ဆီလျော်ဘွယ် ရှိသည်ဟု ယူဆမိပေသည်။

ထို့ပြင် သံဂါယနာတင် သက္ကရာဇ် ၂၃၅-ခုနှစ်မှာ အခိုင်အမာ အထောက် အထားများ ရှိသဖြင့် ထိုသက္ကရာဇ်ကို ပင်ကိုယ် အခြေခံထား၍ ညှိနှိုင်းတွက်ချက် ရပေမည်။

အခြား ညှိနှိုင်းဘွယ်ရာ အကိုးအကားတခုမှာ—

ဒေါက်တာ ဟတ်ဇက် Ph.D., ဒေါက်တာ ဗင်းဆင့်စမစ် M.A., D.Litt ဒေါက်တာဂျိန်းမက္ကဖီး M.A., M.D. ဆာအာဂျီဘန်ဒကား M.A., Ph.D., K.C.I.E. ပရိဖက်ဆာ မူကာဂျီ M.A., Ph., D. စသော ပညာရှိကြီး များသည် အသောက ကျောက်စာတော်များ၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ လေ့လာဆည်းပူးပြီးမှ အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် ရေးသားအပ်သော အသောက အတ္ထုပ္ပတ္တိ ဆိုင်ရာ ကျမ်း များစွာ တို့ကို အခြေခံ၍ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုထားသော ကျောက်စာတော် အမှတ် ၁၃-အမှတ် ၅-နှင့် အမှတ် ၂-ပါ အသောကမင်းကြီး သာသနာပြုစေလွှတ်ခဲ့သော ဆီရိယာပြည်၊ ဂျေ့စ်ပြည်၊ ဆီရီနိုပြည်၊ မက်ဆီဒိုနိုးယားပြည်၊ ဣပရပ်ပြည် ပြည်စံဘုရင်များ အသက်နှင့် ရှိခဲ့ကြသော နောက်ဆုံးခုနှစ် သက္ကရာဇ်များနှင့် ညှိနှိုင်းသော် သာသနာပြု နှစ်များမှာ ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၂၈၅-ခုနှစ် သာသနာသက္ကရာဇ် (၅၄၄-၂၈၅)=၂၅၉-ခုနှစ် ထက်

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

နောက်ကျခြင်း မရှိနိုင်ပေဟု အသောက အတ္ထုပ္ပတ္တိတွင် တင်ပြ ထားသည်ကို ထောက်သော် အထက်က အကျွန်ုပ် တင်ပြခဲ့သော သက္ကရာဇ် ၂၃၉-ခုနှစ်သည် “ရွှေအာဏာ” စေတီတော်ကို တည်သော သက္ကရာဇ် ဖြစ်နိုင်ဘယ် ရှိသည်ဟု ဆိုရပေမည်။

မှတ်ချက် (၁) မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်တော်မူသောနှစ် သည် ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ရှင် အဇာတသတ် မင်းက သာသနာသက္ကရာဇ်နှင့် ကောဇာသက္ကရာဇ် အညီ ထား၍ စတင် သတ်မှတ်သောနှစ် ဖြစ်သည့်ပြင် ထိုနှစ်သည် ခရစ်တော်မပေါ် ၅၄၄-နှစ်(544-B.C.)ဟု ကမ္ဘာက အသိအမှတ် ပြုကြသည်။

(၂) သာသနာ သက္ကရာဇ် ၂၃၉-ခုနှစ်သည် အရှင် သောဏနှင့် အရှင်ဥတ္တရမထေရ်မြတ်တို့ သုဝဏ္ဏ ဘုမ္မိ (သထုံ) သို့ ရောက်နှင့်ပြီး ဖြစ်သည့် အချိန် တည်း။

(၃) အသောက ကျောက်စာများတွင် သက္ကရာဇ်စွဲ တစုံတရာဖြင့် ဖော်ပြခြင်း မရှိဘဲ အဘိသိက် ခံပြီးနောက် မည်ရွှေ့ မည်မျှ နှစ်အကြာတွင် ရေးထိုးတော်မူသည် ဟုသာ ဖော်ပြ ထား လေသည်။

(ခ) ထူပါရုံ မူလ ရွှေအာဏာ စေတီတော်ကို အလောင်းစည်သူ မင်းသည် ထူပါရုံ ဘွဲ့တော် သစ် ဖြင့် တိုးမြှင့်တည်ထားသောနှစ်မှာ မုဋ္ဌော

သက္ကရာဇ်များညှိနှိုင်းဖော်ပြချက်

ကိုးဆူ သမိုင်းအရ ဖြိုကြွင်းသက္ကရာဇ် ၄၅၇-ခုနှစ် ကဆုန်လဆန်း ၅-ရက်နေ့ဟု ဆိုသည်။

ရှေ့မဋ္ဌော စေတီတော် ကျောက်စာအရ ၃၀၈-ခုနှစ် ဆိုသည်။ အဆိုပါ ၃၀၈-ခုနှစ် အတွက် အခြား အထောက်အထား အလျဉ်း မတွေ့ရ။

ဖြိုကြွင်းသက္ကရာဇ် ၄၅၇-ခုနှစ် အတွက်မှာ မှန်နန်းရာဇဝင် ဘုန်းသင်းရာဇဝင်တို့အရ အလောင်းစည်သူမင်းသည် ဖြိုကြွင်း သက္ကရာဇ် ၄၅၄-မှ ၅၂၉-ထိ နန်းစံနှစ် ရှိကြောင်း အဆိုရှိ သဖြင့် ဘုရားတည်နှစ် ၄၅၇-ခုနှစ်သည် ယုတ္တိတန်ဘယ်ရှိသည်။

သို့ရာတွင် အလောင်းစည်သူမင်း၏ ဘိုးတော် ကျန်စစ်မင်း နှင့် ရဟန်းမထီး (ရှင်ပြုပွါ)၏ တူမဖြစ်သူ “ဦးဆောက်ပန်း” အမည်ခံ သမ္ဘူလ^၁ တို့မှ ဖွားသော သားတော် ရာဇကုမာရ^၂ မင်းသား ရေးထိုးသော ပုဂံမြို့ မြစေတီ ကျောက်စာတွင် သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၁၆၂၈-ခုနှစ် (ကောဇာ- ၄၄၆) တွင် ကျန်စစ်သား နန်းတက်ကြောင်းနှင့် ရာဇဝင် အများ ကပင် အညီအညွတ် ဖော်ပြကြသည့် နန်းစံနှစ် ၂၈-နှစ်နှင့် ပေါင်းသော် (၄၄၆ + ၂၈) = ကောဇာသက္ကရာဇ် ၄၇၄-ခုနှစ်မှ ကျန်စစ်မင်း ကံတော်ကုန်ကြောင်း အခိုင်အမာ ဆိုလာပြန် သောကြောင့် အနှစ် ၂၀-ကွာခြားနေပြန်သဖြင့် ပညာရှိများ ညှိနှိုင်း၍ ယူကြပါကုန်။

၁ တြိလောကဝဋ်သကာဒေဝီလည်း ဟူ၏ (မြစေတီကျောက်စာ)
၂ ဇေယျဒေတ္တရာဟုလည်း တွေ့ရသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

(ဂ) ရွှေမုဋ္ဌော ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၆၀၀-
ပြည့်နှစ်တွင် ပုသိမ် ၃၂-မြို့ကို အစိုးရသော
သမုဒ္ဒဘောသနှင့် ဥမ္မာဒန္တိ တို့သည် “ထူပါရီ”
စေတီတော်ကို ရွှေမုဋ္ဌော အမည်သို့ ပြောင်း၍
ထပ်မံ ပြုပြင် တည်ထားပြန်လေသည်ဟု မုဋ္ဌော
ကိုးဆူ သမိုင်းနှင့် စေတီတော် ကျောက်စာတွင်
အညီအညွတ်ဆိုကြ၏။

သို့ရာတွင် သက္ကရာဇ် ၆၂၅-ခုနှစ်ဟု မူကဲ့ရိုပြန်သည်။ ပုသိမ်
ရာဇဝင်အရ သမုဒ္ဒဘောသ၏ ခမည်းတော် သမုဒ္ဒမင်းသည်
သက္ကရာဇ် ၆၂၅-ခုနှစ်တွင် ကံတော်ကုန်ကြောင်း အဆိုရှိသည်ကို
ကိုးကားဟန်တူသည်။

ပုသိမ်မြို့အကြောင်း

၁-မုန် ၃-ရပ် နှင့် ပုသိမ်မြို့

“ကုသိမ မဏ္ဍလ ဟံသာဝတီ မဏ္ဍလ မုတ္တမ မဏ္ဍလ သင်္ခါ
တေသု တီသု ရာမည မဏ္ဍလေသု” ဟု ကလျာဏီ ကျောက်စာ
လာစကား အရ၎င်း၊ ဆင်ဖြူတော်ကြီး၏ အရှင် မုတ္တမ ဘုရင်၏
မယ်တော် ကိုးကွယ်တော် မူသော ဆရာတော် အရှင် မေဓကီရာ၊
၎င်း မုတ္တမဘုရင်၏ ဆရာတော် အရှင် သုဝဏ္ဏ သောဘဏ တို့
စီရင်တော်မူသော ရာမညရဋ္ဌ လင်္ကာရ ကျမ်း၊ ရာမညရဋ္ဌ ဒီပနီ
ကျမ်းများလာ စကားအရ၎င်း၊ ဓမ္မစေတီ ကျမ်းဟောင်း ကြီးပါ

မြောက်ဘက်မှ မြင်ရုံပင်။

၁-မုန့် ၃-ရပ်နှင့်ပုသိမ်မြို့

စကားအရင်း၊ ပေါက်ပြည်ရှင် ဘုရင် နရပတိစည်သူမင်း၏ ဆရာ အရှင်အာနန္ဒာမထေရ်၏တပည့် စတုတ္ထမြောက် ဒလမြို့ သာသနာပြု ဆရာတော် ဓမ္မဝိလာသ ဘွဲ့တော်ရ အရှင်သာရိ ပုတ္တရာ စီရင်တော်မူသော ရဋ္ဌသာရဒီပနီ ကျမ်းလာ စကားများ အရင်း မုန့်တိ၊ မုန့်စ၊ မုန့်ည ဟူသော မုန့်(၃)ရပ်တို့အချင်းချင်း အညမည ပေါင်းစပ်သောအားဖြင့် တိုင်းဖွဲ့အပ်သော ရာမည တိုင်းဟု နာမပညတ်အထူးဖြင့် သမုတ်အပ်သည့်....

- (က) တိဂုံ, ဒလ စသော ရာမညတိုင်း အစိတ် (မုန့်တိ)
- (ခ) သထုံ, မုတ္တမ စသော ရာမညတိုင်း အစိတ် (မုန့်စ)
- (ဂ) ပုသိမ်, မြောင်းမြ စသော ရာမညတိုင်း အစိတ် (မုန့်ည)

တို့တွင် မုန့်တိ၊ မုန့်စဟူသော တိဂုံ, ဒလ, သထုံ, မုတ္တမတို့နှင့် အညမညဖြစ်သောကြောင့် (မုန့်ည) ဖြစ်သော တိုင်း အစိတ်၏ ဗဟိုချက်ချာ မင်းစံရာ နေပြည်တော်ကား ကုသိမရဋ္ဌ ကုသိမနဂရ(ကုသိမ်-ကော့သမိန်)စသည်ဖြင့် မုန့်ဘာသာဖြင့် သမုတ်အပ်ခဲ့သော ယနေ့ ပုသိမ်မြို့ပင် ဖြစ်ပေ၏။

မှတ်ချက် (ရာမ)ကို ၃-ခု ဟောရခြင်းမှာ မြို့, ဟင်္ကယျမ်း, ရာဇမတ္တိကျမ်း, အသိတိကျမ်း, ဇောတိသတ္တကျမ်း, ဇောတိဒီပိကာကျမ်း, သရဝိဇ္ဇောဓံရကျမ်း, သူရိယသိဒ္ဓန္တကျမ်း, ဝေဒကောသလကျမ်း, အင်္ဂဝိဇ္ဇာ ၉-တုံကျမ်း, ကဝိပါသဏ္ဍဆန်းကျမ်းများအရ ဟူ၏။ ဓမ္မစေတီဘုရင်၏ ဘွဲ့တော်ကို ရာမာဓိပတိ ဆိုရာ၌ ရာမာ(မုန့်)

(၆၅)

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

၃-ရပ်၏+အဓိပတိ—အဓိပတိ=(မုန်) ၃-ရပ်၏
အဓိပတိ ဟူ၏။

ပုသိမ်မြို့၏ အမည်အမျိုးမျိုးကို ဖော်ပြခြင်း

(က) အတိသဉ္ဇာနဂရ ရှေးလွန်လေပြီးသော အခါ ဘုရား
အလောင်း သူတော်ကောင်းတို့ မွေ့လျော်ဘူးရာ အဓိကရ
ဌာန ဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကို ရဟန္တာအသျှင်မြတ်တို့ ညွှန်ပြ
အပ်သဖြင့် ပဌမတွင် အတိသဉ္ဇာနဂရဟု တွင်ခဲ့၏။

တနည်းအားဖြင့်လည်း ငါးဝံ-ထားက-ပမ္မဝတီ သုံးလီသော
မြစ်ရေတို့ဖြင့် ဝန်းရံလှည့်ပတ် ခြားနားအပ်သည့် တိရင်္ဂလကျန်း
၏ ဦးစွန်းသဘာယ်ဖြစ်သော ပုသိမ်မြို့၏တည်နေရာမှာ သဉ္ဇာလီ
ညောင်စောင်း၏ သဏ္ဍာန်ဖြင့် တင့်တယ် သားနား ခန့်ညား
သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အတိသဉ္ဇာ နဂရဟု နာမဗျူပွတ်ဖြင့်
သမုတ် အပ်သည် ဟူ၍ ရှေးပညာရှိ အချို့ကတင်ပြထားသည်ကို
လည်း တွေ့ရ၏။

(ခ) ကုသိမရဋ္ဌ—ကုသိမ်မြို့ သာသနာသက္ကရာဇ် ၅၅၀-ခုနှစ်
တွင် သရေခေတ္တရာပြည် င,တပါးမင်း၏ မြေးတော်
ရန်မုက္ခမင်း လက်ထက် သီဟိုဠ်ပြည် စောရနာဂမင်း* နှင့်
ထီးနန်း ပြိုင်စဉ်အခါ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင် ဒုပ္ပိက္ခန္ဓရ
ကပ်ကြီးဆိတ်သဖြင့် ရဟန္တာ မြောက်မြားစွာတို့မှာ ပုသိမ်
သဘောဆိပ်သို့ ကြွရောက်တော်မူကြကာ အချို့ ပုသိမ်မြို့

* မဟာဝင်ဝတ္ထု ရာဇနာမဝဂ္ဂတွင် င,တပါးမင်း နှင့် ထီးပြင်
နန်းပြိုင် ပြသည်။

၂-ပုသိမ်မြို့၏ အမည်အမျိုးမျိုး ပြခြင်း

တွင် သီတင်းသုံးတော်မူကြ၍ များစွာသော ရဟန္တာ အသျှင်မြတ်တို့မှာ သရေခေတ္တရာပြည်အရောက် ကြွရောက် သီတင်းသုံးတော်မူကြသဖြင့် နိဗ္ဗာန်သခင် ရဟန္တာအသျှင် တို့ ကူးရောက်သော နိဗ္ဗာန်ကူးဆိပ် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် ကုသိမရဋ္ဌ-ကုသိမ်မြို့ ဟု မှည့်ခေါ် သမုတ်ပြန်သည်။

(ဂ) ပုသိမ်နဂရ-ပုသိမ်မြို့ သက္ကရာဇ် ၅၃၃-ခုနှစ်တွင် ကုလား ကျမ်းဟု အမည်တွင်ခဲ့သော ပေါက်ပြည်ရှင် ဘုရင် နရသူ ကွယ်လွန်ပြီးနောက် သားတော် မင်းယဉ်နရသိင်္ခ ဆက်ခံတော်မူရာ ခမည်းတော်၏ ရန်ဘက်ဖြစ်သော ပဋိက္ခရား ကုလားမင်း၏ အလံဦးကင်းဖျား စစ်တံခါး လမ်းဝကျသော ကုသိမရဋ္ဌ-မြို့ကို ခံမြို့အဖြစ် ဘုရင်ခံ စိုးအုပ်စေလျက် မြို့အိုင်အလုံ တည်ဆောက်ရာတွင် စစ် ရေးပြိုင်ရမည့်အခါနှင့် လျော်ကန်အောင် သရောဓရ ကျမ်း၊ သရဝိဇ္ဇောဓရကျမ်း၊ ရာဇမတ္တံကျမ်း၊ နေမိတ္တက ဝိဇ္ဇာကျမ်း၊ ဇောတိဒီပိကာ စသော ဗေဒင်ကျမ်းကြီး အမျိုးမျိုးနှင့် ညှိနှိုင်းဝေဘန်ကာ ရန်ဂြိုဟ်ဖြစ်သော (က)နှင့် (သ)မှ ဥဒါသိန်ဖြစ်သော (ပ)နှင့် (သ)သို့ ပညာရှိအစုံအလင်ပြင်ဆင်၍ ၅၃၆-ခုနှစ်တွင် မော်ကွန်း စိုက်ထူကြောင်း ရှေးစာဟောင်း ရှေ့တိုက် စာရင်း စစ်တမ်းတွင် ဖော်ပြပါရှိသည့်အတိုင်း ကုသိမ-ကုသိမ်မှ ပုသိမ်သို့ ပြောင်းမှည့်ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြ၏။

(ဃ) ပသိမြို့ သက္ကရာဇ် ၅၇၃-ခုနှစ်မှ ၅၉၅-ခုနှစ်အထိ ပုသိမ် မြို့ကို အုပ်စိုးကြသော ကုလားမင်းများ လက်ထက်တွင်

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

မူလအမည် ပုသိမ်မြို့မှ ပသီမြို့ဟု ပြောင်းမှည့် ခေါ်ဝေါ် အုပ်စိုးခဲ့ကြ၏။

(င) ပုသိမ်မြို့ ကုလားမင်းများကို တိုက်ခိုက် အောင်နိုင်၍ သက္ကရာဇ် ၅၉၅-ခုနှစ်မှ ၆၂၅-ခုနှစ်အထိနှင့် တဆက်တည်း ဆက်လက် အုပ်စိုးခဲ့ကြသော မွန်မင်းများ လက်ထက်တွင် ပသီမြို့ အမည်ကို ဖျောက်၍ မူလ အမည် ပုသိမ်မြို့ အမည်ဖြင့် ဆက်လက်အုပ်စိုးခဲ့ကြ၏။

(စ) နာဂဝုလ္လာ တနည်းခေါ် နဂရဝေပုလ္လ မျက်မှောက် ခေတ် ပဌမပိုင်းတွင် ဖေါ်ပြဲခဲ့သည့်အတိုင်း သက္ကရာဇ် ၆၂၅-ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင် သာယာ ဝပြောမှုကို အကြောင်းပြု၍ သမုတ်ခဲ့သော အမည်ဖြစ်၏။ မည်သည့် သက္ကရာဇ်အထိဟု အပိုင်းအခြားမတွေ့ရ။

(ဆ) ကော့သမိန်-ကော့စမိန် (Cosmin) သက္ကရာဇ် ၉၄၈-ခုနှစ် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၅၈၆-ခု နိုဝင်ဘာလ ပုသိမ်ရောက် အနောက်တိုင်းသားခရီးသည် (Ralf Fitch) ရမ်ဖစ်(ချီ) မှတ်တမ်းအရ (Cosmin) ကော့စမိန်ဟု ခေါ်တွင် နေကြောင်း တွေ့ရသည်ဆိုရာ မွန်ဘာသာခေါ် ကော့သမိန်ကို အနောက်တိုင်းသား အသံဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ခြင်း သာဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ပုသိမ်ဟူသော အမည်မှာ အထင် အရှား အခိုင် အမာဆုံးဖြစ်၍ ယနေ့အထိ ဆက်လက် ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။

(၆၈)

၃-ပုသိမ်မြို့ကို နိဗ္ဗာန်ကူးတို့ဆိပ်ဟု အမှတ်ပြုကြပုံ

၃-ပုသိမ်မြို့ကို နိဗ္ဗာန်ကူးတို့ဆိပ်ဟု အမှတ်ပြုကြပုံ

ပုသိမ်မြို့မှ သီဟဋ္ဌနှင့် မဇ္ဈိမဒေသကြွင်းသင်္ဘောလမ်းဖြင့် မင်
ငြမ်း ဖိုလ်သို့ကူးတို့ဆိပ်သဏ္ဍာန် ရည်သန်မည်ရှိ ကုသိမရဋ္ဌ ကုသိမ
နဂရ ကုသိမ်မြို့ဟု ခေါ်ဆိုကြ၏ဟုဆိုသော စကားအတိုင်း—

(က) အထက်က မြို့အမည်အမျိုးမျိုး ဖော်ပြရာတွင် ပါရှိသည့်
အတိုင်း သာသနာသက္ကရာဇ် ၅၅၀-ခုနှစ်တွင် သီဟိုဠ်မှ
ရဟန္တာ အသျှင်မြတ်များ ပုသိမ်မြို့သို့ ကြွလာတော်မူခဲ့
ကြခြင်း။

(ခ) သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၄၆-ခုနှစ် (သမုဒ္ဒိမင်း မြို့ကြွင်း
၃၂၄-ခုနှစ်) တွင် ဒုတိယ ပုဂံဆက် ကြောင်ဒုရဇ်မင်းနှင့်
သီဟိုဠ်မင်း ၆၆ * ဆက်မြောက် မဟာနာမမင်းကြီးတို့
ထီးပွိုင် နန်းပွိုင်အခါ၌ သထုံမင်းဆက် ၂၅-ဆက်မြောက်
ဓမ္မပါလမင်း၏ အကူ အညီဖြင့် မြန်မာပြည်သို့ ဗုဒ္ဓ
ပဋိကတ်တော်ကို ပဌမဆုံးပင့်ဆောင်လာသူ အရှင်မဟာ
ဗုဒ္ဓသောသ သည် ပုသိမ်မြို့ (အသည်ကြီးရွေးဗိုလ်တပ်
အနီးရှိ) ဘင်္ဂလားသင်္ဘောဆိပ်မှ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ကူးတော်
မူ၍ စတုတ္ထ သံဂါယနာတင် သီဟဋ္ဌဘာသာရေး
ပေမူရင်း ပိဋကတ်တော်သုံးပုံကို မဂဓဘာသာဖြင့် ပြန်ဆို
ရေးကူး ပင့်ဆောင်တော်မူခဲ့ခြင်း။

ညှိနှိုင်းဖော်ပြချက် အဋ္ဌကထာဆရာကြီးသျှင်မဟာဗုဒ္ဓသောသ
မှာ သထုံသားဖြစ်၍ပုသိမ်မြို့မှ မဇ္ဈိမသို့ ထိုမှ တဆင့် သီဟိုဠ်သို့

* မဟာဝင်ဝတ္ထုရာဇနာမဝဋ်တွင် ၅၉-ဆက်မြောက်ဟုပြုသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ကူးတော်မူကြောင်း မှန်နန်းနှင့် သထုံရာဇဝင်ဟောင်း စသည် တို့ကဆို၏။

ဗုဒ္ဓသောသပုတ္တိ၌ အိန္ဒိယပြည် ဗောဓိပင်အနီး ဘေသ ရှာသား ပုဏ္ဏားလူမျိုးဖြစ်၍ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်း ဗင်္ဂီသင်္ဘောဆိပ် မှ ကူးသည်ဆို၏။

အပြန်တွင် ဇမ္ဗူဒိပ်ကျွန်းသို့ ပြန်သည်ဟု ဗုဒ္ဓသောသပုတ္တိနှင့် စူဠဝင်ကျမ်းများက ဆို၏။

အင်္ဂုတ္တရအဋ္ဌကထာ ကမ္မ သုဝဏ္ဏဘူမိ သထုံပြည်နှင့် သီဟိုဠ် သင်္ဘောလမ်းသင့်ကြောင်း အဆိုရှိရာ ဘာသာပြန်ဆို ခဲ့သော ပိဋကတ်တော်နှင့်တကွ သထုံပြည်သို့ ရောက်ကြောင်း ထင်ရှား သဖြင့် ပိုမိုသင့်မြတ်သည်ဟု ယူဆဘွယ် ရှိပေသည်။

တဖန်အဋ္ဌကထာဆရာကြီး သီဟိုဠ်သို့ ကြွရောက်တော်မူသော သက္ကရာဇ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ အောက်ပါ ညှိနှိုင်းဘွယ်တို့ကို ထပ်မံ ဖော်ပြလိုပေသည်။

သာသနာသက္ကရာဇ် ၉၄၆-ခုနှစ်(သမုဒ္ဒိမင်းမြို့ကြွင်း ၃၂၄- ခုနှစ်)တွင် ကြွရောက်ကြောင်း သာသနာဝံသာလင်္ကာရကျမ်း က ဆိုသည်။ ဒီပဝင်ကျမ်းလာ ကလျာဏိကျောက်စာ သာသနာ ဝံသနှင့် ညီညွတ်ကြောင်း မှန်နန်းရာဇဝင်က ထောက်ခံထား လေသည်။

သာသနာလင်္ကာရ စာတမ်းတွင်မူ သာသနာ ၉၃၀-ဆိုသည်။ ၎င်းစာတမ်းတွင်ပင် ဘိုးတော်ဘုရားလက်ထက် သီဟိုဠ်ရဟန်း တို့က “ဆက်စာ သန္ဓေသကထာ”တွင် သာသနာ ၉၅၆-ခုနှစ်

၃-ပုသိမ်မြို့ကို နိဗ္ဗာန်ကူးတို့ဆိပ်ဟု အမှတ်ပြုကြပုံ

ကျော်တွင် အရှင်ဗုဒ္ဓသောသ သီဟိုဠ်သို့ လာရောက်သည်ဟု ဆိုကြောင်း ဖော်ပြထားပြန်၏။

အထက်ပါ ကျမ်းနှစ်ခုစလုံးကပင် သီဟိုဠ်ကျွန်း ၆၆-ဆက် မြောက် မဟာနာမမင်း နန်းစံနှစ်ကို ညွှန်ပြကြ၍ သာသနာ- ဝံသာလင်္ကာရကျမ်းနှင့် မှန်နန်းရာဇဝင်တို့တွင်မူ ဒုတိယပုဂံဆက် ကြောင်ဒုရာဇ်မင်းနှင့် ထီးပြိုင်နန်းပြိုင်ဟု ပြဆိုကြသည်။

ကြောင်ဒုရာဇ်မင်း နန်းစံနှစ်မှာ သာသနာ ၉၃၀-မှ ၉၅၆ ဖြစ်သည်။ (ရာဇဝင်)

မဟာနာမမင်း နန်းစံနှစ်မှာ သာသနာ ၉၁၀-မှ ၉၃၂-ဟု (သာသနာလင်္ကာရ)က ဆိုသည်။

မဟာဝင်ဝတ္ထု ရာဇနာမဝဠိတွင် သာသနာ ၉၅၄-၉၇၆-ဟု ပြသည်။

ဒီပဝင်တွင် နန်းစံနှစ်ပေါင်း ၂၇-နှစ်ဟု ပြသည်။

တနေရာတွင်မူ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၄၀၉-မှ ၄၃၁-ထိ အုပ်စိုး ခဲ့ကြောင်း အခိုင်အမာ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပြန်သည်။ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၄၀၉-၄၃၁-မှာ သာသနာ သက္ကရာဇ် ၉၅၃-မှ ၉၇၅-အထိ ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ပညာရှိများ ညှိနှိုင်းယူဆကြ ပါကုန်။

(ဂ) (ကလျာဏီ ကျောက်စာ အရ) သာသနာ သက္ကရာဇ် ၁၇၁၅-ခု(မြို့ကြောင်း ၅၃၃-ခုနှစ်) (မှန်နန်းရာဇဝင်အရ)

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သက္ကရာဇ် ၅၄၂-ခုနှစ် (ခေတ်သစ် မြန်မာ ရာဇဝင် တစောင်အရ) သက္ကရာဇ် ၅၂၃ ခုနှစ်တွင် မြန်မာ သာသနာရာဇဝင်တွင်သာသနာပြု ကျမ်းပြုပုဂ္ဂိုလ်ကျော် ဟု အထူး ထင်ရှားခဲ့သော ပုဂံဘုရင် နရပတိစည်သူ၏ မင်း ဆရာဖြစ်တော်မူသည့် သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ မထေရ်မြတ် သည် ငယ်ရွယ်စဉ်အခါ ဆပဒသာမဏေအမည်တော်ဖြင့် ဆရာဖြစ်သူ အရှင်ဥတ္တရာဇီဝ မထေရ်မြတ်နှင့် အတူ ကုသိမ်မြို့(ပုသိမ်မြို့) သင်္ဘောဆိပ်မှ သီဟိုဠ်သို့ ကူးတော် မူခဲ့လေသည်။

သီဟိုဠ်တွင် ပဉ္စင်းခံပြီး ဆယ်ဝါမြောက်၍ ထေရသမ္မုတိ ရသည့်တိုင်အောင် ပိဋကတ်ကျမ်းဂန်များကို သင်ကြား တတ်မြောက်ပြီးမှ တာမလိဒ္ဓိ၊ ရွာသား သီဝလိထေရ်၊ ကမ္မောဇ

- ၁ ပုံနှိပ်ချွတ်ယွင်းဟန် ရှိသည်။
- ၂ တာမလိဒ္ဓိကား ဒက္ခိဏသာခါ မဟာဗေဒမိ လက်ျာတောင် ကိုင်းကို သံဃမိတ္တာထေရီ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပင့်ဆောင်တော် မူရာနှင့် ဒန္တကုမာရနှင့် ဟေမမာလာတို့ လက်ဝဲအောက်ဓာတ် စွယ်တော်မြတ်ကို သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ပင့်ဆောင်ရာ ယနေ့ “တာမလွတ်” ဟု ခေါ်တွင်လျက်ရှိသော သင်္ဘောဆိပ်မြို့ ဖြစ်သည်။

မျက်မှောက်ခေတ် သုတေသီ ပညာရှိများက အဋ္ဌကထာ ဆရာကြီး အသျှင် မဟာဗုဒ္ဓဇောသသည် သီဟိုဠ်သို့မကူးမီ ဤ တာမလိဒ္ဓိမြို့နယ်အတွင်း ခေတ္တ သီတင်းသုံးတော် မူခဲ့ကြောင်း ကို ရှေးဟောင်း အထောက်အထားများကို ကိုးကား တင်ပြ ကြ၏။

၃-ပုသိမ်မြို့ကို နိဗ္ဗာန်ကူးတို့ဆိပ်ဟု အမှတ်ပြုကြပုံ

မင်းသား တာမလိန္ဒထေရ်၊ ကိဉ္ဇိပုရ* မြို့သား အာနန္ဒာထေရ် သီဟိုဠ်ကျွန်းသား ရာဟုလာထေရ် စသော ပိဋကတ်သုံးပုံဆောင် ကျမ်းဂန်၌ လိမ္မာကုန် အရည်ရှိကုန်သော မထေရ် ၄-ပါးနှင့် အတူ ပဉ္စဝဂ် ပြည်စုံစေ၍ (ကလျာဏိ ကျောက်စာအရ) သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၇၂၅-ခုနှစ် (မြို့ကြောင်း ၅၄၃-ခုနှစ်) (မှန်နန်းရာဇဝင် အရ) သက္ကရာဇ် ၅၅၃-ခုနှစ်တွင် ပုသိမ်မြို့သို့ သင်္ဘောဖြင့် ကူးရောက်လေရာ ဝါဆိုခါနီး ဖြစ်နေသဖြင့် ပုဂံသို့ မကြသေးဘဲ ပုသိမ်မြို့တွင်ပင် တဝါဆိုပြီးလျှင် ဝါကျွတ်၍ ပဝါရဏာပြုပြီးမှ ပုဂံသို့ ကြွတော်မူသည်။

ဆရာဖြစ်သူ ဥတ္တရာဇီဝမထေရ်မှာ ဘဝနတ်ထံပျံလွန်တော် မူနှင့်ပြီးဖြစ်၍ ဒုတိယ သိန်းသိုရောက် ဟူ၍၎င်း၊ ဆပဋထေရ် ဟူ၍၎င်း ထင်ရှားသောအားဖြင့် နရပတိစည်သူမင်း၏ အတိုင်း ထက် အလွန် အကြည်ညို အပူဇော်ကို ခံရသော မင်းဆရာ အဖြစ်ဖြင့် ဆက်ခံတော်မူလေသည်။

သို့လင့်ကစား သဒ္ဒနယ အတ္ထနယ ပရမတ္ထဓမ္မနှင့် ဝိနယပါရဂူ ဖြစ်တော်မူသည့်အလျောက် ထိုအသျှင်မြတ် ပြုစုစီရင်အပ်သော သိမ်ဓမ္မ နက်နဲတော်မူလှသည့် သုတ္တန်ဒွေသကျမ်း၊ သင်္ခပဝဏ္ဏနာ၊ နာမစာရဒီပကကျမ်း၊ ဝိနယဂုဠတ္ထဒီပနီ၊ သိမာလင်္ကာရကျမ်း

* ကိဉ္ဇိပုရမြို့ကား ယနေ့ မဒရပ်မြို့တောင်ဘက် မိုင် ၆၀-ခန့်အကွာ တွင် ရှိသော ရှေးခေတ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကားရာ ဒေသ ဖြစ်ခဲ့သည့် ကွန်ဂျီဗာရမ်မြို့တည်း။

တရုပ်ရဟန်းတော် ခရီးသည်ကြီး ဟိယန်ဆိုင်၏ မှတ်တမ်း၌ လည်း ဤအတိုင်း တင်ပြထား၏။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

များ၏ကျမ်းပြီး နိဂုံးအရ အမည်ရင်းဖြစ်သော သဒ္ဓမ္မဇောတိပါလ ဟု ပေါ်လွင်သိသာရ၏။

ထင်ရှားကျော်ကြားသော “ဆပဒ” အမည်တော်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကလျာဏီကျောက်စာတွင် “ဆပုဒ”ဟု ဖော်ပြထားကြောင်း၊ မင်းတိုင်ပင် အမတ်ကြီး မဟာဓမ္မသင်္ကြံစီရင်သော သာသနာ့လင်္ကာရ စာတမ်းက ဆို၏။ မှန်နန်းရာဇဝင်တွင် မှု ဆပဋ္ဌထေရ်ဟု ဆို၏။

တဖန် ကလျာဏီကျောက်စာတွင်ပင် အသျှင်ဥတ္တရာဇီဝ၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိကို ဖော်ပြရာ၌ “ဥတ္တရာဇီဝ မဟာထေရဿသိသော ဆပဋ္ဌောတိ” စသည် လာသည်နှင့် အညီ ဆပဋ္ဌဟု ဋ္ဌသံလျှင်းချိတ်နှင့်ပင် ရေးထားကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရပြန်၏။ ထို့ပြင် ယနေ့အခေါ် ငပုတောမြို့၊ ရှေးအခေါ် ဇောင်းလျားကျွန်း ထိုထက်အရင် ဆပဒဂါမဟု ခေါ်သည့်ရွာကို ပိုင်သော ပုသိမ် ၃၂-မြို့ မြို့သကြီး၏သား ဖြစ်သောကြောင့် ရွာအမည်ကို စွဲ၍ ဆပဒ သာမဏေ ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း ကိုလည်း အဆိုရှိပြန်၏။ ပညာရှိများ ညှိနှိုင်းယူဆကြရန်ပင်။

(ဆ) သက္ကရာဇ် ၆၂၅-ခုနှစ် နောက်ပိုင်းတွင်ပုသိမ် ၃၂-မြို့သခင် သမုဒ္ဓဗောဓိသနှင့် ဥမ္မာဒန္တိတို့လက်ထက်၌ မြန်မာပြည်နှင့် သီဟိုဠ်ရဟန္တာအသျှင်မြတ်များရော လူဒါယကာများပါ ဥဒဟိုကူးခတ်သွားလာ သာသနာတော် အရောင်တောက် ပြောင်ယှက်ကူးစေခဲ့ခြင်း။

(င) သက္ကရာဇ် ၇၉၁-ခုနှစ် အင်းဝ နန်းစံ သတိုးမင်းဖျား အမည်ခံ (မြန်မာ ရာဇဝင်၌ မိုးညှင်းသတိုး ဆိုသည်)

၃-ပုသိမ်မြို့ကို နိဗ္ဗာန်ကူးတို့ဆိပ်ဟု အမှတ်ပြုကြပုံ

မိုးညှင်းမင်းတရားကြီး လက်ထက် တွင် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ အသျှင် သီရိသုဓမ္မရာဇာဓိပတိ နှင့် အသျှင် သီရိသီဟဋ္ဌမဟာသမိ အသျှင်နှစ်ပါးတို့သည် သရီရဓာတ်တော်စစ် ၅-ဆူနှင့်တကွ ပုသိမ်မြို့သို့ သင်္ဘော တော် ကြီး ဖြင့် ကြွလာတော်မူခြင်း (ပုသိမ်မြို့ မင်း ဗညားရံ* က သရေ ခေတ္တရာထိ လိုက်ပို့ သည် ဟူ၏။)

ထိုဓာတ်တော် များကို မိုးညှင်း မင်းတရားကြီး ကိုယ် တိုင် မိဖုရား မောင်းမမိသံ မူးတော် မတ်တော်အပေါင်း ခြံရံလျက် ရှေ့ဖောင်တော်ဖြင့် ကြိုဆိုပင့်ဆောင်၍ အင်းဝသို့ ဆိုက်ရောက် တော်မူလျှင် မြေလျှင်ပဲ့တင်ထပ်မျှ လှုပ်လေရာ သာသနာတော် ရှည်မြင့်စွာ ထွန်းလင်း စည်ပင်မည်ဟု မင်းတရားကြီး ကိုယ်တိုင် နိမိတ်ဘတ်တော်မူ၍ သက္ကရာဇ် ၇၉၂-ခုတွင် ထိုဓာတ်တော် ငါးဆူကို ဌာပနာကာ ရတနာစေတီဟု ဘွဲ့တော် ချီစေလျက် စစ်ကိုင်းမြို့အနောက်ဘက်တွင် စေတီတည်ထား ကိုးကွယ်တော်မူ လေသည်။ ဆင်ရုပ်အများ ရံသောကြောင့် ဆင်များရှင်ဟုလည်း ထင်ရှားလျက်ရှိ၏။

- မှတ်သားတမ်း (က) မိုးညှင်းမင်းတရားသည် သက္ကရာဇ် ၈၀၀ ခုနှစ်တွင် ၇၉၈-နှစ်ကို ဖြို၍ ၂-ခု ကြွင်း ထားသည်။ သို့ရာတွင် သက္ကရာဇ်မပြုလေ။
- (ခ) အလားတူပင် သရေ ခေတ္တရာ ပြည် ဒုတ္တဘောင်ဆက်အဆုံးဖြစ်သောသီရိရာဇ်

* ဗညားအိန်ဟုလည်း ဝေ့ရသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

မင်းလက်ထက် သာသနာ သက္ကရာဇ် ၄၃၃-
ခုနှစ်တွင် သက္ကရာဇ် ပြီးသည်၊ မပြုလေ။

(၈) တဖန် ပဲခူးမြို့ငယ်မည် မင်တန် ရှင်ဘွဲ့ ဦးဓမ္မဓရ ပိဋကတ်
သုံးပုံကိုဆောင်၍ ပညာ တတ်လှသောကြောင့် ဓမ္မစေတီ
နောင်ဘုရင်ဖြစ်လာသောအခါ ရာမာဓိပတိ ဘွဲ့တော်
ရသော ဓမ္မစေတီမင်းသည် မဇ္ဈိမတွင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်
အခြေအနေ စုံစမ်းရေးအတွက် သက္ကရာဇ် ၈၃၄-ခုနှစ်၊
ဝါခေါင်လဆန်း ၃ ရက်နေ့တွင်တကြိမ်၊ တဖန်ဥပသမ္ပဒကံ
ယံမှား မရှိအောင် သိမ် အဆုံး အဖြတ် စင်ကြယ်ရေး
အတွက် သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ သက္ကရာဇ် ၈၃၇-ခုနှစ် တပို့တွဲ
လပြည့်ကျော် ၁၁-ရက်နေ့ နှင့် ၁၂-ရက်နေ့များတွင်
စိတြဒတနှင့် ရာမဒတ မည်သော သင်္ဘော နှစ်စင်းနှင့်
တကြိမ် ပုသိမ်မြို့ဆိပ်ကမ်းမှ သင်္ဘောလှင့်စေခဲ့ဘူးခြင်း၊
ထို့ကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကူးတိုဆိပ်ဟု အမှတ်ပြုခဲ့ကြ၏။

မှတ်ချက် (၁) သာသနာရေးတွင်သာမက ကုန်သွယ်မှုအရေး
အတွက်လည်း သက္ကရာဇ် ၈၀၀-ခုနှစ်ဆီလောက်
တွင် ရန်ကုန်ဆိပ်ကမ်း မရှိသေးသဖြင့် ပဲခူး၊
ဟံသာဝတီထိ အတွက်ပါ သင်္ဘောဆိပ်ကမ်း
ဖြစ်ခဲ့ကြောင်းကို ပဲခူးရောက် အနောက် တိုင်း
သား(Caesar Frederike)ဆီဆာ ဖရက်ဒရစ်
မှတ်တမ်းတွင် တွေ့ရသည်။

(၂) အလောင်းစည်သူ မင်းသည်လည်း ပင်လယ်
ရပ်ခြား တိုင်းပြည်နယ်ပယ်များကို လှေဖေ၍

၄-ပုသိမ် ၃၂-မြို့

တော်ဖြင့် လှည့်လည်ရာတွင် ပုသိမ်သဘော
ဆိပ်မှပင် ထွက်ကြောင်း ရာဇဝင်အရသိရ၏။

၄-ပုသိမ် ၃၂-မြို့

ပုသိမ်မြို့နှင့် အရံမြို့ပေါင်း သုံးဆယ့်တစ်မြို့ ဖြစ်သည်။

နယ်နိမိတ်မှာ အရှေ့ကို ဇရုံ၊ တောင်စွန် အာလိန်၊ အနောက်
ကို မိုးသားတိမ်ပြင်ရွာတိုင်၊ မြောက်ကို ကျန်ကင်းပရင့်ချောင်းထိ
ဖြစ်သည် ဟူ၏။

တနည်း

သက္ကရာဇ် ၁၁၄၃-ခုနှစ်မှ ၁၁၈၁-ခုနှစ်အထိ အုပ်စိုးခဲ့သော
(အလောင်း မင်းတရား ကြီး၏ စတုတ္ထ သားတော်) (အင်းဝ
အမရပူရစံ) ဘိုးတော်ဦးဝိုင်းလက်ထက် ၁၁၄၅-ခုနှစ် စစ်တမ်း
ကောက်ယူရာတွင် ပုသိမ်မြို့ သူကြီး ဦးချမ်းမြ (င-ချမ်းမြ)
သောကြာသား (နံ-၆) အသက် ၂၂-နှစ်၏ လျှောက်တင်သော
စစ်တမ်း ပုရပိုက်မှုတွင်—

အရှေ့အလား	ရောဝတီမြစ်လယ်ကြော၊
တောင်အလား	ပင်လယ်၊
အနောက်ဘက်	နဂရစ်တောင်ရိုးထိ၊
မြောက်အလား	ဖါးတရှည်နယ်ဟုဆို၏။

- မှတ်ချက် (၁) အခေါ်အဝေါ် ကွဲခြားသော်လည်း သဘော
သွား အတူတူပင် ဖြစ်ဟန်ရှိသည်။
- (၂) စစ်တမ်း ဆိုသော စကားမှာ ဒုတိယ အင်းဝ
ခေတ် ၉၉၀-ခုနှစ်မှ ၁၀၁၀-ခုနှစ် အထိ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

အုပ်စိုးခဲ့သော သာလွန်မင်း လက်ထက်တွင် တိုင်းနိုင်ငံ အကျယ်အဝန်း လူနေ အိမ်ခြေ သီးနှံအထွက် အခွန်အကောက်အုပ်ချုပ်ပုံစံနစ် တို့ကို စာရင်း အသေအချာ ကောက်ယူခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းမှာ ပဌမ အကြိမ်ဖြစ် သည်။ ယခု ၁၁၄၅-ခုနှစ် စစ်တမ်းမှာ ဒုတိယ အကြိမ်ဖြစ်သည်။

အရံမြို့များ

ရွှေတိုက်တော်စာရင်းအတိုင်း

ရှေးအခေ

ယခုခေတ်အခေ

၁။ ကျိုက်စတည်မြို့	ဟိုင်းကြီး၊
၂။ ကျိုက်သရဲမြို့	မော်တင်၊
၃။ ကျိုက်ခရဲမြို့	ဘုရားလှကျိုက်၊
၄။ ကျိုက်ထူပရုံကမ်းဖြူမြို့	မြစ်တရာ၊
၅။ ကျိုက်ဇလတမော်မြို့	သမံဒေဝကျောက်သင်္ဘော
၆။ ကျိုက်ပဒေါမြို့	ပန်းမမြစ်တာ-ပန်းမဝတီ၊
၇။ ကျိုက်အမုန်မြို့	ဆိပ်ကြီး၊
၈။ ကျိုက်ဝှန်မြို့	ကျိုက်တုံး ကံကြီး၊
၉။ ကျိုက်ဇလဲထော်	မြောင်းမြမြို့ဟောင်းရာ၊
၁၀။ ဆိပ်ကြီး	မြောင်းမြ၊
၁၁။ ကျိုက်မိမြို့	သစ်ရောင်းချောင်း၊
၁၂။ ကျိုက်ဇောမြို့	တကောင်း၊

အရံမြို့များ

- ၁၃။ ကျိုက်ပိ ကျိုတရော် ကျိုပျော်၊
- ၁၄။ ကျိုက်မော်မေထလျော် ထောင်လုံ၊
- ၁၅။ ကျိုက်သထောမြို့ ရေကြည်ပန်းတော၊
- ၁၆။ ကျိုက်ပတည် သာရဝေဂါမြို့ မြို့ကွင်း
(ဟသံဘတ)

- ၁၇။ ဘုရားကြီးသံသေတံခွန်မြို့ ဒံဘီ၊
- ၁၈။ ကျိုက်တုံလုံထောမြို့ မြန်အောင်၊
ကျန်ကင်းပရင့်ချောင်း
တရုပ်မော်မြို့ထိ

- ၁၉။ ကျိုက်ပြိုတောင်မြို့ ကျိုက်ထော်(အင်္ဂပူ-အုတ်ဖို)
- ၂၀။ ကျိုက်ငူသုနန္ဒမြို့ မန်းကြာ၊
- ၂၁။ ကျိုက်တောင်တော်မြို့ ပန်းတောကြီး(၄-မျက်နှာ)
- ၂၂။ ကျိုက်မင်းပတောမြို့ ကျောက်ချောင်းကလေး
(သီဒါ)

- ၂၃။ ကျိုက်အဝှန်ကျိုတုံးမြို့ ဘိုးတော်ဘုရားကြီး၊
- ၂၄။ ကျိုက်ခရံဂဟေန်မြို့ ခေန်၊
- ၂၅။ ကျိုက်သတောမြို့ ခသောဒရွာ (ဘုရားကုန်း)
- ၂၆။ ကျိုက်ခတော်တုံမြို့ ထန်းဘူး၊
- ၂၇။ ကျိုက်ခရံထော် သိမ်ချောင်း (သာပေါင်း
ကျိုက်ဖြူမြို့ ကညင်ချောင်း)

- ၂၈။ ကျိုက်နံကလံတနပဝေဂါရီ ကျောက်ချောင်းကြီး၊
မြို့(ကျိုက်တံတလံတဝေဂါ
မြို့လည်းခေါ်သည်)

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

၂၉။ ကျိုက်တည်မုဋ္ဌော
သမြင်တုံးမြို့

ပန်းတနော်၊

၃၀။ ကျိုက်သလန်မုန်
ဒေါင်းဖြူမြို့

ခနုဖြူမြို့၊

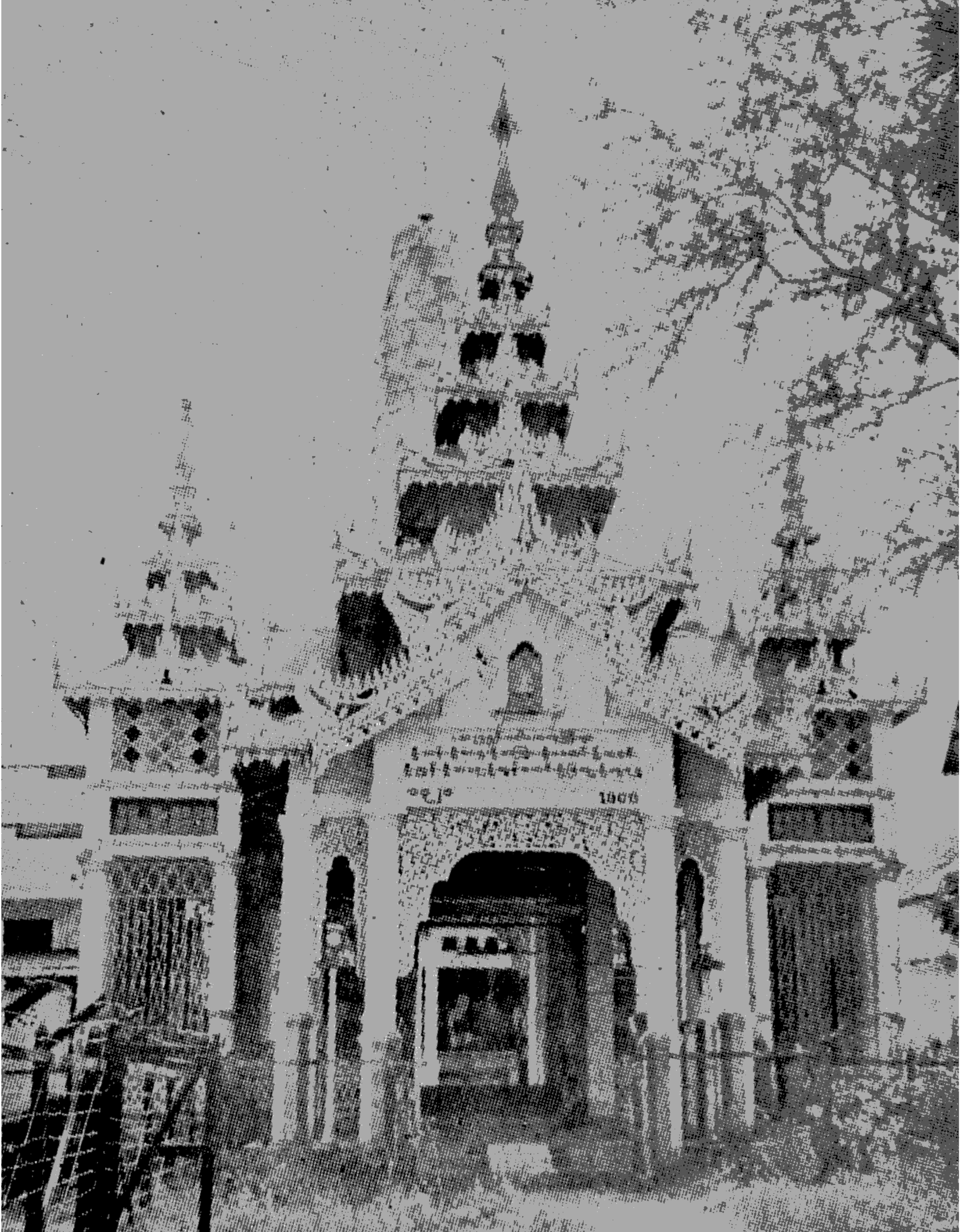
၃၁။ ကျိုက်အနန္ဒပူရမြို့

ညောင်ပင်ရွာ-ဇရံတို့
ဖြစ်ကြ၏။

ယနေ့ ပုသိမ်ခရိုင်တခုလုံး ဟင်္သာတခရိုင်တခုလုံးနှင့် မြောင်းမြ
နှင့် မအူပင်ခရိုင်များမှ အချို့ပါဝင်နေကြောင်း တွေ့ရ၏။

၅-ပုသိမ်မြို့ကို အင်္ဂလိပ်တို့ တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက်ခြင်း

အင်္ဂလိပ် မြန်မာ ဒုတိယ အရေးတော်ပုံ ခေတ် ဖြစ်သော
ခရစ် သက္ကရာဇ် ၁၈၅၂-ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၄-ရက်နေ့ (မြန်မာ
သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခုနှစ် တန်ခူး လပြည့်ကျော် ၁၃-ရက်)တွင်
ရန်ကင်းမြို့ကို အင်္ဂလိပ်တို့ ရကြပြီးနောက် စစ်ဗိုလ်ကြီး ဂေ့ဒွင်
ကွပ်ကဲသော ဥရောပ စစ်သည်တော် ၈၀၀၊ မြေကတုတ်ဆိုင်ရာ
စစ်သားအချို့၊ အမြောက်တပ်ဆိုင်ရာ စစ်သားအချို့၊ သင်္ဘော
စီး သူရဲ အချို့နှင့် ရေကြောင်း ဗိုလ်ကြီး လန်ဘတ်သည်
သင်္ဘော ၈-စင်း သမ္ဗာန် ၃၀-ကျော် ၄၀-ခန့်နှင့် မေလ ၁၈
ရက်နေ့ ညနေဘက် မော်တင်စုန်းတွင် ကျောက်ချ ရပ်နား၍
နောက်နေ့ (၁၉-ရက်နေ့) နံနက်တွင် ပုသိမ်ကို ချီတက်ရာ
ကမ်းနှစ်ဘက်ရှိ သစ်တပ်များက အပြင်းအထန် မခုခံသဖြင့်
၎င်း ၁၉-ရက်နေ့ ညနေပင် ပုသိမ်သို့ ဆိုက်ရောက် လေသည်။

မြောက်မုခ်အသစ် မုခ်ဦးတန်ဆောင်း
 (အလှူရှင်ဂေါပကလူကြီးများမှာ)
 ဦးသန်း၊ ဦးစံရွှေ၊ ဦးဘကြွား၊ ဦးဖထော်၊ ဦးဘဝင်း၊
 ဦးညွန့်၊ ဦးဘအုန်း၊ ဦးထွန်းမောင်၊ ဦးမြဘူး၊ ဦးအုံးရွှေ၊
 (မုခ်လယ်ဒါယကာများမှာ)
 သင်္ဘောများပိုင်ရှင် ဦးဘစိန်-ဒေါ်မမလေးနှင့်
 သားသွီးများ။

၅-ပုသိမ်မြို့ကိုအင်္ဂလိပ်တို့တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခြင်း

ထိုအခါ ပုသိမ်မြို့တွင်လည်း ပုသိမ်ကြောင်းချီ ဗိုလ်မှူး ပုသိမ်မြို့ဝန် သတိုးမင်းကြီး မဟာမင်းခေါင် အုပ်ချုပ် ကွပ်ကဲသော တပ် ၁၄ တပ်ဖြင့် ပုသိမ်မြို့ဝန်းကျင်၌ တပ်ပြု၍ ခုခံရန် အသင့်ရှိနှင့်ကြ၏။

ရှေ့မုဋ္ဌော ဘုရား၌လည်း အုန်းပင် ထန်းပင်များ ကို ခုတ်၍ တပ်တိုင်ပြုလုပ် ကာရံ ပြီးလျှင် ရွှေကျင်မင်းကြီး၏သားများဖြစ် ကြသော မောင်ကြီး၊ မောင်ငယ် တို့က ဗိုလ်ပြုလုပ်၍ ဘုရား ရာဟုထောင့်မှ အမြောက်ကြီး ၃-ခု တင်ကာ ပြင်ဆင်စောင့်ရှောက်လျက် ရှိကြ၏။ ဘုရားအနီး ဘုန်းကြီးဗိုလ်ခ၏ တပ်မှ တိုက်ပွဲတွင် အခုခံဆုံး တပ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုကြ၏။

အင်္ဂလိပ်တို့လည်း ရုတ်ခြည်း တက်လာပြီးလျှင် စစ်ဗိုလ် အိရ်ရင်တန် ကွပ်ကဲသော ခြေလျင်တပ် ၅၁-နံပါတ် တပ်ဖြင့် အတင်းတိုက်ခိုက်၍ ရှေ့မုဋ္ဌောကုန်းတော်ကို ရလေသည်။

၎င်းနောက် မြန်မာဘက်မှ တပ်ပေါင်း များစွာနှင့် ၃-ရက် တိုင် ခုခံတိုက်ခိုက်နေသည့်အတွင်း စပါယ်ရုံ ပုံနင်း မောင်ရွှေဗို အုပ်စု လူ ၃၀၀-ကျော်နှင့် ထွက်သွားပြီးလျှင် အင်္ဂလိပ်တို့ထံ လက်မှတ်ခံယူ မြို့ဝန် အရာနှင့် အသီးသီး ကျေးရွာ များကို လက်မှတ်ပေး၍ ခုခံတိုက်ခိုက်သည်။

အင်္ဂလိပ်ဘက်က ၃၀၀-ကျော် ကျသော်လည်း ရှုပ်ရှုပ်ချုံ့ချုံ့ နားသစ်၍ တက်လာပြီးလျှင် မြန်မာတပ်များကို ဗုံး၊ အမြောက် လောင်မီးများဖြင့် ပစ်ခတ်သောကြောင့် တပ်ကျိုးပေါက်၍ မြန်မာဘက်မှ ၂၀၀-ကျော် ကျဆုံးတပ်ပျက်ပြီး မြို့ကို လက်လွှတ် လိုက်ရလေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ထိုနေ့ကား မေလ ၂၃-ရက် နယုန်လဆန်း ၈-ရက်နေ့ ဖြစ်သည်။ စစ်ဗိုလ်ကြီး ဂေါ်ဒွင်မှာ မေလ ၂၄ ရက်နေ့တွင် ရန်ကုန်သို့ ပြန်လေသည်။ ဤတိုက်ပွဲတွင် အင်္ဂလိပ် စစ်သား တို့သည် ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော်ကြီးအား သေနတ်စသည်တို့ဖြင့် ပစ်ခတ်ရာ မီးမကူးဟုဆိုသည်။ သို့မီးမကူးသည့်အတွက် ၎င်းတို့၏လက်မောင်းတွင် ရွှေမုဋ္ဌောစေတီပုံတော်ကိုဆေးထိုးကြသည်ဆိုသည်။ ဆေးနီထိုးဆရာ ဦးရွှေအုပ်ဆိုသူမှာ တရုတ်လျှင် ၁-ကျပ်နှုန်းဖြင့် ထိုးပေးရ၍ ငွေငါးရာမျှပင် ရသည်ဟုသတိ။

၆-ပုသိမ်မြို့၏ ဘုမ္မိနက်သန်မုန့်ပုံ

ဤကဲ့သို့ ဗြိတိသျှတို့ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ပြီးနောက်-ပုသိမ်မြို့၏ အနေအထားမှာ ပင်လယ်ဝမှ ၇၅-မိုင်ခန့် ကွာဝေးရာ ကုန်းတွင်းဒေသတွင် တည်ရှိနေခြင်းဖြင့် စစ်ရေးစစ်ရာအရ၎င်း၊ တနင်္သာရီရခိုင် အိန္ဒိယနယ်ပယ်များဖြင့် ကူးသန်းသွားလာရေးတွင်သော်၎င်း၊ အဆင်မပြေဟု ယူဆကြသည့်အလျောက် ပုသိမ်မြစ်ဝအနီး ဟိုင်းကြီးကျွန်းအနောက်မြောက်ဘက်ယွန်းယွန်း မြစ်၏အနောက်ဘက် ကမ်းခြေတွင် မြို့သစ်တည်ဆောက်ရန် ရှေးချယ်သတ်မှတ်ပြီး စတင်တည်ဆောက်ခဲ့လေသည်။ မြို့သစ်အမည်ကိုပင် ထိုအခိုက်၌ အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်ဖြစ်သော လော့(ဒ)ဒါလဟိုဇီ၏ အမည်ကိုစွဲ၍ ဒါလဟိုဇီမြို့ဟု ခေါ်ဝေါ်သမုတ်ရန် ကြိုတင်ရာထားပြီးဖြစ်လေသည်။ သို့လင့်ကစား မြို့သစ်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်း အတော်ပင် ခရီးရောက်ပြီ ဖြစ်နေသည့် နှစ်နှစ်ကျော်လောက်၏ နေ့တနေ့တွင် လေဆင်နှာမောင်း တိုက်ခတ်ဖျက်ဆီး လိုက်သဖြင့် မြို့သစ်

၆-ပုသိမ်မြို့၏ဘုမ္မိနက်သန်မှန်ပုံ

ဆက်လက်ဆောက်လုပ်ရေးကိုလုံးဝစွန့်လွတ်လက်လျော့လိုက်ရပြီး ပုသိမ်မြို့မှာပင် အခြေစိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြရဘူးလေသည်။

ထိုမြို့သစ်နေရာတွင် မြို့ပျက်အဆောက်အဦးဟောင်း များကို ယနေ့အထိ တွေ့နိုင်ပေသည်။ ထို့ပြင် ပင်လယ်ဝမှ ပုသိမ်မြို့သို့ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘောကြီးများ ဝင်ထွက်သွားလာရာ ရေကြောင်း တွင် ထိုမြို့သစ်နေရာတည်တည်၌ ဒါလဟိုဗီပွင့်ဟု ယနေ့အထိ ရေကြောင်းဌာနမှ မှည့်ခေါ် သုံးစွဲလျက် ရှိနေသည်ကို တွေ့နိုင် ပေသည်။

မှတ်ချက်။ ။ အင်္ဂလိပ်တို့သည်ခရစ် ၁၆၈၇ (မြန်မာ ၁၀၄၈) ခုနှစ်ကပင် ဟိုင်းကြီးကျန်း၌ ခြေကုတ်ရရန် ကြိုး စားခဲ့ပုံ၊ တဖန် ခရစ် ၁၇၅၇ (မြန်မာ ၁၁၁၈) ခုနှစ်တွင် အလောင်းမင်းတရားကြီးနှင့် ချုပ်ဆို သော စာချုပ်အရဆောက်လုပ်ခဲ့သည့်ယနေ့အထိ တွေ့ရှိနိုင်သော ခံတပ် အဆောက်အဦး ဟောင်း များဖြင့် အခိုင်အမာအခြေစိုက်ရန်ကြိုးစားခဲ့ပုံနှင့် ခရစ် ၁၈၂၄-၂၅ ခုနှစ်အင်္ဂလိပ်-မြန်မာ ပဌမ အရေးတော်ပုံအတွင်း ထိုနေရာတဝိုက်ကိုထိပါး လာခဲ့ပုံတို့မှာ ဤဒေသ တဝိုက်ကို အစ ကနဦး ကပင် မျက်စေ့ ကျထား ခဲ့ပြီး ဖြစ်ကြောင်း ထင် ရှားပေသည်။

ထိုအခိုက်တွင် ဒုတိယအရေးတော်ပုံကြီးအပြီး၌ ဗြိတိသျှတို့ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့သမျှဖြစ်သော ပုသိမ် ၃၂-မြို့အပါအဝင် ဖြစ်သည့် နယ်ပယ် အားလုံးကို ပဲခူး ဒီပဲတိုင်းနယ်ဟု သတ်မှတ်ကာ၊

ရှေ့မုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးတစ်ဦး ခန့်အပ်၍၊ ရန်ကုန်မြို့တွင် ရုံးစိုက် အုပ်ချုပ်စေခဲ့ရာ ပုသိမ်မြို့အဖို့မှာ ပဲခူးဒီဝီဇ်နယ်အတွင်း ရှေးအခေါ် အရေးပိုင်၊ ယခုအခေါ် ခရိုင် ဝန်ရုံးစိုက်ရာ—ရှေးအခေါ် ဒီစကြိတ်၊ သို့မဟုတ်—စီရင်စုနယ်—ယခုအခေါ် ခရိုင်တခု၏ မြို့မ အဖြစ်ဖြင့်သာ ရပ်တည်ခဲ့ရလေသည်။ ပဲခူးဒီဝီဇ်နယ်၏ ပဌမဆုံး ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးမှာ (Captain Phayre) ‘ကက်(ပ)တိန် ဖေယာ’ ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ပဲခူးဒီဝီဇ်နယ်မှာ ပဌမအရေးတော်ပုံ အပြီးတွင် ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်လျက်ရှိသော ခရိုင်နှင့် တနင်္သာရီဒီဝီဇ်နယ်များ ကဲ့သို့ပင် (East India Company) အိ(စ) အိန္ဒိယကုမ္ပဏီခန့်အပ်ပိုင်ခံသုံးဦး* နှင့် တွဲဘက်အုပ်ချုပ်ရသော အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ်က တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်ခဲ့လေသည်။

သို့လင့်ကစား ၁၈၅၂-ခုနှစ်မှ ၁၈၆၂-ခုနှစ်ထိ ဆယ်နှစ်တာမျှကာလအတွင်း ပဲခူးဒီဝီဇ်နယ်၏ လူဦးရေမှာ ၆၃၂၀၀၀-မှ ၁၃၅၁၀၀၀-ထိ တိုးတက် များပြား လာခြင်းနှင့် ဆန်စပါး ရောင်းဝယ်ရေး၏ အလား အလာ များကို ထောက်ရှု သော

*။ The Future of Burma by F.B. Leach C.I.E. တွင် အတိုင်ပင်ခံ သုံးဦးဟု ဆိုသည်။ စတုတ္ထမြောက် အတိုင်ပင်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်မှာ ဗြိတိသျှ ပါလီမန်မှ ၁၈၃၃-ခုနှစ်တွင် တိုက်ရိုက် ခန့်ထားသော စာပေပညာရှိကြီး Mr. Macaulay (နောင်တွင်) Lord Macaulay ဖြစ်သည်ဆိုသည်။

The Groundwork of British History by G.T. Warner, M.A. & C. H. K. Marten, M.A. တွင် အတိုင်ပင်ခံ လေးဦးဟု ဆိုသည်။

၆---ပုသိမ်မြို့၏ဘုမ္မိနက်သန်မှန်ပုံ

အားဖြင့် ပဲခူးဒီစီနယ်၏ နောက်ဘက်ခြမ်းကို ရော့ဘတ် ဒီစီနယ်ဟုခေါ်ထုတ်၍နယ်သစ်သတ်မှတ်ကာ—ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးသစ်တဦး ခန့်အပ်၍ ပုသိမ်မြို့တွင် စတင်ရုံးစိုက် အုပ်ချုပ်စေခဲ့သည်။ တချိန်တည်းမှာပင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရခိုင်၊ ရော့ဘတ်၊ ပဲခူး၊ တနင်္သာရီ ဒီစီနယ် အားလုံးကိုလည်း အိန္ဒိယဘုရင်ခံချုပ်၏ တိုက်ရိုက်အုပ်ချုပ်မှုလက်အောက်မှမြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးချုပ် (Chief Commissioner of Burma) လက်အောက်သို့ လွှဲပြောင်းအုပ်ချုပ်စေခဲ့ရာ ပဌမဆုံး ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးချုပ်မှာ ယခင် ကက် (ပ) တိန်-ဖေယာ ယခု ဆာ—အာသာဖေယာ (Sir Arthur Phayre) ဖြစ်လေသည်။

ဤကဲ့သို့ လွှဲပြောင်း အုပ်ချုပ်စေခဲ့ခြင်း၏ အကြောင်းရင်းများတွင် အိန္ဒိယမှ တိုက်ရိုက် အုပ်ချုပ်ပုံစနစ်မှာ အလွန်အမင်း ကြပ်တည်းစွာ ချုပ်ကိုင် ချယ်လှယ်မှု ရှိခဲ့သဖြင့် ဘုရင်ခံချုပ်နှင့် ပဲခူး ဝန်ရှင်တော် မင်းကြီးတို့၏ အကြား၌ သဘောထား မပြေလည်မှုတစ်ထက်တစ် ကြီးထွားကျယ်ပြန့်လာခဲ့ရာ နောက်ဆုံးတွင် လူသိ-ရှင်ကြား ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ရလောက်အောင် စိတ်ဝင်စား ဘွယ်ဖြစ်ရပ်* သည်လည်း အကြောင်းရင်းတခု ဖြစ်ဘွယ်ရှိသည်ဟု အမှတ်ပြုမိပေသည်။

ထို ၁၈၆၂-ခုနှစ် မှ ၁၈၉၆-ခုနှစ် ဝန်ရှင်တော် မင်းကြီးချုပ် ခေတ်တလျှောက်လုံး။ ။ ၁၈၉၇-ခုနှစ် မှ ၁၉၂၂-နှစ် ထိ လက်ဖက်တင် နှင့် ဂေ့ဝါနာခေတ် တလျှောက်လုံး။ ။ ၁၉၂၂-ခုနှစ်မှ ၁၉၄၂-ခုနှစ် ထိ

*။ The Dalhousie - Phayre Correspondence 1852 - 1856 printed in Oxford University Press.

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဂေါဝါနာဘုရင်ခံခေတ်တလျှောက်လုံး။ ။ ၁၉၄၂-ခုနှစ်မှ ၁၉၄၈-ခုနှစ်၊ ဇန္နဝါရီ ၃-ရက်ထိဖြစ်သော ဂျပန်စိုးမိုးချိန်နှင့် ဗြိတိသျှတို့ပြန်လည်သိမ်းပိုက်ချိန်တလျှောက်လုံးနှင့် ၁၉၄၈-ခုနှစ်၊ ဇန္နဝါရီ ၄-ရက်နေ့ မြန်မာ့ လွတ်လပ်ရေး ရချိန်မှ ယနေ့အထိ ခေတ်တလျှောက်လုံးတွင်—

ပုသိမ်မြို့မှာ ရှေး အခေါ် ဒီဝီဇံနယ်-သို့မဟုတ်-ခရိုင် ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီး ယခု အခေါ် တိုင်းမင်းကြီး ရုံးစိုက်ရာ အဖြစ် တဆက်တည်း သာယာပြန့်ပြောစွာ ရပ်တည်လျက်ရှိပေသည်။

၇။ “မုန်ပုဂံ” ပုသိမ်မြို့

အတိတ်ခေတ်တလျှောက်လုံး တွင်လည်း၊ အစဉ်အဆက် မင်းတို့စံရာ—ရာဇဌာနီ မင်း နေပြည် ဖြစ်ခဲ့ရုံ သာမက၊ ဤရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော် အပါအဝင်ဖြစ်သော၊ အတွင်းမုဋ္ဌောငါးဆူနှင့် တက္ကယနေ့တိုင် ထင်ရှား တည်ရှိလျက်ရှိသည့် သိမ်တော် အချို့ အပါအဝင်—ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့ သမုတ်အပ်ခဲ့သည့် သိမ်တော်ကြီး ၉-သိမ်၊ မုန်မင်းအဆက်ဆက် ရက်ရော လှသော စေတနာမုန်တို့ဖြင့် တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့ကြသော၊ အထူးပင်မြားမြောင်လှသည့် စေတီတော်-ပုထိုးတော်-ရုပ်ပွားတော် တို့၏ အရေအတွက်ကို အစပြု၍ မှည့်ခေါ် သမုတ် အပ်ခဲ့သည်ဟု ယူဆ ရသော—ယနေ့တိုင် ထင်ရှား ရှိကြသည့် ကိုးသိန်းနှင့် ကိုးသောင်း ရပ်ကွက်ဟောင်း နှစ်ခုနှင့် မြေပေါ်မြေအောက်အနှံ့အပြား၌ ရှေးဟောင်းဘုရားပြု ဘုရားပျက်တို့မှာ “မုန်ပုဂံ—ပုသိမ်မြို့” ဟုပြောစမှတ်ပြုရလောက်အောင် မြားမြောင်လှသော သာသနာ့ အဆောက်အဦး တို့ဖြင့်

၇-မုန့်ပုဂံ ပုသိမ်မြို့

ဖန်တီးစီရင်တန်ဆာဆင်အပ်သော ဤပုသိမ်မြို့မှာ- ဗုဒ္ဓသာသနာ့
တော်ကြီး အစဉ် ထာဝရ ထိန်ညှီး ထွန်းလင်းရာ - သာသနာ့
အောင်မြေ ကနက်ဗွေ ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ကိုလည်း ကောင်းစွာ
ထင်ရှားစေခဲ့ပေသည်။

မုဋ္ဌောကိုးဆူ

၁။ မုဋ္ဌောကိုးဆူ သမိုင်းအရ ပုသိမ်မြို့မနှင့် ပုသိမ်ခရိုင်
အတွင်း အတွင်းငါးဆူ အပြင်လေးဆူ ပေါင်း မုဋ္ဌောကိုးဆူရှိရာ-

ပုသိမ်မြို့မနှင့် ဆင်ခြေဖုံးတွင် ရှိသော
အတွင်းငါးဆူမှာ

၁။ ရှေ့မုဋ္ဌောစေတီတော်။

၂။ မြို့၏တောင်ဘက်တွင် ဘုရားအလောင်းတော် ရှဉ့်မင်း
ဖြစ်စဉ် ကျက်စား ဘူးသော နေရာ၌ တည်ထား အပ်
သော ရှေးအခေါ် မင်္ဂလာစေတီ၊ ယခု တကောင်းဘုရား
လမ်းရှိ တကောင်းစေတီတော်။

၃။ မြို့၏ အနောက်တောင် အရပ်တွင် အလောင်းတော်
ရှေ့သမင်မင်း ဖြစ်စဉ် ပျော်စံ ကျက်စားရာ နေရာ၌
တည်ထား အပ်သော ယနေ့ မဟာဗောဓိလမ်းရှိ မဟာ
ဗောဓိစေတီတော်။

၄။ မဟာဗောဓိ စေတီတော်၏ တောင်ဘက် အလောင်းတော်
ရှဉ့်မင်း ခန္ဓာစရိတ်အရပ်ကို အမှတ်တရပြုကာ တည်ထား
အပ်သော သုမင်္ဂလာစေတီတော်၊ ယနေ့ ရေကြည် ရေ
နောက် အရပ်ရှိ ဆုတောင်းပြည့်စေတီ။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

၅။ မြို့၏ အရှေ့တောင် ရှေးခေတ် ကျိုက်ပိမြို့ဟောင်း ယခု သစ် ရောင်း ချောင်း အနီး ဘုရားကြီးကုန်း ရွာ၌ အလောင်းတော် ဆင်မင်းဖြစ်၍ ကျက်စားဘူးရာ အရပ် တွင် တည်ထား အပ်သော ရှေးအခေါ် မဟာစေတီ၊ ယခုအခေါ် ဘုရားကြီးကုန်းဘုရားတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။

အပြင်မုဋ္ဌော လေးဆူမာ

၁။ မြို့၏ အနောက်တောင် ငါးဝံမြစ် အနောက်ဘက် ကွင်း ချောင်းကြီး အတွင်း၌ အလောင်းတော် ခိုမင်း ဖြစ်စဉ် ပျော်စံရာ အရပ်၌ တည်ထားသော သုမနစေတီ။

၂။ မြို့၏ အနောက်မြောက် ငါးဝံမြစ်၏ အနောက်ဘက် ကမ်း ကျောက်ချောင်းကြီး ရွာတွင် အလောင်းတော် ပုတ်သင်မင်း ဖြစ်စဉ် ပျော်စံရာဌာန၌ တည်ထားသော ခိပိုဿစေတီ၊ ယခုခေတ်တွင် ရှေ့ပုတ်သင်စေတီဟု ထင် ရှားလျက်ရှိ၏။

၃။ မြို့၏မြောက်ဘက် ၇-မိုင်ခန့်အကွာ ငါးဝံမြစ်နှင့် ထားက ချောင်း ပေါင်းဆုံရာ၏အနီး ငါးဝံမြစ် အရှေ့ဘက်ကမ်း အလောင်းတော် ကြက်မင်း ဖြစ်စဉ် 'ပျော်စံရာ သာယာ မြင့်မောက်သော ကုန်းအထက်တွင် တည်ထားအပ်သော သီရိဝဏ္ဏစေတီ၊ ရွှေမြင်တင်ရွာ၏အနီးတွင်ရှိ၍ ရွှေမြင်တင် ဘုရားဟု ခေတ်စားလျက်ရှိ၏။

၄။ မြို့၏ မြောက် ငါးဝံမြစ်တလျှောက် သာပေါင်းမြို့နယ်၏ အထက်ပိုင်း ဘိုးတော်ဘုရားကြီးရွာ ငါးဝံမြစ်အနောက် ဘက် ကမ်းနဖူး အနီးတွင် အလောင်းတော် ကျေးမင်း

မြောက်မုခ် မုခ်ရင်း တန်ဆောင်းတော်
အနောက်ဆောင်ဒါယကာ ဆရာလှိုင်-ဒေါ်စိန်နု
အလယ်ဆောင်ဒါယကာ ဦးရွှေဖြူ-ဒေါ်အေးမယ်
သားသွီးတစု
အရှေ့ဆောင်ဒါယကာ ဒေါ်ငွေလေး-ဒေါ်စိန်ကျော်

မုဋ္ဌောကိုးဆူသမိုင်း၏အတ္ထုပ္ပတ္တိ

ဖြစ်စဉ် ပျော်ရွှင်ကျက်စားရာ ဒေသ၌ ခုနစ်နေ့သားတို့ ချမ်းသာရစေကြောင်းဖြင့် ခုနစ်နေ့အမည်ကိုအစွဲပြုကာ အကျော်ဇောယုပဿထ ဟု ဘွဲ့တော် ချီစေလျက် တည်ထားအပ်သော ယနေ့ ဘိုးတော်ဘုရားကြီး ဟု အများသမုတ်လျက်ရှိသည့် စေတီတော်တို့ဖြစ်ကြလေသည်။

၂-မုဋ္ဌောကိုးဆူသမိုင်း၏ အတ္ထုပ္ပတ္တိ

မန္တလေးမြို့ မန္တလေးတောင် ရသေ့ကြီးဦးခန္တိသည် ၁၂၉၁-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လ အတွင်း ပုသိမ်မြို့သို့ ကြွရောက် လာစဉ် ရှေ့မုဋ္ဌောစေတီတော်တည်ရာ ကုန်းတော်၌ တည်းခိုသီတင်းသုံးခါ တဆယ်ခုနစ်ရက်မျှ ကာလပတ်လုံး သတ္တဝါ အပေါင်းတို့အား လောကီလောကုတ္တရာ နှစ်ဖြာသော ချမ်းသာ ရကြောင်း လမ်းကောင်းညွှန်ပြ ဓမ္မရေအေး တိုက်ကျွေးနေခိုက်တွင် စေတီတော်ကြီး၌ ကြည်ညိုစိတ် ပသန္န တက်ကြွသည့်အဟုန်ဖြင့် စေတီတော်ဆိုင်ရာသမိုင်းကိုရှာဖွေစုံစမ်းရာ၊ ပုသိမ်မြို့အရှေ့ဘက် သုံးမိုင်ခန့် အကွာရှိ အတွင်းမုဋ္ဌော ငါးဆူတွင် အပါအဝင် ဖြစ်သည့် မဟာစေတီတော်တည်ရှိရာ ဘုရားကြီးကုန်းကျေးရွာ ဘုရားကြီးကုန်းဆရာတော်ဘုရားကြီးထံ၌ မုဋ္ဌောကိုးဆူ သမိုင်း ပေစာ မူများ ရှိကြောင်း သတင်းအစ ရသည့်အတိုင်း ဆရာတော် ဘုရားကြီးထံမှ လျှောက်ထား တောင်းပန် လက်ခံရယူပြီးနောက် (မန္တလေးမြို့) အာစရိယဂဏ ပါမောက္ခ ဖြစ်သော ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော် ဦးဝိမလာစာရ အရှင်သည် စီစဉ်ရေးသားစီကုံး၍ မန္တလေးတောင် ပိဋကတ်တော် ပုံနှိပ်တိုက်၌ စက်တင်ပုံရိုက်၍ ဖြန့်ချိ ဝေငှခဲ့ပြီးနောက် ဆက်ကာ ဆက်ကာ ပုံနှိပ် ဖြန့်ဝေခြင်းဖြင့် ယနေ့အထိ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

အသိအမှတ် ပြုထားကြသော “မုဋ္ဌောကိုးဆူ သမိုင်း” ပင် ဖြစ်ပါသည်။

မြောက်မုခ်အကြောင်း ၁-စကားချီး

၁၂၁၄-ခု နယုန်လဆန်း ၈-ရက် (၁၈၅၂-ခုနှစ် မေလ ၂၃-ရက်)နေ့တွင် အင်္ဂလိပ်တို့ ပုသိမ်မြို့ကိုတိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ခဲ့ပြီး လပိုင်းလောက် အတွင်းတွင် စေတီတော်ကြီး၏ မြောက်ဘက်၌ အစိုးရရုံးများ ဆောက်လုပ် ဝင်းခတ် ကာရံ သီးခြားထားသည့် အချိန်မှစ၍ စေတီတော်ကြီး၏ မြောက်မုခ်မှာ လုံးဝ ပိတ်ထားခြင်း ခံခဲ့ရရာ ၁၃၂၂-ခုနှစ် ဝါဆိုလအတွင်းမှ မုခ်သစ်ဆောက်လုပ် ပြီးစီး ဖွင့်လှစ် နိုင်ခဲ့သဖြင့် တရားရှစ်နှစ်မျှ ကာလပတ်လုံး စေတီတော်ကြီးမှာ အရွှေမုခ်၊ တောင်မုခ်၊ အနောက်မုခ် သုံးမုခ် ဖြင့်သာ စမွယ်တော်မူခဲ့ရလေသည်။

၂- မြောက်မုခ်နှင့် မင်္ဂလာမော်ကွန်း

သုံးမည်ဘဲထူး	မော်ကွန်း မင်္ဂလာ၊ ကျူးရင့် ဖြာပိမ့်၊
သုံးခေတ်ကူး	ကလိင်္ဂါဗောဓိ၊ မည်ရှိဇာတကာ၊ ဒေသ
ဂုဏ်ထူးပြန်ပြော	နာ၌၊ မြတ်စွာဗုဒ္ဓ၊ စောဇိနသည်၊ သုံးဝ
ရွှေမုဋ္ဌော	ညွတ်ကင်း၊ ဝဋ်အတွင်းမှ၊ လွတ်ကင်း
	ထွက် မြောက်၊ နိဗ္ဗာန် ရောက် ဘို့၊

ချီးမြှောက်သော အား၊ ကိုယ်တော်စားဖြင့်၊ အများဝေနေ၊ ကိုးကွယ်လေဟု၊ မိန့်ချွေသတ်မှတ်၊ ခွင့်ပြုအပ်သည့်၊ လေးရပ် အပြား၊ စေတီများတွင်၊ တပါးအဝင်၊ ဂုဏ်ပေါင်းယင်သည့်၊ သညီ ကျော်စော၊ ရွှေမုဋ္ဌောဟု၊ သုံးလောက ဓာတ်၊ ပဲ့တင်

၂-မြောက်မုခ်ဖွင့်မင်္ဂလာမော်ကွန်း

ခတ်မျှ၊ သကတ်ထင်ပေါ်၊ စေတီတော်သည်၊ အဟော်ဝတ၊
 ပဌမဉ္စ၊ အသောကရာဇာ၊ ဓမ္မာသီရိ၊ ပါဠိလိပုတ်၊ ပြည်ချုပ်
 အရှင်၊ မင်းဘုရင်က၊ မည်တွင်စေရာ၊ “ရွှေအာဏာ”ဟု၊ ဗြဟ္မာ
 နတ် လူ၊ ဘုံသုံးဆူ၌၊ ဝံပြုကျော်ကြား၊ အကျိုးများအောင်၊
 တည်ထား ကိုးကွယ် လေသတည်း။ ။ ထိုမှတဖန်၊ ပေါက်ကွဲရာမ၊
 ပြည်သာစွ၏၊ နရိန္ဒ ဟု၊ လောင်းစည်သူဟု၊ ဇမ္ဗူကျော်ကြား၊
 မင်းတရားသည်၊ ဆင်ပွားသဒ္ဓါ၊ စေတနာဖြင့်၊ “ထူပါရဟ”၊
 ဘွဲ့မည် သလျက်၊ ဒုတိယမြောက်၊ အံ့ချီး လောက်အောင်၊ ပင့်
 မြောက်တည်ထား၊ ကိုးကွယ် ပြန်သတည်း။ ။ တတော ထိုမှ၊
 တတိယတွင်၊ ကုသိမ-ဟု၊ မည်ထ နဂရာ၊ တိုင်းအောင်ချာကို၊
 အာဏာအလုံး၊ သိမ်းကြုံးပိုင်သ၊ ဘွဲ့မည်ရသည်၊ သမုဒ္ဒဿောသာ၊
 ရာဇာ ရာဇိန်၊ မင်းနရိန်နှင့်၊ ဒေဝိန် ခေါင်ချာ၊ မယ်ဥမ္မာတို့၊
 ဌာပနာသစ်၊ ပွားတိုးလှစ၍၊ နောက်ခေတ်သာသနာ၊ ဓနရည်
 ကြာအောင်၊ ရည်ဆောင်စိတ်စော၊ “ရွှေမဋ္ဌော”ဟု၊ ဘွဲ့နှော
 ချီသ၊ တည်ပြန်ကြရာ၊ တေဇတေဇာ၊ သမ္ဘာဖွံ့ဖြိုး၊ ဘုန်းတော်
 တိုး၍၊ ဟိုးဟိုးကျော်ခဲ့လေသတည်း။

မိစ္ဆာလက်တွင်း
 ကျဆင်းရန်
 အဖြစ်မဲ့
 အသဲနာစရာ

ဟိုးဟိုး ကျော်ကြား၊ ရှိခဲ့ငြားလည်း၊
 ဘုရားမြတ်စွာ၊ သာသနာ၏၊ ဘုန်းဝါ
 ရောင်ရှိန်၊ မှေးလောက်ချိန်တွင်၊ ပြုတိန်
 လူမျိုး၊ နှယ်ရိုးအလာ၊ မင်းမိစ္ဆာတို့၊
 ဗျူဟာ စုံကျင်း စစ်မက် ခင်း၍၊

တပ်ချင်းထပ်ခါ၊ တိုက်ခိုက်လာသော်၊ အခါကြုံကြိုက်၊ အခိုက်
 ယူခါ၊ ကိုယ်ကျိုးရှာတို့၊ သစ္စာဖောက်ကျူး၊ ဘက်တော်ကူးခဲ့၊

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

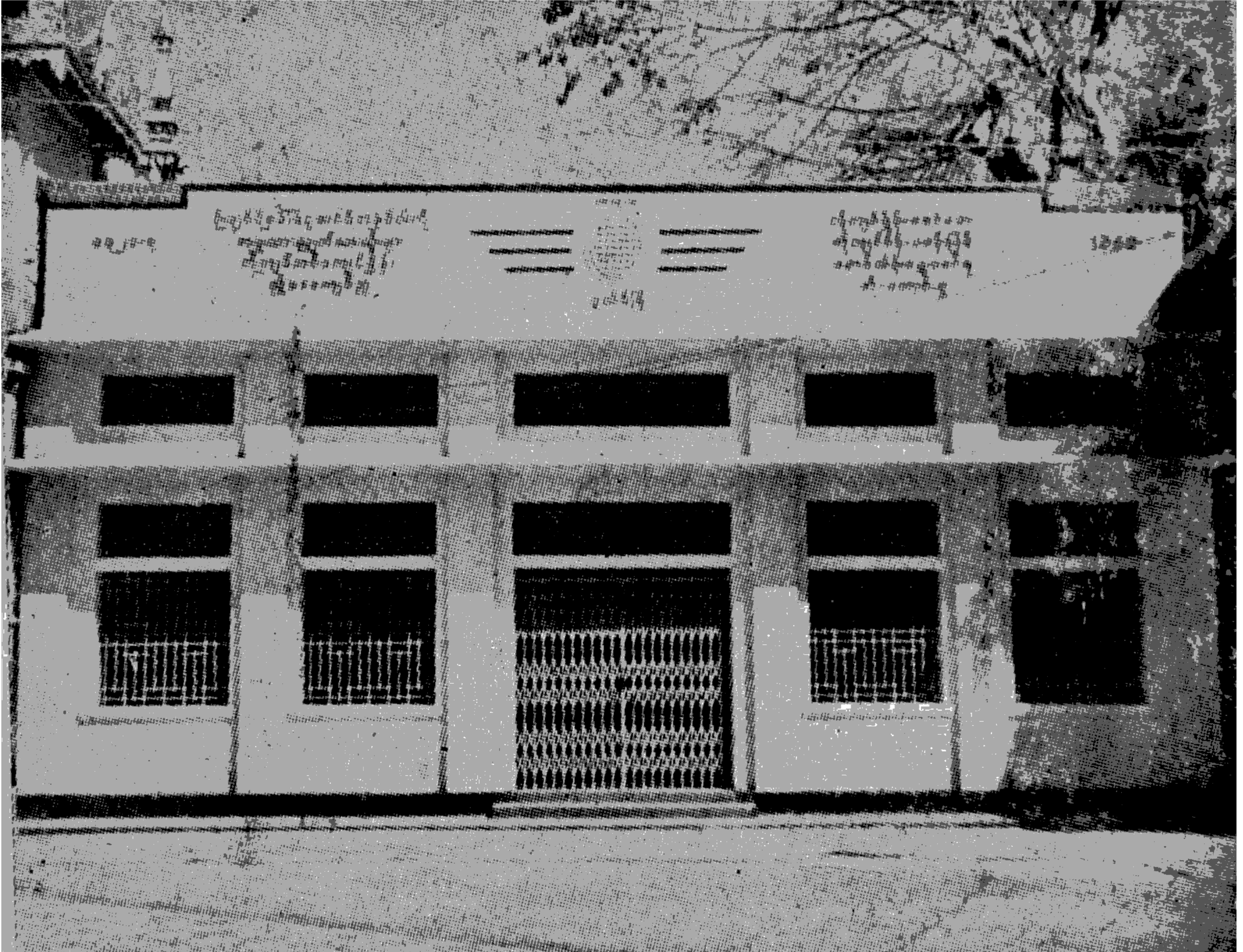
တပ်ဦးပြိုကဲ့၊ တပ်ယိုင်လဲသော်၊ မမြဲဓမ္မတာ၊ လောင်းဗုဒ္ဓါ၏၊
ပျော်ရာစံခင်း၊ ရှေ့ငါးကြောင်းနှင့်၊ ဝက်မင်းဖြစ်ရာ၊ ဤကုန်းသာနှင့်၊
မဏ္ဍလာနဂရ၊ ကုသိမမှာ၊ ကောဇာမည်လစ်၊ သက္ကရာဇ်ကို၊
တွက်စစ်လေဘိ၊ ဧကံ၊ ဒိ၊ ဧကံ၊ စတု၊ ဥတုဂိမ္မ၊ ဇေဋ္ဌမာသာ၊
လမ္ဘာနယုန်၊ ဆန်းကြုံပက္ခ၊ အဋ္ဌမ၊ စေ၊ ထိုသည့်နေ့၌၊ လျှော့ရှေ့၊
သက်ဆင်း၊ သူ့လက်တွင်းသို့၊ အပ်နှင်းရန်၊ အဖြစ်မဲ့သည်၊ ကြေကဲ့
ဘွယ်ရာရှိခဲ့သော်။

ရုံးဝင်းတည်ဆောက်
မြောက်မုခ်ပျောက်
ကဲမောက်ကျော်ကာ
နှစ်တရာ
အပ်နှင်းပြီးနောက်၊ လပိုင်းလောက်
တွင်၊ မြောက် ဥတ္တရာ၊ ဤကုန်း
သာ၏၊ ဝတ္ထုကာတွင်း၊ မြေအခင်း၌၊
စိုးမင်းရာဇာ၊ မျိုးမိစ္ဆာတို့၊ ဘာသာ
အမှု၊ ဂရု မထား၊ မလေးစားဘဲ၊

ငါကားပိုင်လူ၊ ငါဆိုင်သူဟု၊ သိမ်းယူသတ်မှတ်၊ ရုံးဝင်းခတ်ရာ၊
မြောက်ရပ် ဒီသာ၊ ဥတ္တရာ၏၊ ပဿာမုခ၊ မြောက်မုခ်ဝမှာ၊
ဆုံးကျ တိမ်ကော၊ ပျောက်ကွယ် လျှော့သည်၊ နှစ်ကျော်
ကြာကြာရှည်ခဲ့သော်။

မြန်မာချင်းချင်း
မြန်မာမင်းမင်း
လိုချင်းမရ
လက်မှိုင်ချ
နှစ်ကျော် ကြာကြာ၊ ရှည်ခဲ့ ရှာ၍၊
ရာပြည့်မရောက်၊ နှစ်ပိုင်းလောက်တွင်၊
ကံထောက်ကူဖေး၊ လွတ်လပ်ရေးရ၊
ဤကာလဝယ်၊ မြန်မာ့အခင်း၊ မြန်မာ
ချင်းမို့၊ မင်းရော ပြည်သူ၊ ညီတူ

စိတ်ထား၊ ရှိသော်ငြားလည်း၊ တံခါးမြောက်မုခ်၊ ဖောက်လုပ်
အရေး၊ ခွင့်ပေးဘို့ရန်၊ လျှောက် တောင်းဖန် သော်၊ မဟန်

လဘက်ခြောက်ကုန်သည်ကြီး
ဦးကျင်တင်-ဘေဂျင်မှိန်နှင့် ညီများ ညီမနှင့် တူ, တူမများ
ကောင်းမှု။

၂-မြောက်မုခ်ဖွင့် မင်္ဂလာမော်ကွန်း

ပျက်ကွက်၊ အကြံခက်၍၊ ဆက်ဆက်ဘဏ္ဍာ၊ ဂေါပကာတို့၊
လိုရာမရ၊ လက်မှိုင်ချသည်၊ နှစ်လ အတော် ညောင်းခဲသော်။

အားသစ်ညီညာ
ကြိုးပမ်းရာ
လိုတာပြည့်ဝ
အောင်ပွဲရ

ဤသို့ နှင်နှင်၊ ရှိတုံ လျှင်လည်း၊
ကောင်းကင် တမုတ်၊ မဆွတ်လွယ်
သား၊ ကြယ်မို့လားဟု၊ တက်ကြွား
စိတ်ကြ၊ ဂေါပကသစ်၊ ဤတခေတ်၌၊
အားစစ် ဖြည့်သွင်း၊ ရွက်စုံကျင်း၍၊

တက်ခင်းညီညီ၊ လှော်ကြသည်တွင်၊ ကြည်ရှင်သဒ္ဒါ၊ စေတနာ
အရ၊ အကျိုးပြုထင့်၊ စိုးရမင်းပိုင်း၊ ဆုတ်မဆိုင်းဘဲ၊ တောင်းတိုင်း
လိုက်လျော၊ သဘောဖြူစင်၊ ကူကြအင်ကို၊ လူရှင်ရဟန်း၊
သိစေငြမ်းဘို့၊ တခဏ်းကဏ္ဍ၊ ဖေါ်ထုတ်ရလျှင်၊ ဌာနသာသနာ၊
နာယကာဦးစီး၊ ဝန်ကြီးအဖြစ်၊ ဘုန်းသစ်ပြန်ပြော၊ ဦးဘစော
အား၊ ရှေ့ရော့နောက်ကြောင်း၊ ပြန်ပြောင်းကုန်စင်၊ ရာဇဝင်နှင့်၊
အထင်ကရ၊ တင်ခါ ပြသော်၊ မတူ မဆိုင်း၊ လျှောက်တိုင်း
ရစေ၊ မိန့်ခွန်းချေခဲ၊ ဌာနေ မင်းမင်း၊ အချင်း ချင်း လည်း၊
ကူးခင်းပြန်လှန်၊ ဆောင်ရွက်ရန်တွင်၊ အတန်ခရီး၊ ရောက်ခဲ
ပြီး၌၊ ခရီးကြုံကြိုက်၊ အောင်ချိန်ဆိုက်ထင့်၊ အလိုက်သင့်စွာ၊
ဖြစ်ပေါ်ရာဝယ်၊ မဟာအဂ္ဂ၊ အမစ္စဟု၊ ကမ္ဘာ့မျက်ရှု၊ ဦးနှု
သမုတ်၊ ဝန်ကြီး ချုပ် သည်၊ မယုတ်လုံ့လ၊ ပြည်မတဝှမ်း၊
တိုင်းခမ်းလှည့်ကြ၊ ထိုကာလ၌၊ ဆန္ဒအပေါင်း၊ ထပ်လောင်း
တင်ပြ၊ တောင်းပန်ကြလျှင်၊ ဂေါပကအသင်း၊ လူကြီးမင်းတို့၊
ချက်ချင်းဘိတ်ခေါ်၊ (ပြည်ထောင်စု)သဘောပေါ်၌၊ ဆင့်ခေါ်
ရောက်အပ်၊ ပရိသတ်မင်း၊ ဗိုလ်ပုံ တွင်း တွင်၊ ထင်လင်း

ရွှေမုဋ္ဌာမဟာစေတီတော်သမိုင်း

ပြတ်သား၊ ရှိစေငြားဘို့၊ ရှစ်ပါးအဋ္ဌင်္ဂ၊ မြတ်သီလကို၊ သတ္တ၊
 ရက်ပတ်၊ စောင့်ထိန်းအပ်သော်၊ မြောက်ရပ်ဒိသာ၊ ပမုခါတွက်၊
 လိုပါသမျှ၊ အဝဝကို၊ ရကြစေသား၊ အမိန့်ကြားလျှင်၊
 စိတ်အားတက်ကြ၊ ဂေါပကတို့၊ ဟဒယရှင်အေး၊ ဖင့်မနှေးဘဲ၊
 ဝန်ပေးလက္ခံ၊ ခုန်းတုံ့ပြန်ရာ၊ ကြွလာသမျှ၊ သဟာယတို့၊
 ဖျဖျသောင်းသောင်း၊ ကောင်းချီး နံ့မော်၊ သာဓု ခေါ်ရာ၊
 ထိုအခါကား၊ ကောဇာအဖြောင့်၊ ထောင့်သုံးနှစ်ဆယ်၊ မိုးသုံး
 လယ်မာသ၊ ဝါခေါင်လ၏၊ ဆန်းတဆယ်သုံး၊ ရက်အဆုံးဟု၊
 ဖွဲ့နှင်းတင်ပြ၊ မှတ်တမ်းသသည်၊ နောင်လာအကျိုး ရှိဘို့သော်။

သီလရှေ့ဆောင်
 စာဂမြှောင်
 ကြံဆောင်သမျှ
 လိုတိုင်းရ

ဥပုသ်ဆောင်ဝင်၊ စာဂယင်၍၊ ဓမ္မဉ္ဇရာ၊
 ပြီးဆုံး ကြသော်၊ သာသန ဒါယကာ၊
 မြန်မာ မက၊ ကမ္ဘာ ကပင်၊ ဂါရဝမှု၊
 အထူးပြုရာ ဦးနှုသမုတ်၊ ဝန်ကြီးချုပ်၏၊
 မိန့်ထုတ် မြက်ကြား၊ မှာ စကားနှင့်၊

ပြတ်သားညီစွာ၊ ဆောင်ရွက်ပါဟု၊ မေတ္တာရပ်ငြား၊ အလှူ
 ပါးရာ၊ တိုင်းကား ရောဝတီ၊ ဖွဲ့ချီအုပ်စိုး၊ တိုင်းမင်းကြီးဟု၊
 ဘွဲ့ချီးတင့်လျှမ်း၊ ဦးဘဆန်းနှင့် တခမ်းမဏ္ဍလ၊ ကုသိမကို၊
 စိုးရပိုင်ဆိုင်၊ ခရိုင်ဝန်ဟု၊ ဘွဲ့ပြုတင့်ဆန်း၊ ဦးမောင်မောင်သန်းတို့၊
 ရှင်လန်းသဒ္ဓါ၊ ကြည်ဖြူစွာဖြင့်၊ နေရာ မြေခင်း၊ ကိုယ်တိုင်
 နင်း၍၊ အချင်း ၂၄-ပေ၊ အရှည်ငါးရာ၊ ဧရိယာရှိ၊ မြေအတိကို၊
 ထပ်ဖြည့်ကယ်စွန်း၊ မုခ်နန်းပြသာဒိ၊ ဆောက် လုပ် အပ် ဘို့၊
 နောက်ထပ်အကျယ်၊ ပေနှစ်ဆယ်နှင့်၊ ရှည်ဝယ်တီ သ၊ မြေသီ

၂-မြောက်မုခ်ဖွင့် မင်္ဂလာမော်ကွန်း

သင်္ကါ၊ ဝတ္ထုကတည်း၊ လှူသွတ်သွင်းသည်၊ ထွန်းလင်းသာသနာ
ရောင်ခြည်တည်း။

အောင်ကြောင်းမင်္ဂလာ ရတနာပန္နက် ရိုက်နှက်ထူစွဲ ခြံမြံခြံမြံသဲ	ထွန်းလင်း သာ သနာ၊ ရောင် အဝါကြောင့်၊ ဒိသာ ဥတ္တရ၊ မြောက်မုခ်ကို၊ ဆောက်ရ အရေး လိုသေးမရှိ၊ အပြည့်အဝ၊ အခွင့်
---	--

တိထိ၊ ကရဏီယောဂ၊ ဝါရမကျန်၊ ပြန်လှန်စိစစ်၊ အပြစ် စင်ကြောင်း၊ နေ့ကောင်းရက်မြတ်၊ ရှေးချယ်လတ်ဘိ၊ မှတ်သိ စေရာ၊ ချိန်အခါကား၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၂၀-ခု၊ ဥတု ဟေမန္တ၊ လမြတ် နတ္ထော်၊ ဆန်းသော် ၇-ရက်၊ နေဝန်း တက်မှ၊ အာဒိစ၍၊ ကေဒသာ၊ ထေရ်မဟာတို့၊ မြေရာသန္တက၊ တွင်းပြင်ပ၌၊ မခဘေးရန်၊ အန္တရာယ်မငြိ၊ ကင်းစင်ဘိရောင်း၊ အောင်စေကြောင်းဖြင့်၊ စုပေါင်းညီညွတ်၊ ပရိတ္တဇဓမ္မ၊ ရှုတ်ဘတ် ကြ၍၊ သောကပါလာ၊ နတ်ဒေဝါနှင့်၊ ဘူမာပိုင်သ၊ နတ်ထိုမျှကို၊ ပသတိုင်ကြား၊ ကူစေငြားရှင့်၊ ဆိုးဝါးမိစ္ဆာ၊ ဘုတ်ပြုတ္တာနှင့်၊ ဝေမာတိက၊ ရှိတုံကြလည်း၊ ဖဲကြစေကြောင်း၊ ခွါလေရှောင်းဟ၊ နတ်မောင်းနတ်နှင့်၊ စီအရင်ကို၊ ထည့်ထွင်ပထဝီဇယ၊ ဝိသိဋ္ဌနှင့်၊ ကြီးလှဘုန်းရှိန်၊ စိန္တာမဏိ၊ စသည့်မန္တန်၊ ဂါထာပုံကို၊ ဥဒံ ရင်ကျူး၊ မြေတိုင်မှူး၍၊ ဝှဲထူးပြင်းထန်၊ မိန့်တော်ပြန်ရာ၊ နက်သံဘူမ၊ မြေကောင်းရခဲ၊ သမ္မမင်္ဂလာ၊ ယှဉ်အခါ၌၊ ရတနာ ပန္နက်၊ စိုက်ထူနှက်၍၊ ဘဝင်မြော်ညွှန်း၊ အောင်စည်ရွမ်းသည်၊ မော်ကွန်းတွင်မည့်နေ့ပေသော်။	ရလျှင်၊ ကျန စေ့ စပ်၊ နက္ခတ် တိထိ၊ ကရဏီယောဂ၊ ဝါရမကျန်၊ ပြန်လှန်စိစစ်၊ အပြစ် စင်ကြောင်း၊ နေ့ကောင်းရက်မြတ်၊ ရှေးချယ်လတ်ဘိ၊ မှတ်သိ စေရာ၊ ချိန်အခါကား၊ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၂၀-ခု၊ ဥတု ဟေမန္တ၊ လမြတ် နတ္ထော်၊ ဆန်းသော် ၇-ရက်၊ နေဝန်း တက်မှ၊ အာဒိစ၍၊ ကေဒသာ၊ ထေရ်မဟာတို့၊ မြေရာသန္တက၊ တွင်းပြင်ပ၌၊ မခဘေးရန်၊ အန္တရာယ်မငြိ၊ ကင်းစင်ဘိရောင်း၊ အောင်စေကြောင်းဖြင့်၊ စုပေါင်းညီညွတ်၊ ပရိတ္တဇဓမ္မ၊ ရှုတ်ဘတ် ကြ၍၊ သောကပါလာ၊ နတ်ဒေဝါနှင့်၊ ဘူမာပိုင်သ၊ နတ်ထိုမျှကို၊ ပသတိုင်ကြား၊ ကူစေငြားရှင့်၊ ဆိုးဝါးမိစ္ဆာ၊ ဘုတ်ပြုတ္တာနှင့်၊ ဝေမာတိက၊ ရှိတုံကြလည်း၊ ဖဲကြစေကြောင်း၊ ခွါလေရှောင်းဟ၊ နတ်မောင်းနတ်နှင့်၊ စီအရင်ကို၊ ထည့်ထွင်ပထဝီဇယ၊ ဝိသိဋ္ဌနှင့်၊ ကြီးလှဘုန်းရှိန်၊ စိန္တာမဏိ၊ စသည့်မန္တန်၊ ဂါထာပုံကို၊ ဥဒံ ရင်ကျူး၊ မြေတိုင်မှူး၍၊ ဝှဲထူးပြင်းထန်၊ မိန့်တော်ပြန်ရာ၊ နက်သံဘူမ၊ မြေကောင်းရခဲ၊ သမ္မမင်္ဂလာ၊ ယှဉ်အခါ၌၊ ရတနာ ပန္နက်၊ စိုက်ထူနှက်၍၊ ဘဝင်မြော်ညွှန်း၊ အောင်စည်ရွမ်းသည်၊ မော်ကွန်းတွင်မည့်နေ့ပေသော်။
--	---

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

ထူးဆန်းဝေဆာ ပန္နက်ရတနာ၊ စိုက်ပြီးခါ၌၊ ဂေါပကာ
ထယ်ဝါခိုင်ဖြိုး အသင်း၊ လူကြီး မင်း ဟု၊ ပျံ့သင်း
မြောက်မုခ်ကြီး ဂုဏ်ထူး၊ ပေါင်း ဆယ်ဦးတို့၊ ကဲထူး
အပြီးမြောက်လေပြီ သဒ္ဓါ၊ စေတနာနှင့်၊ ဝေဖြာ တိုးလစ်
ချွေးနဲစာစစ်၊ ဥစ္စာနှစ်ကို၊ ကျစ်လစ်
စာသား၊ ထုပ်မထားဘဲ၊ အနုဂါမိ ရွှေအိုးကို၊ မြေလျှိုးကာ
မြှုပ်ထားသို့၊ ဉာဏ်ရှေ့သွားမြော်မြင်၊ စုံချုပ်သည့် သမ္မုဇဉ်နှင့်၊
ဒါနတော်ယင်ပုံမှာ၊ ဝေဟင်ဘုံနန်းပြာသာဒ်နှင့်၊ တင့်အပ်စွာ
ဆောက်လုပ်မည့်၊ မြောက်မုခ်ဦး၊ တန် ဆောင်း တော် ကို၊
နှစ်သောင်းကျော်သတ်မှတ်၍၊ လူအပ်သည့်နမူနာမှာ၊ သူ့ထက်ငါ
အားကျ၊ ရက်ရောစွာ ပေးလှူကြသဖြင့်၊ မုခ်မနှင့် မုခ်လယ်၊
မုခ်ဆွယ်နှင့် မုခ်ဆောင်၊ မုခ်မြောင်နှင့် ဘုံဆင့်၊ သင့်တင့်အောင်
အကွက်ချ၍၊ အတွက်ကျစီမံရာ၊ ဘုံပျံ့တော့တင့်ရှန်း၊ ဘုံစွန်းတော့
အထပ်ထပ်နှင့်၊ ပြာသာဒ်တော့ ဝေဆာ၊ သပ်ယပ်လှ ပဒေသာလို့၊
ထယ်ထယ်ဝါ ခန့်ညား၊ ဝိသုကြုံနတ်သား၊ ဖန်ဆင်းကာ ထား
သကဲ့သို့၊ ငှါးငှါးထီးထီး၊ မြတ်မုနိစေတီတော်ကြီး၏၊ ခိုင်ဖြိုး
တေဇ၊ ပသန္နကို၊ ဆထက်မောင်းပြန်၊ တင့်လျှမ်ဝေဖြိုး၊ တိုးတက်
တိုးစေသော အားဖြင့်၎င်း၊ အပေါင်းဗိုလ်လူ၊ ဟိန္ဒူတို့၊ ကြည်ဖြူ
သဒ္ဓါ၊ စေတနာနှင့်၊ ဗလဝါပြုကြ၊ ကုသလတန်ခိုး၊ ပုညမျိုး
အဝဝ၊ မြတ်ဒါနအဖုံဖုံ၊ အစုံစုံဆထက်တိုး၍၊ မဂ်ဗိုလ်မျိုး ချစေ
နိုင်သောအားဖြင့်၎င်း၊ ဂုဏ်ပေါင်းစုံအထပ်ထပ်၊ ကြယ်ဒြပ်နှင့်၊
မတ်မတ်မားမား၊ ထင်ရှားပေါ်လာ၊ မြောက်မုခ်သာကို၊ ကောဇာ
တွက်စစ်၊ သက္ကရာဇ်၏၊ ဧကံ၊ တြိ၊ ဒွေ၊ ဒွါ၊ စကြာဓမ္မ၊ သမယဟု၊
ဝေါဟာရမှတ်၊ သမုတ်အပ်သည့်၊ လမြတ်ဝါဆို၊ ဤတခိုဝယ်၊

ကျားပျံ ဆေးလိပ်ခုံပိုင်ရှင်
ဦးသန်းမောင်-ဒေါ်ကောက်ကောင်းမှု။

၂-မြောက်မုခ်ဖွင့်မင်္ဂလာမော်ကွန်း

ကြည်ညိုဘယ်ရာ၊ အဖြာဖြာနှင့်၊ သာသနာငါးထောင်၊ ကုန်အောင်
ရှည်လျား၊ တည်စေသားဟု၊ စိတ်ထားရိုးရင်း၊ နှလုံးသွင်းဖြင့်၊
ဖန်ဆင်းတည်ဆောက်၊ အပြီးရောက်ရာ၊ ဝမ်းမြောက်နုမော်၊
သာဓုခေါ်ဘို့၊ နှိုးဆော်တိုက်တွန်း၊ ရေစက်သွန်းသည်၊ မော်ကွန်း
မြောက်မုခ် ရှေ့စာတည်း။

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းဂေါပကလူကြီးမင်းများ

၁။ ဦးသန်း	၆။ ဦးညွန့်
၂။ ဦးစံရွှေ	၇။ ဦးဘအုန်း
၃။ ဦးဘကြား	၈။ ဦးမြဘူး
၄။ ဦးဖထော်	၉။ ဦးထွန်းမောင်
၅။ ဦးဘဝင်း	၁၀။ ဦးအုန်းရွှေ

သံပိုင်းလင်္ကာ

သာသနာမုန်
အစွန်ရှည်ကြောင်း
ရည်ညောင်းပတ္တနာ
ညွှန်းဆုဖြာ

နိဂုံး ပတ္တနာ၊ ညွှန်းဆု ဖြာအံ့၊
သာသနာငါးထောင်၊ ကုန်အောင်
ရှည်လျား၊ တည်စေသား ဟု၊
စိတ်ထားရိုးရင်း၊ နှလုံးသွင်းဖြင့်၊
ဖန်ဆင်းဆောက်လုပ်၊ ဤမြောက်

မုခ်၏၊ အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ ကြောင်းစုံဘိကို၊ သိဘို့မြော်ညွှန်း၊ ဤမော်
ကွန်း၌၊ အစွန်းအငြိ၊ မရှိဒေါသ၊ ကင်းစင်ပရန်၊ အရင်းခံဖြင့်၊
သိရန်သိကြောင်း၊ သိစကောင်းကို၊ စုပေါင်းသွဲ့ရုံး၊ ပန်းနုယံ
ကိုးသို့၊ ဖွဲ့နှင်းတင်ပြ၊ ဂေါပကမှာ၊ နှုတ်ထင်ရှား၊ ဦးဘကြား
တည်း၊ မမှား မစောင်း၊ ကောင်းထက် ကောင်းအောင်၊

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ထပ်လောင်းတည်းဖြင့်၊ သုမ်သင်အပ်ဘို့၊ ဆည်းကပ်ပျူငှါ၊
 တောင်းပန် ရာတွင်၊ သိက္ခာ ကာမ၊ ကျင့် သီလနှင့်၊ ပြည့်ဝ
 လုံလောက်၊ မုံသောက်ဇာနည် ၊ ခါတော်မှီဟု၊ ဂုဏ်ရည်ရှမ်းစို့၊
 တက္ကသိုလ်တွင်၊ ကြည်ရှင်ရာပိုထ်၊ တိုက်အုပ်စာချ၊ ဂုဏ်နှစ်ဝဖြင့်၊
 သာသနဓဇ၊ သိရီပဝရာ၊ ဓမ္မာစရိယ၊ စသည်ဘွဲ့ထူး၊ ချီးကျူး
 နှင်းအပ်၊ နှစ်ကြိမ် ထပ်၍၊ ဆက်ကပ် ခံရာ၊ ထေရ် မဟာဟု၊
 ဘွဲ့သာယင်အပ်၊ “ဦးပညာဇောတ” အရှင်မြတ်သည်၊ တည်းဖြင့်
 သုမ်သင်၊ အဆေးစင်၍၊ ဤတွင်ကမ္ပတ်၊ နိဂုံးသတ်အံ့၊ ထူးမြတ်
 ပုညာ၊ ကုသလာကို၊ အနာဂတဝင်၊ ဥဒါန်း တွင်အောင်၊
 မြော်မြင် ကြံ့နှိုင်း၊ ဥာဏ် ကသိုင်းဖြင့်၊ သံပိုင်း မော်ကွန်း၊
 ထုတ်ဖော်ညွှန်းသည်၊ တောက်ထွန်းသာသနာ လင်းစေသော်။

၁၃၂၃-ခု ကဆုန်လဆန်း၁၅ -ရက် သောကြာနေ့တွင် မင်္ဂလာ
 မော်ကွန်း ကျောက်စာစိုက်ထူသည်။

ဦးဘကြား
 ဘုဏ္ဏာတော်ထိန်းဂေါပကအဖွဲ့ဝင်

စေတီတော်ကြီးအတွက် သမိုင်းတွင်ရစ်မည့်

အတွေ့အကြုံကြီးများ

၁။ စေတီတော်ကြီးအား အင်္ဂလိပ်အစိုးရက စောင့်ထိန်းကြောင်း ကြော်ငြာကပ်ခြင်း။

သက္ကရာဇ် ၁၂၇၆-ခုနှစ် (ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၁၄-ခုနှစ်) အတွင်း—

အတွေ့အကြုံ

စေတီပုထိုး ရုပ်ပွားတော် အစရှိသော ရှေးဟောင်းအဆောက်အဦများကို အင်္ဂလိပ်အစိုးရမင်းများက ကာကွယ်စောင့်ထိန်းနိုင်ရန် ၁၉၀၄-ခုနှစ် အက်ဥပဒေ နံပါတ် ၇-ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့လေသည်။

ထိုအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ (၃) အပိုဒ် (၁) အရ အောက်ဖော်ပြပါ ပုသိမ်မြို့ရှိ စေတီတော်များနှင့် နဂရသာဂီကျွန်း (ယခုအခေါ် ဟိုင်းကြီးကျွန်း) ရှိ အဆောက်အဦဟောင်း တခုကိုပါ စောင့်ထိန်းကြောင်းကို ၁၉၁၄-ခု စက်တင်ဘာလ ၇-ရက်နေ့စွဲပါ အထွေထွေဌာန အမိန့်တော်ပြန်တမ်း နံပါတ် ၂၆၀-ဖြင့် ပြည်ပိုင်အစိုးရက ကြော်ငြာသည့်အတိုင်း ပုသိမ်မြို့ နယ်ပိုင်ဝန်ထောက်မင်းက ကန့်ကွက်လိုက် တလအတွင်း ကန့်ကွက်နိုင်ကြောင်းကို ၎င်းအက်ဥပဒေ ပုဒ်မ (၃) အပိုဒ် (၂) အရ (၂၆-၁၀-၁၄-ခု) နေ့စွဲဖြင့် တဆင့် ထုတ်ဆင့် ကြော်ငြာလေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

စေတီတော်များနှင့် အဆောက်အဦများ

- ၁။ ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော် (ရွှေမုဋ္ဌောစေတီ)
- ၂။ တကောင်းစေတီတော် (မင်္ဂလာစေတီ)
- ၃။ မဟာဗောဓိစေတီတော် (မဟာဗောဓိစေတီ)
- ၄။ သစ်ရောင်းချောင်း
စေတီတော် (မဟာစေတီ)

၅။ နဂရသာဂီကျွန်း၊ ယနေ့အခေါ်ဟိုင်းကြီးကျွန်းပေါ်တွင် ရှိသော အိ(စ်) အိန္ဒိယ ကုမ္ပဏီ ဆောက်လုပ်ထားခဲ့သော အဆောက်အဦတို့ဖြစ်ကြလေသည်။

မှတ်ချက် ၁- () အတွင်းရှိ အမည်တော် များမှာ အတွင်းမုဋ္ဌော ငါးဆူပါ အမည်တော်များ ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက် ၂- နံပါတ် ၅-ပါ အဆောက်အဦမှာ သက္ကရာဇ် ၁၁၁၈-ခုနှစ် (ခရစ် သက္ကရာဇ် ၁၇၅၇-ခုနှစ်) တွင် မြန်အောင်မြို့တွင် စံတော်မူခိုက်၊ အင်္ဂလိပ်တို့နှင့် ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်အရ အလောင်းမင်း တရားကြီးက အင်္ဂလိပ်တို့အား အပိုင်ပေးသော မြေကွက်ပေါ်တွင် ဆောက်လုပ် ထားသော အဆောက်အဦဖြစ်သည်။

အလားတူပင် မြန်မာနိုင်ငံ ဒီဇီလ်နယ် ရှစ်ခုစလုံးတွင် ရှိသော ရှေးဟောင်း စေတီတော် ပုထိုးတော် ရုပ်ပွားတော် ၇ များနှင့် အဆောက် အဦများကိုပါ အစိုးရက ထိန်းသိမ်း ကြောင်းကို အထွေထွေအဖွဲ့ အမိန့်တော်ပြန်တမ်း အဆင့်ဆင့်ဖြင့် ကြော်ငြာ ရာတွင်-

သမိုင်းတွင်ရစ်မည့်အတွေ့အကြုံများ

စေတီပုထိုးပေါင်း

၉၇-ဆူ၊

၇

၃-လုံး၊

အဆောက်အဦ

၆-ခု၊

စုစုပေါင်း ၁၀၆-ခု ရှိခဲ့ရာ၌—

မှတ်သားဘွယ် ထူးခြားချက်များ-

- (က) ရန်ကုန်မြို့ရှိ ရွှေတိဂုံစေတီတော်နှင့် အခြား ဘုရားပုထိုး အားလုံး မပါဝင်ခဲ့ခြင်း။
- (ခ) မန္တလေးမြို့ရှိ မဟာမြတ်မုနိနှင့်တကွ အခြားဘုရားပုထိုး အားလုံး မပါဝင်ခဲ့ခြင်း။
- (ဂ) ပုဂံမြို့မှ ပုဂံမြို့မ “အတွင်းစည်းခုံစေတီ” မှ အပ အားလုံး မပါဝင်ခဲ့ခြင်း အတွက် မည်သည့် အကြောင်းပြမှု မတွေ့ မသိရပေ။

အထက်ပါ ကြော်ငြာစာ ဆွဲကပ်ပြီးသည့် ရက်ပိုင်း အတွင်း ပုသိမ်မြို့ ကံလှဆရာတော် ဦးဝါယမ၊ ယွမ်းကျောင်း ဆရာတော် ဦးနရိန္ဒ၊ ပုဂံတိုက် ဆရာတော် ဦးသုမန၊ မရမ်းချိုကျောင်းကြီး ဆရာတော် ဦးဇယန္တ၊ ကုန်းသာဆရာတော် ဦးပဒုမ၊ ရွှေတောင်ကျောင်းသစ် ဆရာတော် ဦးဣန္ဒမာလာ၊ တကောင်းကျောင်း ဆရာတော် ဦးဂန္ဓမာ၊ ဝေဠုဝန် ဆရာတော် ဦးနန္ဒိယ၊ မောင်းထောင်ဆရာတော် ဦးသုဝဏ္ဏ အစရှိသော သံဃာတော် ၁၀၀-ကျော် ဘုရားဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကလူကြီး ၉-ဦး၊ ဦးဘိုးလှိုင် ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင် ဦးဘိုးလှိုင်၊ ဆေးဆရာကြီး ဦးမောင်ကလေး အစရှိသော မြို့သူမြို့သား အပေါင်းတို့သည် အရေးတကြီး စည်းဝေးတိုင်ပင်ကာ အစိုးရမင်းတို့ ကာကွယ် စောင့်

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ရှောက်ခြင်းကို သဘော မတူကြောင်း တညီတညွတ်တည်း ဆုံးဖြတ်၍ ကပ်ထားသော ကြော်ငြာကို ရုပ်သိမ်းပါရန် ထုံးဟောင်းမှန်စွာ ကျန်းဂန်လာစကားကို ထုတ်ဖော်ပြညွှန်း၍ သာသနာတော် အဆုံးအထိ မှတ်ထုံးကြီးတခု အဖြစ် ဥဒါန်းတွင် ကျန်ရစ်မည်ဟု ပညာရှိအများ ချီးကျူး ထောက်ခံရသော ကန်ကွက်လွှာကို ကုန်းသာဆရာတော် ဦးပဒုမက စီစဉ် ရေးသားသည့် အတိုင်း တင်သွင်းပြီးလျှင် လိုအပ်သော ရှင်းလင်းချက်များဖြင့် ထပ်ဆင့်လူးကွန် အထွန်တက်ခါ ကြော်ငြာကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန်အတွက် ဆက်ကာဆက်ကာ တင်ပြ တောင်းဆိုခဲ့ကြလေသည်။

ကန်ကွက်လွှာ မိတ္တူများကို မြန်မာပြည် အရပ်ရပ်ရှိ ဂေါပက အဖွဲ့များသို့ တိုက်ရိုက်ပေးပို့ခြင်း၊ သတင်းစာများမှ တဆင့် တိုင်းပြည်သို့ အသိပေးခဲ့ခြင်းတို့ဖြင့် ကန်ကွက်ချက်ကို ပိုမို လေးနက်စေခဲ့သည့် အတိုင်းလည်း သက်ဆိုင်ရာ မြို့များကလည်း အလားတူ ကန်ကွက်ခဲ့ကြလေသည်။

ရန်ကုန်မြို့မှလည်း အဂ္ဂမဟာ ပဏ္ဍိတ ဘွဲ့ခံ ကြည့်မြင်တိုင် စလင်းဆရာတော်ဘုရားကြီး၊ ပုဇွန်တောင် တောင်လုံးပြန် သုံးထပ်ကျောင်း ဂိုဏ်းအုပ်ဆရာတော်၊ ကြည့်မြင်တိုင်ကျောင်း ကြီးတိုက် တိုက်ပိုင်ဆရာတော်၊ ဇေတဝန်ပိဋကတ်တိုက် ဥက္ကဋ္ဌ ဇေတဝန် ဆရာတော် အစရှိသော သံဃာတော် ၂၀၀-ကျော်တို့ လက်မှတ်ထိုး၍ (၂၅-၈-၁၅) ခုနေ့တွင် တကြိမ် တဖန် ဆရာတော် သံဃာတော် ၅၀၀-ကျော်တို့ လက်မှတ်ထိုး၍ နောက်တကြိမ် ဘာသာတရားလာ ကျမ်းစာတို့နှင့် မညီညွတ်သော အလုပ် တာဝန်ဖြစ်ကြောင်းဖြင့် အကြောင်းပြ ကန်ကွက်ခဲ့ကြရာ—

သမိုင်းတွင်ရစ်မည့်အတွေ့အကြုံများ

တိုင်းသားပြည်သူ ရှင်လူအပေါင်းတို့၏သဘောမတူ ကြည်ဖြူ နှစ်လို့မရှိသည်၏ အဖြစ်ကို သိမြင်လာသောကြောင့်-

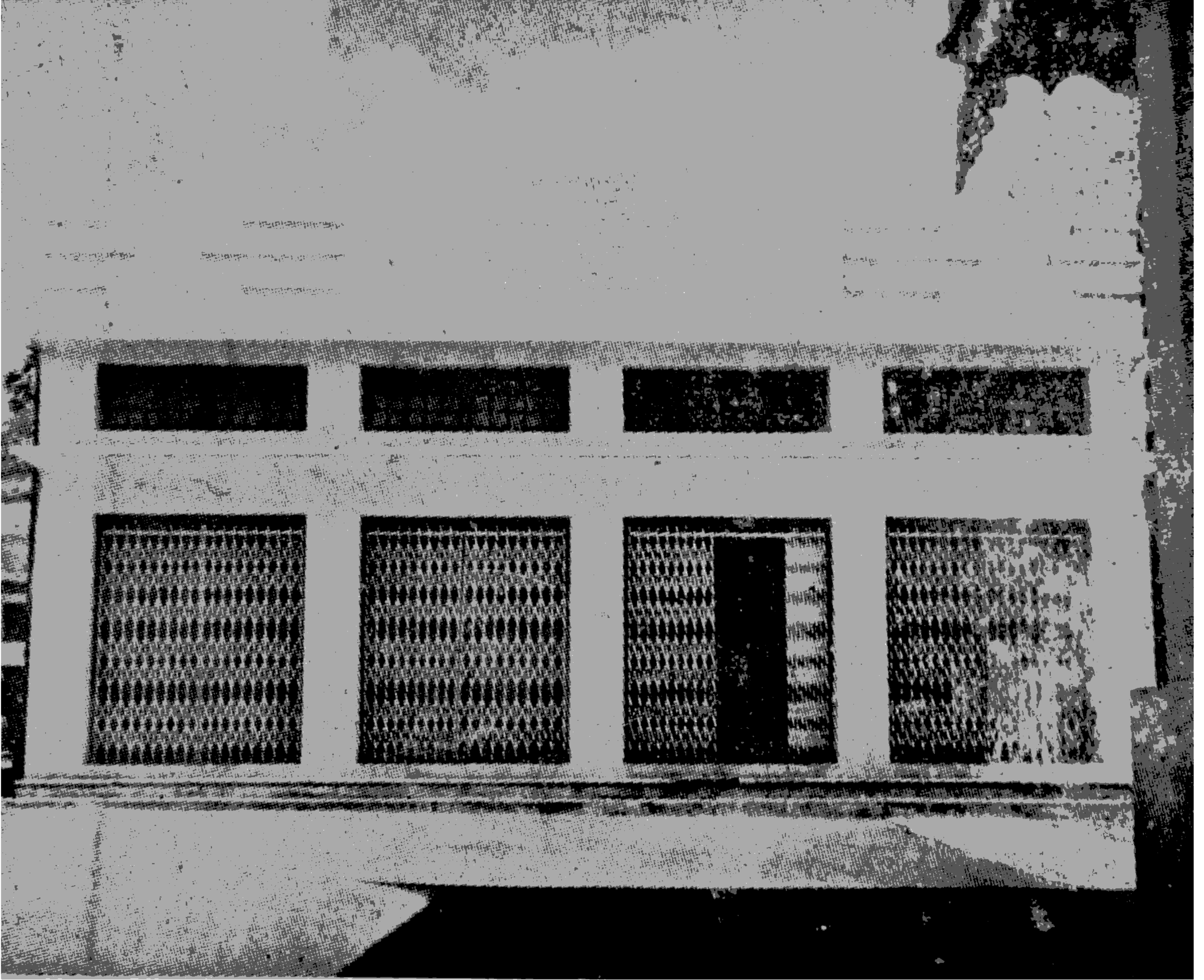
၇-၉-၁၄-ခုနေ့စွဲဖြင့်ထုတ်သောအမိန့်ကြော်ငြာနံပါတ် ၂၆၀၊
၁၆-၆-၁၅-ခုနေ့စွဲဖြင့်ထုတ်သောအမိန့်ကြော်ငြာနံပါတ် ၁၇၇၊
၃၀-၆-၁၅-ခုနေ့စွဲဖြင့်ထုတ်သောအမိန့်ကြော်ငြာနံပါတ် ၁၉၃၊
၂၉-၇-၁၅-ခုနေ့စွဲဖြင့်ထုတ်သောအမိန့်ကြော်ငြာနံပါတ် ၂၂၀၊
၃၀-၇-၁၅-ခုနေ့စွဲဖြင့်ထုတ်သော အမိန့်ကြော်ငြာနံပါတ် ၂၃၁
တို့ကို အထွေထွေဌာန ဆိုင်ရာ ကြော်ငြာ နံပါတ် ၂၇၉-အရ
၁၉၁၅-ခုနှစ် စက်တင်ဘာလ ၂၅-ရက်နေ့၊ မြန်မာသက္ကရာဇ်
၁၂၇၇-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လဆန်း ၇-ရက်နေ့ အစိုးရဂေဇက်
နံပါတ် ၃၉ တွင် မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ ဆာ-ဟာဗီ-အဒမ်ဆင် က
ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းတော်မူသည်။

ဤသို့ ကြော်ငြာများကို ပြန်လည် ရုပ်သိမ်းသည့် အတွက်
ကျေးဇူးတုံ့ပြန်သောအားဖြင့် “ကုန်းသာကျောင်း ဆရာတော်
ဦးပဒုမ စီစဉ်ရေးသား ပေးသော” ကျေးဇူးတင် သြဘာစာကို
ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလှူကြီးမင်းများက မြန်မာပြည် ဘုရင်ခံမင်းထံ
တင်ဆက်ကြရာ၊ ဘုရင်ခံမင်းသည် အလွန်ပင်နှစ်လိုအားရ ဝမ်း
မြောက် ခတ်မှုကြောင်းဖြင့် ၁၉၁၅-ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ
၂၆-ရက်နေ့စွဲပါ စာနံပါတ် ၇၆ ၂၁/၂-အရ အတွင်းဝန်ချုပ်
ဒဗလျူ အက်(ဖ်) ရိုက်(စ်) (C.S.I., I.C.S.) က ပြန်ကြားခြင်း
ကို ရောဝတီ ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးနှင့် ပုသိမ်မြို့ အရေးပိုင်မင်း
များ ထံမှ တဆင့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလှူကြီးမင်းများ ရရှိခဲ့ကြ
လေသည်။

ရွှေမုဋ္ဌောမဟာစေတီတော်သမိုင်း

၂-စေတီတော်ကြီးအား လျှပ်စစ်ဓာတ်မီးပူဇော်ခြင်းနှင့်
စပ်လျဉ်း၍ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ဝိဝါဒါဓိကရုဏ်းကြီး
သက္ကရာဇ် ၁၂၈၁-ခုနှစ်၊ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၉၁၉-ခုနှစ်
အတွင်း အတွေ့အကြုံ

သက္ကရာဇ် ၁၂၈၀-ခုနှစ် အတွင်း စေတီတော်မြတ်ကြီးအား
လျှပ်စစ်ဓာတ်မီး တို့ဖြင့် ပူဇော်လှူဒါန်းမှု ကိစ္စတွင် စေတီတော်
မြတ်ကြီး၌ အလျား ၂၂-ပေ၊ အနံ ၃-လက်မမှ ၄-လက်မ အထိ၊
စောက် ၁-လက်မခွဲက ၄-လက်မ အထိ အုတ် အင်္ဂတေ တို့ကို
ဖောက်ထွင်း တူးလှစ်၍ လျှပ်စစ် ဓာတ်မီးကြီးကို မြှုပ်သွင်း
ကြပြီးလျှင် လျှပ်စစ်ဓာတ်မီး ပူဇော် လှူဒါန်း ကြရာ၌ ကုသိုလ်
အကုသိုလ် အဆိန်တို့တွင် အစို့စို့ အငန်းငန်း ကျမ်းအဖြာဖြာ
သဘာဝ အာဂမယုတ္တိ ပြုလျက် တဦးထက်တဦး အထူး ဝိသေသ
ဗလဝကုသိုလ် ဗလဝအကုသိုလ် ဖြစ်ကြောင်းများကို ပါဠိ
အဋ္ဌကထာ ဋီကာအစု အနု မဓိရုံ ထိုထိုသာဓက တင်ဆောင်
ပြကြလျက် ဝိနိစ္ဆယ ပြုလုပ်ကြပါသော်လည်း နှစ်ဦးနှစ်ဘက်
လက်ခံ ကျေနပ်မှု မရနိုင် သဖြင့် ဝိဝါဒါဓိကရုဏ်း ကြီးများ
ဖြစ်ပွား ငြင်းခုံ အဟုန်အရှိန် ကြီးသည်ထက် ကြီးမား လာလေ
ရကား ထိုစဉ် အခါ နယ်ပိုင် ရာဇဝတ် တရား သူကြီး ဖြစ် သူ
ဦးဘရိန်သည် ၁၂၈၁-ခု၊ ဝါခေါင်လဆန်း ၈-ရက်နေ့ (၁၉၁၉-ခု
ဩဂုတ်လ ၃-ရက်) နံနက် ၈-နာရီ အချိန်၌ အစိုးရ ဟိုက်စကား
ကျောင်းကြီးသို့ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် ခေါင်းဆောင် ဦးစီး လူကြီး
ပြုလုပ်သူများနှင့် မြို့သူမြို့သား တို့အား ဘိတ်ကြား စည်းဝေး
ဆွေးနွေး စေ့စပ်ကာ အထက် မြန်မာနိုင်ငံ သာသနာပိုင် ဆရာ

(ငါးပြားတန်ဆောင်း)
ဈေးသူ-ဈေးသား အများ ကောင်းမှု။

လျှပ်စစ်ဓာတ်မီးပူဇော်ခြင်း အဓိကရုဏ်း

တော်မြတ်ဘုရားကြီးနှင့် သုဓမ္မာဝင် ဆရာတော် အရှင်မြတ် များ၏ ဓမ္မဝိနိစ္ဆယ ဆုံးဖြတ်ချက်ချတော်မူသည့်အတိုင်း မှားသူ က အရှုံးပေး၍ ပြေအေးလက်ခံကြပါမည် ဟူသော သဘောတူ ပန်ခံချက်ကို ရယူနိုင်ခဲ့လေသည်။

ထိုအစည်းအဝေးပွဲကြီးသို့ မရမ်းချိုကျောင်းကြီးဆရာတော် ဦးဇယန္တိ၊ ကုန်းသာဆရာတော် ဦးပဒုမနှင့် ကျောင်းသစ်ဆရာ တော် ဦးဣန္ဒမာလာ အရှင်မြတ်များ ကြွရောက်တော်မူကြသည်။

အထက်ပါ သဘောတူချက်များ အတိုင်း ဆောင်ရွက်ဘွယ် အဝဝတို့ကို လက်ခံ ဆောင်ရွက်ရန် အတွက် ပုသိမ်မြို့ “ဝိုင်-အမ်-ဘီ-အေ” အသင်းသို့ နှစ်ဦးနှစ်ဘက် သဘောတူချက်ဖြင့် ဘာဝန် လှူအပ်သည့်အတိုင်း နှစ်ဦးနှစ်ပက္ခ နှစ်ဌာနကဲ့ပြား ရင်ကြား မစီ ရှိသည့်အမှုကို နျူပဒေ နည်းသေလမ်းမှန် သာမကုန်ထွက် ဓမ္မစက်နှင့်အညီ ပြက်ပြက်ဘွင်းဘွင်း ထင်လင်းမိန့်ဟ ဝိနိစ္ဆယ ပြုတော်မူကြပါမည့်အကြောင်းဖြင့် “ဝိုင်-အမ်-ဘီ-အေ” အသင်း ဥက္ကဋ္ဌ ဦးတရွှေနှင့်တကွ အသင်းသားများက တောင်းပန်လျှောက် ထားရာတွင် အောက်ဖော်ပြရာပါ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်မှ တင်ပြ ထောက်ခံ ကြသော ဆုံးဖြတ်ချက် များကိုပါ ပူးတွဲ တင်ဆက် ခဲ့လေသည်။

အပြစ်မရှိကြောင်းဘက်မှဝိနိစ္ဆယများ

- ၁။ ဓာတ်မီးအသင်းက လျှောက်လွှာ။
- ၂။ မန်လည်ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်ချက်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

၃။ ရန်ကုန်မြို့ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တော်ရ ကျောင်းကြီး ဆရာတော် ဦးပညာနှင့် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တော်ရ ဦးဗျားတောရ ဆရာတော် ဦးကောသလ္လတို့ ဆုံးဖြတ် ချက်။

၄။ ရန်ကုန်မြို့ မြန်မာပညာရှိအသင်း၏ ထင်မြင်ချက်။

၅။ မန္တလေးမြို့ အရှေ့ပြင် ဝိသုဒ္ဓါရုံတိုက် တိုက်အုပ် ဆရာ တော် ဆုံးဖြတ်ချက်။

၆။ မန္တလေးမြို့ မစိုးရိမ်ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်ချက်။

၇။ မန္တလေးမြို့ ခေမာသီဝံ တိုက်အုပ် ဆရာတော် ဆုံးဖြတ် ချက်။

၈။ ပုသိမ်ခရိုင် ရွေး ရွာလည်ကျောင်း ဆရာတော် ဆုံးဖြတ် ချက်။

၉။ ပုသိမ်မြို့ မြောင်းမြကျောင်း ဆရာတော် ဆုံးဖြတ် ချက်။

၁၀။ ပုသိမ်မြို့ အမည်မပါ ဆရာတော် တပါး၏ ဆုံးဖြတ် ချက်။

၁၁။ သုံးဆယ်မြို့ မောင်းထောင် ဆရာတော်ဘုရား ဆုံးဖြတ် ချက်။

၁၂။ ပုသိမ်မြို့ မောင်းထောင်တိုက် ဆရာတော် ဆုံးဖြတ်ချက်။

၁၃။ မန္တလေးမြို့ သာသနာပြုဆရာတော် တကျိပ်နှစ်ပါး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်။

၎င်း ဆရာတော် တကျိပ်နှစ်ပါး၏ ဘွဲ့တော်များမှာ—

(က) သာသနာပြု အမှု အကောက်ဝန်မင်းကျောင်း ဆရာ တော်ကြီး။

လျှပ်စစ်ဓာတ်မီးပူဇော်ခြင်း အဓိကရုဏ်း

- (ခ) ပေါင်းထောင်ကူး ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- (ဂ) ဘေးမဲ့ဆရာတော်။
- (ဃ) သာသနာပြု တိုက်အုပ်ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- (င) မေဃဝတီ တောင်သမံဆရာတော်။
- (စ) ရွှေပြည်ဆရာတော်။
- (ဆ) မိုဃ်းကောင်း မဟာဝေယန်ဘုံကျော် ဆရာတော်။
- (ဇ) ဘင်္ဂါလီဆရာတော်။
- (ဈ) ငါးဆူဆရာတော်။
- (ည) အကောက်ဝန်ဆရာတော်။
- (ဋ) မိုဃ်းကောင်းတိုက် တိုက်ကြပ်ဆရာတော်။
- (ဌ) မိုဃ်းကောင်းတိုက် ညောင်ကုန်းဆရာတော်တို့ ဖြစ်ကြပါသည်။

အပြစ်ရှိကြောင်းဘက်မှ ဝိနိစ္ဆယများ

- ၁။ ပုသိမ်မြို့ ရွှေတောင်ကျောင်းသစ် ဦးကုန္ဒမာလာ ဆရာတော်ရေးသား ဆုံးဖြတ်တော်မူအပ်သော စေတီယဘိန္ဒန ဝိနိစ္ဆယ စာတမ်း။
- ၂။ ကုန်းသာကျောင်း ဦးပဒုမ ဆရာတော် ဘုရားကြီးရေးသား ဆုံးဖြတ်တော်မူအပ်သော ဓမ္မဒွါရ စာတမ်းတို့ ဖြစ်ကြပေသည်။

အထက်ပါ လျှောက်ထား တောင်းပန်သော အဘိယာစကစာကို ပုသိမ်မြို့ အရေးပိုင်မင်းနှင့် ဧရာဝတီခရိုင် ဝန်ရှင်တော်မင်းကြီးမှ တစ်ဆင့် ဆက်ကပ်ရာ မဟာသံဃရာဇာ သာသနာပိုင်ဆရာတော် ဘုရားကြီးနှင့် သုဓမ္မာ ဆရာတော်ကြီး ရှစ်ပါးတို့

ရှေ့မူဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သဘောတူညီ ညှိနှိုင်း တိုင်ပင်ပြီးလျှင် ပါဠိအဋ္ဌကထာ ဋီကာ တို့မှ ထုတ်နုတ်၍ ဝိဇ္ဇာပုဗ္ဗင်္ဂမ ယောနိသော မနသိကာရ အဝိဇ္ဇာပုဗ္ဗင်္ဂမ အယောနိသော မနသိကာရ စသည့် အကြောင်း အားလျော်စွာ ကုသိုလ် အကုသိုလ် ထိုက်ပုံ စသည် တို့ကို ဒေဝဒတ္တဝတ္ထု၊ ဇီဝကဝတ္ထု၊ သာမာဝတီဝတ္ထု၊ မဏ္ဍပျရသေဝတ္ထု၊ နန္ဒဂေါပါလဝတ္ထုနှင့် သိရိဓမ္မာသောက မင်းကြီးသည် “ဓာတုဝိစာရဏ” ဓာတုဂဝေသန အမှုကိုပြုလိ၍ စေတီတော် အရပ်ရပ်ကို ဖြိုမိသော သာဓကတို့ကို နမူနာစံပြု နျပဒေသ တင်ကာ ပါဠိအာဂုမ် ဥဒါဟရုဏ်တို့နှင့် ပြည့်စုံစွာပြုဆိုအပ်သော တထာဂတ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဝိနိစ္ဆယဖြစ်သော စေတီယ ဘေဒ ဝိဝါဒ သမထ ဝိနိစ္ဆယကျမ်းသည် လွှာရေ-၂၇၊ နံပါတ် ၅၆-တို့ ဖြင့် စေတီယဘေဒန အမှုပြုသည့် အရာများကို ရှေးအတိုင်း ပကတိ နမူနာမပျက် ကျနအောင် ပြင်ဆင် လုပ်ဆောင်စေ ဟူသော အဆုံးအဖြတ်ဖြင့် နိဂုံးကမ္ပတ် အပြီးသတ်ကာ နှစ်ဦး နှစ်ဘက် လက်ခံကျေနပ်စေနိုင်သော အားဖြင့် ၁၂၇၂-ခုနှစ် ကဆုန်လပြည့် စနေနေ့တွင် အောင်မြင် ထမြောက် ပြီးဆုံးခြင်း ရောက်ခဲ့လေသတည်း။

ဓမ္မဝိနိစ္ဆယပြုတော်မူကြသော ဆရာတော်ဘုရားများမှာ—

ဝိသုဒ္ဓသီလာစာရ သီရိပဝရ ဓမ္မသေနာပတိ မဟာသံဃရာဇာ သာသနာပိုင် ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့်—

- ၁။ သုဓမ္မာဝင် ဒက္ခိဏဝန် ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- ၂။ သုဓမ္မာဝင် အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ အရှေ့ ခင်မကန် ဆရာတော်ဘုရားကြီး။

အရှေ့ဘက်စောင်းတန်း မုခ်ရင်းတန်ဆောင်းတော်
မဟာဆေးဝက်ဘာဆရာတော် ဦးသူရိယကြီးမှူးသော
အများပြည်သူကောင်းမှု။

လျှပ်စစ်ဓာတ်မီးပူဇော်ခြင်း အဓိကရုဏ်း

- ၃။ သုဓမ္မာဝင် အတုမရှိ ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- ၄။ သုဓမ္မာဝင် ခေမာသီဝံ ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- ၅။ သုဓမ္မာဝင် ဒီပဲရင်း ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- ၆။ သုဓမ္မာဝင် ဂူကြီး ဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- ၇။ သုဓမ္မာဝင် သင်္ဂဇာဆရာတော်ဘုရားကြီး။
- ၈။ သုဓမ္မာဝင် သစ်ဆိမ့်ဆရာတော်ဘုရားကြီး
တို့ဖြစ်ကြသည်။

x x x x x x x

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

၃-စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေ ကိစ္စ

ဒုတိယ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ အရေးတော်ပုံခေတ်၊ မြန်မာ သက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခုနှစ်၊ ခရစ် သက္ကရာဇ် ၁၈၅၂-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ် တို့သည် ပုသိမ်မြို့ကို တိုက်ခိုက် သိမ်းပိုက် ပြီးနောက် ၁၈၇၆-ခုနှစ် အိန္ဒိယအက်ဥပဒေ ၂-အရပြဋ္ဌာန်း၍ ၁၈၇၉-ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁-ရက်နေ့တွင် အတည်ဖြစ်ခဲ့သော အောက် မြန်မာနိုင်ငံ မြေနှင့် အခွန်တော် အက်ဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက် များနှင့်အညီ အင်္ဂလိပ် ကြေးတိုင် ဝန် မစ္စတာ ဗရစ်(ဂျ) စီမံ ပြုလုပ်သည့် ပဌမဆုံးထုတ် ကြေးတိုင် မြေပုံအရ ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော် တည်ရာ ကုန်းတော်၊ ကုန်းတော်နှင့် ဆက်စပ်လျက် ရှိသော မြေများနှင့် စေတီတော်ကြီး၏ အရှေ့ဘက် လမ်းခြား လျက်ရှိသော အောက်၌ဖော်ပြပါ မြေကွက်ကြီး အပါအဝင် ဦးပိုင်အရေအတွက် အားဖြင့် ၂၉-ခု၊ မြေချိန်ရေိယာ စတုရန်း ပေ အားဖြင့် ၂၂၈၁၂၉-စတုရန်းပေ၊ ဧက ဒဿမအားဖြင့် ၅-ဧက နှင့် ဒဿမ ၂၅-၊ မြေအတန်းအစားမှာ သာသနာမြေ၊ ပိုင်ရှင်မှာ ရွှေမုဋ္ဌောဘုရားဟု ပြတ်သားတိကျစွာ ဖော်ပြထား သည့် စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာ့မြေများ အနက်မှ-

အရှေ့-မင်းကြီးလမ်း၊	အနောက်-ကုန်သည်လမ်း၊
တောင်-ရွှေစေတီလမ်း၊	မြောက်-မင်္ဂလာလမ်း၊

နယ်လေးရပ်အတွင်းရှိ ဦးပိုင် အရေအတွက် အားဖြင့် ၇-ခု၊ မြေချိန်ရေိယာအားဖြင့် ၃.၈၇၆ ဧကရှိ ရှေးအခေါ် ပုသိမ်မြို့ B မြို့မ မြောက်လက်အုပ်စု ဘိနပ်တန်း အကွက် ယခုအခေါ် ပုသိမ်မြို့မ အလယ်အုပ်စု အမှတ် ၆၃-ဆေးရုံအကွက် အမှတ်၆၆

၃-စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေကိစ္စ

ဖြစ်သော မြေကွက်ကြီးမှာ အင်္ဂလိပ် စတင် အုပ်စိုးချိန်မှ စ၍ ယခုများမကြာမီသော အချိန် ကာလထိ အတွင်း မြို့နေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်လူရဟန်းတို့အတွက် အတော်ပင် ရတက် ပေစေခဲ့သည့် ဖြစ်ရပ်များမှာ စေတီတော်သမိုင်းအတွက် ကွင်းကွက်ချွန်လှုပ်၍ မထူးနိုင်စကောင်း လောက်အောင် ရှိပါ သဖြင့် သိတန်သလောက် ကောက်နုတ်တင်ပြ လိုက်ရပေသည်။

ဤ မချမ်း မြေဘွယ်ရာ ဖြစ်ရပ် များ၏ အကြောင်း ရင်းစကို ရှာသော် မိစ္ဆာဝါဒ ပါပလူမျိုးတို့၏ ပိုင်စိုးပိုင်နင်း အာဏာလက်ကိုင်ဖြင့် ပြောင် အနိုင်ကျင့်လိုက်ခြင်းသည်ပင် အရင်းမူလ အကြောင်းစ ဖြစ်ခဲ့ပါပေသည်။

အဆိုပါ မြေကွက်ကြီးတွင် ဦးပိုင် ၇-ခု ရှိရာ၌ မြေကွက်ကြီး၏ အလယ်လောက်မှာရှိသော ဦးပိုင် ၃-ခု အပေါ်တွင် မြေပုံ မပြုလုပ်ရမီကပင် တည်ဆောက် ထားခဲ့ မိပြီး ဖြစ်သော အင်္ဂလိပ် ဘုရားရှိခိုး ကျောင်းနှင့် အုတ်တံတိုင်းတို့ကို ဖေါ်ပြထားသည့် “ပုံ” ကို ထိုပိုင်ရှင် ရှေ့မူဋ္ဌော ဘုရားဟု ပြတ်ပြတ်သားသား ဝန်ခံ၍ထားသည့် မြေပုံပေါ်၌ မကွယ်မဝှက် ပြက်ပြက် ထင်းထင်း ရှင်းရှင်းကြီး ပြုထားသည်မှာ အတော်ပင် “မခန့်သားကျလှသည်” ဟုပင် ဆိုစလောက် ရှိပါပေသည်။ တနည်းအားဖြင့် ဖြေ၍ တွေးရသော် စေတီတော်ဆိုင်ရာ သာသနာမြေအစစ် ထင်ရှားလှသည့် အဖြစ်ကို ဖုံးမရ ဝှက်မရ နိုင်လောက်အောင် ရှိလှသဖြင့် ဇုတ်မှိတ်ပြီး ထည့်လိုက်ရ သည်ဟုလည်း ယူဆနိုင်စရာ ရှိပါပေသည်။

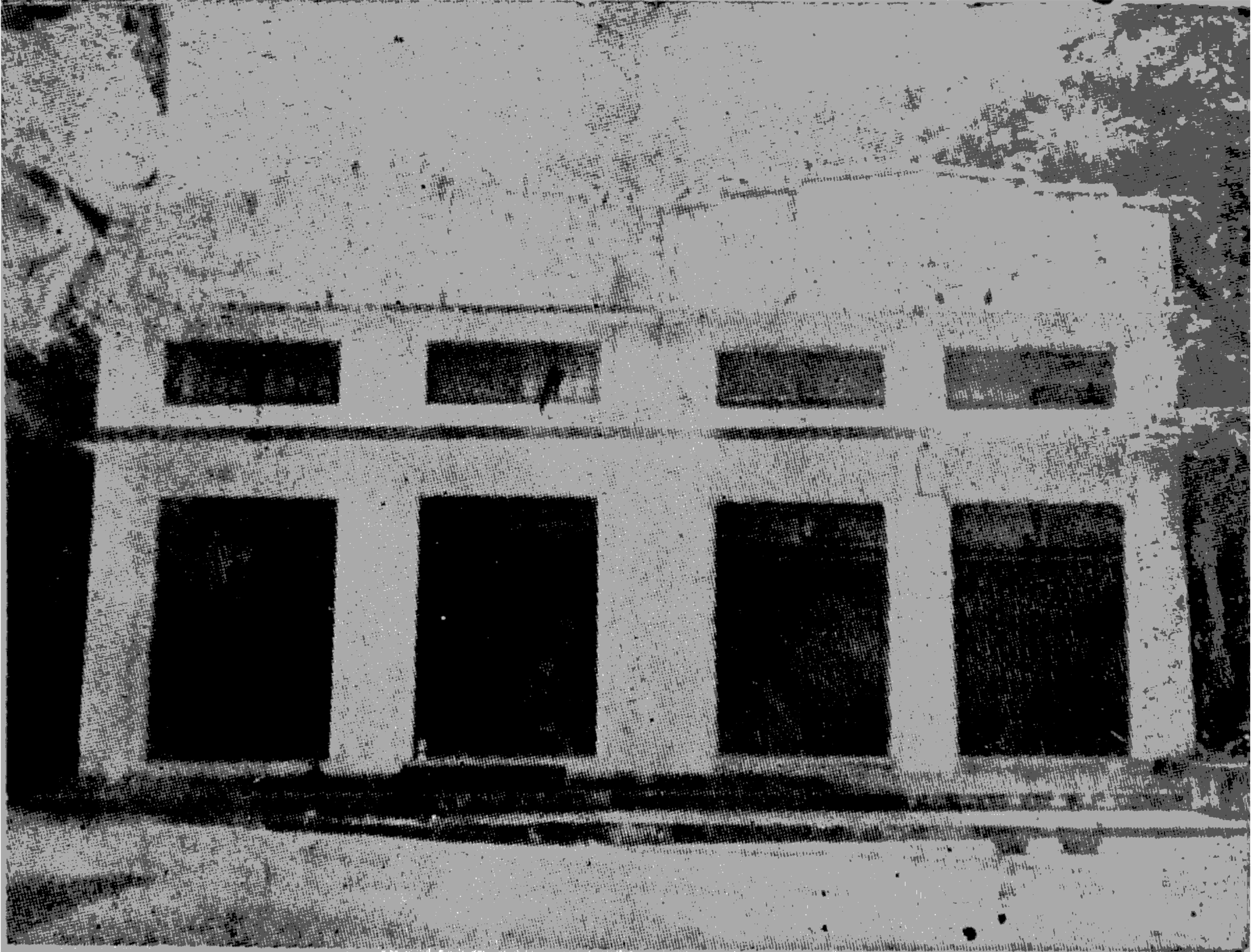
ဤသို့အားဖြင့် မြေပုံကိုလည်း မှန်သည့်အတိုင်း လုပ်မိပြီး သားရှိ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း ကလည်း မစူး မစမ်းဘဲ အရမ်း

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဆောက်မိ၊ ၎င်းတို့လုပ်ပုံမှာ ၎င်းတို့ထုတ်သည့် ဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့်လည်း အစွန်းအငြိမကင်းဘဲ ရှိနေသည့် အဖြစ်ကို ဣန္ဒြေမပျက် ကွယ်ဝှက်ဖုံးဖိနိုင်သမျှ ဖုံးဖိပြီး ခရုအဘို့အတွက်လည်း မိမိတို့ အလိုကျ ဆက်လက် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အကြံဖြင့် ရှိနှင့်ပြီး ၁၈၈၂-၈၃-ခု နှစ်ထုတ် ပဌမ မြေပုံကြီးကို အစပျောက်ကာ ထိုမြေကွက်ကြီး အတွက် (Map A) ဟု အမည်ပေးလျက် ၁၈၈၃-၈၄-နှစ်ထုတ် အစားထိုးမြေပုံတစ်ခုကို ထပ်မံဖန်တီး ပြုလုပ်ခဲ့သည်ကို တွေ့ရပေသည်။

တဖန် မရှိလျှင် မဖြစ်သည့် ဘုရားရှိခိုးကျောင်း အတွက် အမြဲတန်း တရားဟော ဆရာ နေထိုင်ရန် အဆောက် အဦး လိုလာပြန်ရာ အဆိုပါ (Map A) ပေါ်တွင် ရွှေမုဋ္ဌောဘုရားသုံးမြေဟု ပြတ်ပြတ် သားသားကြီး ဖော်ပြထားသည့် မြေကွက်ပေါ်မှာပင် ၁၈၉၂-၉၃-ခုနှစ်၌ တရားဟောဆရာ အတွက် နေအိမ်နှင့် အစေခံတန်းလျားစသည်တို့ကို ထပ်မံ ဆောက်လုပ်ရပြန်သဖြင့် မူလထွင်ခဲ့ပြီး (Map A) မြေပုံနှင့် အဆင် မပြေ ရှိနေပြန်ရကား ၁၈၉၂-၉၃-ခုနှစ်ထုတ် (Map B) အမည်ဖြင့် မြေပုံ အသစ် ထပ်မံဖန်တီး ပြုလုပ်ရပြန် သည်ကို တွေ့ရပြန်ပေသည်။

ဤကဲ့သို့ ထပ်ကာ ထပ်ကာ ကျူးကျော် ခဲ့ခြင်း တို့ကို မြို့နေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်လူရဟန်းတို့မှာ အထူး မခံမရပ်နိုင် ဖြစ်ရသည့် အလျောက် ကန့်ကွက် တားမြစ် ဥပဒေ ဘောင် အတွင်းမှ အသံကုန် ဟစ်ခဲ့ကြသည်ကို နှစ်သိမ့် ဖျောင်းဖြသော သဘောဖြင့် ၎င်းတို့ ကျူးကျော် သုံးစွဲမိလျက်သား ဖြစ်သော

စေတီတော် တနင်းလာထောင့် အာရုဏ်ခံ တန်ဆောင်းများ
ဦးစိန်-ဒေါ်ပိုးဖြူနှင့် သားသွီးများ၊ ဦးသန်း-ဒေါ်ကုန်ရင် နှင့် သွီး၊

၃-စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေကိစ္စ

မြေမှအပ ကျန်သမျှဖြင့် တင်းတိမ်ပါရန် အတန်တန် စေ့စပ် တိုက်တွန်းပါသော်လည်း တရားနည်းလမ်း မကျသည့် အတွက် လက်ခံ လိုက်လျောခြင်း မပြုဘဲ ငြင်းမြဲ ငြင်းနေကြ သည်ကို ထိုစဉ် အခါက အရေးပိုင် ဖြစ်သူ အင်္ဂလိပ် လူမျိုး မေဂျာ ရောဘတ်က သဘောတော် မကျ မျက်မာန်တော် ရှုပြီးလျှင် ကျန်သမျှ ဘေးဘဘက် တချက်ရှိ မြေကွက် နှစ်ခုစလုံးကို သာသနာ မြေ အဖြစ် မှ အစိုးရ သီးသန့် မြေ အဖြစ်သို့ ဇွတ်အောင်း လှဲပြောင်း သိမ်းယူခြင်း ခံခဲ့ရ သဖြင့် “ဗုတ်မရ ထားမဆုံး” မြေတကွက်လုံး လက်လွှတ်ခဲ့ရ လေသည်။ ထိုနှစ် ကား မေ့ မရနိုင်သည့် ၁၉၂၁-၂၂-ခုနှစ် ဖြစ်ချေသည်။

ဤအချိန်မှစ၍ ကျန် အင်္ဂလိပ် တခေတ်လုံး ဂျပန်ခေတ် အတွင်းနှင့် အင်္ဂလိပ်များ ပြန်လည် သိမ်းပိုက်သည့် ၁၉၄၅-ခု နှစ်အထိအတွင်း မလျော့သော ဇုံလုံ့လဖြင့် အကြိမ်ကြိမ် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပါသော်လည်း ယုတ္တိသာဓက အခြေပြ မခိုင် မလုံ ရှိသည့် အလျောက် မအောင် မမြင် ရှိနေခဲ့ရာမှ ပဌမမူလ အစ ဆုံးထုတ် ၁၈၈၂-၈၃-ခုနှစ် ကြေးတိုင်မြေပုံကြီးကို ရှာဖွေရမိ လက်ဝယ်ရှိလာကြသော ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်များက ၁၉၄၆-ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ အတွင်း အဆိုပါ မြေပုံကြီး အကိုး အကားဖြင့် အင်္ဂလိပ် သာသနာသုံးမြေ အပါအဝင် တကွက်လုံးကို ပြန်လည် ရနိုင်ရန် စည်းကမ်းတကျ ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြန်ရာ အဆောက်အဦ များ အခိုင်အမာ ဆောက်လုပ် မိလျက်သား ရှိနေသည့် အင်္ဂလိပ် သာသနာမြေမှအပ ကျန်မြေအားလုံး ဖြစ်သော ဦးပိုင် အမှတ်အားဖြင့် ၁၄-နှင့် ၁၆-မြေချိန်ဧရိယာအားဖြင့် ၁.၆၂၈ ဧကနှင့် ၀.၉၇၄-အသီးသီး ရှိကြသော ဦးပိုင်နှစ်ခုစလုံး ပေါင်း

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

မြေချိန် ဧရိယာ ကေ ၂-၆၀၂-ရှိ မြေများကို ၇-၁၀-၄၈-ခု နေ့စွဲပါ ဂရန်သစ်ဖြင့် စေတီတော်ကြီး ဆိုင်ရာ သာသနာမြေ အဖြစ် ပြန်လည် လွှဲပေး ရရှိခဲ့ကြပါသည်။

အင်္ဂလိပ် သာသနာ သုံးမြေ (ဦးပိုင် အမှတ်-၁၅-မြေချိန် ဧရိယာ ၁.၂၇၄-ကေ) ကိုမူ တဘာသာ နှင့် တဘာသာ ထောက်စာင့်ကွက်သောအားဖြင့် အပြေအပြစ် စေ စပ်ပြောဆို ကာ တရားဟောဆရာ နေထိုင်ရာ အဆောက်အဦ များနှင့် တကွ မြေရာလပ် အားလုံးကိုပါ အဘိုးဌေ (၂၅၀၀၀) ကျပ် နှစ်သောင်း ငါးထောင်ဖြင့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းအဖွဲ့က တရား ဝင် ဝယ်ယူပိုင်သ ရရှိခဲ့သည့် အလျောက် တရား ဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့် အညီ အင်္ဂလိပ် သာသနာ ဆိုင်ရာ မြေ အဖြစ်မှ ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော်ဆိုင်ရာ သာသနာမြေအဖြစ် ပြောင်းလွှဲ ပေးပါရန် ၃-၁၀-၅၇-ခု နေ့၌ ရောင်းသူ ဝယ်သူ နှစ်ဦး အညီအညွတ် လိုအပ်သော လျှောက်လွှာ အသီးသီးကို ဗုဒ္ဓိမိမြို့ ခရိုင်ဝန်မင်းထံ တင်ထားခဲ့ကြသည့် ကိစ္စမှာ ၁၉၆၂-ခု နှစ် စက်တင်ဘာလ အထိ မပြီး မပြတ် ရှိနေခိုက် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး နေဝင်း ကြီးမှူး ခေါင်းဆောင်သည့် တော်လှန်ရေး အစိုးရလက် ထက်တွင် ရောဝတီတိုင်း တာဝန်ခံ အရာရှိကြီးများက အစိုးရ အရာရှိများ နေထိုင်ရန် အိမ်များ ဆောက်လုပ်ရန် အတွက် ဂရန်ပါ စည်းကမ်းချက်များနှင့် မညီညွတ် ပျက်ကွက်သည်ဟု အကြောင်း ပြကာ အောက်ပါမြေများကို ပြန်လည်သိမ်းယူကြ ပြန်ပါသည်။

(က) ရွှေမုဋ္ဌော စေတီဆိုင်ရာ သာသနာမြေ ဦးပိုင်အမှတ် ၁၆-ဧရိယာ-၉၇၄-မှ....၆၆၈၊

၃-စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေကိစ္စ

(ခ) အင်္ဂလိပ်သာသနာမှပြန်အပ်ပြီးဖြစ်၍ ရှေ့မူဋ္ဌောစေတီတော်ဆိုင်ရာ သာသနာမြေ အဖြစ် လွှဲအပ်ပေးပါရန် လျှောက် ထား ဆဲ ဖြစ်သော ဦးပိုင်အမှတ် ၁၄-ဧရိယာ ၁.၂၇၄-မှ.....၃၆၀

နှစ်ရပ်ပေါင်း ၁-၀၂၈-ကေ ဖြစ်သည်။

ဤကဲ့သို့ မြေများကို ပြန်လည် သိမ်းယူခြင်း အကြောင်းကို ခရိုင်ဝန်မင်းက ဂေါပက အဖွဲ့မှ တာဝန်ခံ ပုဂ္ဂိုလ်များအား ဘိတ်ခေါ် ပြောကြားသည်ကို ထိုတာဝန်ခံပုဂ္ဂိုလ်များက တဖန် ဂေါပကအဖွဲ့ အရေးပေါ်အစည်းအဝေး၌ တင်ပြ ဆွေးနွေးပြီး နောက် ဂိုဏ်း ပေါင်းစုံမှ နာယက ဆရာတော်ကြီး ၆-ပါး၊ ကျောင်းထိုင် ဆရာတော်များ အဖွဲ့မှ ဥက္ကဋ္ဌ ဆရာတော် နှင့် မြို့ပေါ်ရှိ ထင်ရှားသော ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်း အဖွဲ့များအား ပင့်ဘိတ်၍ အကြောင်းစုံကို ရှင်းလင်း တင်ပြခဲ့ကြပါသည်။

ဤကိစ္စအတွက် မြို့နေ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရှင်လူ ရဟန်းတို့မှာ အထူးပင် မကျေ မနပ် ဖြစ်ကာ တာဝန်အရှိဆုံး ဖြစ်သော ဂေါပကအဖွဲ့အား ထိပါးပုတ်ခတ် မရပ်မခံသာလောက်အောင် ပင် ဖြစ်တင်ဖို့ဖိလာကြသော်လည်း တော်လှန်ရေး အစိုးရမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ အစိုးရပင် ဖြစ်ခြင်း၊ အခိုက်အတန့် အားဖြင့်လည်း တိုင်းပြည် အတွက် အလွန် အရေးကြီးလှသော ပြုပြင်ဘွယ်တို့ အတွက် အရေးတကြီး ဆောင်ရွက် နေရခြင်း၊ ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်မှာလည်း ထွန်းပြောင်ကက်တိုး နေခိုက်ပင် ဖြစ်ခြင်း ဤမြေကွက်ကြီး မှာလည်း ရှေး ပဝေဏီကာလ သမယကပင် သာသနာမြေ အစစ် အခိုင် အမာ ဖြစ်ခဲ့သည့် အလျောက်

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဓမ္မက္ခန္ဓာအရင်း၊ လောကတည်ဆဲ ဥပဒေအရင်း တမျိုးတဖုံ ပြုပြင်ပြောင်းလဲ၍ မရနိုင်ကောင်းသည်၏ အဖြစ်ကို တစ်တစ် ခုခု ပြတ်ပြတ် သားသားကြီး ဖော်ပြထားသည့် ပဌမဆုံးထုတ် ကြေးတိုင်မြေပုံကြီး အထင်အရှား ရှိနေပြီးဖြစ်သည် တို့ကြောင့် တကြောင်း တိုင်းရေး ပြည်ရေး အေးဆေး တည်ငြိမ် လာသည့် အခါ၌ ဤမကျေမလည်ဖြစ်နေသော ကိစ္စအတွက် အမှန်မလုံ အာရုံစူးစိုက် လာရမည်ဟု စွဲမြဲယုံကြည်မှု ရှိကြသည့်အလျောက် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့ အနေနှင့် ဣန္ဒြေရရ ဆီလျော် အောင် အကြောင်း ပြု၍ မကျေနပ်သူ ဟူသမျှ တို့အား ဖျောင်းဖြ နှစ်သိမ့်စေခဲ့ခြင်းဖြင့် တိုင်းပြည်အတွက် အရေးကြီး ခိုက် အလိုက်သိစွာ လျော်ကန်မည့်အခါအခွင့်ကို ငံလင့်စောင့် စား၍ နေခဲ့ကြပေသည်။

ဤ အခိုက်အတန့်တွင် တောင်ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ဘရင်ဂျီ ဘာသာဝင် ငိုဒင်ဇင်အစိုးရက တိုင်းပြည်လူများစု ဖြစ်သော ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ရဟန်းသံဃာတော် များနှင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် နိုင်ငံသူ နိုင်ငံသားတို့အပေါ်၌ ကမ္ဘာကြီး သိမ့်သိမ့်တုန်လောက် သော အလွန်ဆိုးရွားလှသည့် ဖိနှိပ် ညှဉ်းပန်းမှုများ အတွက် ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့် အပြင်းအထန် ကန့်ကွက် ဟန့်တားရမည့် ပြည်ပရေးရာ ကိစ္စကြီး တခုနှင့် လူသေလူဖြစ် စာအုပ်ရေးထုတ်ပြီး ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ ရတနာမြတ်သုံးပါးစလုံး၌ စကားအရဖြင့် ဖော်ပြရေးထည့်ရန် ကိုပင် မဝံ့လောက်အောင် ဆိုးဆိုးဝါးဝါး စော်ကားပုတ်ခတ် မအပ်မရာ သာသနာသစ်တခု ပြုစုတည်ထောင်ရန် ကြိုးပမ်း နေသည့် သျှင်ဥက္ကဋ္ဌ အမည်ခံ အရေချုံ့ရဟန်းတုအား ပကာ

၃-စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေကိစ္စ

သနိယကံ ပြုရမည့် ပြည်တွင်းကိစ္စကြီး တခုပါ အမြို့မြို့ရှိ ဗုဒ္ဓ
 ဘာသာဝင် ရှင်လူရဟန်းတို့အတွက် ဆောင်ရွက်ရမည့် အရေး
 တကြီး တာဝန်ကျရောက်နေသည့် အလျောက် ပုသိမ် မြို့ရော
 နယ်ပါ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံ ဆရာတော် သံဃာတော်များ ကြီးမှူး
 ဦးဆောင်ကာ မြို့လုံးကျွတ် အစည်းအဝေးပွဲကြီးကို ၁၃၂၅-ခု
 တော်သလင်း လဆန်း ၇-ရက် (၂၅-၈-၆၃-ခု) နေ့တွင်
 ရွှေမုဋ္ဌာကုန်းတော်၌ ကျင်းပရာတွင် ရွှေမုဋ္ဌာ စေတီတော်
 ဆိုင်ရာမှ အစိုးရပြန်သိမ်းသော သာသနာမြေကိစ္စ ဘဏ္ဍာတော်
 ထိန်း ဂေါပက အဖွဲ့အား ပြန်လည်လွှဲပြောင်း ပေးအပ်ရန်
 တော်လှန်ရေးအစိုးရအား မေတ္တာရပ်ခံကြောင်း အဆိုတခုကိုပါ
 ထည့်သွင်း ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဤ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ သံဃာတော်များဘက်မှ အကျယ်
 အပြန့် ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြရာ နောက်ဆုံး၌ သက်ဆိုင်ရာ
 တာဝန်ခံ အရာရှိကြီးများက အဆိုပါ သာသနာမြေကိစ္စနှင့်
 စပ်လျဉ်း၍ မြေရာဇဝင်နှင့် သက်ဆိုင်ရာ မြေပုံများကိုပါ တင်
 ပြရန် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့အား တောင်းဆိုလာကြလေသည်။

ထိုအခါ အလိုက်သိစွာ အခါအခွင့်ကို ငုံ့လင့်စောင့်စား
 လျက်ရှိကြသော ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့မှာ အင်္ဂလိပ်တို့
 ပုသိမ်မြို့ကို သိမ်းပိုက်ပြီးနောက် ပဌမဆုံးထုတ်သည့် ၁၈၈၂-
 ၈၃-ခုနှစ် ကြေးတိုင်မြေပုံကြီးကို အဓိက အကိုးအကားပြုကာ
 နောက်ထပ် အသစ်ထွင် အစားထိုးသော မြေပုံများနှင့်တကွ
 အင်္ဂလိပ်ခေတ် တလျှောက် ဗိုလ်ချုပ်ကြီး၏ တော်လှန်ရေး
 အစိုးရလက်ထက်အတွင်း မြေပြန်သိမ်းခြင်းကိစ္စအထိ လိုအပ်
 သည့် အခြား အထောက်အထားများပါ ခရေစေ့ တွင်းကျ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

သု.ကဏ္ဍနှင့် သု.အခဏ်း မှတ်တမ်းကြီးတခု အနေဖြင့် ၁၃၂၅-ခုနှစ် နတ်တော်လဆုတ် ၅-ရက် (၅-၁၂-၆၃)နေ့တွင် ပြုစု တင်ပြခွင့် ရခဲ့ကြပေသည်။

ဤသို့အားဖြင့် ဤမြေကွက်ကြီး တခုလုံးမှာ “ဆင်သေကို သားရေဖုံးလို့မရ” ဆိုသောစကားကဲ့သို့ အင်္ဂလိပ်မဝင်မီ ပဝေဏီ ကာလ သမယကပင် ရွှေမုဋ္ဌောစေတီတော်ဆိုင်ရာ သာသနာ မြေအစစ်ဖြစ်ကြောင်း မိစ္ဆာဝါဒ ပါပလူမျိုးပီပီ အာဏာ တန်ခိုးဖြင့် ပိုင်စိုး ပိုင်နင်း မြန်မာလူမျိုးများမှာ အုပ်စိုးခံ ကျန်ဘဝမို့ ပြုသမျှ ခံလိုက်ရခြင်းပင် ဖြစ်ကြောင်းနှင့်တကွ ယခု သိမ်းယူခဲ့သည်ကိုလည်း ရဟန်းရှင်လူ ကြည်ဖြူနှစ်လိုခြင်း မရှိခြင်းမှာ တရားမျှတ သဘာဝအတိုင်း ဖြစ်သည်ကို စာနာ ချင့်ထောက် ရှေ့နောက်မြော်မြင် ဆင်ခြင်သုံးသပ်၍ တရားမှန် ဆုံးဖြတ်နိုင်စွမ်းရှိပါပေသော အစိုးရမင်းတို့သည် လောကဓမ္မ နှစ်ဝသော နျူပဒေတို့နှင့် မသွေမဖီ တည်ကြည်တည်မတ်လှ သည့် အောက်ပါဆုံးဖြတ်ချက်ကို ၁၃၂၅-ခုနှစ် နှောင်းတန်ခူး လဆုတ် ၈-ရက် (၄-၄-၆၄) စနေနေ့ နံနက် ၉-နာရီအချိန်တွင် ပုသိမ်မြို့ ခါတော်မို့ ပါဠိတက္ကသိုလ်၌ တကောင်းဆရာတော်၊ မရမ်းချိုကျောင်းကြီး ဆရာတော်၊ မြောင်းမြကျောင်း ဆရာ တော်၊ ဝေဠုဝန်တိုက်အုပ် ဆရာတော်၊ မောင်းထောင် ဆရာ တော်၊ ခါတော်မို့ ဆရာတော်၊ မရမ်းကျောင်း ဆရာတော်၊ ဓမ္မာလင်္ကာရ ဆရာတော် များနှင့် ဗုဒ္ဓသာသနာ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရေး အဖွဲ့ဝင် သံဃာတော်များနှင့် ရွှေမုဋ္ဌော စေတီတော် ဆိုင်ရာ ဂေါပက အဖွဲ့ဝင် လူကြီးများ ရှေ့တွင် အနောက်တောင်တိုင်း စစ်ဌာနချုပ် တိုင်းမှူး ဗိုလ်မှူးကြီး

(၁၁၈)

၃-စေတီတော်ကြီးဆိုင်ရာ သာသနာမြေကိစ္စ

တင်ဦးက တော်လှန်ရေးအစိုးရ၏ ကိုယ်စား လျှောက်ထား
တင်ပြရာ ဆရာတော် သံဃာတော်များနှင့် ဂေါပကအဖွဲ့ဝင်
လူကြီးများမှာ လွန်စွာမှ နှစ်ထောင်း အားရ ရှိကြသဖြင့်
ကောင်းကြီးနုမော် သာဓုသုံးကြိမ် ခေါ်ကြရလေသတည်း။

လျှောက်တင်သော ဆုံးဖြတ်ချက်မှာ

ဤမြေကွက်ကြီးမှာ ရှေးအထက်ထက်ကပင် သာသနာမြေ
ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း၊ မြန်မာလူမျိုးတို့မှာ အုပ်စိုးခံ ကျန်ဘဝမို့ ပြုသမျှ
ခံလိုက်ရခြင်းပင် ဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသဖြင့် စည်းကမ်းချက်
များ မည်သို့ပင် ရှိစေကာမူ ရှေ့မူဋ္ဌော စေတီတော် ဆိုင်ရာ
သာသနာမြေအဖြစ် ပြန်လည် လွှဲပြောင်းပေးရမည်ဖြစ်ကြောင်း
ပြန်သိမ်းသောမြေနှင့်တကွ အင်္ဂလိပ်သာသနာမှ ဝယ်မြေကိုပါ
တပါတည်း လွှဲပြောင်းပေးရန် ခရိုင်ဝန်မင်းက လိုအပ်သလို
ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ကြောင်း၊ ဆောက်ထားမိပြီး ဖြစ်သော
အိမ်များအတွက်မူ ဂေါပကအဖွဲ့နှင့် ဆက်လက်ဆွေးနွေးစေ့စပ်
မည်ဖြစ်ကြောင်းဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

ဤတွင်ရှေ့ကား သာသနာမြေအတွက် ရတက်ပေခဲ့ရသမျှ
နိဂုံးကမ္ပတ် အဆုံးသတ် အေးငြိမ်းမှုပေတည်း။

မှတ်ချက် ဤ သာသနာမြေကိစ္စနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဖြစ်ရပ်မှန်
အစုံကို အကိုးအကား အထောက်အထား အပြည့်
အစုံဖြင့် (ဤ သမိုင်းစာပြုသူပင် ပြုစု ရေးသား
သည်) မြေရာဇဝင်အကျဉ်းချုပ်နှင့် ၎င်းကိုယ်တိုင်
ပင် တကူးတက စုံစမ်းရှာဖွေ ရရှိ ပူးတွဲ တင်ပြ

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ထားသည့် ယင်း သာသနာမြေဆိုင်ရာ ၁၈၈၂-
 ၈၃-ခုနှစ်တွင် အင်္ဂလိပ်အစိုးရ ပဌမဆုံးထုတ်သည့်
 ကြေးတိုင်မြေပုံကြီးနှင့်တကွ နောက် ဆက် ထုတ်
 မြေပုံများကိုပါ နောင်လာ နောက်သားတို့ အဘိ
 ခိုင်လုံသော အကိုးအကားအဖြစ် တည်ရှိစေရန်
 ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း အဖွဲ့၏ အမြဲတမ်း ထားရမည့်
 အရေးကြီးသော စာရွက်စာတမ်းများအဖြစ် အထူး
 သတ်မှတ် သိမ်းဆည်းထားလျက်ရှိပေသည်။

သမိုင်းနိဂုံး

ဤ ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်မြတ်ကြီး၏ မူလ ဘူတ
 တိကျခြေမြစ် သက်တော်ထင်ရှား ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်၏
 ကိုယ်စားတော်အဖြစ် ကိုးကွယ် ပူဇော်ရာ အစစ်မှန်ကြောင်း
 ကောင်းစွာ ဖော်ပြလိုသော သမ္မာဆန္ဒဖြင့် အခြေခံ မူလ
 အတ္ထုပ္ပတ်ကို ခေတ်ထောက်ခံချက် အရပ်ရပ်တို့ဖြင့် ခေတ်စိတ်
 နှင့် ဟပ်မိအောင် စုစပ်သုံးစွဲ ဖွဲ့နွဲ့ တင်ပြအပ် ပေသတည်း။
 ရည်ရွယ် မြှော်မှန်းရင်းအတိုင်း ဗုဒ္ဓ သာသနာတော် မြတ်ကြီး
 အမိန့် ရှည်ကြောင်း ကောင်း မြတ် သော အထောက် အမ
 အားကြီးသော ဥပနိဿယ ဖြစ်ပါစေသတည်း။

ဦးဘကြား

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းဂေါပကအဖွဲ့ဝင်
 (စာပြုသူ)

နေ့စွဲ....၁၃၂၆-ခုနှစ် သီတင်းကျွတ်လဆုတ် ၁၀-ရက်နေ့
 (၃၁-၁၀-၆၄)

ပြတိုက် တန်ဆောင်းတော်
 ဦးထွန်းမြတ်ကျော်-ဒေါ်အံ့ကောနှင့် သား သွီးများ
 ဦးထွန်းရှိန်-ဒေါ်သန်း၊ ဦးယုတင်-ဒေါ်ကျော့နှင့်
 အများပြည်သူ။
 (သီလရက္ခိတအဖွဲ့ချုပ်မှကြီးမှူးဆောက်လုပ်သည်)

နောက်ဆက်တွဲ

(က)

ဗုဒ္ဓသာသနာနှင့် ဥရောပ

အမှတ်စကား ဤခေါင်းစဉ်အောက်၌—

- (က) ဗုဒ္ဓပိဋကတ်တော် အမြစ်တယ်လာပုံ၊
- (ခ) ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားလာပုံနှင့်၊
- (ဂ) ဗုဒ္ဓဘာသာကို အနောက်တိုင်း အမြင်ဖြင့် စိစစ်စူးစမ်းပုံ ဟူ၍ သုံးပိုင်း ခွဲခြား ဖော်ပြ လိုပေသည်။

(က) ဗုဒ္ဓပိဋကတ်တော် အမြစ်တယ်လာပုံ

အင်္ဂလိပ် မြန်မာ ပဌမအရေးတော်ပုံ ပြီးဆုံးသည့် နောက်ပိုင်း ဒုတိယ အရေးတော်ပုံခေတ် မရောက်မီ ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၅၀-ခုနှစ်လောက်တွင် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်သည် Buddhism (ဘူးဒစ်ဇင်း) အမည်ဖြင့် ဥရောပတိုက်သို့ စတင် ကူးပြန့်နိုင်ခဲ့လေသည်။ ခရစ် သက္ကရာဇ် ၁၈၆၀-ခုနှစ်တွင် ဗုဒ္ဓဘာသာ အကြောင်းကို Manual of Buddhism (မင်နျူယယ်အော့(ဖ်) ဘူးဒစ်ဇင်း) အမည်ဖြင့် Mr.Hardy မစ္စတာဟာဒီ ဆိုသူသည် အင်္ဂလိပ် ဘာသာဖြင့် စတင်ရေးထုတ် ခဲ့ရာ ထိုစာအုပ်ကို

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဤသို့ အားဖြင့် အင်္ဂလန်နိုင်ငံ တွင်သာမက ပြင်သစ်၊ အီတလီနှင့် ဂျာမဏီ နိုင်ငံများတွင်ပင် ဘာသာပြန် ပိဋကတ်တော်များ အမြစ်တယ်နိုင်ခဲ့ရလေသည်။

(ခ) ဗုဒ္ဓဘာသာပြန်ပွားလာပုံ

ဤဘာသာပြန် ဗုဒ္ဓ ပိဋကတ်တော်များ၌ လေ့လာ ဆည်းပူးခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ၌ သက်ဝင် ယုံကြည်လာသူများတို့သည် ၁၉၀၇-ခုနှစ် တွင် လန်ဒန်မြို့၌ The Buddhist Society of Great Britain & Ireland (ဂရိတ် ဘရိတိန်နှင့် အိုင်ယာလံ နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်း) အမည်ဖြင့် ပဌမဆုံး ဗုဒ္ဓဘာသာအသင်း စတင်တည်ထောင် နိုင်ခဲ့လေသည်။ ဦးဆောင်သူများမှာ ပရိုဖက်ဆာ ရိုင်း (စ်) ဒေးဗစ် (စ်) နှင့် ပရိုဖက်ဆာ အီ-တီ-မီး(လ်) (စ်) တို့ဖြစ်ကြသည်။

ထိုနောက် ၁၉၀၂-ခုနှစ်တွင် မြန်မာပြည်မှာ ရဟန်း ပြု၍ ဗုဒ္ဓဘာသာ ကျန်းဂန် များကို သင်ကြား ဆည်းပူး ပြီးလျှင် ၁၉၀၈-ခုနှစ်၌ အင်္ဂလန်သို့ သာသနာပြု ကြွတော် မူသော အင်္ဂလိပ် အမျိုးသား လူ အမည် Allen Bennett * (အာလန်

* ဤရဟန်းတော်၏ ပစ္စည်းလေးပါး ဒါယိကာမကြီးမှာ မစ္စက် ရွှေဇံအောင်ဟု ကျော်ကြားခဲ့သော ဟိုစဉ်အခါက ယစ်မျိုးမင်းကြီး ဦးရွှေဇံအောင်၏ မင်းကြီးကတော် ဒေါ်မြမေဖြစ်ခဲ့သည်။ ဦးရွှေဇံအောင်မှာ ကျေးဇူးရှင် လယ်တီ ဆရာတော်ဘုရားကြီးနှင့် အနောက်တိုင်းသားတို့ ဆက်ဆံရာတွင် မြန်မာရဟန်းတော် ဦးညာဏ အိန္ဒိယအမျိုးသား မစ္စတာ ဘာရူးအား တို့နှင့် တွဲဘက်၍ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ ဘာသာပြန်ဆိုပေးရသော ဂန္ထနရ မဟုသုတ ကြွယ်ဝကုံလုံ သူ ဥပသကာကြီးတဦးဖြစ်ခဲ့လေသည်။

တန်ဆောင်းဒါယကာ ဦးမူ-ဒေါ်မေ
သား-စက်ရှင်မင်းကြီးဦးဘဝင်း၊ သွီး-မင်းကြီးကတော် ဒေါ်ရင်ရင်
ကောင်းမှု။

ဗုဒ္ဓဘာသာပြန်ပွားလှပုံ

ဘင်းနက်) ရဟန်းဘွဲ့တော် အာနန္ဒမေတ္တေယျ ရဟန်းတော်၏ ကြီးပမ်းမှုကြောင့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဦးခရ တိုးပွား များပြား လာပြီးလျှင် စာအုပ် စာတမ်းများ၊ မဂ္ဂဇင်းများ ထုတ်ဝေနိုင် ခဲ့ခြင်းဖြင့် ၁၉၂၁-ခုနှစ် လောက်အထိ အတော်ပင် ထင်ရှား ကြီးပွားလာခဲ့လေသည်။

ဤသည့်နောက်၌ ၁၉၂၄-ခုနှစ်တွင် The Buddhist Lodge, London အမည်ဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာ အသင်းတခု ဖြစ်ပေါ်နိုင်ခဲ့ ပြန်ရာ Buddhism in England အမည်ဖြင့် မဂ္ဂဇင်း တခုကို စတင် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့သည်မှ ၁၉၂၇-ခုနှစ်တွင် “What Is Buddhism?” An Answer from the Western Point of View အနောက်နိုင်ငံအမြင်ဖြင့်အဖြေပေးထားသော “ဗုဒ္ဓဘာသာ ဆိုတာ ဘာလဲ” အမည်ရှိစာအုပ်ကို စတင် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး နောက် ၁၉၂၈-ခုနှစ်နှင့် ၁၉၂၉* -ခုနှစ်များတွင် နောက်ထပ် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့ရသည်။

တဖန် သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ အနာဂါရိကဓမ္မပါလ အမည်ရှိသော ကမ္ဘာကျော် သာသနာပြု ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် ၁၉၂၆-ခုနှစ်၌ လန်ဒန်မြို့တွင် မဟာဗောဓိ အသင်းခွဲ တည်ထောင်၍ ပါဠိဘာသာသင်တန်း ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂန် လေ့လာရေးသင်တန်း နှင့် ကမ္မဋ္ဌာန်း ဌာနများပါ ဖွင့်ကာ ဗုဒ္ဓသာသနာ တော်ကို အတော်ပင် တောက်ပြောင် ထွန်းလင်းစေနိုင်ခဲ့ပေသည်။

*Buddhist Lodge, London. 121 St. George's Road, Westminster S.W.1

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဤအချိန်လောက်တွင် ဂျာမဏီပြည်၌ မူလရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သော ဂျာမန်ဘာသာပြန် ဗုဒ္ဓပိဋကတ်တော် အစုံအပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် ဥပါသကာကြီးတစ်ဦးဖြစ်သူ Dr. Paul Dahlke (ဒေါက်တာပေါ့ (လ်) ဒါး (လ်) ကဲ) ခေါ် ပုဂ္ဂိုလ်ကြီးသည် ဓမ္မပဒ၊ ဒီဃနိကာယ်နှင့် မဇ္ဈိမနိကာယ်မှ အချို့အဝက်ကို ဂျာမန်ဘာသာသို့ ထပ်မံပြန်ဆိုခြင်း အခြား ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ စာအုပ်များ ပြုစုထုတ်ဝေခြင်းတို့ပြင် ဗုဒ္ဓဘာသာဂေဟာခေါ် အဆောက်အဦကြီးတခုကို အမှတ်တရ ဖြစ်စေလောက်အောင် ဆောက်လုပ်ခြင်းဖြင့် ဗုဒ္ဓသာသနာတော်ကို အတော်ပင်ပြန့်ပွားစေခဲ့ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

တချိန်တည်းလောက်မှာပင် ရုရှားပြည် သိပ္ပံပညာဆိုင်ရာ တက္ကသိုလ်ကြီး၌ ဗုဒ္ဓဘာသာရေးရာ ဌာနတခု ဖွင့်လှစ်ပြီး ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ စွယ်စုံကျမ်းကို ကမ္ဘာပေါ်တွင် ပဌမဆုံးအဖြစ် စတင်ပြုစုနေကြောင်း တွေ့ရပေသည်။

ဤသို့ ဆက်ကာ ဆက်ကာ ဗုဒ္ဓသာသနာတော် အရောင် ထွန်းပြောင် ထိန်လင်းစေခဲ့သည့် အလျောက် ၁၉၄၈-ခုနှစ်တွင် လန်ဒန်မြို့ရှိ မြန်မာဗုဒ္ဓဘာသာများ စုပေါင်း၍ သာသနာ့ ကာရီယာယီ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းဖွင့်ကာ မြန်မာပြည်မှ ဆရာတော် ဦးသေဌိလ အရှင်မြတ်အား ပင့်၍ တရားပွဲများ ဆွေးနွေးပွဲများ ဘာဝနာပွဲများများရေး သင်တန်းများ ပါဠိဘာသာ အဘိဓမ္မာနှင့် အခြား ပိဋကတ်သင်တန်းများ ဖွင့်ပြီးလျှင် သာသနာတော်ကြီး အတွက် တဘက်တလမ်း ကြိုးပမ်းခဲ့ရာ အတော်ပင် အောင်မြင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့သိရပေသည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားလာပုံ

ဤသို့အားဖြင့် ဗုဒ္ဓဘာသာတော်ကြီးသည် ဥရောပ၌ မမှေး
မမြိန် ထိန်လင်းတောက်ပလျက်ရှိနေကြောင်း ဝမ်းမြောက်ဘွယ်ရာ
တွေ့ရပေသည်။

(ဂ) ဗုဒ္ဓဘာသာကို အနောက်တိုင်းအမြင်ဖြင့် စိစစ်စူးစမ်းပုံ

အထက်ကဖော်ပြခဲ့သော What is Buddhism ? ဗုဒ္ဓဘာသာ
ဆိုတာ ဘာလဲဆိုသော စာအုပ်မှာ အနောက်နိုင်ငံ ပေါင်းစုံမှ
ပညာရှင် အမျိုးသားအမျိုးသမီးပေါင်းစုံ စုပေါင်း၍ ထေရဝါဒ
အရင်းခံတွင် မဟာယာနဝါဒကိုပင် လျော်ကန်ရာ၌ အဖော်
သဟဲပြုကာ အနောက်နိုင်ငံသားတို့ အမြင်ဖြင့် ညှိနှိုင်းသုံးသပ်
အဆုံးအဖြတ်ပြုထားအပ်သော စာအုပ်ဖြစ်၍ ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်
နှင့် လောကီရေးရာကို ညှိနှိုင်းဝေဖန်ရာတွင် အမေးအဖြေ
သဘောဖြင့် စိစဉ်ထားပုံမှာ ယခုခေတ် ပညာတတ် သုတေသီများ
အဘို့ ဘာသာရေး စူးစမ်းမှုတွင် အတော်ပင် အထောက်အကူ
ဖြစ်စေနိုင်ပေသည်။

၁၉၂၉-ခုနှစ်ထုတ်စာအုပ်၏နိဒါန်းတွင် ဤစာအုပ်ဖြစ်ပေါ်
လာခြင်းအကြောင်းကို ထုတ်ဖော်ရှင်းပြထားပုံမှာ အတော်ပင်
စိတ်ဝင်စားဘွယ်ဖြစ်သဖြင့် သိတန်သလောက်ကို စာဘတ်သူများ
နားရှင်းနိုင်သမျှ ရှင်းရလေအောင် ကောက်နုတ် ဖော်ပြရ
ပါလျှင်—

“The recent War proved many things, among
them being the failure of Christianity to stand
the acid test of emergency, and the danger of
scientific knowledge ahead of national morality.”

ရွှေမုဋ္ဌောမဟာစေတီတော် သမိုင်း

မြန်မာပြန်မှာ မကြာမီက (ပြီးခဲ့သည့် ပဌမကမ္ဘာ)စစ်ကြီးမှ ပေါ်ထွက်လာသော ပြဿနာပေါင်း များစွာ အနက် ခရစ်ယန်ဘာသာ၏ တကဲ့ အကြပ်အတည်း ကျလျှင် “ဓာတ်စမ်းမခံနိုင်ခြင်း” နှင့် (လူတွေကလည်း) မိမိတို့ အနှယ်စောင့် ကျင့်ဝတ်ထက် သိပ္ပံပညာကို အလေးပေး အထင်ကြီးနေကြသည့် အန္တရာယ်တို့လည်း ပါဝင်နေကြလေသည်။

ဖြေရှင်းနိုင်ရန် နည်းလမ်း ရှာဖွေရာတွင် နိုင်ငံခြား ဘာသာ များအနက်—

“Buddhism’s all-pervading influence is due to its being at the same time scientific and religious, in the finest sense of the terms, for it is an aspect of the Wisdom which unites them both.”

မြန်မာပြန်မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ အလုံးစုံ ထိုးထွင်း၍ သိနိုင် စွမ်းသော သဘောသတ္တိမှာ ၎င်း၏ သိပ္ပံနည်းလမ်းကျ ကိုးကွယ်ရာသဘောလည်း ရှိခြင်းကြောင့် ဖြစ်ရာ ထိုအချက် နှစ်ခုစလုံးကိုပင် ငုံ့မိစေနိုင်သော (ဗုဒ္ဓ) ဉာဏ်တော်၏ သဘာဝ လက္ခဏာပင် ဖြစ်သောကြောင့်တည်း။

ထို့ကြောင့် မကြာခဏ ထပ်တလဲလဲ မေးနေ ကြ သည့် “ဗုဒ္ဓဘာသာ ဆိုတာ ဘာလဲ” ဟူသော အမေး ပြဿနာကို အနောက် တိုင်းသားတို့ အမြင်ဖြင့် (အနောက်တိုင်းသားများ အတွက် ရည်ရွယ်၍) ဤ အဖြေပေးစာအုပ်ကို ပြုစုထုတ်ဝေ လိုက်ရခြင်း ဖြစ်သည်ဟုဆို၏။

အထက်တွင် ထုတ်ဖော် ဝန်ခံထားသည့်အတိုင်း သိပ္ပံပညာ အပေါ်၌ အမှန်းတင် အထင်ကြီးခဲ့သည့် ရောဂါဆိုးမှာ လွန်ခဲ့

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

သည့် အနှစ်ငါးဆယ် လောက်ကပင် အနောက်နိုင်ငံ များမှာ အတော်ပင် ကူးစက်ပျံ့နှံ့ပြီး ကြမ္မာဆိုးဝင်ခဲ့ကြောင်း ထင်ရှားပေသည်။ ထိုအန္တရာယ်ကို အမြစ်ကတုန်းလှန်၍ အမှန်ကို သိမြင်လာနိုင်စိမ့်သောငှါ ထိုစာအုပ်တွင် နေရာအနှံ့ အပြား၌ သိပ္ပံပညာကို ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့် ဟပ်ကာ ဟပ်ကာ လေးလေး နက်နက် ဝေဘန်သုံးသပ် အဆုံးအဖြတ် ပြုထားကြသည့် အချက်ပေါင်း များစွာတို့မှ သိတန်သလောက် အနည်းငယ် ကောက်နုတ် ဖော်ပြလိုက်ပါလျှင်--

(က) What is Buddhism ခေါင်းစဉ် အောက် စာမျက်နှာ (၁၀) တွင် The whole trend of modern science is to prove the accuracy of the Buddha's analysis of phenomena.

မြန်မာပြန် ယခု ခေတ် သိပ္ပံ ပညာရပ်၏ လုပ်ရပ်စဉ် တခုလုံးသည် ဗုဒ္ဓ ဘုရား ရှင်၏ သဘာဝ ရုပ်ဓမ္မကို ခွဲခြမ်း စိတ်ဖြာ ဟောပြော ရာ၏ တိကျ မှန်ကန်ကြောင်းကို ထောက်ကြံ့ တင်ပြရာပင် ဖြစ် ပေ သည် ဟူ၍ ၎င်း။

(ခ) Buddhism & Science (ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် သိပ္ပံပညာ) ခေါင်းစဉ်အောက် စာမျက်နှာ (၁၉၀) ၌-

“Where, however, the two circles of enquiry intersect the tendency of modern science is to corroborate the Buddha's Teachings, while no one of its principles has it ever yet disproved.”

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

မြန်မာပြန် ဗုဒ္ဓဘာသာ အယူအဆနှင့် သိပ္ပံပညာ အယူအဆ ဝိဝါဒ ရှိသော အချက် များတွင် ယခုခေတ် သိပ္ပံပညာကသာ ဗုဒ္ဓ၏ ဟောပြောချက် များကို လိုက်လျော ထောက်ခံရလေ့ ရှိသည်သာမက ဗုဒ္ဓ၏ အခြေခံတရားတို့တွင် တစုံတရာ ချိန်မကိုက်ဖြစ်နေသည် ဟု ယခုအထိ မပြုနိုင်သေးချေဟူ၍၎င်း။

(ဂ) အထက်ပါ ခေါင်းစဉ် အောက်မှာပင် စာမျက်နှာ (၁၉၀-၁၉၁)၌—

“Not that we consider that everything described as Scientific” must be true.

မြန်မာပြန် “သိပ္ပံ နည်းကျသည် ဆိုတိုင်း မှန်ရမည်” ဟု ကျွန်ုပ်တို့ မယူဆဟူ၍၎င်း။

(ဃ) အထက်ပါခေါင်းစဉ်အောက် စာမျက်နှာ(၁၉၁)၌—

“How can Science claim to be the touch-stone of Truth.

မြန်မာပြန် သိပ္ပံ ပညာသည် အရိယသစ္စာ အတွက် မှတ်ကျောက်မဟုတ်ဟူ၍၎င်း ဝေဘန် သုံးသပ် အတိအကျ အဆုံး အဖြတ် ပြုထားကြသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

ထို့ပြင် အထက်က ဗုဒ္ဓဘာသာ ပြန့်ပွားလာပုံ အခန်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဂျာမန်ဘာသာဖြင့် (Arzt) ဂရိဘာသာဖြင့် (Archiatros) အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့် (Supreme healer) မြန်မာ

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

ပြန်အားဖြင့် ပျောက်စေဆရာ အမည်ဖြင့် ဂျာမန် နိုင်ငံတွင် အထူးထင်ရှားခဲ့သော ဆေးပညာဘက် ဆိုင်ရာ သိပ္ပံပညာရှင်ကြီး တဦးဖြစ်သူ Dr. Paul Dahlke (ဒေါက်တာ ပေါ(လ်)ဒါးလ် ကဲ)သည် နှစ်ဆယ့်ငါးနှစ်တိုင်တိုင် အိန္ဒိယ၊ သီဟိုဠ်၊ မာလာယုနှင့် တောင်သမုဒ္ဒရာရှိ ကျွန်းများအပါအဝင် ဗုဒ္ဓဘာသာ ထွန်းကား ပျံ့နှံ့ခဲ့ရာ တိုင်းနိုင်ငံ အရပ်ရပ်တို့၌ ဗုဒ္ဓဘာသာကို အထပ်ထပ် လှည့်လည်စူးစမ်းလေ့လာ ကျေနပ်လက်ခံပြီးနောက် ဗုဒ္ဓပိဋကတ် တော်မှ ဓမ္မပဒပါဠိတော် ဒီဃနိကာယ်နှင့် မဇ္ဈိမနိကာယ်မှ အချို့ အဝက်ကို ဂျာမန်ဘာသာသို့ ကျမ်းစာအဖြစ်သာမက ကျောင်း သုံးအဖြစ် သုံးနိုင်အောင်အထိ ပြန်ဆိုရေးထုတ်ခဲ့သည့်ပြင် အများ ဘတ်ရှုနားလည်နိုင်စေသော ကျမ်း အမြောက်အမြား ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိခဲ့ရာ၌ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်သိပ္ပံပညာ Buddhism and Science အမည်ဖြင့် ကျမ်းစာတအုပ်ရေးထုတ်ဖြန့်ချိခဲ့ခြင်းဖြင့် သိပ္ပံပညာ၌ အမှန်းတင် အထင်ကြီးနေသည့် ရောဂါဆိုးကို “ပျောက်စေဆရာ နည်း” နှင့်အပျောက်ကုစားပြီးခဲ့လေပြီ၊ တရပ်။

ထို့ပြင် ဥပသကာအမည်ခံ အခြား ဂျာမန်အမျိုးသား သိပ္ပံ ပညာရှင်ကြီးတဦးက “ယခုခေတ်သိပ္ပံ” ပညာသည် အံ့ဘွယ်ဖြစ်ပါပေ သည်။ သို့ရာတွင် ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရား၏ သိပ္ပံ ပညာနှင့် နှိုင်းစာ လျှင် (Infinitesimally small particle) မပြောပြနိုင်လောက် အောင် သေးငယ်လှသော အစိတ်အပိုင်းကလေးမျှသာဖြစ်သည်ဟု ၁၉၂၇-ခုနှစ်ထုတ် မဟာဗောဓိဂျာနယ်တွင် ဘတ်ရှု မှတ်သား- လိုက်ရဘူးခြင်းတသွယ်၊ ထို့ပြင် ကမ္ဘာကျော်မြတ်သျှပညာရှိကြီး Bertrand Russel (ဘာထရင် ရပ်ဆဲ) ယခု Lord Bertrand

ရှေ့မူဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

Russell (လော့(ဒ်)ဘာထရင် ရပ်ဆဲ) ° ကလည်း ၎င်း၏ ၁၉၃၄ ခုနှစ်ထုတ် SCEPTICAL ESSAYS ၊ စာအုပ်နိဒါန်းတွင်—

“ I am prepared to admit any well-established result of science, not as certainly true.

မြန်မာပြန် ကျွန်ုပ်သည် တကယ် အခိုင်အမာ အတည် ပြုပြီးဖြစ်သည့် သိပ္ပံပညာ အောင်မြင်မှု တစ်ခုတရားကို လက်ခံ မည်သာ ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် တထစ်ချမှန် သည်ဟူ၍တော့ မဟုတ်ချေဟူ၍ ၎င်း၊ တဖန် ထိုစာအုပ် မှာပင်—IS SCIENCE SUPERSTITIOUS? မြန်မာပြန်မှာ သိပ္ပံပညာသည် အယူ သည်း မှ ပင် လောဟုပင် တခဏ်း တကဏ္ဍအဖြစ် စိစစ်ဝေဖန် ထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

° Lord Bertrand Russell-အဘိဓမ္မာဒေသနာ၌ပစ္စည်းပစ္စယုပုန် ဆက်ဆံခြင်း၏ အထူး အရေးကြီးပုံကို ဝန်ခံချီးကျူးပြီး၊ ထိုပစ္စယု တရားတို့၏ နာမ်အလား၊ ရုပ်အလားတို့၌ ဉာဏ်သွားမမိရှိနေရကား၊ ဂရိလူမျိုး ပရမတ်ဆရာကြီး ပလေးတိုး ဟောပြောသော ပညတ်စကား များနှင့် နှိုင်းယှဉ်စံထား တင်စားဟောပြောလျက် ရှိသည့်ဘာထရင်ရပ် ဆယ်၏ စကားလေးခွန်းဟု တချိန်တွင် ပေါ်ထွန်းထင်ရှား ကျော်ကြားခဲ့ သော မပြတ်မသားရှိနေသည့်ပြဿနာကြီးကို မစွက်ရိုင်း (၆) ဒေးဗစ်၏ လျှောက်ထား တောင်းပန်ချက်အရ၊ ကျေးဇူးရှင် လယ်တီဆရာတော် ဘုရားကြီးက ပြတ်သား တိကျလှသော ဓမ္မဖြတ်ထုံးကြီးဖြင့် ချီးမြှင့် မိန့်ဟု ဝိနိစ္ဆယပြုတော်မူခဲ့ရလေသည်။

(ဟံသာဝတီတိုက်ထုတ်— သာသနာပိသောဓနီ—တတွဲ-နှာ-၁၀၇ မှာရှုပါ)

George Allan & Unwin Ltd., Museum Street, London.

တောင်ဘက်စောင်းတန်း မုခ်ရင်းတန်ဆောင်းတော်
ဦးငွေ-ဒေါ်စိုးချိုနှင့် သားသွီးများ။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

အထက်ပါတို့ကြောင့် ယခုတလော မြန်မာပြည်တွင် ခေတ်သစ်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် မြန်မာ လူငယ် များ၏ စိတ်ကို အတော်ပင် ဂယောင်ချောက်ခြား စိတ်ထားဖောက်ပြန်စေခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို သိပ္ပံနည်းကျကျ လေ့လာရန် စသည်ဖြင့် ခေတ်စမ်းသဘော ထင်ခဲ့သော စကားလုံး၏ အမောင့် ပယောဂ အတွက် တစုံတရာစိုးရိမ်ဘွယ် ကြောင့်ကြစိုက်ဘွယ် မရှိတော့ချေဟု ထင်မြင်ယူဆမိပေသည်။

သို့ဖြစ်ရကား ဤသမိုင်းအစ အချိုးကဏ္ဍတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တမ်း နှင့် ဤအခန်းတွင် အကိုးအကား ပြုထားသော “ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ ဘာလဲ” အမည်ရှိ စာအုပ်မှ ဆီလျော်ရာ ဝေဘ်နံ တင်ပြချက် တို့ကို တွဲဘက် နှိုင်းယှဉ်ကာ ထိုစစ်တမ်းအတွက် လိုအပ်သည့်အထောက်အကူကို ရရှိလောက်ကောက်နုတ်တင်ပြပါအံ့။

“ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တမ်း” ပါ အဓိကအချက်များအနက်—

- (က) ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု၏ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုး၊
- (ခ) အကျိုးဆက်အလိုက် ကူးပြောင်းကျင်လည်ရာ ဘဝသစ်၊
- (ဂ) ဘဝသစ်ယူရာ တမလွန်လောက—

ဟူသော လိုရင်း အချက်ကြီး သုံးချက် အတွက် ပဌမ စိစစ်ရှင်းလင်း တင်ပြရန် လိုအပ်သဖြင့် အောက်ပါ ဆီလျော်ရာ ကောက်နုတ်ချက်တို့ကို တင်ပြလိုက်ပါသည်။

Karma, or Cause and Effect ခေါင်းစဉ်အောက် (စာမျက်နှာ-၈၄) ၌ သင်္သကရိုက် ဘာသာ အရ “ကာမ” ပါဠိဘာသာအရ “ကမ္မ” အဓိပ္ပာယ်မှာ ပြုလုပ်မှု၊ ပြုလုပ်ခြင်း

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

အပြုအမူ၊ တနည်း ဆိုရသော်—အကြောင်း တရားနှင့် အကျိုး တရား ဖြစ်ကြောင်း၊ ပြုအပ်သော အကြောင်း တရား အလိုက် အကျိုးတရား ဖြစ်ပေါ်ကြောင်းတို့ကို ဗုဒ္ဓ ပိဋကတ်တော်လာ ဒေသနာအရနှင့် အနောက်တိုင်း ပညာရှိများ ရေးသားသော ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုင်ရာ စာအုပ်များပါ စကားရပ်များကို ကိုးကား ဝေဖန် လက်ခံ တင်ပြထားသည့်အပြင်—

အနှစ် နှစ်ထောင်အတွင်း တရားဟောစင်များမှ ကြွေးကြော် ဟောပြောလျက်ရှိသော (အောက်ပါ) သမ္မာ ကျမ်းစာလာ တရားများကို ခရစ်ယန်ဘာသာဝင်များမှာ ကြားနိုင်ရန် နားရှိ ပါလျက် မကြားခဲ့ကြ နားမလည်ခဲ့ကြယောင်တကား။

Be not deceived. God is not mocked,
For whatsoever a man soweth, that shall he
also reap.

မြန်မာပြန် အလိမ်မခံရပါစေနှင့် (၀၇) အထင်အမြင် မမှားကြပါစေလင့်၊ ဘုရားသခင်ကို ပြက်ရယ်ပြုလို့ မရ၊ လူတယောက်သည် မိမိ စိုက်ပျိုးသမျှအတိုင်းသာ မိမိ ရိတ်သိမ်းရမည်။

ဟု ခရစ်ယန် သမ္မာ ကျမ်းစာမှ ကောက်နုတ် ဖော်ပြ၍ ကိုးကား တင်ပြထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

တဖန် စာမျက်နှာ ၈၇-၌ အနောက်နိုင်ငံ လင်္ကာရေး ဆရာ ကြီးများသည် ဤ သဘောတရားကို မကြာခဏ ထုတ်ဖော် ရေးသားကြသည်ကို တွေ့ရရာ ဇာတိနွယ်လာ အရပင် ခရစ်ယန် ဘာသာဝင် အမျိုးသမီးတဦးဖြစ်သော အမျိုးသမီး စာရေး ဆရာမကြီး Ella Wheeler Wilcox (အယ်လာဝိုးလာ-ဝီး(လ်)

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

ကောက်(က်-စ်)၏ “The Law” (ဓမ္မပဒေ) အမည်တပ်ထားသည့် ဤသဘောတရားကို အကောင်းဆုံး သရုပ်ဖော်ထားသော အောက်ပါလင်္ကာကို ထည့်သွင်း ဖော်ပြ ကိုးကားထားသည်ကို တွေ့ရပေသည်။

From body to body your spirit speeds on:
It seeks a new form when the old one has gone,
And the form that it finds is the fabric you
wrought,

On the loom of the mind with the fibre of
thought.

As the dew is drawn upwards, in rain to descend-
Your thoughts drift away and in destiny blend,
You cannot escape them, or petty or great,
Or evil or noble, they fashion your fate.

မြန်မာပြန် ရှစ်လုံးဘွဲ့ လင်္ကာ

ခန္ဓာတခုမှ—တခုကိုပင်၊
သင့်ဝိညာဉ်ခဲ—အမြဲလျှင်လျှင်၊
အဟောင်းပစ်၍—အသစ်ကိုပင်၊
(တဆက်ထဲ) ပြေးစွဲ—ရှာလို့ဝင်။

ခန္ဓာသစ်၏—အသွေးသွင်ပြင်၊
သင်ပင်ရက်သည့်—အကွက် အဆင်၊
“စိတ်” ရက်ကန်းနှင့်—“စိတ်ကူး” ချည်မျှင်၊
သင်ပင်ရက်သည့်—လက်ရာ အတိုင်းပင်။

နှင်းပေါက်ငယ်များ—တက်သွားကောင်းကင်၊
မိုးခင်းပေါက်အဖြစ်—ကျဘို့ပုံသွင်၊

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

သင့်စိတ်ကူးများ—ပျောက်သွားလွင့်စင်၊
နောက်ပိတ်ဆုံး—အားလုံး ရော့ဘို့ပင်။

ကြီးငယ်မခြား—အလားတူပင်၊
အဆိုးအကောင်း—၎င်းနှင့်နှိုင်း၊
သင့်ကံကျိုးပေး—အသွေးသွင်ပြင်၊
လွဲမရ—မူလ ပြုတိုင်းပင်။

တဖန် စာမျက်နှာ(၉၂) Rebirth ဘဝသစ် ယူခြင်း (၀၇)
တဖန်ဘဝယူရခြင်း၊ ခေါင်းစဉ်အောက်၌ ဘဝသစ် ယူခြင်းသည်
ကံ၊ ကံ၏အကျိုးဆက်အရဖြစ်ကြောင်း ကျွန်ုပ်တို့ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်၍
၎င်းအတိုင်းပင် ကျွန်ုပ်တို့ စွဲမြဲယုံကြည်ကြောင်းဟူ၍၎င်း။

စာမျက်နှာ (၉၃) ၌ ဤအယူအဆသည် အနောက်နိုင်ငံ၌
အဆန်းလို့ ဖြစ်နေသော်လည်း မနုဿဗေဒ ပါရဂူကြီးများသည်
ကမ္ဘာပေါ်ရှိ တိုင်းပြည်တိုင်းမှာ လိုပင် ဤအယူ အဆ ရှိနေ
ကြောင်း တွေ့သိကြပြီးဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် Plato* (ပလေးတိုး) မှ
Origen (အိုရီဂျင်) အထိ၎င်း၊ Blake (ဘလိပ်) မှ
Schopenhaur (ရှိုပင်းဟော) အထိ၎င်း၊ Goethe (ဂိုအက်)
Boehme (ဘိုမီ) Kant (ကန့်) နှင့် Swedenborg (ဆွီဒင်ဘော့) မှ
Browning (ဘရောင်းနင်း) Emerson (အီမာဆန်) Walt

* ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၄၂၇-၃၄၇-တွင် ဂရိနိုင်ငံ၏ ထင်ရှား
သော ပရမတ်ဆရာကြီးဖြစ်သည်။ သာသနာသက္ကရာဇ် ၁၁၇-
၁၉၇-အတွင်းဖြစ်သည်။

ဆားဖိုနှင့်ဆန်စက်များပိုင်ရှင်၊
ဦးဘဝန်း-ဒေါ်မယ်ကျင် နှင့် သားသွီးများ။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

Whitman (ဝေဂျီတမင်း) နှင့် ဥရောပနှင့် အမေရိကရှိ ယနေ့ ကမ္ဘာတွင် ထင်ရှားနေသော ပညာရှင်ကြီးများ တို့ တွင်လည်း ဤအယူအဆရှိနေကြောင်းတွေ့ရပေသည် ဟူ၍၎င်း၊ E.D.Walker (အီ - ဒီ - ဝေဂါကား) ရေးသော အထောက် အထား အကိုး အကား များစွာဖြင့် ဤအယူအဆကို အစေ့အစပ် ရှင်းလင်း တင်ပြထားသည့် Re-incarnation (ဘဝသစ်ဖြင့် ကူးပြောင်း ကျင်လည်ခြင်း) ဆိုသော စာအုပ်ကို ကြည့်ခြင်း အား ဖြင့် လည်း ဤဘဝသစ်ယူခြင်း အယူ အဆသည် အနောက်နိုင်ငံ များ၌ မည်မျှပင် အနှံ့အပြား ထွန်းကား ပျံ့နှံ့ လျက် ရှိသည်ကို သိသာ နိုင်ပေသည် ဟူ၍၎င်း၊ တဖန် စာရေး ဆ ရာ ကြီး Dr,Evan-Wentz (ဒေါက်တာ အီဗန်ဝင့် (ဇ်)) က Republic ဆိုသော စာအုပ်မှ ကောက်နုတ်ချက် များကို ဖော်ပြရာတွင် Plato (ပလေးတိုး) က- ဂရိ (စ်) လူမျိုး သူရဲကောင်းကြီး များသည် မိမိတို့၏ နောက်ဘဝတွင် အလိမ္မော်သော ခန္ဓာမျိုးကို ရွေးချယ်ကြရာ၌ ခုန်အား ဗလအတွက် တန်ခိုးကြီးမားလှသက ခြင်္သေ့ ခန္ဓာကို၎င်း၊ အသံ သာယာမှုဖြင့် တန်ခိုး ကြီး မား ကျော်ကြား လိုသက ဥဩငှက် ၏ ခန္ဓာကို၎င်း ရွေးချယ်ကြ သည်ဟု ဟောပြောဘူးကြောင်း။

ထို့ပြင် Pindar (ပင်းဒါး) Empedocles (အင်ပီဒို ဆီး (လ်-စ်) Pythagoras * (ပီသ ဂေါရပ် (စ်)) နှင့်

* ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၅၃၂-နှစ် (သာသနာ ၁၂-နှစ်) တွင် ပေါ်ထွန်းသည့် ဂရိပရမတ်ဆရာကြီး ဖြစ်သည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

Socrates * [ဆိုကရေးတီး(စ်)] တို့သည်လည်း ဘဝသစ် ယူကြောင်း တရားကို ဟောပြောခဲ့ကြကြောင်းဖြင့်လည်း ရေး သားလေသည်-ဟူ၍၎င်း ဖော်ပြထား၏။

ထို့ပြင် ခရစ်ယန် သမ္မာကျမ်းစာ ဓမ္မသစ်၌—

ရှင်မသဲ (Maths:) အခန်း ၁၆ အပိုဒ် ၁၃-၁၆-တွင် ယေရှု ခရစ်အား ဂျွန်သည်ဘက်ပတစ် ဝင်စားသည်ဟူ၍၎င်း၊ ဂျယ်ရီမီယာ ဝင်စားသည်ဟူ၍၎င်း၊ အီလီဂျာ ဝင်စား သည်ဟူ၍၎င်း အမျိုးမျိုး ကောဋ္ဌာဟလဖြစ်နေခဲ့သည် ဟူ၍၎င်း။

ရှင်မာကု (Mark) အခန်း ၆ အပိုဒ် ၁၄-၁၆-တွင် ဟီရော့ ဘုရင်က ယေရှုခရစ်အား ဂျွန်သည်ဘက်ပတစ် သေ ရာမှ ထလာသူဖြစ်သည်ဟု ယူဆကြောင်းဟူ၍၎င်း။

ရှင်မာကု (Mark) အခန်း ၉ အပိုဒ် ၁၁-၁၃-တွင် အလားတူ သဘောသွားမျိုး ရှိသည့် ဟောပြောချက်တို့ကို၎င်း “ဘဝသစ်ယူခြင်း” တနည်းဆိုရသော် “လူဝင်စား” အယူအဆရှိခဲ့ကြခြင်းကို အစအန ဖတ်တွေ့ မှတ်သား ရဘူး၏။

ထို့ပြင် ခရစ်ယန် သမ္မာကျမ်းစာ ဓမ္မသစ် ဓမ္မဟောင်းတို့ ၌၎င်း၊ မဟာမေဒင် ဘာသာ ကိုရန်ကျမ်း၌၎င်း၊ ဤလူ့ဘုံ

* ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၄၆၉-၃၉၉ (သာသနာ ၇၅-၁၄၅) တွင် ပေါ်ထွန်းသော ဂရိလူမျိုး ကမ္ဘာကျော်ပုရမတ်ဆရာကြီး ဖြစ်သည်။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

လောက လူ့ဘဝမှအပဖြစ်သော ကောင်းကင်ဘုံနှင့် ငရဲဘုံ ရှိကြောင်း အထင်အရှားဖော်ပြထားခြင်းမှာ ကမ္ဘာက အသိပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဤ ပြဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ရှင်းလင်းတင်ပြချက်များအရ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တမ်းပါ လိုရင်း အဓိကအချက်များအနက်—

(က) ကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု၏ ကောင်းကျိုး၊ မကောင်းကျိုးနှင့်၊

(ခ) အကျိုးဆက်အလိုက် ကူးပြောင်းကျင်လည်ရာ ဘဝသစ်— ဆိုသော အချက်နှစ်ချက်အတွက် ပြေလည်စွာ ဖြေရှင်းပြီးသားဖြစ်နေသည့် အလျောက် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် စစ်တမ်းပါ သက်ဆိုင်ရာ အချက်များပေါ်၌ ထားရှိခဲ့ကြသော သံသယကို ကျေနပ်စွာ ဖယ်ရှားဖျောက်ဖျက်နိုင်ကြလိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရပေသည်။

ယခုကျန်ရှိနေသေးသော (ဂ) အချက်ဖြစ်သည့် ဘဝသစ် ယူရာ တမလွန်လောကနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်များတွင် ပါသင့်သလောက်ပါခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း အောက်ပါ တို့ကို ထပ်မံ ရှင်းလင်းတင်ပြပါအံ့။

The Wheel of Causation(ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် စက်ရဟတ်) စာမျက်နှာ ၇၆-မှ ၈၁-ထိတွင် သံသရာစက် ရှိကြောင်း၊ ထိုသံသရာစက် အတွင်း၌ သတ္တဝါတစ်ဦးသည် ဘဝသစ် ယူကာ ယူကာ အထပ်ထပ် ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွားနေကြောင်း၊ ဤကဲ့သို့ ကျင်လည်ကျက်စား ပြေးသွား ကူးပြောင်းနေရခြင်း သည်လည်း ဟုတ်တိုင်းမှန်ရာကို မသိသော အဝိဇ္ဇာ အရင်းခံဖြင့်

ရွှေမုဋ္ဌောမဟာစေတီတော် သမိုင်း

ကောင်းနိုးရာရာ တွယ်တာ တပ်မက်ခြင်းတည်းဟူသော “တဏှာ” ၏ အစွမ်းကြောင့်ပင် ဖြစ်ကြောင်းတို့ကို ပိဋကတ်တော်လာ ဒေသနာ အကိုးအကားများဖြင့်၎င်း၊ အနောက်တိုင်းပညာရှိများ ရေးသား ပြုစုကြကုန်သော စာအုပ်များကို ကိုးကား၍၎င်း အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းတင်ပြထားသည်ကို တွေ့နိုင်ပေသည်။

တဖန် The Four Paths & the Fetters. မဂ် လေးပါးနှင့် သံယောဇဉ် ၁၀-ပါး ခေါင်းစဉ် အောက်တွင် စာမျက်နှာ (၁၈၆) ၌ စတုတ္ထအဆင့်ဖြစ်သော အရဟတ္တမဂ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ သံယောဇဉ် ၁၀-ပါးအနက်မှ ကျန်နေသေးသော (ဥဒ္ဓိဘာဂိယ) သံယောဇဉ် ၅-ပါးမှ ရူပရာဂသံယောဇဉ်ကို တင်ပြရာ၌—

The former [Desire for separate-life in the world of form (rupa)] relates to the world as we know it, and to those realms beyond the grave, in which, though free from an earthly body, man is no less clothed in matter, though matter of a far more tenuous form.

မြန်မာပြန် ရူပရာဂ သံယောဇဉ်မှာ ကျွန်ုပ်တို့ သိသော ဤ ကမ္ဘာလောကနှင့် လုပ်တိုင်းကုန်း၏ ဟိုဘက်မှာရှိသော ဘုံဘဝတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည်။ ထိုဘုံဘဝရှိ သတ္တဝါသည် လူ့ ရုပ် လူ့ ရှာက လူ့ခန္ဓာမှအလွတ်ဖြစ်သော်လည်း အလွန် နူးညံ့သိမ်မွေ့ လှသော သုခုမရုပ်တို့ဖြင့် တည်ဆောက်အပ်သော ရုပ်ခန္ဓာရှိသည့် သတ္တဝါပင်ပေတည်း။

ထို့နောက် တဆက်တည်း This too is life within the whirlpool of illusion, even though compared with earth, it seems to some as Heaven.

(ဦးမောင်ကြီး အာရုဏ်ခံတန်ဆောင်း)
ထပ်မံပြင်ဆင်မွန်းမံသူ ဆန်စက်ပိုင်ရှင် ဦးဘရွှေ-ဒေါ်သိန်းမြနှင့်
သားသွီးမြေးတစ်စု။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

မြန်မာပြန် ဤ ဘုံဘဝသည်လည်း လူတို့နေရာ ကမ္ဘာ
 လောကနှင့် နှိုင်းစာလျှင် အချို့သော သူတို့အား ထာဝရ
 ကောင်းကင်ဘုံ (၀၂) နိဗ္ဗာန်ဟုပင် ထင်မြင်စေနိုင်သော်လည်း
 (အမှန်မှာ) မှောက်မှားသော အသိ တည်းဟူသော ဝဲဩဇာ
 (အဝိဇ္ဇာ)အတွင်းရှိ ဘုံဘဝသည်သာလျှင်တည်းဟု တင်ပြ
 ထားခြင်းကြောင့် (၈) အချက်အတွက် လိုရင်းအဖြေဖြစ်သည့်
 ဘဝသစ်ယူရာ တမလွန်လောက ရှိကြောင်းကိုလည်း အနောက်
 တိုင်းသားပညာရှိများ အကျေအနပ် လက်ခံထားပြီးဖြစ်ကြောင်း
 ထင်ရှားပေသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ရာ ဤလောကနှင့် တမလွန်လောကကို ကိုယ်တိုင်
 ဒိဋ္ဌသိ၍ မျက်မှောက်ပြု၍ ဟောကြားကြပေကုန်သော ဘုရား
 အစရှိသော အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့ ရှိကြကုန်၏ ဟူသော
 ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တမ်း၏ နောက်ဆုံးအချက်ကြီး အတွက်လည်း
 အလိုလိုဖြေရှင်းပြီးသားဖြစ်နေကြောင်းကို ကျေနပ်လက်ခံနိုင်ကြ
 လိမ့်မည်ဟု ယုံကြည်ရပေသည်။

ဤအချက်အတွက် အထောက်အကူအဖြစ် တင်ပြရသော်

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားအား All-Enlightened One သိဘွယ်
 ဓမ္မ ရှိသမျှကို ကိုယ်တော်တိုင် မှန်သော အတိုင်း အလုံးစုံ
 ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူသော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဟူ၍၎င်း၊ Fully-
 Enlightened One (အလုံးစုံ မကြွင်းမကျန် သိတော်မူသော
 သဗ္ဗညုတအစစ် ဖြစ်တော်မူသော မြတ်စွာဘုရား) ဟူ၍၎င်း
 အဆိုပါ “ဗုဒ္ဓဘာသာ ဆိုတာ ဘာလဲ” စာအုပ် နေရာအနှံ့

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

အပြားတွင် နှစ်နှစ် ကာကာ ကျေနပ် လက်ခံ ဖော်ပြထားခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

ဓမ္မအကြောင်း

“ဗုဒ္ဓ”၏ အကြောင်းကို ဖော်ပြပြီး၍ ဗုဒ္ဓရှင်တော်၏ “ဓမ္မ” တရားတော်ကို အနောက်တိုင်း ပညာရှင်များ ဝေဘန် သုံးသပ် ထားပုံကို အလျင်းသင့်သဖြင့် အကျဉ်းသင်္ချေပ ဖော်ပြရသော်—

The Meaning of Dhamma(ဓမ္မ၏အဓိပ္ပာယ်) ခေါင်းစဉ် အောက်(စာမျက်နှာ-၂၀)၌ “ဓမ္မ” ဆိုသော စကားလုံးအတွက် တူမျှသော အင်္ဂလိပ် စကားလုံး မရှိ၊ သို့ဖြစ်၍ အမျိုးမျိုး ဆန်းစစ်ကြည့်ရာ—

The Buddha Teaching carries its own punishment if disobeyed.”

မြန်မာပြန်မှာ ဗုဒ္ဓ ဒေသနာ တော်သည် မလိုက်နာက အပြစ်ရှိစေ၏ သဘောရှိရကား—

“ဓမ္မ”သည် လိုက်နာ စောင့်စည်းရမည့် တရား(The Law) ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည် ဟူ၏။ ကမ္ဘာလောကဓာတ်ကြီး တခုလုံး လိုက်နာ စောင့်စည်းရမည့်တရား (The Law of Universe) (၀၁) လောကပါလ ဓမ္မဥပဒေ (လောကပါလဓမ္မဥပဒေ) ဟု စသည်ဖြင့် ဝေဘန်သုံးသပ် အဓိပ္ပာယ် သတ်မှတ်ကြ လေသည်။

ဤ “ဓမ္မ” ကား ကမ္ဘာပေါ်ရှိ သုံးပုံတပုံ၏ အထက်ဖြစ် သော ကမ္ဘာသူ ကမ္ဘာသားတို့ သက်ဝင် ယုံကြည် အားထား လက်ခံပြီး ဖြစ်ကြောင်း ထပ်လောင်း ဖော်ပြကြ ပြန်သည်။ (စာမျက်နှာ ၄-နှင့် ၁၁-တွင်ကြည့်ပါ။)

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

တဖန်-What is Buddhism?(ဗုဒ္ဓဘာသာ ဆိုတာ ဘာလဲ)
ခေါင်းစဉ်အောက် (စာမျက်နှာ ၉-၁၀-တို့၌)

Modern research tends to show the probability of the majority of religious teachers and philosophers since 500 B. C., as having been directly or indirectly influenced by Buddhist thought, from Pythagoras and Plato to Schopenhaur and Bergson, and from Jesus to Auguste Comte.

မြန်မာ့မြန်မာ မျက်မှောက်ခေတ် သုတေသနအရ ခရစ်တော် မပေါ်မီ အနှစ် ၅၀၀-လောက်ဆီ (ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ပရိနိဗ္ဗာန် စံဝင်ခဲ့အောင်းတော်မူပြီးသည့်နောက် အနှစ် ၄၀၀-ကျော်အကြာ) မှစ၍ Pythagoras [ပီသဂေ ဂရိပ်(စ်)]နှင့် Plato (ပလေးတိုး) တို့မှ Schopenhaur(ရှိုပင်းဟော)နှင့် Bergson (ဘာ့-ဂ-ဆန်)* တို့အထိ၎င်း၊ Jesus(ယေရှု)မှ Auguste Comte(အောဂတ်စတီ ကွမ်မတီ)အထိ၎င်း အစရှိသော ဘာသာရေး တရားဟောဆရာ ကြီးများနှင့် ပရမတ်ဆရာကြီး အများစုတို့သည် တိုက်ရိုက် အား ဖြင့်၎င်း၊ သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သောနည်း အားဖြင့်၎င်း၊ ဗုဒ္ဓဝါဒ အယူအဆ သဘောတရားတို့၌ နှစ်ခြိုက်လိုက် တူယူနည်းခံခဲ့ကြ သည်ဟု ယူဆနိုင်ဘွယ် ရှိကြောင်း တွေ့ရပေသည် ဟူ၍ ဖော်ပြ ထားရာ—

* Bergson ဤ ပြင်သစ်လူမျိုး ပညာရှိကြီး၏ ပရမတ္ထသစ္စာ သမုတိသစ္စာတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဉာဏ်သွားအယူအဆကို ကျေးဇူးရှင် လယ်တီဆရာတော်ဘုရားကြီးက နည်းမှန်လမ်းပြ ဝိနိစ္ဆယပြုခဲ့ရ၏။
(ဟံသာဝတီသုတ်—သာသနဝိသောဓနီ-တတွဲ-နှာ-၁၁၉ တွင် ရှုပါ)

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်သမိုင်း

သာဓကအချို့ တင်ပြရသော်

အနောက်နိုင်ငံများ ဘက်တွင် ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၅၃၂-နှစ် (သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၁၂-ခုနှစ်) တွင် ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့် ဂရိ (စ်) လူမျိုး ပရမတ်ဆရာကြီး Pythagoras [ပီသဂေါရပ်(စ်)] သည် ၎င်း၊ အရှေ့ဘက်တွင် ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၅၅၁ နှစ်မှ ၄၇၉-နှစ် (သာသနာသက္ကရာဇ် ၃-ခုနှစ်မှ ၇၅-ခုနှစ်) အတွင်း ပေါ်ထွန်းခဲ့သော တရုတ်လူမျိုး ပရမတ်ဆရာကြီး Confucious (ကောင်ဖူရှပ်) သည် ၎င်း၊ Eternal Wisdom ထာဝစဉ် တည်ရှိလျက်ရှိသော ဉာဏ်တော်ကြီး (ဝါ) လောကပါလ ဉာဏ်တော်ကြီး (တနည်းဆိုရသော်) သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကြီးနှင့် စပ်သော တရားတို့ကို ဟောပြောခဲ့ကြ၏။ ဗုဒ္ဓဝါဒကို မှီငြမ်းပြု၍ မိမိတို့ ဉာဏ်အမြင်ဖြင့် တီထွင်မှန်းဆ ဟောပြောခဲ့ကြ၏။

ဂေါတမဗုဒ္ဓမှာ မူကား

(အနုမတဂ္ဂသံသရာတခွင်၌ ကိုယ်တော်တိုင် ကောင်းစွာ ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူး အပ်ခဲ့ပြီးသော ပါရမီ သမ္ဘာရကြောင့် အဆိုပါ ဉာဏ်တော်ကြီးကို ဆရာမကူ အလို့လို ကိုယ်တိုင်မြင်သိ ရရှိပိုင်ပိုင် မြဲခိုင်သောဝသီဘော်နှင့်တကွ အကြောင်းမရှိ ထိုးထွင်း၍ သိတော်မူနိုင်သည့် အလျောက် လောကကြီး တခုလုံး၏ အထွဋ်အထိပ်သို့ ရောက်တော်မူခဲ့လေပြီ။ ဝေနေယျကြာ သတ္တဝါ အပေါင်းတို့ အားလည်း မိမိသိအပ်ပြီးသော ဒုက္ခခပ်သိမ်းတို့၏ ငြိမ်းအေး ကုန်ဆုံးရာသို့ ရောက်ကြောင်း လမ်းကောင်းညွှန်ပြရာ ဤ“ဓမ္မ” ရေအေးဖြင့် တိုက်ကျွေးတော်မူခဲ့လေပြီ။) (စာမျက်နှာ ၃-၄-တို့နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါ။)

ဒေါ်လှစမ္မာရုံ
ဒေါ်လှယဉ် ထရောင်း ကုမ္ပဏီပိုင်ရှင် ဒေါ်လှယဉ်ကောင်းမှု။

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

ထို့ပြင် သာသနာတော် သက္ကရာဇ် ၁၁၇-ခုနှစ်မှ ၁၉၇-ခုနှစ် ခရစ်တော် မပေါ်မီ ၄၂၇-နှစ်မှ ၃၄၇-နှစ်ထိ ကာလအတွင်း ပေါ်ထွန်း ထင်ရှား ခဲ့သော ကမ္ဘာကျော် ပရမတ် ဆရာကြီး ပလေးတိုးက လောကီ စိတ် စေတသိက် တို့ဖြင့် တွေ့သိနိုင်သော သဘာဝဓမ္မနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်၍ သူ့အနေ အတိုင်းနှင့် သိလည်း မသိရ သိလည်း မသိနိုင်သော အရာဝတ္ထုတည်ရှိရာ ဘုံ ဌာန (Noumenal Realm) ကြီးသည် ထာဝစဉ် တည်ရှိလျက် ရှိကြောင်းဖြင့် အလွန်ချီးကျူးဘွယ် ထက်မြက်လှသော ဉာဏ် အစွမ်းဖြင့် မှန်းဆနိုင်ခဲ့သော်လည်း An unknown and unknowable သိလည်းမသိရ သိလည်းမသိနိုင်ဟု ဝန်ခံထားပြီး ဖြစ် လေသည်။

သီအိုဆိုဖီ အသင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စာအုပ်ပေါင်း အတော် များများ ရေးသားထုတ်ဝေခဲ့သော မျက်မှောက်ခေတ် ကမ္ဘာ ကျော် စာရေးဆရာကြီးတဦးဖြစ်သူ H.P. Blavatsky ကလည်း ၎င်းရေးသားသော စာအုပ် The Secret Doctrines. Vol. I, p. 14 ၌—

It is beyond the range and reach of thought., မြန်မာပြန်မှာ “နိဗ္ဗာန်သည်ကား စိတ်ကူးဖြင့် ရောက်နိုင် မှီနိုင်ရာ၏၊ ဟိုမှာဘက်၌ တည်ရှိ၏၊ (၀၇) အတေးအဆ ဖြင့် မရောက်နိုင် မမှီနိုင်”ဟု ဝန်ခံထားသည်ကို တွေ့ရ ပေသည်။

တဖန် “ဗုဒ္ဓဘာသာဆိုတာ ဘာလဲ” စာအုပ်—စာမျက်နှာ ၁၄၇-တွင် နိဗ္ဗာန်အကြောင်း တင်ပြထားရာ၌—အနောက်တိုင်း ပညာရှိကြီးများက—

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

“No one who has not reached that level can actually know its nature.”

“ (မြန်မာပြန်မှာ) — ကိုယ်တိုင် ပေါက်ရောက် မျက်မှောက်ပြု ဘူးသူမဟုတ်ဘဲ-နိဗ္ဗာန်၏သဘောတရားကို-အမှန်တကယ် မသိနိုင် ပေ” ဟုဝန်ခံထားကြရပြီး၊ အာရှအလင်းရောင်ကျမ်းမှ (ရေပန်း စား) လှသော အောက်ပါ ဓမ္မကဗျာကို ကိုးကားတင်ပြထားကြ လေသည်။

If any teach Nirvana is to cease,
Say unto such they lie.
If any teach Nirvana is to live,
Say unto such they err ...

(မြန်မာပြန် ဂ-လုံးဘွဲ့ကဗျာ)

နိဗ္ဗာန်ဘူမိ၊	နိဗ္ဗာန်ခါတ်အား၊
မရှိသလို၊	သီးခြားဘုံလို၊
သည်လိုဟောက၊	သည်လိုဟောလဲ၊
အပြော “မုသား” ဆို။	အပြော “အမှား” ဆို။

ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားမူကား

ဤ သိနိုင်ခဲ့လှသည့် လောကီ စိတ် စေတသိက်ထက် အလွန် ဖြစ်သော လောကုတ္တရာ စိတ်ဖြင့်သာ (တနည်း ဆိုရ သော်) ကာလပညတ်၊ အာကာသ ပညတ် စသော ပညတ် ဟူ၍ ၎င်း၊ အရဟတ္တဖိုလ် စသော ခန္ဓာဟူသော သင်္ခတ ပရမတ် တရား တို့ကို၎င်း လွတ်၍ (ဝါ) လွန်၍ ပဋိဝေဓဉာဏ်ဖြင့် အာရုံပြုရာ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်မြတ်၏—

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

ထူးသော (လောကုတ္တရာ) ဥာဏ်ဖြင့်သာ သိအပ်သော အရပ်ဒေသ ကာလ သဏ္ဍာန်နှင့် ညွှန်ပြခြင်းငှါ မထိုက်သော ရှေ့အစွန်း နောက်အစွန်းမလည်း ကင်းသော အဇဋ္ဌာကာသ ကျယ်လှအပြင် မိန်းမ ကောင်း ကင်ပမာ ဆယ်မျက်နှာ တို့၌ ဝင်းဝင်း တောက် လျက် ရှိသော—

လောကီအသိမျိုးနှင့် မအပ်စပ်၊ အထူးကြီးထူး၊ အမြတ်ကြီး မြတ်လှသည်၏ အဖြစ်နှင့် တကွသော နိဗ္ဗာန်နှင့် စပ်သမျှ တရားတို့ကို ပိုင်းခြား တိကျ လျော်ကန်သော နည်းနာယတို့ဖြင့် ညွှန်ပြ ဟောပြောတော်မူခဲ့လေပြီ။

(ကိုးကားထားသော စာအုပ်စာမျက်နှာ ၁၄၈-မှ ၁၅၅-ထိ “Nirvana” နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါလေ။)

ဤနေရာတွင် ရှေးနှစ်ပေါင်း တထောင်ကျော်က “ဗုဒ္ဓဓမ္မ” အား အမှန်းတင် ချီးကျူးထားသည့် ဘုရင်တပါး၏ သဝဏ်လွှာ ဘာသာပြန်ကို ဗဟုသုတအလို့ငှါ ထည့်သွင်း ဖော်ပြလိုက်ရ ပါသော်—

ခရစ်သက္ကရာဇ် ၅၃၈-ခုနှစ်တွင် ကိုရီးယားဘုရင်ထံမှ ဂျပန် ဘုရင်မင်းမြတ်ထံ ရွှေရုပ်ပွားတော်တဆူ ကျမ်းစာတော်မူများနှင့် အတူပို ဆက်လိုက်သော သဝဏ်လွှာ ဘာသာပြန်တွင်—

Buddha Dhamma the most excellant of all Laws which brings immeasurable benefit to its believers.

မြန်မာပြန်မှာ ဗုဒ္ဓဓမ္မသည် အားလုံးသော တရားတို့ထက် အကောင်းမြတ်ဆုံး ဖြစ်၍ ထိုတရားတော်၌ သက်ဝင်

ရှေ့မူဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ယုံကြည်သူတို့အား အတိုင်းမသိသော အကျိုးထူးတရား
တို့ကို ရစေနိုင်၏ဟု ချီးကျူးထားသည်ကိုတွေ့ရပေသည်။

ဤသည်ကား ဗုဒ္ဓဓမ္မတည်း၊ ကမ္ဘာလောကဓာတ်ကြီး တခုလုံး
လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် လောကပါလ ဓမ္မ ဥပဒေ (လောကပါလ
ဓမ္မပဒေကြီး) ဖြစ်ပါပေသတည်း။

ဤတွင်ရှေ့ကား ဗုဒ္ဓဘာသာကို အနောက်တိုင်း အမြင်ဖြင့်
စိစစ် စူးစမ်းပုံမှာ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်စစ်တမ်းအတွက် လိုအပ်သော
အထောက်အကူကို အပြည့်အဝ ရစေနိုင်သည့် သိပ္ပံနည်းသာမက
ဘာသာခြား အယူအဆများနှင့်ဓမ္မက္ခန္ဓာအရတို့ကိုပါ သေချာဂန
တိကျပြတ်သားလှစွာ ဝေဖန်သုံးသပ်ပြီးမှ ကျေနပ် လက်ခံထား
ကြခြင်း ဖြစ်ကြောင်းကို သိတန်သလောက် ကောက်နုတ်ဖော်ပြ
လိုက်ရပေသတည်း။ အမြင်မှန်ဖြင့် မြင်ကြ သိကြ မှတ်ကြကျေနပ်
လက်ခံနိုင်ကြပါစေကုန်သတည်း။

ဘုရားစစ်ဘုရားမှန်၊ တရားစစ် တရားမှန်၊ သံဃာစစ်သံဃာမှန်၌
ကိုးကွယ်ရာအစစ် ဆည်းကပ်ရာအစစ် မကိုးကွယ် မဆည်းကပ်ဘဲ
ရှောင်လွှဲ ဖဲကြဉ်နေ၍လည်း မဖြစ်ဟု နှစ်နှစ် ကာကာ ယုံကြည်
စွဲမြဲသော သဒ္ဓါဓာတ်ဖြင့် ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်နိုင်ကြပါစေကုန်
သတည်း။ ဆည်းကပ် ကိုးကွယ်မှည့် မွေ့လျော်နိုင်ကြပါစေကုန်
သတည်း။

ဦးဘကြား
စာပြုသူ

၁၃၂၆-ခု သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၀-ရက် (၃၁-၁၀-၆၄) နေ့။
(၁၄၈)

ဗုဒ္ဓဘာသာကို စိစစ်စူးစမ်းပုံ

ဝန်ခံချက် ဤ“ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဥရောပအခင်း”တွင် အဓိက အကိုး အကား ပြုထားသည့် What is Buddhism အမည်ရှိ စာအုပ်မှာ ဤသမိုင်းပြုစုသူ၏ မိတ်ဆွေရင်းကြီး တဦး ဖြစ်သူ ရန်ကုန်မြို့နေ ထိုစဉ်အခါက Burma Guardian (မြန်မာပြည်စောင့်) သတင်းစာနှင့်ပုံနှိပ်တိုက်ပိုင်ရှင် ဦးဟန်ရှိန်က (၁၄-၃-၃၇) ခုနေ့တွင် “ဓမ္မဒါန” ပြုခဲ့သော စာအုပ်ဖြစ်ကြောင်းကို ထုတ်ဖော် ဝန်ခံ ကျေးဇူးတုံ့ မပြန်ဘဲ မနေနိုင်သည့်အလျောက် ဝမ်းမြောက် ကျေးဇူးတင်စွာဖြင့် အခွင့်ရခိုက် ဖွင့်ဟ ဝန်ခံလိုက်ရပါကြောင်း။

ဦးဘကြား
စာပြုသူ

၁၃၂၆-ခု သီတင်းကျွတ်လပြည့်ကျော် ၁၀-ရက် (၃၁-၁၀-၆၄) နေ့။

နောက်ဆက်တွဲ

(ခ)

အတုယူစရာ မြတ်ဒါနာ

ထက်သန်သော သဒ္ဓါတရားဖြင့် မိမိတို့ အသီးသီး လှူဒါန်း၍
 ထားအပ်သော ကုသိုလ်တော်အဝဝတို့၌ အပရစေတနာ ထပ်ခါ
 ဆင့်ပွား အကျိုးများသည်ထက် များနိုင်ကြစေရန် တကြောင်း
 အပေါင်းဗိုလ်လူ ဟိန္ဒူတို့လည်း နည်းယူတုပ မဂ်ရဖိုလ်ရောက်
 ပုညမျိုး တည်ဆောက်နိုင်ကြပါစေ ဟူသော အာသိသဖြင့်၎င်း၊
 ၁၃၁၆-ခုနှစ်မှ ၁၃၂၆-ခုနှစ်အထိ ဆယ်နှစ်တာမျှ ဤကာလ
 အတွင်း လက်ရှိဂေါပကအဖွဲ့၏ ဆော်ဩကြပ်မတ် ကြည့်ကြပ်
 ဆောက်လုပ်ခဲ့သည့် ထည်ဝါခိုင်မြဲစွာ ထီးထီးပေါ်လွင် ထာဝစဉ်
 တည်စေမည့် ဘဏ္ဍာတော်ဆိုင်ရာ ကုသိုလ်တော် အဆောက်အဦ
 များနှင့် အခြား ကုသိုလ်တော် အရပ်ရပ်တို့၏ စာရင်း ကိုပါ
 အောက်ပါအတိုင်း ထည့်သွင်း ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

အတုယူစရာ မြတ်ဒါနာ
ယင်ပြင်တော်

ကျသိုလ်တော်	ဒါယကာအမည်နှင့် ဂုဏ်ထူး	တန်ဖိုး
၁ အာရုံခံ တန်ဆောင်း (ဦးမောင်ကြီး)	ထပ်မံပြင်ဆင်မှုမ်းမံ သူ ပုသိမ် မြို့စေ့ချောင်းလမ်း၊ ဆန်စက် ပိုင် ဦးဘရွှေ ဒေါ်သိန်းမြနှင့် သားသမီး မြေး တစု-	၂၇၀၀၀
၂ အာရုံခံ တန်ဆောင်း တနင်္ဂနွေဒေဂါ	ဦးသန်းမောင် ဒေါ်ကောက် ကျားပျံ ဆေးလိပ်ခုံ ပိုင်ရှင် ရန်ကုန်မြို့-	၂၂၀၀၀
၃ ငါးပြား တန်ဆောင်း တနင်္လာဒေဂါ	ဈေးသူ ဈေးသား အများ ကောင်းမှု-	၃၀၀၀၀
၄ အာရုံခံ တန်ဆောင်း တနင်္လာဒေဂါ	ဦးစိန်း-ဒေါ်မိုးဖြူ သား ယစ်မျိုးမင်းကြီးဦးဘချစ် ဒေါ်မမကြီး သမီးဒေါ်ခင် ညွန့် ရန်ကုန်မြို့-	၁၀၀၀၀
၅ အာရုံခံ တန်ဆောင်း တနင်္လာဒေဂါ	မူလ ဦးမောင်မောင် ဒေါ်စိန် တင့်၊ ထပ်မံပြင်ဆင် မှမ်းမံ သူ ရာပြတ် အခွန်ဝန်ဟောင်းနှင့် ဂေါပကလူကြီးဦးသန်း ဒေါ် ကုန်ရင် သွီးဒေါ်ယိမ်းကြည်-	၃၀၀၀

တိုက်ဆိုင်ခန်းများမှ အချို့။

အတုယူစရာ မြတ်ဒါနာ

ယင်ပြင်တော်

ကုသိုလ်တော်	ဒါယကာအမည်နှင့်ဂုဏ်ထူး	တန်ဖိုး
၆ ပြတိုက် တန်ဆောင်း အင်္ဂါဒေင်္ဂါ	(က) ဦးထွန်းမြတ်ကျော် ဒေါ်အံ့ကောသားသွီးတစု (ခ) ဦးထွန်းရှိန်-ဒေါ်သန်း (ဂ) ဦးယုတင်း-ဒေါ်ကျော့ (ဃ) အများပြည်သူ	၂၀၀၀၀ ၁၀၀၀၀ ၁၀၀၀၀ ၂၅၀၀၀
၇ အာရုံခံ တန်ဆောင်း အင်္ဂါဒေင်္ဂါ	ဦးမူ-ဒေါ်မေ သား စက်ရှင် မင်းကြီး ဂေါပကအဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌ ဦးဘဝင်း သွီး မင်းကြီးကတော် ဒေါ်ရင်ရင်	၄၀၀၀၀
၈ ဘဏ္ဍာတော် တိုက်	ဦးကုလား ဒေါ်ချိန်ကောင်းမူ ထပ်မံ ပြင်ဆင်သူ နှစ် ဒေါ်သိန်းခင် ဆန်စက်ပိုင်	၂၀၀၀
၉ အာရုံခံ တန်ဆောင်း စနေဒေင်္ဂါ	ဦးဘစန်း ဒေါ်မယ်ကျင် နှင့် သား သွီး များ ဆားဖိုနှင့် ဆန်စက်များပိုင်ရှင်	၃၅၀၀၀
၁၀ အာရုံခံ တန်ဆောင်း သောကြာဒေင်္ဂါ	ဦးရွှေဖြူ-ဒေါ်အေးမယ် နှင့် သား သွီး တစုဆန်စက်များ ပိုင်ရှင်	၁၉၀၀၀

ရွှေမုဋ္ဌာ မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ယင်ပြင်တော်

၁၁ အာရုံခံ တန်ဆောင်း သောကြာဒေါင့်	ဦးကျင်တင်-ဒေါ်ကျင်မိန်နှင့် တူ-တူမများ လဘက်ခြောက် ကုန်သည်ကြီး	<u>၃၀၀၀၀</u>
ယင်ပြင်တော်အဆောက်အဦများအတွက် စုစုပေါင်း တန်ဖိုး		၂၇၄၀၀၀

စောင်းတန်းတော်များ

၁ အရှေ့မုခ် (က) မုခ်ဦး	ပုသိမ်မြို့ ပရိက္ခရာ ကုန်သည် ကြီးဦးမူ-ဒေါ်မေ၊ ရန်ကုန်မြို့ ဦးသန်းအုံး - ဒေါ်မြမေ နှင့် မုံရွာမြို့ ဦးဘိုးအိ-ဒေါ်ညွန့်	၃၇၀၀၀
(ခ) မုခ်ရင်း	မဟာ ဆေးဝက်ဘာ ဆရာ တော် ကြီးမူသော အများ ပြည်သူကောင်းမှု	၄၅၀၀၀
၂ တောင်မုခ် (က) မုခ်ဦး	ဆန်စက်များပိုင်ရှင် ဦးရွှေဖြူ ဒေါ်အေးမယ်နှင့် သားသမီး တစု	၅၆၀၀၀
(ခ) မုခ်လယ်	မြေပိုင် ရှင် ဦး ဘိုး ရင် ဒေါ်ဒေါ်ဆင့်	၂၁၀၀၀

အတုယူစရာ မြတ်ဒါနာ

စောင်းတန်းတော်များအဆက်

ကုသိုလ်တော်	ဒါယကာအမည်နှင့် ဂုဏ်ထူး	တန်ဖိုး
(ဂ) မုခ်ရင်း	မြေပိုင်ရှင်ဦးဇွေ ဒေါ်စိုးချို နှင့် သားသမီးများ-	၇၀၀၀၀
(ဃ) မုခ်ရင်း	အတွင်း လျောင်းတော်မူ ရုပ်ပွားတော်ကြီးနှင့် ဂန္ဓကုဋ် တိုက်ကို အသစ် ထပ်မံ ပြင်ဆင်မှုမီးမံ သူ ဗန္ဓုလထီး နှင့် စာ အုပ် ဆိုင် ပိုင်ရှင် ဦးဘတင်၊ ဒေါ်တောင် နှင့် သားသမီးများ	၈၀၀၀၀
၃ မြောက်မုခ် (က) မုခ်ဦး	ဂေါပက လူကြီးများ ဖြစ်ကြ သော ဦးသန်း၊ ဦးစံရွှေ၊ ဦးဘ ကြား၊ ဦးဖထော်၊ ဦးဘဝင်း၊ ဦးညွန့်၊ ဦးဘအုန်း၊ ဦးမြဘူး၊ ဦးထွန်းမောင်၊ ဦးအုန်းရွှေ-	၂၀၀၀၀
(ခ) မုခ်လယ်	သင်္ဘောများပိုင်ရှင် ဦးဘစိန် ဒေါ်မမလေး နှင့် သား သမီးများ-	၁၂၀၀၀
(ဂ) မုခ်ရင်း (အလယ်)	ဆန်စက်များပိုင်ရှင် ဦးရွှေဖြူ ဒေါ်မေယ်နှင့် သားသမီးများ	၂၅၀၀၀
		(၁၅၅)

ရွှေမုဋ္ဌာမဟာစေတီတော် သမိုင်း

ကုသိုလ်တော်	ဒါယကာအမည်နှင့် ဂုဏ်ထူး	တန်ဖိုး
(ဆ) မုခ်ရင်း	ဒေါ်ငွေလေး ကုန်စုံလမ်း-	၇၀၀၀
(အရှေ့)		
၎င်း	ဒေါ်စိန်ကျော့နှင့် ဘဏ္ဍာတော်	၃၀၀၀
(င) မုခ်ရင်း	ဆရာလှိုင်-ဒေါ်စိန်နု	၅၀၀၀
(အနောက်)		
၎င်း	ဘဏ္ဍာတော်-	၃၀၀၀
(စ) ၎င်း	ရုပ်ပွားတော်များကို ထပ်မံ မုမ်းမံ သူ ဂေါပက လူကြီး ဦးညွန့် ဒေါ်ထွေးနှင့် သား သမီးတစ်စု-	၁၇၀၀
စောင်းတန်းတော်များအတွက် စုစုပေါင်း		<u>၃၁၃၇၀၀</u>

ကုန်းတော်ဝန်းကျင် အဆောက်အဦများ

၁	ဒေါ်လှစမ္မာရုံ တနင်္ဂနွေဒေင်္ဂါ	ဒေါ်လှယဉ် ထရေဒင်ကုမ္ပဏီ ပိုင်ရှင်-	၅၃၀၀၀
၂	ရေဆင်း တန်ဆောင်း တော်ကြီး ကြာသပတေး ဒေင်္ဂါ မြစ်ကမ်းနုဖူး	ခရိုင်ဝန် ဦးဘခိုင် ကြီး မှူး သော အများ ပြည်သူနှင့် ဘဏ္ဍာတော်-	၉၃၀၀၀

(၁၅၆)

တိုက်ဆိုင်ခန်းများမှ အချို့။

အတုယူစရာ မြတ်ဒါနာ

၃ နတ်လမ်း ကြာသပတေး ဒေဂ်	ဆိုင်ခန်း ၂၂-ခန်းဖွဲ့၍ သံတံခါး များ တပ်ဆင်ခြင်းနှင့် အရပ်ရပ်မှမ်းမ မှဘဏ္ဍာတော်	၁၂၀၀၀
၄ စက်ရေတွင်း အင်္ဂါဒေဂ်	ရေတွင်းနှင့် နောက်ထပ် တပ်ဆင်မှုများဘဏ္ဍာတော်	၂၁၀၀၀
၅ နှစ်ထပ် အဆောက်အဦ ကြီး တနင်္လာဒေဂ်	အင်္ဂလိပ်သာသနာမှ ဝယ်ယူ သောမြေရာနှင့် အဆောက် အဦနောက်ထပ်ပြင်ဆင်မှုပါ ဘဏ္ဍာတော်	၃၀၀၀၀
၆ လျှပ်စစ်ဓာတ် မီးစက်	ထပ်မံ ဖြည့်စွက်ပြင်ဆင်ခြင်း နှင့် အဆောက်အဦ ပြင်ဆင် မှုပါ ဘဏ္ဍာတော်	၄၅၀၀
၇ သံတံတိုင်းများ တောင်ဘက်	ဘဏ္ဍာတော်နှင့် ဦးမူ	၅၃၀၀
၈ ကျောက်ပြား ရင်ပြင်တော်	ဘဏ္ဍာတော်	၃၇၀၀
၉ တံခွန်တိုင်များနှင့် ကျောက်ပန်းအိုးများ-အများပြည်သူ		<u>၇၀၀၀</u> ၂၂၉၅၀၀

(၁၅၇)

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများ
ရေလောင်းကုဋီ ရေလောင်းအိမ်သာများနှင့်
သန့်ရှင်းရေး ရေမြောင်းများ

၂၈၀၀၀

တိုက်ဆိုင်ခန်းများ

(က) ကုန်းတော်စန်းကျင်

၆- ခန်းတိုက်	၁- လုံး	၆- ခန်း	အခန်းဆိုင်ရာ				
၅	။	၄-	။	၂၀-	။	ကုသိုလ်ရှင်	
၄	။	၁-	။	၄-	။	များနှင့်	
၃	။	၂-	။	၆-	။	ဘဏ္ဍာတော်	၁၂၃၀၀၀
၂	။	၃-	။	၆-	။		
၁	။	၂-	။	၂-	။		
<u>၁၃-လုံး ၄၄-ခန်း</u>							

(ခ) သီရိမင်္ဂလာခန်းမဆောင်ဘက်

၈- ခန်းတိုက်	၁- လုံး	၈-ခန်း၊	အခန်းဆိုင်ရာ				
၆-	။	၁-	။	၆-	။	ကုသိုလ်ရှင်	
၅-	။	၂-	။	၁၁-	။	များနှင့်	
၄-	။	၇-	။	၂၈-	။	ဘဏ္ဍာတော်	၁၃၉၀၀၀
၂-	။	၅-	။	၁၀-	။		
<u>၁၆-လုံး ၆၂-ခန်း၊</u>							

တိုက် ၂၉-လုံး၊ အခန်း ၁၀၆-ခန်းအတွက်
စုစုပေါင်းတန်ဖိုး

၂၆၂၀၀၀

၁၅၈)

အတုယူစရာ မြတ်ဒါနာ

ကုသိုလ်တော်

တန်ဘိုး

အခြားကုသိုလ်တော်များ

၁ (က) ရှေ့သင်္ကန်းနှစ်ကြိမ် ကပ်လှူခြင်းအတွက် (၁၉၅၄-၅၅-ခုနှစ်နှင့် ၁၉၅၉-၆၀-ခုနှစ်)	၆၅၀၀၀
(ခ) ထပ်မံလှူဒါန်းကြသော ရှေ့ပြားသင်္ကန်း များ ရှေ့ဆည်းလည်းများနှင့် အခြားအဘိုး တန် ရတနာများ တန်ဘိုး	၃၅၀၀၀
၂ နှစ်စဉ်လုပ်ရိုး လုပ်စဉ် မှမ်းမံ တပ်ဆင် ပြုပြင် ခြယ်လယ်စေတီတော်ကြီး၏ ကြည်ညိုဘွယ်ရာ ဆောင်ရွက်မှု အစုစု ၁၀-နှစ်အတွင်း	၄၀၀၀၀
၃ လှုပ်စစ်ဓာတ်မီး ပူဇော်ခြင်း အတွက်	၃၇၀၀၀
၄ အရပ်ရပ် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှု အခြားကုသိုလ်တော်များအတွက် အစုစု	၁၀၀၀၀၀ <hr/> ၂၇၇၀၀၀

ကုသိုလ်တော်

တန်ဖိုး

၁၀-နှစ်အတွင်းစာရင်းပေါင်းချုပ်

၁	ယင်ပြင်တော် အဆောက်အဦများ	၂၈၄၀၀၀
၂	စောင်းတန်းတော်များ	၃၁၃၇၀၀
၃	ကုန်းတော်ဝန်းကျင် အဆောက်အဦများ	၂၂၉၅၀၀
၄	ကျန်းမာရေးနှင့် သန့်ရှင်းရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အဦများ	၂၈၀၀၀
၅	တိုက်ဆိုင်ခန်းများ	၂၆၂၀၀၀
၆	အခြားကုသိုလ်တော်များ	<u>၂၇၇၀၀၀</u>
	စုစုပေါင်း	၁၃၉၄၂၀၀

နောက်ဆက်တွဲ

(၈)

ပုသိမ်မြို့

ရွှေမုဋ္ဌောမဟာစေတီတော်ကြီး

၏

သမိုင်း အကျဉ်းချုပ်

(ဗုဒ္ဓေါလောက သမ္ပုဇ္ဈာ၊ ဟိတာယ သဗ္ဗပါဏိနံ)

An abridged history of

THE SHWEMOKHTAW PAGODA

BASSEIN

(Buddho Loke Samoppanno Hitaya Sabba Panin am)

ပုသိမ်မြို့

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်ကြီး၏

သမိုင်း အကျဉ်းချုပ်

ဤ ရွှေမုဋ္ဌော မဟာ စေတီတော် မြတ် ကြီးသည် ဘုရားရှင် ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး၏ သရီရမေ့တော် ဓာတ်တော် များနှင့် အထူးထူး အပြားပြား မြားမြောင်လှသော အဘိုးထိုက် ရတနာ တို့ဖြင့် ဌာပနာ၍ လွန်ခဲ့သော အနှစ် နှစ်ထောင်ကျော်က စတင် တည်ထားခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ သုံးမည်သော ဘွဲ့တော်ထူးဖြင့် ခေတ် သုံးခေတ် ကူးမြောက်ခဲ့လေပြီ။

ပဌမခေတ်ကား ကောဇာ သက္ကရာဇ် ၂၇၉ - ခုနှစ် တွင် သက္ကရာဇ်(၂၇၉) ပါဠိလိပုတ်[အိန္ဒိယ]ပြည်ရှင် ဘုရင် သီရိ ဓမ္မာ သော ကမင်းကြီး က ရွှေအာဏာ အမည်တော်ဖြင့် စတင်တည်ထားကိုးကွယ်တော်မူခဲ့သည်။

ဒုတိယခေတ်ကား ယခုခေတ် အခေါ် အထက် မြန်မာပြည် မြို့ကြင်း (၄၅၇) ပုဂံမြို့ ရှေးအခေါ် ပေါက္ကာရာမ ပြည် ရှင် အလောင်းစည်သူမင်းသည် မြို့ကြင်း

သက္ကရာဇ် ၄၅၇-ခုနှစ်၌ ထူပါရုံ ဟူသော ဘွဲ့တော်ချီစေလျက် တိုးမြှင့်တည်ထား ကိုးကွယ်ထော်မူပြန်သည်။

တတိယခေတ်ကား ကောဇာသက္ကရာဇ် ၆၀၀-ပြည့် နှစ်၌ (၆၀၀)ပြည့်နှစ် ပုသိမ် ၃၂-မြို့ကို အစိုးရသော သမုဒ္ဒ သောသ နှင့် ဥမ္မာဒန္တိ တို့က ရွှေမုဋ္ဌော ဟူသော အမည်တော်ဖြင့် ထပ်ဆင့်တိုးမြှင့် တည်ထားခဲ့ရာ ယနေ့ အထိ ထိုအမည်တော်ဖြင့်ပင်လျှင် ထင်ရှားလျက် ရှိပါသည်။

ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော် သမိုင်း

ဤသည့်နောက်တွင် စစ်ကိုင်းဘုရင်မည်သော ဘကြီးတော် ဘုရားသည်လည်းကောင်း၊ မင်းတုန်းဘုရင်မင်းမြတ်၏နောင်တော် ပုဂံမင်းသည် လည်းကောင်း၊ ပဉ္စမသင်္ဂါယနာတင် မင်းတုန်း မင်းကြားကြီး သည်လည်းကောင်း၊ ထီးတော်လှူခြင်း ရွှေ လုံးတော်ပြည့် ကပ်လှူ ခြင်းနှင့် အခြား ပူဇော်သက္ကာ ပြုခြင်း တည်းဟူသော ကောင်းမှုတော်တို့ကို အဆက်ဆက် ပြုတော်မူခဲ့ ကြသည့်အပြင် ပုသိမ်မြို့ကို ကွပ်ကဲအုပ်ချုပ်ကြကုန်သော မြန်မာ ဘုရင်များ ချီးမြှင့်အပ်သည့် ဂုဏ်ထူး ဘွဲ့ထူးဆောင် မြို့ဝန်မင်း အဆက်ဆက်တို့ သည်လည်းကောင်း စေတီတော်ကြီးအား ထိန်း သိမ်း စောင့်ရှောက်ကိုးကွယ်ခဲ့ကြလေသည်။

ဒုတိယ အင်္ဂလိပ် မြန်မာ အရေးတော်ပုံခေတ် ဖြစ်သော ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၁၄-ခု ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၅၂-ခုနှစ်တွင် ဗြိတိသျှတို့ ဤပုသိမ်မြို့ကို သိမ်းပိုက် အုပ်ချုပ်သည့် နောက်ပိုင်း၌ ဗြိတိသျှအစိုးရခန့် စစ်ကဲတော်မင်းတို့ သည်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓ ဘာသာဝင် မြို့မိမြို့ဘတို့သည် လည်းကောင်း အမျိုးမျိုးသော ပူဇော်သက္ကာအမှုတို့ဖြင့် အဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက် ကိုးကွယ်ခဲ့ကြရာ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၆-ခုနှစ်တွင် ယနေ့ တည်ရှိတော် မူသည့် အတိုင်း ဖြစ်သော မြေမှ ခရားသီးအဆုံးထိ [၇၇]တောင်၊ ထီးအရပ်[၂၅]တောင် နှစ်ရပ်ပေါင်း သံတောင် တရာ့နှစ်တောင်၊ လုံးပတ်တော် ၂၀၇-တောင် နှင့် ဘိနပ်တော် ၂၇၂-တောင် အသီးသီး ရှိကုန်သော ဥာဏ်တော် လုံးဝန်း ပမာဏတော်ကို ဆောင်စေလျက် စိန်ဖူးတော် ရွှေထီးတော်ငွေထီး တော်အပြင် ရတနာ အပေါင်းတို့ဖြင့် စီခြယ်အပ်သော ရွှေသား

သမိုင်းအကျဉ်းချုပ်

ငှက်မြတ်နား တို့ဖြင့် ခမ်းနား တယ်ဝါ ကြည်ညိုဘွယ်ရာတိုးမြှင့် တည်ထားခဲ့နိုင်ကြလေသည်။

ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၂၅၇-ခုနှစ် ခရစ်သက္ကရာဇ် ၁၈၉၆-ခုနှစ်တွင် ပုသိမ်မြို့ ဒီစတြိတ် တရားမ တရားသူကြီး အိပ်(ချ) အက်(စ်) ဟတ္ထနော စီရင်ဆုံးဖြတ် စည်းမျဉ်းချမှတ် ပေးသဖြင့် ဟတ္ထနောစကင်းဟု ခေါ်တွင်ခဲ့သော စည်းမျဉ်းဥပဒေနှင့် ၎င်း စည်းမျဉ်းဥပဒေအား အစားထိုး၍ ကောဇာသက္ကရာဇ် ၁၃၁၆-ခု (၁၉၅၄-ခု)နှစ်တွင် နောက်ထပ် အသစ် သတ်မှတ်သော စည်း မျဉ်းဥပဒေများအရ အစိုးရခန့် ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့ များဖြင့် ယနေ့အထိ အဆက်ဆက် ထိန်းသိမ်း စောင့်ရှောက် ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်လျက်ရှိကြပေသည်။

ဘဏ္ဍာတော်ထိန်း ဂေါပကအဖွဲ့
ရွှေမုဋ္ဌော မဟာစေတီတော်မြတ်ကြီး
ပုသိမ်မြို့။

သာသနာ	(၂၅၀၈)
ကောဇာ	(၁၃၂၆)
ခရစ်	(၁၉၆၄)

AN ABRIDGED HISTORY OF THE SHWEMOKHTAW PAGODA, BASSEIN.

The history relating to this Great Pagoda, wherein enshrined the sacred relics of Lord Buddha and great varieties of precious gems and jewels, dates back as early as the reign of Emperor Asoka of India, over two thousand years from now, and around 250 B.C. It has passed over three distinguished Eras under three different titles.

THE FIRST ERA The First Era recorded the 255 B.C-1095 A.D abovenamed Emperor, more widely known as SIRI DAMMA-SOKA of Pataliputta in India, as the first builder of this historic shrine in the year 289 B.E., naming it as “SHWE-ĀNĀ”

THE SECOND ERA The year 457 B. E. (fresh era (1095-1238) after systematic elimination) represented the Second Era, when ALAUNG-SITHU, a well known traveller-king of Pagan dynasty, the reigning monarch of Paukkarama (ancient name for the present day Pagan town on the middle Irrawaddy, world-famous for its pagodas and shrines) raised and enlarged this magnificent Stupa, renaming it as “HTUPAYON”.

THE THIRD ERA SAMODDA-GOSA and OMMA-DANTI, the then rulers of Bassein with its thirty-one satellites, distinguished themselves as the ruling donors of the Third Era, who made significant improvements to the Shrine altering the name HTUPAYON to “SHWE MOK HTAW” which name it carries through with fame up to date. That was in the year 600 B.E.

King of Sagaing, more intimately known as BAGYIDAW, KING MINDON of Mandalay, the great promoter of the Fifth Buddhist Synod and his elder brother PAGANMIN, were amongst the eminent

donors, who either did the regildings or made other bounteous offerings. Successive Mayors of this town, who held gorgeous titles from the Burmese Courts, carried on the management of the Great Shrine, with the aid of local Buddhist elders, all those years that followed, until the town fell to the hands of the British during the Second Anglo Burmese War in the year 1214 B. E. (1852 A.D). The British-appointed Assistant Commissioners (Burmese Sitkedawmins) then took over the management and carried along jointly with the Buddhist elders.

The majestic Shrine assumed the present height and magnitude, as we see it today, since the year 1256 B. E. It measures 77 cubits from the base to the top of the brick-work (upper end of Hnget-pyaw-bu) and 25 cubits for the remaining portion up to and inclusive of Sein-bu (Diamond-Bud), which crowns the apex of the vane shaft, making a total height of 102 cubits (153 feet). It measures 207 cubits at the girdle, and the octagonal perimeter at the base measures 272 cubits. Adorned with seinbu gold vane inlaid with precious stones, and gold and silver umbrellas, it presents all the splendours and dignities to the great admiration and respect of the Buddhist community.

To be in keeping with its greatness and worth, the administration of the trust was legalised in the year 1257 B. E. (1896 A.D.), when a Board of Trustees was appointed under a scheme, known to the public as Hartnol-scheme, named after the Judge who passed it. A new scheme, superseding the above, was framed in the year 1316 B. E. (1954 A.D.), and it is under this new scheme that the administration of the Trust now continues.

*BOARD OF TRUSTEES,
THE SHWEMOKHTAW PAGODA, BASSEIN.*

Sassna (2508)

B.E. (1326) A.D. (1964)

(၁၆၀)

အသစ်ပြင်ဆင်ဖွမ်းညှမ်း-ယူမံ-မန္တလ ထီးနှင့် ဝာအုတ်ဆိုင်ပိုင်ရှင်
ဦးဘတင်-ဒေဂါတေင် နှင့် သားသမီးများ။

မှာထားချက်

၁။ နိဒါန်း-စာမျက်နှာ (င) စာကြောင်းရေ ၃-တွင် သမ္မိန် အစား (သမ္ဘိန်) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂။ စာမျက်နှာ (ဆ) စာကြောင်းရေ ၇-တွင် စေတိယုတ္တိ ဒီပကောအစား (စေတိယုပ္ပတ္တိဒီပကော) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၃။ စာမျက်နှာ-၆ စာကြောင်းရေ ၄-တွင် စေတိတည်ထား ပြုထိုက်၏အစား (စေတိတည်ထားပြုလုပ်ထိုက်၏) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၄။ စာမျက်နှာ-၁၉ (စ) အပိုဒ် အသောကကျောက်စာများ ခေါင်းစဉ်၏ တတိယစာကြောင်းတွင် လူနှင့်တတူအစား (လူနှင့် တကွ) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၅။ စာမျက်နှာ-၂၁ စာကြောင်းရေ ၆-တွင် ဆောင်ရွက် ခဲ့ဘောအစား (ဆောင်ရွက်ခဲ့သော) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၆။ စာမျက်နှာ-၂၇ စာကြောင်းရေ ၃-တွင် မြားမြောင် လှစွာအစား (မြားမြောင်လှစွာ) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၇။ စာမျက်နှာ-၃၄ စာကြောင်းရေ ၉-တွင် ၁၂၈၁ ဝါဆိုလဆန်း ၁၁-ရက်အစား (၁၂၈၁-ခု ဝါဆိုလဆန်း ၁၁- ရက်) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၈။ စာမျက်နှာ-၃၅ စာကြောင်းရေ ၅-တွင် ကောင်းမှုအစုံစုံ အစား (ကောင်းမှုအစုံစုံ) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၉။ စာမျက်နှာ-၃၉ ၌ (ဂ) အပိုဒ် ရှေ့သားစစ်ထီးတော် ခေါင်းစဉ်၏ တတိယစာကြောင်းတွင် ဒုရင်းပူးအစား (ဒုရင်းဖူး) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

(ခ)

မှာထားချက်

၁၀။ စာမျက်နှာ-၄၁ (၈) အပိုဒ်မှ ဒုတိယစာကြောင်းတွင် မသိသောအကြောင်းတခုကြောင့်အစား(မသိရသောအကြောင်း တခုကြောင့်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၁။ စာမျက်နှာ-၅၃ စာကြောင်းရေ ၆-တွင် ဘုရင်ခံဘို့ အစား (ဘုရင်ခံတို့)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၂။ စာမျက်နှာ-၅၅ စာကြောင်းရေ ၅-တွင် ထပ် ဆင့် ဌာပဏာအစား (ထပ်ဆင့်ဌာပနာ)ဟုပြင်ဘတ်ပါ။

၁၃။ စာမျက်နှာ-၆၂ စာကြောင်းရေ ၉-တွင် ခရစ်တော် မပေါ် ၅၄၄-နှစ်အစား (ခရစ်တော်မပေါ်မီ ၅၄၄-ခုနှစ်) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၄။ စာမျက်နှာ-၇၅ စာကြောင်းရေ ၁၀-တွင် မြေလျှင် အစား (မြေကြီးလျှင်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၅။ စာမျက်နှာ-၇၆ စာကြောင်းရေ ၉-တွင် ယုံမှားမရှိ အောင်အစား (ယုံမှားမရှိရအောင်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၆။ စာမျက်နှာ-၉၃ စာကြောင်းရေ ၈-တွင် ကြည်ရှင် သဒ္ဓါ အစား (ကြည်ရှင်သဒ္ဓါ)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၇။ စာမျက်နှာ-၉၄ စာကြောင်းရေ ၂၁-တွင် မုခ်နန်း ပြုသဒ္ဓိ အစား (မုခ်နန်းပြုသဒ္ဓိ) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၈။ စာမျက်နှာ-၉၅ စာကြောင်းရေ ၂၁-တွင် သဗ္ဗမင်္ဂလာ အစား (သဗ္ဗမင်္ဂလာ)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၁၉။ စာမျက်နှာ-၉၈ စာကြောင်းရေ ၁၀-တွင် ဉာဏ် ကသိုင်းဖြင့် အစား (ဉာဏ်ကသိုဏ်းဖြင့်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

မှာထားချက်

(၈)

၂၀။ စာမျက်နှာ ၁၀၉-၏ စာပိုဒ်အဆုံးတွင် x x x x ကြက်ခြေများ ပြထားခြင်းကို စာပိုဒ်ဆုံးသည်ဟု အမှတ်ပြုပါ။

၂၁။ စာမျက်နှာ-၁၁၀ စာကြောင်းရေ ၂၀-တွင် ဖုံးမရ ဝှက်မရနိုင်လောက်အောင် အစား (ဖုံးမရ ဝှက်မရနိုင် လောက်အောင်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂၂။ စာမျက်နှာ-၁၂၁ (က) အပိုဒ် စာကြောင်းရေ-တွင် ဗုဒ္ဓသာသာနှင့် အစား (ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂၃။ စာမျက်နှာ-၁၂၂ (ခ)အပိုဒ် အောက်ခြေပြ အမှတ် ၁-၏ အောက်ဆုံးစာကြောင်းတွင် Fausboll အစား(Fausboll)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂၄။ စာမျက်နှာ-၁၂၉ စာကြောင်းရေ ၈-တွင် ဖေါ်ပြ လိုက်ပါလျှင် အစား (ဖေါ်ပြလိုက်ရပါလျှင်) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂၅။ စာမျက်နှာ-၁၄၂ စာကြောင်းရေ ၆-တွင် အလျဉ်းသင့် သဖြင့် အစား (အလျဉ်းသင့်သဖြင့်) ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂၆။ စာမျက်နှာ-၁၄၂ စာကြောင်းရေ ၁၄-တွင် အပြစ် ရှိစေ၏ သဘောရှိရကား အစား (အပြစ်ရှိစေ၏ဟု သဘောရှိရကား) ဟုပြင်ဘတ်ပါ။

၂၇။ စာမျက်နှာ-၁၅၁ ပဌမစာကြောင်းတွင် သဒ္ဓါတရားဖြင့် အစား (သဒ္ဓါတရားဖြင့်)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

၂၈။ စာမျက်နှာ ၁၆၈-၏ အဆုံးစာကြောင်း အထက်တွင် Sassna အစား (Sasana)ဟု ပြင်ဘတ်ပါ။

